DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

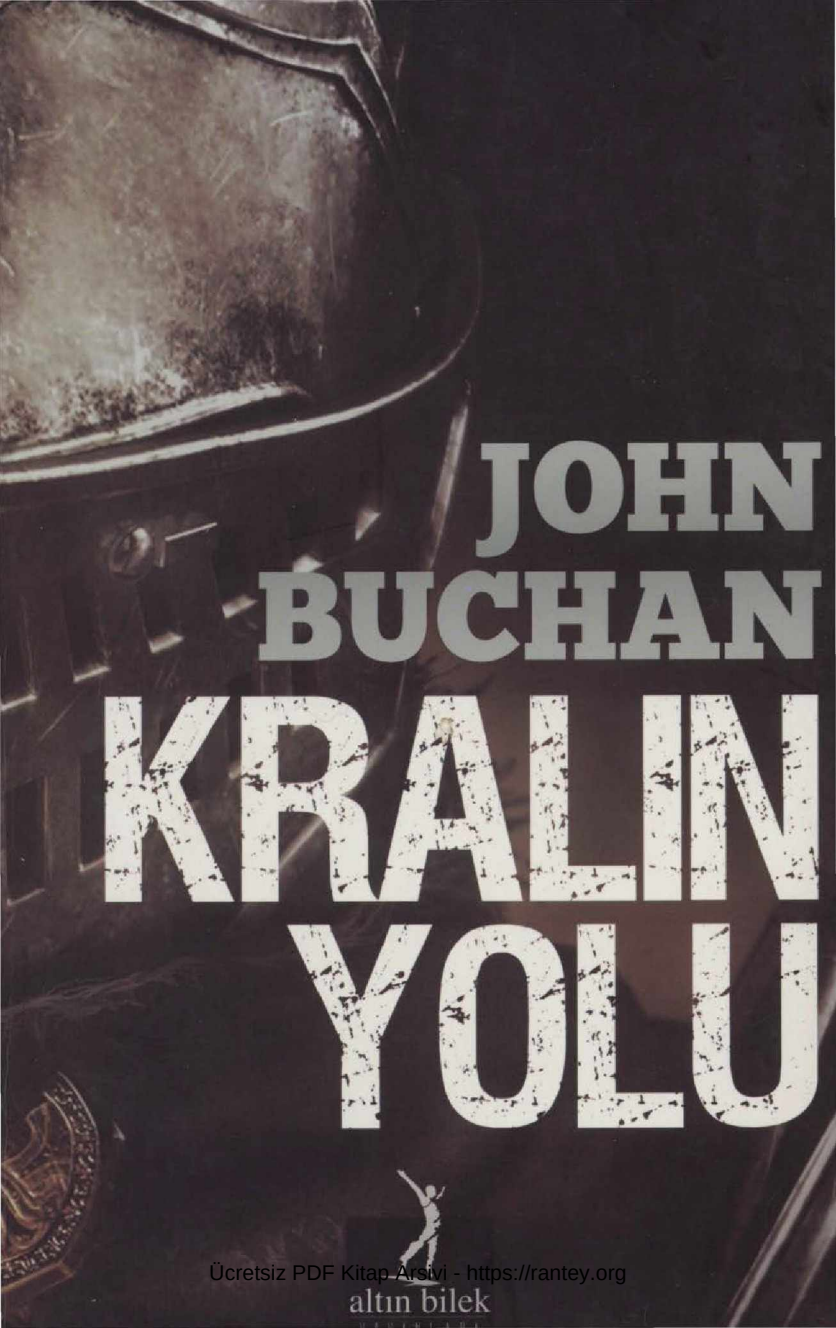

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

altın bilek

JOHN BUCHAN

Kralın Yolu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Genel Yayın No: 60
Dünya Edebiyatı Kitaplığı: 24

Kralın Yolu
The Path of the King

© Altın Bilek Yayınları, 2012

Bu kitabın Türkçe yayın hakları, Altın Bilek Yayınları'na aittir. Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayınlar Genel Koordinatörü İlker Balkan
Dizi Editörü Emel Balkan
Kapak Tasarımı Cenk Kayakuş
Tasarım ve Uygulama Altın Bilek Yayınları
Baskı Engin Matbaası 0212 612 05 53
Yayınevi Sertifika No 23274

Birinci Basım Eylül 2012, İstanbul (1000 adet)

ISBN 978-605-5831-30-1

ALTIN BİLEK YAYINLARI
Taksim Mah. İstiklal Cad. Zambak Sok. No:12/4 Beyoğlu İstanbul
Tel: 0212 292 18 80 Faks: 0212 292 18 60
Web: www.altinbilekyayinlari.com
Eposta: info@altinbilekyayinlari.com

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

JOHN BUCHAN

KRALIN YOLU

Türkçesi **NİLÜFER GÜMÜŞ**

- ROMAN -

altın bilek

YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İlk okuru bir Cotswold yangını olan bu hikâyeleri eşime ithaf ediyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Tüten fitili söndürmeyecek; adaleti sadakatle ulaştıracak."

YEŞAYA, 42. 3.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

Selkirks'teki o kış ordugâhında, üçümüz, yorgun adamların ağır, amaçsız konuşmalarından birini yapıyorduk.

Birçok savaş görmüş olan Asker, İç Savaş'tan bahsediyor, Lee'nin, Yaban mücadelesindeki taktiklerini hararetle anlatıyordu. Ben, durumdaki sert romantizme değindim – Jeb Stuart'ın ormanlardan hayalet gibi geçişine; Sheridan'ın, tepelerde görevli birliklerin dolunay önünde karaltılarının göründüğü Chattanooga'daki saldırısına; son piskopos asker, Leonidas Polk'un mahfildeki mumların ışığında orgeneral arkadaşlarını vaftiz edişine. "Romans," dedim, "Gezgin bir şövalyenin veya bir haçlı askerinin *yoldaşı gibi, her seferberliğe sadakatle katılmıştır.*"

Sırım kesmekte olan Âlim, bilge gözlerini kaldırdı.

"Size de bazen öyle gelmiyor mu, dostlar? Mefhumlar içinde allak bullak olmuşuz! Bakımlı bahçelerde romans ararken, bakire topraklardan çıktığını görünce şaşırırız; yerinin orası olduğunu bilmeyen ahmaklar gibi."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Piposunu yakmak için yanan bir çubuk aldı.

"Kudret sahibi adamlar aranacak yer, ne aristokrasi ne de hükümran meskenleridir. Başta güçlü olsalar da, öyle uzun bir süre iktidarda oldular ki... Şımartıldılar, el üstünde tutuldular ve iblis bile onların damarlarını terk etti. Köklerimizi azımsadığımı sanmayın. Bir insan, yok yere, ardında bir nesil bırakmaz. Ama kimdir elini taşın altına koyacak olan? Et kazanları olan büyük oğul mu, yoksa talihi yüzüne gülecek olan küçük oğul mu? Bir düşünsenize! Nesiller, nesiller öncesine doğru, küçük oğulların küçük oğulları! Hiçbirimiz uzak atalarımızı bilmiyoruz. Hepimiz damarlarımızda kral kanı taşıyor olabiliriz. Vancouver'da botlarımı boyayan İspanyol, dolambaçlı yollardan, Jül Sezar'ın soyundan geliyor olabilir."

"Bir düşünün," diye bağırdı. "Bir zamanlar, damara giren bir kıvılcım, nesiller boyu küller altında içten içe yanmış olabilir, ama vaat edilen vakit gelecek ve kıvılcım, dünyayı kasıp kavurmak için ortaya çıkacaktır. Tanrı, israfa izin vermez. Biz, ahmaklar ise, ayak takımından gelen dehaya gözlerimizi ovuşturup şaşkınlıkla bakarız. Bu kadar da değil. Kendi kendimize, Shakespeare'in yün satan bir seyyar satıcının, Napolyon'un bir çiftçinin, Luther'in bir köylünün oğlu olduğunu söyler, bu mucizeye şaşkınlıkla boyun eğeriz. Ama kim bilir hangi kralın, hangi peygamberin kanından gelmişlerdir onlar!"

Hepimiz yattıktan sonra, uzanmış donmuş yıldızlara bakarken, zihnimde bir hayal şekillendi. Küçük oğulların, aşağılardan, ta ayaktakımının yaşadığı pis çukurlardan, damarlarındaki soylu kanla çıkışını gördüm. Nesiller geçer, asaletten bihaber, ama tohumda saklı kalır kaderi. Oğullar ve kızlar, aldanır ve günah işler ve helak olur; ama içindeki yaşama ateşi ile soy devam eder. Gelişigüzel

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bazen erdeme, bazen çamura batar, çıkar, çiçek verir. Zira onu bağlamaz alelâde ahlâk kuralları. Azamet zerreleri hep onunladır; hiç bilmediği krallardan gelen kanın bir yerde, bir şekilde yeniden asaletle dirileceğine duyulan sessiz inançla. Tabiat, eşyaya karşı gaddar olsa da, ruh yok olmaz. Geçen onca yıllardan sonra, beklenmeyen bir anda habersizce gelir Vaat edilen Zaman...

Ateşin başında yapılan sohbetten ortaya çıkan hikâye işte buydu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GÜN BATIMINDA HIGHTOWN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Biorn, babasının Hightown'daki evinde çok küçük bir çocukken, uzun kış gecelerinde kendi uydurduğu bir oyun oynardı. Erkeklerin içki içerken oturduğu salonun sonunda, esirlerin sabahları kullandığı, jambon, et ve iyi yiyecek kokan bir oda vardı. Kadınların yanına sığınmak istediğinde kullanması için ona orada bir yatak hazırlanmıştı. Odanın kapısı kapandığında, odun alevinden ve salon fenerlerinden gelen ince ışık huzmesi dışında, içerisi kapkaranlık olurdu. Bu ince çizgi, toprak zemin üzerinde altın bir nehir gibi bir uzanırdı. Başında ayı derisinden yapılmış küçük kalpağı ile Biorn, yattığı yerde kıvrılır, ışığa uçan bir pervane gibi, o ışık nehrine dalıp giderdi. Sonra, hızla atan kalbiyle ona yanaşır, küçük bedenini kısacık bir süre için aralıktan gelen aydınlıkla yıkardı. Oyunun amacı hemen kaçmak değil, aksine yataktaki sığınağa geri dönmeden önce gidebildiği kadar karanlığa gidebilmekti. Bu, Biorn'un yüreğindeki tüm cesareti alırdı ve Biorn karanlığa meydan okumadan tatlı bir uykuya dalamazdı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bir gece, Yabancı Leif onun bu oyununu seyretti. Adam, ev ahalisini eğlendirdiğinde, bazen orada kalmasına izin verilirdi.

Tuhaf ve yabancılara özgü üslubuyla "Şu hayata bakın," dedi. "Bir karanlıktan diğerine, aradaki anlık bir ışık ile geçiyoruz. Siz büyük başarılar için doğmuşsunuz, küçük prens. Çoğu insan karanlıktan ışığa ilerlemeyi göze alır, ama karanlığın derinlerine seyahat etmek yürek ister."

Ne demek istediğini anlamasa da, övüldüğünü anlayınca Biorn'un göğsü kabardı.

Uzun kış boyunca Sunfell'de güneş hiç görünmedi. Sert rüzgârlar esip tipi bastırdığında bütün gün salonda ışıklar yanardı. Biorn'un ilk hatıraları, kışları annesinin yanında geçirdiği günlerdi. Annesi ve yardımcıları, kırpılmış yünleri eğirirlerdi. Annesi, ona hepsi kahverengi veya altın rengi saçlı gibi görünen Western Isles'ın dışından kumral bir kadındı. Sesi, Wick halkının, kulak çınlatan sesinden daha yumuşaktı. Sıcak denizleri olan yeşil, rüzgârlı bir ülkede yaşayan iyi kalpli periler ve güler yüzlü cinlerle ilgili ada hikâyeleri anlatırdı. Anlatırken, kayıp memleketini düşünür gibi uzaklara dalardı. İçinde batılı rüzgârların tatlılığını taşıyan içli şarkılar söylerdi ona uyuması için. Ama yardımcıları daha sert yaradılışlılardı. Wick'e has şu ninniden başka şey söylemezlerdi:

Sus, cesur çocuk, bir gemi alacağım sana,
Periler üfleyince nefesleriyle dalgalara.
Bir gemi, sağlam kürekler ve parlak bir kılıç yanına,
Kırmızı altından bir dümen ve bir de esir başucuna.

İkinci bir dörtlük daha vardı ama edepsiz olduğu gerekçesiyle Kraliçe, yardımcı kızların onu söylemelerini yasaklamıştı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Biraz daha büyüdüğünde, salonda yaylar gerilir, kirişler düğümlenir ve mızrak kabzaları tecrübe edilirken erkeklerle oturmasına izin verilmişti. Çıt çıkarmadan bir köşede oturur, kulak kesilip dinlerdi eski toprak sahiplerinin kaybolan sığırları ve kötü komşuları ile ilgili bitmeyen homurdanmalarını. Bearsark'ların -bütün saldırılarda öncü kuvvet olan genç savaşçıların- övülmelerini dinlemeyi daha çok severdi. Kış ziyafetlerinde çok geçmeden oradan kovulurdu; çünkü babası Kral Demirsakal, adamlarını iyi yöneten bir kral olsa da, içki su gibi aktığından hoş olmayan sahneler yaşanabilirdi salonda. Biorn, büyüklerinin konuşmalarından denizaşırı dünya ile ilgili bir resim yaratmıştı zihninde. Kasvetli ve ürkütücü bir dünyaydı orası, ama tablo öylesine göz alıcıydı ki... Tanrılar, her an bir dilenci kılığında karşınıza çıkabilir, cesur adamlara neşeli bir dost ve iyi bir arkadaş gibi yaklaşabilirdi. Onlar da savaşmak zorundaydı kendi hayatları için ve *Her şeyin Sonu* olacak gün üzerlerinde bir bulut gibi gezerdi. Ama Ragnarok[1] gelene kadar, şölenler, başarılı mücadeleler ve iyi dostluklar sürecekti. Cesur yürekler, o gün için yaşamalıydı.

Yabancı Leif onun önemli bir arkadaşıydı. O bir savaşçı değildi; aksak bacaklı ve sıskaydı. Bir balıkçıla benzerdi. Yüksek tepelerde çocukken bulunduğu için kimse babasını bilmezdi. Bazıları onun Finlerden geldiğini söylerdi. Art niyetlilerse, su dolu hendeklerin arkasında doğduğunu ve cüce kanı taşıdığını söylerdi. Etrafındakileri eğlendirmesine rağmen, onlardan saygı görürdü; çünkü birçok konuda bilgi sahibiydi: yetenekli bir hekim, bir şair ve marifetli bir gemici idi. Bilmeceler konusunda pir idi. Ev ahalisi saatlerce onun bilmecelerine kafa yo-

[1] İskandinav mitolojisinde kıyamet günü.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

rardı. "Kimdir," diye sorardı Leif, "Babasını sevindirmek için toprak üstünde kayan neşeli kızlar; kışın beyaz peçe takar, yazın siyah?" Cevap şuydu: "Kar taneleri ve yağmur." Veya şunu sorardı: "Cansız bir ata binen kör bir cesedin üzerinde oturan bir ceset nedir?" Cevap "Buz üstünde ölü bir at." Biorn cevabı asla tahmin edemezdi, ama sorulardaki kurnazlığın hayret verici olduğunu düşünürdü. Ötekiler ise neşeyle kendi budalalıklarına kızarlardı.

Ama Leif'in başka yönleri de vardı. Bazen öyküler anlatır ve herkes huşu içinde onu dinlerdi. Helgi ve Sigrun'un acıklı aşklarını veya Weyland'ın, Kral Nidad'ı nasıl alt ettiğini veya Devler Diyarı'nda Thor'un Thrym'e nasıl gelin kılığında gittiğini ve en asil insanoğlu Sigurd Fafnirsbane'nin, bir o kadar asil bir kraliçe için ölüme nasıl yürüdüğünün eski ve acıklı hikâyesini anlatırken, ocaktaki ateş sönmeye terk edilir, adamlar birbirlerine sokulurdu. Öyle güzel anlatırdı ki, dinleyenler önce mucizelerin büyüsüne kapılırlar ve sonra da kendi hatıralarına sürüklenirlerdi. Diller çözülür, batı adacıklarındaki cenkler, toy avcıların karşısına tuhaf manzaraların çıktığı tepelerdeki avlanmalar, en fakir esirlerin bile keten giydiği ve bütün şehirlerin altın ve mücevherden olduğu güneşli topraklara doğru güneye yapılan gemi yolculukları hatıralarda canlanırdı. Böyle bir gecenin ardından Biorn'un başı öylesine dönerdi ki kılıcını kuşanıp gemisini suya indirecek yaşa geldiğinde kazanacağı başarıları hayal etmekten gözüne uyku girmezdi. Bazen de galeyana gelir, karanlığa çıkar ve soğuk göklerde güneye uçan kuğuların ıslıklarını duyardı uzaktan. Onların, kaybedilmiş bir savaşa giden Odin'in koruyucu perileri olduklarını hayal ederdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Babası Thorwald Thorwaldson, güneyde Soğukluk, kuzeyde Düzlük ve Rauma Dağı'na ve denizden uzaktaki nehirlerin en yüksek kaynaklarına kadar uzanan Dağlılara kadar bütün suların ve toprakların kralıydı. Memleketteki en uzun boylu ve en güçlü adam, ayrıca savaşlarda en usta o olduğundan, taşıdığı kandan daha fazlasıydı onu bir kral yapan. Biraz sessiz ve vakurdu, saçları koyu, sakalları erimiş demir rengindeydi; takma adı da buradan geliyordu. Ancak, bir dövüşte hiçbir Bearsark ona meydan okuyamazdı ve kılıcı Tyrfing bin şarkıda yüceltilmişti. Neşeli zamanlarda, kralın seferlerini anlatan bir şarkı söylenirdi salonda. Değersiz ve soyu sopu belli olmayan Leif söylemezdi şarkıyı; silsilenin üst kısımlarından birileri söylerdi. Soylu hanımefendi Kraliçe de şarkılarda onurlandırıldığından, Biorn şarkılarda kendisi de yer aldığı için bu zamanları çok severdi. Anne tarafından, mağrur batılı kontlar Kara Thorwolf, Halfdan ve Hallward Skullsplitter'in soyundan geldiğini dinlerdi. Savaşçı taraftan ise halâ en gururlu kandaştı: soy ağacının en üstünde Odin vardı. Ondan sonra Volsung büyükleri, Gurulu Gothfred ve – gösterişi sevmeyen – Biorn'un daha önce hiç duymadığı, ama yaptıklarından kudretli bir kral olduğu belli olan Karlamagnus.

Şarkılar, savaşçıların methiye atışmaları ile devam ederdi. Çünkü geçmişte yaşananlar, geleceğin habercisi demekti. Dalgaların çekilme zamanı geliyordu ve dünya *sıradan insanlar için yaşaması zor bir yere dönüşüyordu.* Kuzeyde Trond halkı, güneyde More halkı ile bitmeyen çekişmeler vardı. Norland'daki sinir bozucu kral Gür Saçlı, komşularına zorluk çıkarıyordu. Aynı şekilde Romalıların Kristni adında bir kralları vardı: Odin'e bizzat meydan okumanın yollarını arıyordu. Kristni büyü yapıyordu: yandaşlarına zırh yerine beyaz kumaş giydiriyor,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ellerine kılıç yerine muskalar veriyor ve üstlerine büyülü su serpiyordu. Bu büyücü hakkında duyduklarından hoşlanmayan Biorn, babası Demirsakal'ın ona gününü göstereceği zamanı dört gözle bekliyordu. Her yıl bahar gelmeden önce Hightown'da kıtlık yaşanırdı. Buz altındaki balıklar, ambarlardaki yiyecekler azalır ve kalın kar ormanda veya tepelerde avlanmayı güçleştirirdi. Kemerler sıkılır, esirlerin yanakları içine göçerdi. Ama sonra bir sabah güneyden bir rüzgâr eser ve havaya tuhaf bir koku karışırdı. Köpekler ateşin başındaki yerlerinden fırlar, yaşlı ve kör ataları Garm'ın önderliğinde kayın ormanına kadar etrafı kolaçan ederlerdi. Bu zamanlarda, suyun üstündeki buz tabakası parçalanır ve tabakaların arasından simsiyah sular görünürdü. Kar tepelerden aşağıya kayar, ıslak kayaları ve nemli toprağı terk eder, nehir donmuş sessizliğini kırar ve denize gri-yeşil renkte büyük bir su kütlesi dökerdi. Kuğular ve ördekler kuzeye uçmaya başlar, incir kuşları kayın ağaçları arasında uyanırdı. Ve sonunda dünya, çelik mavisi ve puslu yeşil yeni bir giysiye bürünürdü. Binlerce ses takip ederdi pırıl pırıl suları, yuva yapan kuşları ve sallanan çamları. Hightown sakinleri artık bilirlerdi ki, bahar sonunda geldi.

O zamanlar Biorn mutlu bir çocuktu. Bütün gün ve Norland yazının karanlığı olan alacakaranlık boyunca, kendi çocuksu işleri için dışarıdaydı. Avcı Grim ile tepelerde maceraya atılır, gezgin Skridfinns'in çadırında peynir ve ekmek yer veya Mirkwood adını verdiği ve çok korktuğu büyük çam ormanında oklarıyla Cailzie horozuna sessizce yaklaşırdı. Veya balıkçı Egil ile balık tutmaya gider, nehir sularının toplandığı havuzda zıpkınla somon balığı tutardı. Ama en çok Leif'in ona yaptığı, törenle Neşe Kaynağı ismini verdikleri, cilalı, bindirme kaplamalı küçük kadırga modeli gemiyle sulara açılmayı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve büyük deniz balıkları tutmayı severdi. Bazen kayalıkların altındaki derin sularda canavarlar yakalardı. Dev Hymi ile balığa çıkan, yeleleri dünyayı saran Kurt Fenris'in kardeşi Hain Midgard'ı çengelli oltasıyla yakalayan Thor'un serüvenlerini sürdürme görevinin alnına yazılmış olduğunu düşünürdü.

Eğitimi de ihmal edilmiyordu. Bearsark Arnwulf ona balta ve kılıç oyunları öğretirdi. Kendine ait küçük bir kalkanı vardı; Wick halkınınkiler gibi ıhlamur ağacından yapılmış değil, annesinin ırkının kullandığı gibi hasırdandı. Kendi yaşıtı delikanlılarla sert güreşler yapmayı, hafif bir mızrakla hedefi vurmayı öğrenmişti. Seri hareket eder, tepelerde keçi gibi koşardı. Büyük şelalenin havuzundaki dalgalara, ta esirlerin yaşadığı beyaz suların kıyılarına kadar göğüs gerebilirdi.

Sigg koyunda yaşayan bilge bir kadın vardı. Adı Katla idi. Çok yaşlı olmasına rağmen, kaşları halâ siyahtı ve avcıların yaralarını iyileştirmekte ustaydı. Biorn, Leif ile birlikte onun evine giderdi; arpa unlu kek ve ekşi sütten oluşan yemekler yenip kıyıdan gelen haberler anlatılınca, Leif onun yeteneğini sınamaya başlar ve ters cevaplar alırdı. Kadın çocuğun sorularına karşı daha kibardı. "Öbür tarafla uğraşmayın, prens," dedi. "Olayları önceden öğrenmenin faydası yoktur. Alnınıza yazılmış olanın, uzaktan ağır ağır gelişini endişeyle seyretmektense, köşeyi dönüp birdenbire karşınıza çıkması yeğdir. Yakında Ölüler Çukuru'nda bekleyip ruhlarla görüşeceğiniz zaman gelecek."

Leif konuyu değiştirdi, Biorn ise aldırış etmedi; ne de olsa çocuk sayılırdı Ama yaz ortasında bir gece, o, Katla'yı ziyarete geldi ve onlar istemeden konuşmaya başladı. Tepelere vuran yeşilimsi alacakaranlıkta, o loş kulübede, Biorn öteki dünyanın eşiğinde korkudan titrerken,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kadın yere sinmiş, uzak bir ufka bakar gibi eliyle gözlerini örtüyordu. Vücudu tutku fırtınalarıyla titriyordu. Ondan gelen ses, aslında ona ait değildi. Biorn, anlayamadığı şeyler söyleyen o dünya dışı sesi duyduğu korkunç saati yaşadığı süre boyunca asla unutmadı. "Üzerime kar yağdı," dedi, "Yağmur çarptı her yanıma, çiylerle yıkandım, ben öleli çok oldu." Adını hiç duymadığı krallardan, Norland üzerinde toplanmakta olan karanlıktan, sessizce dünyaya yaklaşan kıtlık ve korkudan bahsetti.

Leif, Hightown'un genç prensinin kaderinde ne olduğunu sordu fısıldayarak.

"Ölüm," dedi kâhin kadın, "Ölüm, ama şimdi değil. Nornlar'ın makasları halâ kör onun için ve o, Skuld'un himayesinde."

Bir süre sessizlik oldu, çünkü Katla'nın nöbeti bitiyordu. Ama ses bölük pörçük hecelerle yeniden duyuldu. "Onun yolu batıda, uzak adalardan da ötede... O değil, ama onun tohumları büyük krallıklar kuracak... Denizlerin ötesinde... İlâh rüyada... Hayır, uyanıyor, uyanıyor..."

Korkunç bir boğulma sesi geldi ve sonra Biorn gördü ki, Leif su getirmiş Katla'nın yüzüne çarpıyordu.

Bu maceranın üzerinden neredeyse bir hafta geçtikten sonra Biorn kendini toparlayabildi ve bu konuyla ilgili ne Leif ne de Biorn tek kelime etti. Ama delikanlı çok düşündü. O geceden sonra yeni bir amacı vardı. Uzaklara seyahat etmek alnına yazılmış gibi görünüyordu ve hayalleri memleketinin dağını, tepesini terk etmiş, kışları salonda yanan ateşin başında hikâyelerini duyduğu uzak diyarlara ulaşmıştı bile.

Hightown'da onun merakını giderecek birçok insan vardı. Verimli Frenk topraklarının ve yeşil Galler adalarının hikâyelerini ballandıra ballandıra anlatan Bearsarklar vardı. Skridfinnlerden, kuzeyde, Jotunların yaşadığı, gü-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

neşi olmayan, soğuktan taşların tuzla buz olduğu acımasız ülkeyi duymuştu. Bu ülkede, büyük yangınlar çıkmadan önce, cüceler yerin çok çok altında altın madenlerinde çalışırlarmış. Ama bunlar sadece yaşlı kadınların hikâyeleriydi. Biorn ise ticaret yapmak için yazın yola çıkan ve savaş gemilerinden daha da uzağa giden, denizaşırı seyahatler eden toprak sahiplerini dinlemeyi yeğlerdi. Yaşlı denizci Vinç Ayaklı Othere, onu Snowland'e, yani bizim deyişimizle İzlanda'ya götüren yolculuktan daha yeni dönmüştü. Ona Curdled Denizi'ni anlatabilirdi. Bu deniz, tıpkı peynir yapmak için ayrılan süt gibi kesikmiş. Bir nehir kadar hızlı akar ve dalgalarında iğrenç canavarlar ve büyük ejderhalar getirirmiş. Dünyanın sonuna geldiğinizi gösteren denizden duvarlar varmış; bunlar bütün enginleri kaplayan ve dağlardan daha da yüksek dalgalarmış. Bir seher vakti, bu duvarlardan birini görmüş; hemen dümeni kırıp güneye kaçmayı başarmış. Bu adam, İzlanda'da ve uğradığı limanlarda, insanların gün batımından da ötede bulunan verimli topraklardan bahsettiklerini duymuş. Orada mısırlar ot gibi biter, pelerinler donmuş tezek gibi görünürmüş. Öyle çok geyik varmış ki. Ayrıca, gece düşen çiy baldanmış; böylece sabah çayırlarda kahvaltı yapabilirmişsin.

Yüreği bu mucizelerle dolu olan Biorn, Leif'e açtı gönlünden geçenleri. İlk kez kâhin kadının söylediklerinden bahsetti ona. Eğer kaderi batıdaysa, onun peşinden *gitmeliydi. O mutlu toprakları bulacak ve oraya hükme*decekti. Ama Leif kafasını salladı. Bu hikâyeyi daha önce de duymuştu. "Oraya gitmek için, Bilrost'tan, Gökkuşağı Köprüsü'nden geçmek zorundasın. Tıpkı tanrılar gibi. Orayı biliyorum. Adına Gundbiorn Kayalığı derler ve dünyanın ötesindedir."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bütün bunlar Biorn'un on birinci yazında olmuştu. Bir sonraki kış, Hightown'a ve özellikle Kral Demirsakal'a kötü şans getirmişti. Sonbaharda, o narin kadın, Kraliçe yatağa düşmüş, dört bir yandan hekimler getirilmiş, ustalarına büyüler ve muskalar yaptırılmış, ancak hemencecik can vermiş ve kış gelmeden Ölüler Çukuru'na konmuştu. Onu kaybetmek Thorwald'ı daha da gaddarlaştırmış ve öncekinden daha sessiz yapmıştı. Artık kış ziyafetleri verilmiyor, bahar eğlenceleri nadiren yapılıyordu. Biorn ise bir hafta çok üzüldükten sonra hayatın mucizeleri içinde acısını unutmuştu. Ne de olsa daha bir çocuktu.

O kış başka ölümler de getirdi. Fırtınalar hiç bitmedi; Yeni Yılda ahırlardaki hayvanları donduran ve kışın buz deliklerine dalmaya alışkın olan Biorn'u bile bütün gece tir tir titreten kara bir buza dönüştü bütün ülke. Yiyecekler azaldı. Bahar da gecikince kıtlık kapıya dayandı. Yaşayan hiç kimse böyle bir bahar hatırlamıyordu. Kar, tamayısa kadar kıyıları kapladı. Rüzgârlar ise, topraktaki her yeni bitkiyi kırıp geçiren soğuk, güneşsiz esintilerdi. Çift sürme zamanı geçmiş, ekim zamanı ise bir ay gecikmişti. Yeni doğan kuzular tepelerde ölmüş, sığırlar arasında bir hastalık baş göstermişti. Nehirlerde neredeyse hiç somon balığı yoktu ve deniz balıkları da seyahate çıkmış gibiydi. En iyi zaman olan yazın bile yiyecek azdı. Otlaklardaki çimenler kıttı; inekler az süt veriyor ve çocuklar ölüyordu. Bu kara bir hasat zamanının ve daha da kara bir kışın habercisiydi.

Bu talihsizlikler, Hightown erkeklerini harekete geçirdi. Norland'ın daha önceden yaşadıkları, asla kıtlık sınırına dayanmamış ve eski günlerde mutlaka bir çare bulunmuştu. Deniz aşırı bir seferle, yiyecek ve zenginlik kaynakları kazanılmalıydı. Demirsakal'ın Egir'in yolu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

üzerinden alçak, zengin topraklara gidişinden bu yana seneler geçmiş ve Bearsarklar aylaklıktan gevşemişlerdi. Kraliçenin ölümünden beri kendi adamları bile onu sevmediğinden, bu konuda kendisi de istekliydi. Dahası, başka çareleri de yoktu. Ya kış için yiyecek bulunacak ya da halk açlıktan kırılacaktı.

Birkaç adam mahvolmuş mahsulü biçmeye yeteceği için, hasat zamanı bir ordu toplanması kararlaştırıldı. Kalkanları kaynaştırma, silahları cilalama ve büyük gemileri hazır etme işleri başladı. Öte yandan da sihir çalışmaları. Soru, nereye gidileceğiydi. İngiltere'nin zengin kıyıları vardı, ama onlar iyi korunuyordu ve Norland ırkından birçok kişi muhafızlar arasındaydı. Galler adaları için de durum aynıydı; aslında daha kolay bir av olmasına rağmen oradan kazanılacaklar daha az olacaktı. Meclis de ikiye bölünmüştü: bir grup Demirsakal'ı ataları gibi batıya giden eski yolu takip etmeye zorluyor, öteki grup ise Frenk kıyılarına doğru güneyi hedef gösteriyordu. Siyah bir düve kurban ettikten sonra, Kral kutsal çubukları kullandı. Onlar da Frenk kıyılarını işaret ediyor gibiydi. Yaşlı Arnwulf'a üç kuzgunu kutsama ve onların kılavuzluğunu kazanma görevi verildi. Ancak, Kuzgun büyüsünü üç kez tekrarlamasına rağmen, bilge kuşlardan bariz bir nasihat alamadı. Son olarak, Sigg'den kâhin kadın Katla geldi ve üç gün boyunca salonda bir şey yiyip içmeden, kafası örtülü oturdu. Sonunda konuştuğunda kötü şeylerden *haber verdi. Kırmızı bir bulut* görmüştü; *bulut* savaşçıların, hatta Kralın kendi başına çöküyordu. Hightown'u ise, Jotunheim gibi karlar içinde donmuş ve uzun zaman önce ölmüş bir yer gibi üzerini kırağı örtmüş olarak görmüştü. Yine de, Demirsakal'a Frankland'a gitmesini, çünkü bunun yazılmış olduğunu söyledi. "Büyük bir krallık bekliyor," dedi, "Seni değil, ama senin tohum-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ların büyük krallıklar kuracak." Biorn ürperdi. Bu sözler, o unutulmaz yaz gecesi Katla'nın kulübesinde söylenen sözlerdi.

Delikanlı, kendisi götürülmezse diye büyük bir endişe duyuyordu. Ama babası gitmesi gerektiğine karar verdi. "Erkekliğe atılacak ilk adımın, bazı durumlarda daha hızlı atılması gerekir," dedi. "Saldırı anında koruma halkasında bekleyebilir. Eğer yıkılmazsa, güvende olacaktır. Eğer yıkılırsa, o da bizler gibi Odin ile birlikte sulara gömülecektir."

Sonra koşuşturma ve hazırlık zamanı geldi. Hightown'da alışılmamış işler yapılmakta olduğundan, Biorn, sakin görünmeye çalışsa da, heyecanlı ve istekliydi. Kimsenin güneş tepeye çıkmadan yaklaşamayacağı Ölüler Çukuru'nun yakınlarındaki karanlık salonda, yani Tanrıların Evi'nde, büyük bir şenlik düzenlemişti Kral. Seferleri gözeten Tanrı Thor'un şerefine sığırlar, Frey'in şerefine büyük bir domuz kurban edildi. Kan kutsal kâselerde toplandı, insanların üzerine serpildi ve kararmış, ahşap sunağın üzerine sürüldü. Sonra yemin töreni başladı: Demirsakal ve Bearsarklar, geminin siperleri, kalkanın kenarları, atın omzu ve kılıcın ucu üzerine savaşta kardeşlik yemini ettiler. Bunu, Biorn'un da kabul edildiği, kanların aynı yerde karıştırıldığı ayin ve sunağın üzerinde duran büyük altın yüzük üzerine herkes için edilen daha kısa bir yemin takip etti. Ama en vakuru, Kralın *aynı anda halkına, savaşçılara ve toprak sahiplerine, çiy* taneleri, kartalın yolu ve Thor'un kahramanlığı önünde ettiği yemindi.

Sıra Biorn'a gelmişti. Büyük Tanrılara prens ve vâris olarak sunuldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yaşlı Arnwulf, sol eline işlenmemiş altından bir halka geçirdi. Onu her zaman takmalıydı: hayattayken de, öldüğünde de.

"Size Biorn Thorwaldson'u getirdim. Tanrılar Thorwald'ı çağırdığında, gemileri suya indirmek ve yola çıkarmak onun görevi olacak. Saldırı anında ilk öne atılan kişi o olacak. Hightown halkı! Onu kabul ediyor musunuz?"

Kuvvetli bir kabul çığlığı duyuldu ve kalkanların kabzaları dövüldü. Biorn'un koltukları kabardı; göz ucuyla da babasının yüzünü gördü: vakurdu. Gözleri ise boşluğa bakıyordu.

Koşuşturma zamanı olmasına rağmen, önceki hazırlıklardaki neşe kimsede yoktu. İnsanlar çok aç, gereksinimleri karşılamak mümkün değildi. Başka bir şey daha vardı: Hightown'un üzerindeki kara yazgı. Gecenin karanlığında, erkekler, Ölüler Çukuru üzerinde yanan ateş topları görmüştü. Canavarı gören balıkçıların dediğine göre, gri bir fok, Siggness dili konuşurken duyulmuş, kötü şeyler söylemişti. Beyaz bir ren geyiği Sunfell üzerinde görünmüş ve onu kovalayan avcı bir daha hiç görülmemişti. Gelgit zamanı, kuluçkaya yatmış bir atmaca görülmüştü gündüz vakti. Bu, o mevsimde hiç de alışılmış bir şey değildi. En kötü alamet ise, Ağustos taşkınlarını takip eden şiddetli kuzeydoğu rüzgârlarıydı. Bu rüzgârlar, bulutları önüne katar, gökyüzünde bütün gün *dumandan bir deniz koşturur, gece ise ay, batıya doğru* ilerleyen tuhaf gri şekiller gösterirdi. En aptal insan bile bu şekillerin ne olduğunu anlayabilirdi: Bunlar kara atlar ve Helmed Maiden denen süvarileriydi. Hightown'un gitmekte olduğu savaş için asker topluyorlardı.

Bir gece, Biorn, kalabalık semalara bakarken yanı başında Leif'i buldu. Gökyüzünün karanlık refakati önün-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

de, solgun ay ışığında, beyaz bir bulut hızla seyrediyordu. Leif, Dev-kadın Rimegerd'in Helgi'ye söylediği şarkının sözlerini aktardı:

"Tanrıların kızları, sürer arabaları,
Başlarındaki beyaz tenli bakire,
Gösterir onlara yolları:
Uzun saçları titretir atları
Dalarlar derin vadilere,
Dolu gibi yağarlar yüksek tepelere."

"Bu iyiye işaret," dedi Biorn. "Öldüreceğimiz insanları seçmek için dolaşıyorlar. Kış gelmeden çok işler yapacağız."

"Aslında iyiye işaret değil," dedi Leif. "Norland'dan geliyorlar ve seçmeye gittikleri bizim insanlarımız. Korkarım ki yakında Hightown dul kadınlarla dolu olacak."

Sonunda demir alma günü geldi. Altı savaş gemisi hangarlarından çıkarıldı ve geminin omurgasının denize kana bulanmış olarak inmesi için tekeler kızaklara bağlandı. Atalarından miras kalmış olan bu törene 'kızıl-kızaklar' denirdi. Gerçi, şehrin yaşlıları bu ayinin geçmişte kaldığını, ihtişamlı zamanlarda keçi kanıyla değil, esir edilmiş iblislerin kanlarıyla gemilerin ve dalgaların kırmızıya boyandığını homurdanarak söylediler.

O gün dar körfezde esinti olmadığından, forsalar oturak dairesine yerleştiler. Sonra kısa kürk ceketler ve ışıldayan zırhlar içinde muhteşem görünen komutanlar geldi. Her birinin yanında savaş baltasını taşıyan bir esir vardı. En son Demirsakal geldi. Her zamankinden daha da sertti. Biorn'un kalbi heves ve pişmanlık arasında gidip geliyordu. Hightown'da sadece çocuklar, kadınlar ve yaşlılar kalmıştı. Son gemi de Siggness'ten uzaklaşıp gözden kaybolana ve batıyı kaplayan sis bulutu gemileri yutana kadar sahilde durup seyrettiler. Bu ümitsiz veda-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

laşmada tek bir damla gözyaşı bile dökülmedi. Hightown daha önce de böyle bir acı yaşamıştı yüreğinde; gözler kuru ve başlar dikti. Denizde marifetli olduğundan, kötürüm olmasına rağmen, Leif bile Wickingler ile gitmişti.

Üç gün üç gece boyunca yaprak bile kıpırdamadı. Kıyıdan güneye doğru ilerliyorlardı. İskele tarafında Norland tepeleri, sancak tarafında sularda nöbet tutan adacıklar vardı. Arada sırada sisler arasından iç kesimlerdeki ağaçlar ve kayalıklar görünüyordu; ama tek bir insan bile görmemişlerdi. Bir keresinde başka bir donanmanın alarmı verildi ve kalkanlar korkuluklara çıkarıldı. Ama gemidekilerin bir gelinle damat ve onların arkadaşları olduğu ortaya çıkınca, selam verip yollarına devam ettiler. Bunlar ürkütücü ve neşesiz günlerdi. Forsalar kürek başında nöbetleşe ter döktüler. Sanki havada yüzlerce kulak varmış gibi, soylular kendi aralarında sessizce konuştular. "Ran fırınlarını ısıtıyor," dedi Leif, kürek hareketlerine karışan ılık sisi seyrederken.

Dördüncü sabah, bulutlar aralandı ve yüksek bir tepe manzarası, ona tahmini hakkında bir ipucu verdi. Gemilerin başları dalgalarla dans ediyor, kadırgalar açık denizlere yol alıyordu. O öğleden sonra, bekledikleri kuzeydoğu rüzgârı esmeye başladı. Yelkenler kısa direklerde yükseldi, kürekler kaldırıldı ve küpeştelerin altına yığıldı. Forsalar, yorgun kollarını dinlendirmek ve aşık kemikleriyle zar atmak için geminin baş kısmında kümelendi. Hepsinin morali düzeldi. Bearsarklar, geminin kıç tarafında yüksek sesle konuşmaya başladılar. Gece rüzgâr tazelendi, uzun yayvan tekneler öyle bir sallandı ki, adamların dişleri birbirine vurdu. Dalgaların sesi ve iskotaların gıcırtısının yanında, bir de bitmek bilmeyen silah şangırtıları vardı. Biorn'u birkaç saattir fena şekilde deniz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tutuyordu ve bu duruma alışkın olan diğerleri onu alaya alıyorlardı.

"Fazla sürmeyecek," diye öngördü Leif, "İleride kırağı kokusu ve sakin sular var."

Tahmini doğruydu. Altıncı gün, rüzgâr azaldı ve bir kez daha durgun, puslu sularda ilerlediler. Forsalar küreklerinin başına döndü ve soyluların sesleri yeniden kısıldı. Sadece kendi topraklarının belirgin ışıklarına ve belirgin karanlığına alışkın olan Biorn için berbat günlerdi bunlar. Dört gün içinde sadece bir kez güneşi görmüşlerdi ve onda da kan gibi kırmızı görünen güneş, içini ürpertmişti.

On birinci günde, Demirsakal Leif'i çağırdı ve ona yolculuğun seyrini sordu. "Bilmiyorum," dedi Leif. "Hava açık olmadığı sürece rotayı tayin edemem. Rüzgâr arkamızdayken iyi yol aldık. Ama şu anda kontrol bende değil, Tanrılarda. Yakında kara görünecek, ama İngiliz mi yoksa Frenk kıyıları mı olur bilemem."

Konuşmanın ardından, Leif uzun süre düşünerek oturdu çünkü serbestçe hareket etmesini istediği bir yön hissi vardı içinde. Bu hissi, işte bu sularda geçirdiği eski yolculuklarında edinmişti. İç sesine kulak vermesinin ardından daha da güneye çevirdi rotayı ve hünerini kanıtladı. On beşinci gün, sis gitti ve yerine, sert kıyıları yıkayan yakındaki dalgaların sesi geldi. Ansızın, neredeyse başlarının üstlerinde, çimenlerinde güneşin parıldadığı zirvesiyle, büyük, beyaz bir burun fark ettiler.

Leif bir çığlık kopardı. "Hünerim beni yanıltmadı," diye bağırdı. "Frenk körfezine giriyoruz. İşte İngiltere sırtları."

Sonra dümen döndürüldü ve rota güney ve güneybatı arasına çevrildi. Pus yeniden belirdi; ama bu sefer bir perde gibi değildi. Kuşlar geminin ardı sıra uçuyordu, böylece karadan uzaklaşmadan ilerleyebiliyorlardı. Dal-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

galaların şiddeti yüzünden, gemi ağır ilerliyordu. Leif, ancak on yedinci günün akşamına doğru, Demirsakal'a gururla yaklaşıp ona bir söz söyleyebildi. Kral başıyla onayladı ve Leif, kontrol kendisinde, geminin başında yerini aldı. Denize yansıyan sis, denizi kurşuni bir matlığa boyuyordu, ama yaşlı dümenci sığ suların kokusunu alıyordu.

Leif dikkatlice bekledi. Ta ki iskele tarafında, kasvetli havanın içinden bir kara parçası aniden yükselene kadar. Bir nehrin ağzına girmekte oldukları belliydi. Altı kadırga kum yığınına çarptı. Leif en önde ileriyi gözetliyor ve oraya buraya emirler yağdırıyordu. Hava açıktı; karaya böyle bir şekilde çıkmak şaşırtıcıydı. Biorn, sadece, iri yeşilliklerle kaplı alçak kumulları ve arkalarında, ormanın karanlığını gördü. Gözlerini oradan ayıramıyordu, çünkü burası uzun süredir hayal ettiği Roma topraklarıydı.

Sonra tuhaf bir şey oldu. Leif bir anda aklını kaçırmış gibi oldu. Kaptan köşkünden çıkıp Kralın bulunduğu arka bölüme koştu. Dizlerinin üzerine çöküp Demirsakal'ın bacaklarına sarıldı ve yalvarmaya başladı.

"Geri dönün," diye bağırdı. "Henüz vakit varken, dönün. İngiltere'ye, Galler'e, herhangi bir yere; ama buraya değil. Akıntıda kan görüyorum; sahilde kan. Bizim kanımız, sizin kanınız, Kralım! Bu nehirde Thorwald halkı için ölüm var."

Kralın yüzü değişmedi. "*Ne olacaksa, olacak,*" *dedi* sakince. "Amacımıza sadık kalacağız ve Thor ne verirse cesaretle kabul edeceğiz. Siz ne dersiniz, aslanlarım?" Hepsi ilerlemek için bağırdı. Yeni bir ülke görmek onlara cesaret vermişti. Leif, baygınlıktan yeni çıkmış biri gibi, beyaz bir yüz ve boğazında bir düğüm ile iki büklüm korkulukların yanına çömeldi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Akıntının kıvrıldığı yerdeki kumlu burundan kıyıya çıktılar. Kadırgaları kıyıya çektiler, yakındaki ormandan ağaçlar devirip baraka yaptılar. Batan güneş suyu ve toprağı haşin bir kırmızıya boyadı. Biorn kandan bir dünyanın içindelermiş gibi gördü herkesi. "Leif'in tuhaflığının sebebi bu işte," diye düşündü ve içini rahatlattı.

O gece kuzeyli adamlar rahat uyudular. Ama gözcüler ne bir insan ne de bir hayvan görmüşlerdi. Sadece ıssız topraklar ve küller vardı bir zamanlar insanların yaşadığı bu yerlerde.

"Kandaşlarımız bu topraklara bizlerden daha önce ulaşmışlar," dedi Kral Demirsakal sert sert. Onların tarafında savaşmış olsa da, Danimarkalıları sevmezdi.

Adamların yarısı gemileri korumak için orada bırakıldı ve geriye kalanlar ise ertesi gün nehri izleyerek vadiye doğru çıkmaya başladılar. Efsaneye göre, bu yolda, taşınamayacak kadar çok altının bulunduğu Kral Kristni'nin sarayı varmış. Gündüzleri güzel çayırlar vardı etraflarında; ama süvarilerin buraya uğramış oldukları belliydi. Evler yakılmış, bahçeler yağmalanmıştı. Aniden bir çığlık koptu ve dönüp baktıklarında solgun sonbahar semalarına uzanan bir alev kaynağı gördüler. "Gemiler!" diye bir bağırış koptu. En hızlı adamlar haber getirmeleri için gönderildi.

Üzücü bir hikâyeyle geri döndüler. Gemilerden ve barakalardan geriye, küller dışında, hiçbir şey kalmamıştı. *Muhafızların yarısı ölmüştü ve Kaptan, yaşlı Arnwulf,* dalgaların kıyısında kaburgaları kanat gibi açılmış ve ciğerleri çıkarılmış olarak yatıyordu. Ötekilerinin nereye gittikleri belli değildi, ama ormanda oldukları kesindi.

"Kandaşlarımızın işi bu," dedi Demirsakal. "Etrafımız çevrilmişti, kahramanlarım."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Heyet toplandı ve Leif'in yönetiminde yeni gemiler inşa edilene kadar, nehrin kenarında kamp kurup gelecek herkese karşı kampın korunmasına karar verdiler.

"Baltalarımız asla onların üzerine inemeyecek," dedi Leif fısıltıyla. Şimdi tıpkı bir hayalet gibiydi ve yüzü sanki öteki dünyaya aitti.

Haklı çıktı. Hava kararmadan hemen önce, nehrin kıyısına doğru yol alırlarken, iki orman arasındaki açıklıkta yazgılarıyla karşılaştılar. Kurt postları giymiş bir yığın vahşi adam üstlerine atılmadan ve parlayıp inen uzun kılıçlarla tepelerine üşüşmeden önce, kalkanlarını kaldıracak vakitleri bile olmamıştı.

Biorn kalkanların oluşturduğu halkanın tam ortasında sıkışmış olduğundan mücadeleyi neredeyse hiç görmedi. Düşmanın bağırışlarını, darbelerin seslerini, hiddetli nefes alışları, ama en çok da kendi kalp atışlarını duyuyordu. Koruma halkası, saldırıdan önceki gibi veya saldırıya karşı koyuyormuş gibi sallandı ve hareketlendi. Biorn kendini ölülerin üzerinde tökezlerken buldu. "Ben Biorn; benim babam Kral," diye tekrarladı içinden. Dağlarda veya denizde her korktuğunda söylediği bir sözdü bu.

Gece oldu, yeni ay doğdu. Savaş halâ sürüyordu. Koruma halkası zayıflıyordu; çünkü Hightown erkekleri sekize karşı bir dövüşüyorlardı ve mücadelenin çok sürmeyeceği belliydi. Halka bazen titriyor, bir düşman içeri kayıyor ve öldürülmeden önce Demirsakal'ın adamlarından birini feci şekilde yaralıyordu.

Biorn şimdi babasını görebiliyordu. Loş ışıkta, bir insandan daha iri görünüyordu. Kılıcı Tyrfing'i sallıyor ve rakibini alt ettikçe kükrüyordu. Gördüğü şey, çocuğun kanını dondurdu. Gökyüzünde sıralanmış bulutların ardında, ata benzeyen karanlık bulutlar vardı. Biri önde,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

beyaz ve aya çok yakındı. Leif ile körfezde gördükleri süvarilerin ta kendileriydi bunlar. Walkyryler seçilmişler için gelmişlerdi ve seve seve onlardan biri olabilirdi. Bütün korkusu kaybolmuştu. Tek isteği babasının yanında olmak ve Thor'un daha iyisini yapamayacağı güçlü hamlelerin yanında, kendi küçük yumruklarını savurmaktı.

Yüreği böylesine coşmuş olsa da, son gelmişti. Thorwald Thorwaldson sendeledi ve çöktü. Savrulan balta, miğferiyle zırhı arasından girmişti. Onun düşüşüyle birlikte Hightown'un ve Sunfell'deki açlıktan ölen insanların son umudu da tükenmişti. Artık koruma halkası falan kalmamıştı. Gelen kalabalık, yaraları ağır adamlardan oluşan küçük kümeye ulaşmak için Biorn'u geriye itti. Biri onu kolundan yakaladı ve savaş alanından çekip bir çalılığa sakladı. Karanlıkta onun Leif olduğunu gördü.

Sersemlemişti ve bezginlikten kusuyordu. Başı ateşler içinde yanarken içinde bir şeyler buz gibi soğuktu. Öfke veya keder değildi bu. Huşu idi: babası ölmüş ve dünyanın sonu gelmişti. İkisi ağaçların altındaki çalılar arasında ilerlerken savaş sesi kesilmişti. Ormanlığın içinde açık bir alana ulaştılar. Gittikçe etrafları daha da kararıyordu, ama Leif onu sürüklemeye devam etti. Sonra aniden yüzüstü düştü ve Biorn ona takılıp tökezleyince gördü ki Leif'in elleri kandan sırılsıklam olmuştu.

"Ben ölüyorum," diye fısıldadı Leif. "İyi dinleyin, prensim. Ben Yabancı Leif ve saklı şeyleri bilirim... Siz *Thorwald Thorwaldson'un vârisisiniz ve ölmeyeceksiniz*... Uzun bir yol görüyorum ve sonunda büyük bir krallık. Elveda, küçük Biorn. Siz ve ben iyi arkadaş olduk. Sigg'ten gelen Katla doğru söylemişti. . ."

Biorn ormandaki bir kaynaktan boynuzuyla su getirip geri geldiğinde, Leif'in alnı buz gibiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Üzüntü ve yorgunluktan bitmiş bir halde amaçsızca sendeleyerek yürümeye devam etti. Koskoca dünyada yapayalnızdı. Evinden çok uzaktaydı ve bütün akrabaları katledilmişti. Güneybatıdan gelen yağmur yüzüne vuruyor, dikenli dutlar bacaklarını yırtıyordu. Ama o zaten ölmüştü. Ne olurdu Tanrıların kızları onu da seçselerdi cesur askerlerle birlikte Odin'in parlak salonuna gitmesi için? Ama o daha bir çocuktu ve onlar çocukları seçmezlerdi.

Aniden, bir meydanda, ufacık bir ışık karanlığı deliverdi.

Düşmanlar veya serseriler bile olsa, bir insan bulma isteği üstün geldi. Kapıya yaslandı ve güçsüzce kapıya vurdu. İçeriden bir ses geldi, fakat ne söylendiğini duymadı.

Yeniden çaldı kapıyı ve yeniden ses geldi. Artık gücünün sonuna geldiği için kapıya daha da güçsüzce vurdu.

Sonra sürgü çekildi ve ortasındaki odun ateşi yüzünden dumanlı, bayağı bir kulübe göründü. Yaşlı bir kadın, elinde bir kâse ile ateşin yanında oturuyor, yaşlı bir adam da bir sopayla Biorn'un önünde duruyordu. Konuşmalarını anlayamıyordu, ama ne istediğini sorduklarını anladı.

"Ben Biorn," dedi "Ve babam da Kral Demirsakal idi."

Kafalarını salladılar. Karşılarındaki bitkin, dağılmış bir çocuk olunca korkuları geçti. Onu içeri davet ettiler ve sesleri şefkatliydi. Yorgunluktan ayakta duramayan çocuğa, oturması için bir iskemle ve eline de bir kâse iri yulaf verildi. Onu soru yağmuruna tuttular ama Biorn onların dilinden hiçbir şey anlamıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sonra adam kalktı, esnedi ve kapının sürgüsünü çekti. Çıkan ses, çocuğa eski, mutlu dünyasındaki demir kapıların tangırtısı gibi geldi. Bir an için ağlayacak gibi oldu. Ama dişlerini sıktı ve bükük boynunu dikleştirdi.

"Ben Biorn," dedi yüksek sesle "Ve benim babam bir kraldı."

Birbirlerine kafa sallayıp gülümsediler. Sözlerinin yemekten önce edilen bir dua olduğunu sandılar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İNGİLİZ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

-1-

Meşe ağaçları arasındaki küçük kulübe, Ekim ayının alacakaranlığında, Aziz Callixtus Günü akşamında oldukça karanlıktı. Burası, önceleri domuz sürüleri tarafından kullanılmıştı Domuzlar ayaklarıyla toprak zemini yıllardır çamura bulamıştı ve bir köşede bozulmuş meşe palamutları yığılmıştı. Dışarıda sis, ormanı doldurmuş, yollar dökülmüş yapraklarla kaplanmıştı. Bu sayede, kulübeye yaklaşan dört adam, gölge kadar sessiz gelmişlerdi.

Ülke savaşta olduğundan, girişte bir süre etrafı kolaçan ettiler.

"Bu geceki meskenimiz," dedi biri ve inek postundan yapılmış şeritlere mafsallı meşelerle kaplanmış kapıya omzunu dayadı.

Daha adımını bile atmadan hızlıca geri çekildi.

"İçeride bir şey var," diye bağırdı, "Nefes alan bir şey. Işık, Gil."

İçlerinden biri çakmağıyla feneri yaktı ve içeriye uzattı. Kirli zemin ve çürümüş palamutlar göründü. Uzak

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bir köşede kuru dallardan bir yatağın üzerinde insana benzeyen bir karaltı vardı. Hareketsiz durup dinlediler. Her soluğunda acı çeken birinin sesiydi bu ve sonra ses doğrulmaya çalışan hasta bir adamın soluğuna dönüştü. Suret, onu saklayan gölgeden sıyrıldı. İçeride sadece bir adam olduğunu gören dörtlü içeriye daldı ve son giren kapıyı ardından kapattı.

"Bakalım burada neler varmış?" dedi başlarındaki. Adam sürünerek ona yaklaşmıştı. Kısa boylu ve eski püskü giyimli hemcinsi, köşedeki dikmeden tutunarak karşısında dikiliyordu. Bakışları boştu; ışıktan kamaşmıştı ve bir de acıdan. O gün çok hırpalanmış gibi görünüyordu; alnının üzerinden aldığı kılıç darbesiyle, darmadağın saçları kandan birbirine yapışmıştı. Bir kolu tutmuyordu; gömleği yırtık pırtıktı. Büyük avucunun içinde, keskin tarafını havaya kaldırdığı bir bıçak vardı. Bundan başka da silahı yoktu.

Karşısındaki dört adam, Dük William'ın ordusundaki tipler kadar kötü görünüşlüydü: Başları olan adam, görevi elinden alınmış bir Rouen rahibiydi. Ötekisi, Alan of Brittany taraftarı olan batı sınırından gelen meşhur bir soyguncuydu. Üçüncüsü, güneylilere has esmer yüzlü, uzun burunlu bir adamdı. Sonuncusu ise, Ren'in karşı kıyısından kaba bir Almandı. Bu adamlar, savaş artıklarıyla beslenen asalaklardı ve kıyıdaki büyük muharebenin daha iyi adamlar tarafından kazanılmış olması sebebiyle, çapulculuk meyvelerini toplamak üzere fethedilen topraklara doğru sürünüyorlardı.

"Bir İngiliz domuzu," diye bağırdı liderleri. "Dişlerini sökeceğiz." Yaralı adam karanlıkta düz yüzü ve çatallı bıyığıyla, gerçekten de, etrafı av köpekleriyle çevrilmiş vahşi bir domuza benziyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Dişlerine dikkat edin," dedi Gil dedikleri adam. "Ön ayağında bir bıçak var."

Dördünün de çirkin yüzleri gittikçe neşeli bir hal alıyordu. İşe yaramaz askerlerdi, ama usta katillerdi. İlk düşündükleri ganimetti; ama ilk iş sinsice katletmekti. Burada çalınacak bir şey yok gibiydi, ama onları eğlendirecek zayıf bir vücut vardı.

Gil, dikkatle bir köşeye geçti ve kargısını hazır etti. Bir yerlerden aldığı küçük, yuvarlak İngiliz kalkanıyla eski rahip emirler verdi. "Ben üzerine koşup onu yere yığacağım. Siz de saldırmaya hazır olun. Bu domuzdan korkacak bir şey yok. Görüyorsunuz ya, yaralı ve güçsüz."

Lüks lambası kapının yanında yere bırakılmıştı ve ancak adamların bacaklarını aydınlatıyordu. Yüzleri birer gölge gibiydi. Yaralı adam, dillerine aşina değildi, ama amaçlarını anlamıştı. Çektiği acılar yüzünden zaten bitmiş haldeydi, ama boş bakışları öfkeyle parladı. Saçlarını arkaya savurdu; alnındaki yara yeniden kanamaya başladı. Köşeye sıkıştırılmış yaşlı bir domuz kadar sessizdi.

Eski rahip emri verdi ve dördü birden adamın üzerine atıldılar. İngiliz, kendini liderin kalkanının üzerine attı; bu sayede ağırlığı onu geri itti ve silahını kullanamadı. Planları bozulmuştu. Kargı darbeleri de aynı sebeple başarısız oluyordu. Adamlardan ikisi neredeyse birbirlerini öldürüyorlardı. Görevi rahibe destek vermek olan güneyli adam ise sendeledi ve lüks lambasının yanına yığılıp kaldı.

İngiliz kolunu rahibin boynuna doladı ve nefesini kesene kadar boğazını sıktı. Ötekilerin gözlerini kan bürümüştü. Artık eğlence değil, intikam istiyorlardı. Küfürler yağdırarak liderlerini kurtarmaya gittiler. Silahsız ve ağır yaralı bir adam böyle bir durumla başa çıkamazdı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kollarını zalimce geriye bükerek ve kırık kafasını tekmeleyerek onu etkisiz hale getirdiler. Küfürleri kulübeyi çirkin bir gürültüye boğdu, ama kurbanlarından hiç ses çıkmadı.

Lüksün ışığı hava akımıyla aniden titremeye başladı ve bir kişi daha geldi. Işığı eline aldı ve içerideki mücadeleye baktı. Uzun boylu, çok zayıf bir adamdı; pürüzsüz bir yüzü ve siyah saçları vardı. Miğferi ve kalkanı yoktu, ama askerlere has bir zırh giyiyordu. Sol tarafında kın yoktu, ama sağ elinde uzun, parlak bir kılıç tutuyordu.

Olayı görmek için, bir süreliğine ışığı yukarı kaldırdı. Gözleri karanlık ve sığ bir nehirdeki dalgacıklar gibi hareketliydi. "Bak sen!" dedi usulca. "Cinayet! Hem de bizim pislikler yapmış."

Kısa bir süre düşünür gibi göründü ve sonra harekete geçti. Işığı kirişin dirseğine öyle bir yerleştirdi ki, bütün kulübe aydınlandı. Sonra elini uzattı ve eski rahibi bulunduğu yerden çekip havada sallayarak karanlıkta kalan kapıya doğru fırlattı. Önce bir inilti gelip, sonra ses gelmediğine göre, fena düşmüş olmalıydı.

"Biri gitti," dedi sakince.

Gil'in uyarısıyla ona karşı koymak için harekete geçen üç adam, kendilerini askerin kılıcının uğursuz ışığına bakarken buldular. Fare gibi kaçışan adamlar yaptıklarından az da olsa memnundu. Teslim olmaya hazır, ama kaçmaya daha da hazırdılar. Savunmaya geçmiş, dövüşmek istemeyen bir halleri vardı. Hepsi kendine has şivesiyle inliyordu. Güneyli adam hariç. O, duvar diplerinden odanın içinde emekliyordu ve elinde bir bıçak vardı. Zincirden yapılmış hiçbir zırh başkasının işine karışan birinin sırtını korumazdı ve zırhta, kürek kemiklerinin arasını titretecek çeliğin girebileceği kadar yer de vardı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Son gelen görmemişti. Ama yaralı adamın gözleri dövüşünce açılmış gibiydi. Şu anda serbestti ve yerden eski rahibin taşıdığı küçük yuvarlak kalkanı kaparak, onu doğrudan yerde sürünen alçak herife fırlattı. Kenarları ve göbeği demirden, ağır ve meşeden yapılmış bir şeydi. Yerde sürünen adamı kulağının tam üstünden yakaladı ve sırıkla vurulmuş bir öküz gibi yere yığdı. Yabancı ne olduğunu görmek için kafasını çevirdi. "İyi atış, dostum," dedi, "Sana teşekkür ederim." Sonra geriye kalan iki adi hayduda döndü.

Gözleri askerin arkasındaki kapıdaydı ve korkudan donmuşlardı. Dışarıdan nal ve dizgin sesleri geliyordu. İki süvari atlarından inmiş, kulübenin içine bakıyordu. Biri, dağ gibi bir adamdı: külah şeklindeki miğferi, deniz aygırının dişleri gibi görünen sarı sakalının bulunduğu geniş, solgun yüzünü aşıyordu. Miğfer, fena şekilde hasar almıştı ve teninde yara izi olmamasına rağmen, miğferin burun bölümü de sert bir darbe almış gibi eğriydi. Uzun zırhı çelik ve gümüş parçalarla dövülmüştü. Kalın bacaklarını saran bantlar saf kırmızı deridendi. Arkasından, üzerinde bir güvercin resmi olan uçurtma şeklinde bir kalkan taşıyan kır saçlı bir silahtar geldi.

"Neler oluyor burada?" dedi şövalye bir delikanlınınki gibi tiz bir sesle. Solgun gözleri adamlar üzerinde gezindi: acıyla yeniden bitkin düşmüş ve dal yığınının üzerine yaslanmış haldeki yaralı adam; uzun boylu ve zalim, ama yüzünde bir gülümseme ile kurtarıcısı; korku içinde köşeye sinmiş iki katil; kenarda vücudunun bir kısmını örten kalkan ile yerde yatan güneyli adam. Askere dönerek, "Konuş, dostum," dedi. "Neler oldu? Savaşlarda yeterince kana doymadın mı da bu mezbelede sıçanlar gibi aranıyorsun? Adın nedir ve nereden geldin?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Asker kaşlarını kaldırıp ona soru soran adamın gözlerinin içine baktı. Orada gördüğü şeyden memnun, saygıyla başını eğdi. Bu devasa adam, itaat edilecek bir adama benziyordu.

"Ben Dük'ün ordusundanım," dedi "Ve orman yollarını keşfe gönderildim. Bu kulübeye rastladım ve yaralı bir İngilizi öldürecekleri sırada bu dört adamı buldum. Biri dışarıda, onu fırlattığım yerde, ötekisi kırık bir kafatasıyla orada ve kalanlar da karşınızda."

Şövalye düşünür gibi göründü. "Peki ya Dük'ün bir askeri, bir İngiliz'in hayatına neden bu kadar önem versin?" diye sordu.

"Bu toprakları fethetmesi için lordum Dük'e yardım etmek için," diye cevap verdi. "Onların ordularını yendik ve yolumuz açık. Başka ordularla da savaşmamız gerekecek, ama sürekli savaşamayız. İngiltere bizi kabul edene kadar İngiltere'yi fethetmeyiz. O inatçı insanlar kazanmanın yolunun öldürmek olmadığını öğrenecek kadar onları dinledim. Adil bir savaş ve ardından dürüst muamele ve merhamet, diyorum ben."

Şövalye güldü. "Solomon'un hükümleri," diye bağırdı. "Peki, ama bir kılıç taşıyan ve parmağında altın bir yüzük olan sen kimsin?"

Yaşlı silahtar araya girdi. "Kontum, ben bu adamı tanıyorum. Lord Odo'nun avcısı ve yiğitliğiyle ün salmıştır. Bu sabah tepede iyi iş çıkardı. Ona Avcı Jehan derler. *Bazen de Yabancı Jehan. Kimse nereden geldiğini bilmez.* Soylu olduğuna dair bir söylenti var. Aslında muharebelerde de bir prens gibi dövüşür. Rahipler onu sevmez, ama Lord Odo'nun gözdesidir."

Şövalye uzun boylu askere bir süre uzun uzun baktı. Aydınlık gözleri derinleri okuyor gibiydi. "Sen o mu-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sun," diye sordu sonunda ve şu cevabı aldı: "Ben Avcı Jehan."

"Askerlere söyle şu pisliklere eşlik etsinler," dedi silahtara. "Ordugâh amirinin darağacına malzeme çıkacak. Bütün Avrupa'nın süprüntüleri bizimle birlikte İngiltere'ye sürüklendi. Bir salgına sebep olmadan önce onları şenlik ateşinde yakmak bizim işimiz... Yaralıyı da alın aynı şekilde. Stamford'da Harold ile dövüşmüş ve bize yetişmek için İngiltere boyunca rüzgâr gibi yol almış cesur korumalardan biri olabilir. Baş Melek Dağı önünde, davamız için böyle bir yiğit kazanmayı seve seve kabul ederim.

Lüksün ışığı kiriş üzerinde iyice zayıflarken birbirlerine bakan iki asker dışında, kulübede kimse yoktu artık.

"Büyük Odo öldü," dedi şövalye. "Sol gözüne giren ok, Dükümüzü soylu bir dosttan mahrum bıraktı ve Cennet Şehri'nin kutsanmışlığını arttırdı. Şu anda hizmet edeceğin kimse yok. Benimle birlikte görev yapmak ister misin, sen Avcı Jehan? Düşünce biçimlerimiz birbirine benziyor gibi. Taşıdığım kalkandan dolayı bana Güvercin derler ve İngiltere'yi kazanmak için bir güvercin arıyorum. Savaş kazanılınca atmacanın görevi biter ve elinde silah olarak kılıç taşıyan kişi atmaca değil, leş kargasıdır. Dükümüzü tahta çıkarmalıyız; ama bu sadece birinci adım. Önümüzde daha çok savaşlar var ve onlar da bittiğinde, daimî bir görev olan İngilizlerin kalplerinin fethine sıra gelecek. Ne dersin, Jehan? Bu görevde benimle birlikte kuzeye sürecek misin atını? Yönetimi bana bahşedilmiş toprakların uzağında, inandığın şeyi hayata geçirecek bir köşeye sahip olacak mısın?"

Bazen Yabancı Jehan da denen, Avcı Jehan, Zengin Ivo'ya eşlik etti. Dük William büyük, şen kahkahalarını

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

atarak kuzeyi süpürürken ve ulu Tanrı huzurunda küfürler yağdırırken onu takip etti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

-2-

İki yıl sonra yılın aynı ayında Jehan, Ivo'nun yeni Belvoir Kalesi'nin dışında doğuya doğru yol aldı. Tanrının ve Kralın inayeti, Zengin Kontun lütfüyle, şu anda sahibi Lord olan toprakları ziyaret edecekti. Güvercin'in yanında kuzeyde Durham'a, batıda Galler sınırına gitmişti. Bir güvercinin değil, şahinin yapacağı türden işler yapmıştı, çünkü Ivo'ya göre, barış melodileri ancak sert vuruşlardan sonra çalınabilirdi. En kötüsü, bir atmaca olmuştu; ama bir karga olmamıştı. Hiçbir adımında kötülük yoktu. Alt ettiği adamlar, adilane ve sabırla galibiyet kazanmış olanlara ve gülüşünün kendisini kurtaramadığı kişilere karşı saygısızlık yapmış olanlardı. Köle efendisine benzer: Jehan, Ivo'nun kardeşliğine öyle bir kapılmıştı ki, zamanın hikâyelerinde ikisinin adı neredeyse hiç ayrılmamıştı. İyi talihe çomak sokmakta hızlı davranan kıskançlar, ötekiler bir şey elde etmek için çırpınırken kenarda öylece durduğu görülen Yabancıyı dışladılar. Ayrıca, hiç kimse nereden geldiğini bilmezken, o bir kral edasıyla dolaşıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ivo'nun ham taştan kuleleri mavi ufuklarda gözden kaybolunca, yol engebeli tepelerden ormanlarla kaplı bir ovaya götürdü onu. Ara ara çıkan tümsekler, gezginlere bataklıkların ilerisine ve denize doğru uzanan kasvetli manzaralar sunuyordu. Silahlı ve zırhlı altı asker, küçük, al renkli atlarla onu geriden takip ediyordu. Jehan işlerini bir iki yardımcıyla yapar; yalnız olmayı severdi. Ayrıca adamları onu geriden takip etme konusunda ustaydı. Hava bir açıyor, bir kapıyordu; kâh güneş parıldıyor, kâh, gökyüzü, sağanağın mor renkli derinliklerine bürünüyordu. Yağmur havası yoktu; ama tuhaf şekillerle hareket eden ve atlıların çevresinde dolaşan bir sis örtüsü vardı. Bu yüzden, burnunun dibindeki yolu görmek bile imkânsızdı. Sis, bazen kayboluyor, bazen de sonsuz uzaklıklarda, sonunda sınır taşlarının göründüğü koridorlara açılıyordu. O harika öğleden sonra, sanki katı yerküre eriyor ve yol alırken Jehan'ın aklından geçenler, etrafındaki sis perdesi gibi bir görünüp bir kayboluyordu.

Kendi kendine, ülkesini keşfetmiş olduğunu söyledi. O, Yabancı, evine gelmişti; bu yersiz yurtsuz adam toprağına kavuşmuştu. Yabansı İngiltere'nin her bir karışını seviyordu – değişken semalarını, vadilerdeki ılık meraları, tepelere tutunan yosunlar gibi görünen ormanları, dağdan dağa bir mezar kadar sessiz uzanan geniş bataklıkları. Ama bu gün, duygularına bir yenisi daha eklenmişti. Doğudan esip yüzüne değen hava, eski hatıraları canlandırmıştı. Ele avuca sığmayan doğu denizlerinin tuzu, bataklık sularının ekşiliği ve bataklık otlarının tatlılığı vardı bu havada. Orman, fundalıklara dönüşünce, hava daha güçlü ve daha taze geliyordu. Yemeğe yaklaşan aç bir adam gibi havayı koklarken buldu kendini.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Eğer benim Highstead'daki arazim de böyle ise," dedi kendi kendine, "Sanırım mezarım da orada olacak."

Yolun çimenlerle kaplı iki yola bölündüğü dönemeçte oyulmuş bir taşa rastladı. Kırmızılaşan dikenler arasında yüksek bir yere yerleştirilmiş olan taş, artık parçalanmış ve üzeri yosun tutmuştu. Bu taş, diyarın eski tanrılarına bir sunaktı. Çocukluğunun ormanlarında da bundan bir tane vardı. Rahip, onun Lord Apollo'nun tapınağı olduğunu söylemiş ve büyük bir lanetin acısını tatmak istemiyorsa, ona hürmet etmesini yasaklamıştı. Yine de, önünden geçerken şapkasını çıkarmayı alışkanlık edinmişti, çünkü soğuk bir kilisede değil de, ormanda yaşayan bir tanrıya saygı duyardı. Şimdi bu eski zamandan kalma şeyi görmek ona bir işaret gibi gelmişti. Geçmişi ve geleceği birbirine bağlamıştı. Onu eliyle selamladı. "Selam sana, eski dostum," dedi. "Efendin her kimse, söyle, yanımda olsun, çünkü vatanımı bulmaya gidiyorum."

Adamlarından biri atını ona yaklaştırdı. "Highstead'a iki kilometre kaldı," dedi ona. "Tedbirli olsak iyi olur. Kralın yasaları, yanlı çevrelerde usulüne uygun uygulanmaz. Yolun temiz olup olmadığını bize bildirmesi için bir kâşif gönderilmesini tavsiye ediyorum. Yolumuz üzerinde geçtiğimiz her köylü bizim gelişimizi bildirmiş olacaktır."

"Daha iyi ya," dedi Jehan. "Gece vakti bir hırsız gibi gelmiyorum ya. Gündüz gözüyle halledeceğim işimi. Eğer ömrümü burada geçireceksem, adaletli bir zafer olmalı."

Atlı, somurtarak geriye çekildi. İki yüz metre geriden giden birlikte endişeli yüzler vardı. Ama Jehan tedirgin bile olmamıştı. Güz çileklerinin dallarını koparıyor, onları fırlatıp yakalıyordu. Kendi kendine şarkılar mırıldanıyor

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve aklından geçenleri atına anlatıyordu. Hava ve manzara gönlünde böylesine tuhaf bir aşinalık duygusu uyandırmışken, ona zarar gelmezdi.

Son dönemeç de aşılınca, Highstead, dört yüz metre ileride, karşısında duruyordu. Çatısı samanlarla kaplanmış olan konak, tahta kiremitli kulübeler kümesi arasında yükseliyordu. Bina, bir tepenin üzerindeydi; binanın çevresi hendekler ve parmaklıklarla korunuyordu. Evlerden dumanlar çıkmıyor, etrafta kimseler görünmüyordu. Ama ona boşuna Avcı dememişlerdi. Sazların her bir saçağı ve ormandaki her bir çalı, bir mızrak veya bir okçu saklıyordu. Başını kaldırıp güldü ve Seine tarafındaki kaptanların söylediği bir şarkının sözlerini mırıldandı. "Bir adam vatanını kazanmak için savaşmaz," dedi atına, "sadece kazandığında onu savunmak için savaşır. Tanrı öyle isterse, bana kapılar açık olacak. Şayet istemezse, gün batmadan toprağa girecekler."

Bu düşüncelerle atını doğrudan sessiz kente doğru sürdü. Şu anda kentin iki adım uzağındaydı ve henüz hiç mızrak atılmamıştı. Devasa büyüklükteki meşe kapının önünde duruyordu. Birdenbire kapı açıldı ve bir adam dışarı çıktı. Kısa boylu, eski moda giyimli, topallayan bir adamdı. Uzun saçlarının bir kısmını sakladığı büyük bir yara izi vardı alnında.

"Kimin adına geliyorsunuz?" diye sordu İngiliz aksanıyla.

"Efendimiz Kral ve Kont Ivo adına."

"Geçemezsiniz," dedi adam.

"Öyleyse, kendi adıma, Avcı Jehan adına."

Adam ileriye doğru iki adım attı ve üzengiye elini koydu. Jehan yere atladı ve onu yanaklarından öptü.

"Daha önce karşılaşmıştık, arkadaşım," dedi ve yeni astının birleşmiş ellerini avuçlarına aldı.

"Hastings'te iki yıl önce bir gece vakti," dedi adam. "Ama o karşılaşma için, Lordum, Highstead ile orman arasında yirmi okun tadına bakmıştınız."

-3-

"Komşularımı ziyarete gideceğim," dedi Jehan ertesi sabah.

Kâhya Arn şaşkın şaşkın efendisinin yüzüne bakakaldı. "Pek keyifli bir karşılama olacağını sanmam," dedi. "Galland'da sadece Lady Hilda var ve erkek kardeşi Aelward ve dükünüzün arası halâ açık."

Yine de yola çıktı Jehan Aziz Luke yazının parlak şafağında. Arkasında şaşırmış bir adam bıraktı ve atlı askerlerini Ivo'ya gönderip yalnız başına koyuldu yola. "Cesur bir yüreği var," dedi Arn kendi kendine. "Onun gibi birçok Fransız olsaydı, kesinlikle yeni bir İngiltere olurdu."

Toprakları sularla kaplı ülkenin alçak bölgesindeki Galland'da asık suratlı bir kız buldu. Onunla Galland nehrinin üzerindeki köprüde karşılaştı. Gri gözlerinde ateşler yanıyordu. Uzun boylu, çok güzel bir kızdı. Kırmızımsı kahve renkli elbisesinin üzerine giydiği uzun gömlek ustalıkla işlenmişti. Örgülü sarı saçlarını örten başlık da altın ile işlenmişti.

"Ele geçireceğin savunmasız bir ev ve bir kadın buldun," diye bağırdı.

"Uzun süre daha bir bekçiye ihtiyacı olmasın," dedi Jehan atından inip suyun karşısından ona bakarken.

"Savaş, bana bir şans verdi ve bir evim oldu, hanımefendi. Komşularımla dostça ilişkiler kurarak yaşamak isterim."

"Dostça mı!" diye bağırdı küçümseyerek. "Benden dostluk göremeyeceksin. Kardeşim Aelward ile görüşürsünüz."

"Öyle olsun," dedi. "Siz davet edene kadar suyun bu tarafından Galland'a doğru asla geçmeyeceğime emin olabilirsiniz."

Döndü ve evine doğru yol aldı. Bir ay kadar çiftlikler ile meşgul oldu. Yeniden geldiğinde karanlık bir kasım günüydü ve oluklar sularla dolup taşmıştı. Kızdan yine aynı cevabı aldı; bir de uyarı: "Aelward ve adamları meşe ormanında seni bekliyorlar," dedi ona. "Esirler senin geldiğini haber verince ben de onlara haber yolluyorum." Güzel yüzü sert ve öfkeliydi.

Jehan güldü. "İzninizle, hanımefendi, gün batana kadar burada bekleyeceğim. Halkınızın karanlıkta saldırmayacağını bilecek kadar İngiliz'im."

Yara almadan Highstead'a geri döndü. Bir hafta sonra Aelward'dan bir haber geldi. "Buluşalım," diyordu, "Yarın öğle vakti Dane tepesinde. Böylece bu topraklarda İngilizler mi yoksa Fransızlar mı hüküm sürecek öğreniriz."

Jehan zırhını giydi ve uzun kılıcını kuşandı. "Bugün o ormanda iyi iş çıkaracağız," dedi zırhını bağlamakta olan Arn'a.

"Tanrı muvaffak etsin," dedi kâhya. "Fransız veya değil; siz sevdiğim bir adamsınız. Aelward'a ve onun

aşağıya doğru yaptığı hamlelere dikkat edin. On adamın gücüne sahiptir o."

Öğle vakti Dane tepesinde Jehan, boğazının arkasından konuşan ve diğerinin selamına ters ters cevap veren bir devle karşı karşıya geldi. Gençti; saçları beyaz denecek kadar açık renkliydi. Kırağının halâ çimenlerin üzerini kapladığı ve ormanın çok sakin olduğu bir kış günüydü. Saxon, daha kısa bir kılıca ve yuvarlak bir kalkana sahipti; Jehan ise sadece palasıyla dövüştü.

İlk devrede, çelik ile mücadele ettiler. Ama adamın ağır gücü, avcının kıvrak hızı karşısında başarısız oldu. Jehan, hafif dairelerle etrafını çevirdi ve adamın meşhur darbeleri havada kalmış oldu. İnek gibi ağır ağır soluyana kadar onunla oynadı ve sonra el çabukluğuyla kılıcını meşe palamutlarının arasına fırlattı. Genç dev, somurtarak önünde duruyordu: silahsız, utanmış ve ölümünü beklercesine. Ama gözlerinde korku yoktu.

Jehan kendi palasını da yere attı ve zırhını çıkardı. "Silahlarla dövüştük," dedi, "Şimdi eski yöntemlerle dövüşeceğiz."

Bambaşka bir yarışma başlamıştı. Aelward çekingenliğini atmış ve vücutları temas edip güçleri karşı karşıya gelince, ağır kanı ateş almıştı. Büyük kollar, kaburgaları çatırdayana kadar Fransızı sıkıyor, ama diğeri her zaman sıyrılıp ölümcül kucaklamadan kurtulmayı başarıyordu. Mücadele devam ettikçe, Aelward'ın kanı ısındı rakibine. Kılıçları karşılaştığında ondan ölüm gibi nefret etmişti; ama şimdi bir akrabasıyla çekişiyor gibiydi.

Zaferin yaklaştığı bir anda, aniden, altındaki toprağın kaydığını ve kafatasına bir yığın düştüğünü hissetti. Yeniden kendine geldiğinde, Jehan meşe kökündeki bir havuzdan kafasına su döküyordu.

"Sana bir gün o atışı öğreteceğim, arkadaşım," diyordu. "Eğer o numarayı bilmeseydim, beni fena hırpalayacaktın. Bir ayıyla boğuşmayı yeğlerdim."

Aelward dudaklarını ıslattı. "Beni hakkıyla yendin; silahlı ve silahsız," dedi. Sesinde hiç kızgınlık yoktu.

"Komşular arasında bu konular konuşulmaz," diye karşılık verdi. "Birlikte oynadık ve şanslı olan bendim. Yarın da benim kafamı kırma sırası sende."

"Kafa mühim değil," diye söylendi Aelward. "Daha kötülerini de gördü. Ama bacağımı kırdın. Bu bir ay evde kalmak demektir."

Jehan, bacağı için dişbudaktan atel yapıp onu atına yerleştirdi. Bu şekilde Galland nehri köprüsüne kadar gittiler. Suyun karşı kıyısında Lady Hilda duruyordu. Jehan durdu ve kendisini davet etmesini bekledi. Başı sargılı erkek kardeşinin üzerinde oturduğu ata tek kelime etmeden bakakaldı.

"Ne bekliyorsun, Fransız?" dedi Aelward. "O sadece küçük bir kız."

"Oradaki küçük hanım beni davet edene kadar karşıya geçmemeye söz verdim."

"Öyleyse İsa aşkına onu davet et, kardeşim. İkimiz de oynarken terledik ve bir testi şarap için can atıyoruz."

Bu Jehan'ın Galland konağına ilk girişiydi. Bir sonraki bahar zamanı o eve Highstead'a gelin götürmek için gidecekti.

Bereketli sulak meraların yukarısındaki tepecikte bulunan evde aylar huzurla geçiyordu. Jehan, orman gezilerini bırakmış, kendini çiftliğine ve hayvancılığa vermişti. İdaresindeki toprakların ürünleri artmıştı. Küçük, yerli hayvan ırkını güçlendirmek için büyük Fransız sığırları getirmiş; bir zamanlar eğimli bir sazlık olan yere meyve ağaçlarından oluşan bir bahçe yapmıştı. İyi bir efendi

olduğu için, köleleri, işlerini seve seve yaparlardı. Sahip olduğu topraklardaki özgür insanlar ise, tarafsız adalet sağlayan ve kendilerinin yavaş, eski zamanlardan kalma hayat tarzına saygı duyan birinden şikâyetçi olmazdı. Avcılıktaki ustalığına gelince, Trent'ten Thames'e kadar kimse Highstead lordunun eline su dökemezdi.

Evin içinde ise, hep gülen ve hoşnut bir eş olan Lady Hilda mutlulukla yaşıyordu. Bir eşten daha fazlasını kazanmıştı; Jehan değişmişti. Sanki orada doğmuş gibi, günden güne daha da alışıyordu kır hayatına. Yumuşak orman havası, sulak arazinin ve denizin keskin kokusu, ruhunun derinliklerine dokunuyordu. Küçük mal varlığının her karışına, içten bir bağlılık duyuyordu. İlk çekingen ziyaretlerini, güvercinlerin öttüğü, güneş alan ağaçlı yollarda yapan, babası gibi esmer olan oğlu ise İngiliz topraklarına ondan daha bağlı değildi.

O uzak yerde geçen sakin yıllardı bunlar, çünkü Galland'daki Aelward, Kral ile barışmıştı. Ama küçük Jehan dört yaşına geldiğinde, savaş dalgaları yeniden orman sınırlarına dayanmaya başladı. Babasına bir tefeci götüren ve acımasız bir açgözlülükle kısa sürede yükselen Auchy'li Hugo diye biri, servetini artırmanın yollarını aramak için kuzeyden bir akın yaptı. Uzun boylu, zayıf ve yüzü parşömen gibiydi; bu yüzden ona Turna derlerdi. Maddi durumundan memnun olmayanlar ve iflâs etmiş olanlar hep onun etrafında toplanırdı. Halâ toprak sahibi olan İngilizlerle savaşıp Fransız tımarlarına dokunmadan ikinci bir sefer yapmayı düşünüyordu. Kralın adaleti ağır, Kralın kendisi ise uzaktaydı. Bu yüzden, tehdit altındaki adamlar kendi güçleriyle kendi adaletlerini sağlamak için toplandılar.

Aelward, Galland'dan, Turna'nın kendi sınırlarına girdiği haberini yolladı. İyi kalpli Ivo denizlerin ötesin-

deydi ve Brittany sınırlarıyla uğraşıyordu. Fenland'da bir hükümdar yoktu.

"Sana dokunmayacak," dedi Aelward kız kardeşinin kocasına. "Yeni gelenlerle savaşmıyor. Av olarak sadece eskiden kalanları görüyor. Ne dersin Fransız? Onunla anlaşmaya varacak mısın? Biz buralarda huzurluyuz ve kendi mahsulümüzle seve seve karnımızı doyururuz."

"Onu makul olmaya davet edeceğim," dedi Jehan, "Ama sadece onun gibi bir leşin anlayacağı bir yolla. Senin tarafındayım, kardeşim. Hepimiz aynı davanın peşindeyiz."

Ancak, o gün öğleden sonra mısır tarlalarında dolaşırken bir işaret gördü. Sığ sulardan bir balıkçıl yükseldi ve avlanmakta olan bir atmaca onun üzerine saldırdı. Uzun kuşun batıya doğru gökyüzüne kaçıp kurtulmasıyla, üzerinde hiçbir yara izi taşımayan atmaca ayakucuna ölü olarak düştü.

"Mucizeye bak," dedi Jehan ve cesur kalbinde korkudan çok huşu uyandıran kaderi sezdi. Bir süre sessiz kalıp yurdunu seyretti. Arpalar, hafif akşam rüzgârında beyaza ve altın rengine bulanarak sallanıyor, yeni bahçesine ektiği elmalar kızarıyor, ormanlık bölgenin sınırında kölelerin çalıştığı yerde duman halkaları yükseliyordu. Neredeyse hiç ses yoktu; ama çiftlikten, bir çocuğun neşeli kahkahaları kulağa geliyordu. Jehan hareketsiz durdu ve düşünceli gözleri anın huzurunu yudumladı.

"Bizi değil, ya Rab, bizi değil," dedi, zamanında bir rahipten ders almış biri olarak. "Ama asla ölmeyecek şeyi bırakıyorum."

Eşini çağırdı ve ona Turna'nın gelişinden söz etti. Sol elinin parmağından Ivo'nun yıllar önce o kulübede fark ettiği, kalın altın yüzüğü çıkarıp eline aldı.

"Uzun bir yolculuğa çıkacağım gibi görünüyor," dedi ona. "Eğer dönmezsem, Lord Ivo bu küçük delikanlıyı topraklarımın varisi olarak kabul edecektir. Ama senden onun iyiliği için bir isteğim var: Oğlum yetişkin bir adam olana kadar bu yüzüğü tak ve sonra babasından bir yadigâr olarak bu yüzüğü takmasını söyle ona. Ben bu yüzüğü babamdan aldım; babam da babasından. Büyük babam bana bu yüzüğün hikâyesini anlattı. Onun büyükbabasının zamanında, bu yüzük kola takılan büyük bir pazubent imiş. Ama kıtlık yıllarında eritilip parça parça satılmış ve geriye sadece bu yüzük kalmış. Atalarımızdan biri bir kralmış ve bu da kralın evinin nişanıymış. Bizim çocuklarımızın da taht sahibi olacakları günler geliyor, küçüğüm. Dikkat et de, kanındaki asalet kadar, düşünce ve amellerinde de asalet olsun."

Ertesi sabah, karısını öptü, oğlunu okşadı ve adamlarıyla birlikte kuzeye doğru yola çıktı. Gözleri düşünceliydi, ama dudakları gülümsüyordu.

Daha sonra olanlar ise, Kralın ordusunun yaptıklarından haberi olmayan alt tabaka İngiliz halkı arasında nesiller boyu anlatılan bir hikâyeydi. Bir kulübe yandığında, hakkında bir hikâye uydururlar ve basit şarkılar yaparlardı. Meraklı bilim adamları, bu şarkıların melodilerinin geçmişini inceleyebilirler. Robin Hood destanında da ona yer verilmiştir ve bataklıklar kurutulduktan çok uzun zaman sonra anneler bebeklerini Turna ve Şahin ile *ilgili parçalar, Dev-katili Jack ve bütün ninni kahramanları* ile bir olmuş Shaw diyarından John'un peri masalları ile susturmuşlardır.

Jehan ve adamları, kararlaştırılan yerde Aelward ile buluştu ve kısa süre sonra yanlarına bir düzine güçlü kuvvetli çiftçi katıldı. Sadece kendileri için değil, İngiltere

kanunları ve yeni kralın huzuru için savaşıyorlardı. Bu küçük birliğin lideri olarak Jehan seçildi ve bir kez daha Avcı oldu. Kurt ve domuzdan daha değersiz avların izini süren bir avcı. Kolay zaferlerle başları dönmüş olan Turna ve serseri takımı, yeni avlar aramaya devam ediyordu ve sulak arazilere kadar ulaşan ormanlık alanlar ihtiyatlı bir ormancı için iyi bir avlanma alanı oluşturuyordu.

Jehan'ın gözcüleri Auchy'li Hugo'yu, Sheen çayının yakınında bulmuş ve kötü haberlerle dönmüşlerdi. Bunun üzerine kurnazca bir plan yapıldı. Gece ve gündüz, istilâcıların konakladıkları yerler taciz edildi; birkaç seferden sonra son verilen ani saldırılar düzenlendi; sonra, herkes ortadan kayboldu, izciler geri dönmedi. Bir köylü çağrılıp konuşmaya zorlandığında, korkmuş bir surat ile bu veya şu bölgede toplanan çok sayıda umutsuz adamın hikâyesini anlattı. Turna zorlu bir savaşçıydı, ama bu sır perdesi onu şaşkına çevirmişti. Tedbirli davranmaya başladı ve onun gibilere has bir şekilde ahmakça. Jehan yavaş yavaş hazırladığı tuzağa doğru güdüyordu onu. Jehan'ın, düşman güçlerindeki altı adama karşı sadece bir adamı vardı ve saldırmadan önce düşmanın gücünü kırmalıydı. Bu esnada, küçük çiftlikler alevler içinde yanıyor, ama sonbaharın akşam karanlığında görünen her yangınla, İngiliz öfkesi daha da inatçı bir hal alıyordu. Kendilerinden emin, hesaplaşma gününü bekliyorlardı.

O gün, denizden yağmur ve sis getiren doğu rüzgârının estiği soğuk bir sabahta geldi. Turna, ormanlık alanın içinde üç tarafı bataklıkla çevrili bir bölgedeydi. Önünü ve iki yanını kaplayan derin bataklıktan çıkmanın yolunu orada yaşayanlar dışında kimse bilmezdi. O anda Jehan saldırdı. Düşmanını, kuru toprakların bittiği noktalara kadar sürükledi ve onu sulara gömdü. Danimarkalılardan beri bu topraklar böyle bir katliam görmemişti.

Fransa'nın süprüntüleri ve onlara katılan İngiliz hainleri, kurtların önündeki koyunlar gibi sulara gömüldü. Kötü haberleri alınca güney sahilinden dörtnala gelen Lord Ivo, öğleden sonra geç vakitte geldiğinde, yerde yatan ölüleri toplayan yağmacılardan geriye pek bir şey kalmadığını gördü; sulardaki kırmızı köpüklerin dışında.

Jehan bir fındık ağacının yanında yatıyordu; boynundaki balta yarasından boşanan kan akıyordu. Yüzü, yaklaşan ölümün etkisiyle kül rengine dönmüştü; ama lorduna bakarken yine de gülümsüyordu.

"Turna beni gagaladı," dedi. "Sağlam bir burnu varmış ve kötü bir kalbi."

Ivo yüksek sesle ağladı. Cesur olduğu kadar merhametliydi de. Bir papaz bulmak için bütün bölgeyi arayacaktı.

"Elveda, eski dostum," dedi hıçkırıklarla. "Cennette Odo'ya selam söyle ve yanında bana da bir yer ayır. Oğluna, Tanrı'nın bana vermediği kendi oğlummuş gibi bakacağım. Biraz bekle, sevgili dostum, Glede papazı hemen burada olacak."

Çalılıkların arasından iri bir insan sürünerek geldi; sarı saçları kana bulanmış ve nefesi harmandaki rüzgâr gibiydi. Jehan'ın yanına uzandı ve son bir çabayla onu dudaklarından öptü.

"Papaz mı?" dedi ölmekte olan Aelward. "İki İngiliz Tanrı'nın yolundayken papaza ne gerek var?"

FLANDRALI KADIN

Altına konan destekle yükseltilmiş yataktan, beslenme zamanı tavukların çıkardığı kulak tırmalayan gıdaklama sesi gibi, ürkütücü kahkaha nöbetlerinin sesi geliyordu.

"O sonuncusu mu, Anton?" dedi bir ses.

Cevap olarak, kırmızı suratlı, ufak tefek bir uşak başını eğdi. Kollarında kocaman, gri bir kedi tuttuğundan, zorlukla eğildi. Kedi, kovalamacanın heyecanıyla halâ miyavlıyordu. Fareler ortalığa salınmış ve kedi de, yataktan gelen bağırışların eşliğinde onları bulmuştu. Şimdi oyun bitmiş ve oyunu görmek için kapının çevresinde toplanan ev ahalisi ortadan kaybolmuş; sadece Anton ve kedi kalmıştı.

"Tib'e bir tabak dolusu sakatat ver," diye emir geldi, "kendine de al. Farelerin çok zayıf. Bana geçen salı günkü gibi güçlü gri canavarlar getir."

Odada, ikisi de din adamlarına has giysiler giymiş iki kişiden başka kimse yoktu. Uzun siyah bir elbise giymiş ve Cluny rahiplerinin başlığını takmış bir adam, yatağın yanında oturuyordu. Tombul ellerini mangalda

ısıtıyor, evindeymiş gibi rahat görünüyordu. Kapının yanında, bölge papazlarının giydiği, eski püskü giysiler içinde başka bir adam duruyordu. Bu adam, dedikodulara karışmış bir fare avı seyircisi olan Aziz Martin'in kilisesinde papaz yardımcısıydı. Bir sonraki adımı atıp atmayacağına karar verememiş gibi ayaklarını sürüyordu. Küçük ağızlı, bakışları çekingen ama içten, solgun, tenli zayıf bir adamdı.

Yataktan gelen bakışlar ona yöneldi ve aksi aksi "Ne bekliyorsun?" dedi ses. "Orada durmuş doğuracak domuzlar gibi bakıp homurdanıyor. İyi akşamlar, arkadaşım. Lâzım olduğunda, çağrılacaksın. Sana ne yaptım da bana öyle baykuş gibi dik dik bakıyorsun?"

Rahip haç çıkardı ve solgun yanaklarındaki kızarıklıkla dışarı çıkmak üzere arkasını döndü. Görevlerine sadık bir adamdı ve ölüm döşeğindeki birini teselli etmeye gelmişti; gerçi tesellilerinin geri çevrileceğinin de gayet iyi farkındaydı.

O çıkınca, yataktan yine o ürkütücü kahkaha yükseldi. "Üf! Bir eşi daha olmayan şu kutsallıktan sıkıldım artık. Aziz John'un kâsesini bir an önce elime vermek için uğraşıyor; bir an önce ölmemi istiyor. Ama, ben daha ölmem, yüce Tanrım. Yaşlı kurtta halâ iş var."

Rahip, yumuşak bir sesle, ölüm vakti ve saatinin Tanrı'nın takdirinde olduğu anlamına gelen Latince sözler söyledi. Öteki, kürk örtülerin altından kemikli elini uzatıp gümüş *zili çaldı. Anton geldiğinde, ona "Muhte*rem pederin akşam yemeğini getir" emri verildi. Cluniac'ın yüzü, memnuniyetle yumuşadı.

Sert bir şubat ayında bir cuma akşamıydı. Bruges sokaklarında her yer kalın bir kar örtüsüyle kaplanmıştı. Bütün kanallar donmuştu; arabalar, kanallar üzerinde sanki yoldalarmış gibi ses çıkarıyordu. Toz haldeki karı

savuran ve her yere dolan buzlu zerrecikler üfüren bir rüzgâr çıktı. Üst kattaki büyük odanın küçük bölmeli pencereleri yağlı kâğıtlarla doldurulmuştu, ama bu soğuk havanın girişini engelleyemiyordu. Soğuk hava dalgaları kâğıtlar arasından geçiyor, kapıya doğru ilerliyor ve dört kömür mangalından çıkan dumanı bir hava girdabına çeviriyordu. İçerisi ılıktı; ama sert rüzgârlar aniden içeri doluyordu. Pişen bitkilerin kokusu odaya kalabalık bir şapel ağırlığı veriyordu. Mavi ve dumanlı ışıklar veren gümüş lambalar tavandan sarkıyor ve odayı parça parça aydınlatıyordu. Işık, hasır kaplı zeminin temizliğini, altın işlemeli ve ipek perdeleri, cilalanmış süs eşyalarının parıltısını göstermeye yetecek kadar güçlüydü. O zengin şehirde, bu odadan daha değerli bir oda daha yoktu.

Ölüme hazırlanmak için tuhaf bir ortamdı. Yükseltilmiş yatakta yatan kadın ölmekteydi: ağır ağır; her bir adımda zalimce bir azimle direnerek. Ama öleceği şüphesizdi. Ona hayat veren canlılık, bir daha yükselemeyeceği bir noktanın altındaydı ve her an, sürahideki küçük çatlaktan sızan su gibi biraz daha çekiliyordu. Bütün Flandra ve Artois'deki en iyi hekimler onu muayene etmeye gelmişler ve o zamanın iğrenç ilaçlarını tavsiye etmişlerdi: solucan özü; örümcek, tespih böceği ve engerek yılanı eti şurubu; insan kafatası suyu, yağ, şarap, karınca yumurtası ve yengeç kıskaçları; canlı bir kurbağanın tavada kızartılıp toz olana kadar ezildiği kurbağa ilacı; ve onlarca *harç ve karışım. Yaşamak istediği için başlarda uysalca* kabul etmişti ilaçları. Ama bir o kadar da uyanık olduğundan sonunda ilaçları, eczacıların kafalarına fırlatmaya başladı. Şu anda, kendi gıdasını kendi belirliyordu. Az haşlanmış kuzu eti ve Aziz Sauveur'un kenar mahallelerindeki bir kadından alınan anne sütü. Elinin altında bulundurduğu bir başka ilaç ise dövülmüş geyik boynu-

zuydu. Boynuz, Hz. Meryem adına yapılan iki bayramın arasında kesilmişti. Bu ilacı, Houthulst ormanlarındaki ormancılardan almıştı ve her gün tan ağardıktan bir saat sonra beyaz şarap ile birlikte yutuyordu.

Yatağı, abanozdan yapılmış görkemli bir yataktı. Venedik'ten Ren yolu üzerinden getirilmişti. Hainaultlu zanaatkârlar tarafından, üzerine muhteşem avlanma sahneleri oyulmuştu. Cibinlikleri sert, gümüş kabartmalı kumaştandı ve yastıkların üzerinde büyük bir tek boynuzlu at boynuzu vardı. Bu boynuz, onu zehirlenmeye karşı korur ve bir geminin burnu gibi dik dururdu. Boynuzun gölgesi, yatağın üzerinde tuhaf bir görüntü oluştururdu. Öyle ki, büyük bir pençe, yatan kişinin boğazına doğru kıvrılarak yatak örtüsünün üzerinde duruyormuş gibi görünürdü. Bölge papazı ilk geldiği akşam bunu fark etmiş ve korkarak dualar etmişti içinden.

Yastıkların üzerindeki yüzü loş ışıkta ayırt etmek zordu; ama, Anton, Cluniac için masayı hazırlayıp üzerine de bir lamba koyunca, yatağın mağaramsı içi aydınlandı ve odadaki en önemli şey o oldu. Halâ gençliğin verdiği çizgileri ve rengi elinde tutan bir kadının yüzüydü görünen. Yaşla birlikte, ses sertleşmiş, saçları yün gibi beyazlamıştı; ama, yanakları halâ pembeydi ve yeşil gözleri halâ parlıyordu. Bir zamanlar dikkat çekmiş bir güzellik vardı bu yüzde. Keman gibi kaşlar, yılların keskinleştiremediği oval bir yüz, gururlu, narin bir burun: hepsi aynı şeyi söylüyordu. Sanki sahipleri, onların değerini anlamış ve onlardan ayrılmayacakmış gibiydi. Hasta odalarında giyilen o pejmürde giysilerden de yoktu üzerinde. Saf ipek başlığı düzgünce yerleştirilmiş ve omuzlarından aşağıya sarkan, sansar kürkünden yapılma uzun üstlüğü lambanın ışığında yıldız gibi parlayan yakut taşlarla bağlanmıştı.

Biri konuşuyormuş gibi sesler geldi yanından. Sıcak yatak örtülerinin arasında kendine yer yapmış küçük kahverengi bir maymundu.

Masanın hazırlanışını sert bakışlarla seyretti. Bir cuma yemeğiydi ve misafir bir rahipti. Bu yüzden, her şey usulünce yapılmaktaydı. Ancak, hayatla bağlarını koparmak üzere olan bu zenginlik yuvasında, tekdüzelik de ustalıkla zenginleştirilmişti. Boulogne kıyılarından getirilmiş istiridyeler, Loire'den getirilmiş yılan balıkları ve İngiltere'den getirilmiş salamura edilmiş somon balığı vardı. Pilav ve sebzelerle süslenmiş bir tabak Türk usulü ciğer vardı sofrada. Ciğer, her ne kadar etin içinden elde edilse de, eli açık din adamları tarafından et olarak kabul edilmezdi. Kıyı bataklıklarından getirilip rosto edilmiş kaz vardı. Ak yanaklı kaz denen bu kuş, dindar Epikürcülerin su kabuklusu olarak tasnif ettiği ve oruç tuttukları zamanlar için uygun buldukları bir yiyecekti. Gümüş bir sepet içinde hafifçe kızartılmış çavdar gevrekleri vardı. Rahibin elinin yanında, aziz damakların en sevdiği içecekten bir testi duruyordu: baharatlarla zenginleştirilmiş şarap.

Kadın, masaya memnun bir bakış attı; bu ev her zaman misafirperverliğiyle övünmüştü. Cluniac'ın medeni sükûneti, yerini heyecana bıraktı. Şükran duası ederken, önünde yemeğe başlamak için onu bekleyen askerler varmışçasına kelimeleri dilinin üzerinde yuvarlıyordu. *Kötü hava iştahını açmıştı; kuzeydeki yolculuklarının* kendisini kilisenin şereflendirildiği bu eve getirdiği için Tanrı'ya şükretti. Zayıf bölge rahibinin gösterdiği umursamaz muamele hoşuna gitmişti. Bu huysuz adam, onun zengin ve dindar birine yaptığı bu ziyareti onaylamıyordu. Gömleğinin kollarını kıvırdı, keten peçeteleri rahat bir hareketle boynuna yerleştirdi ve iştahla yemeğe ko-

yuldu. İlk kadehini kaldırdı ve ev sahibesine teşekkürlerini sundu. İsrail'de gerçek bir anne!

Kadın ona teveccühle bakıyordu. Onun sevdiği rahiplerdendi: kibar, görgülü, insanlara ve çevresine duyarlı. Fransız Kralı'nın sarayı, Ghent'in yeni kumandanı, Kont Baldwin'in kaçamakları ile ilgili eğlenceli olaylar anlatmıştı. Yüksek tabakadan insanlar arasında uzun süre yaşamış ve kulaklarını hep dört açmıştı... Kendini günlerdir hissetmediği kadar güçlü ve neşeli hissediyordu. Şu fare avı ona güç vermişti. O aptal hekimlerin gevezeliklerine rağmen, ölmesine daha zaman vardı ve dünyada daha tadına bakılacak çok lezzet vardı. Bir de oğlu, küçük Philip vardı... Çevresine dikkatle baktı ve büyük odadaki kasvetli ihtişam gözüne çarptı: parlak kumaşlar, gümüşün parıltısı. Bütün Bruges'teki en zengin kadın o değil miydi? Hatta bütün Hainault ve Guelderland'ın? Ve itibar da ondaydı. Bunlar gözünün önünden geçtikten sonra, zihninde daha eski günleri canlandı: basit, dar, rüzgâr alan ve soğuk denizlere bakan bir sokak. Üşürdü, o zamanlar, açtı ve öyle fakirdi ki. Evet, o mezbeleden kurtulmuş ve epey yol kat etmişti. Şamdanların kalın ve işlemeli gövdelerine baktı; büyük bir huzur ve güç hissetti içinde.

Cluniac konuşuyordu. Öyle güzel bir yemek yemişti ki, bütün dünyaya âşıktı şu anda.

"Eviniz ve meclisiniz, leydim, bir kraliçeninki gibi. Saraylarda daha kötülerini gördüm."

Gülüşünde tam bir memnuniyet yoktu. "Fazla iyi, demeliydiniz, bir kasabalının karısı için. Belki de, mevki insanın yaptığı kadardır. İngiltere kralları, bir tabaktan üremiş. Dinleyin, peder! Bir genç kızken, Tanrı'ya bir söz verdim ve bu sözden benim üzerime düşen kısmı yerine

getirdim. Herhangi bir Markgrave'den daha asil bir soydan geliyorum; evet, İmparator'un kendisinden bile. Tanrı'nın bana bahşettiği bedenimin her zerresi üzerine yemin ederim ki, büyüklerin arasından. Bunu başarmadım mı? Oğlum Philip, Avesnesli o solgun kızla nişanlanmadı mı? Kendi adına Artois'deki herhangi bir şövalyeden daha fazla toprağı yok mu?"

Cluniac kabul edercesine başını eğdi. "Büyük bir anlaşma olmuş; ama, evinizin itibarından daha büyük değil."

"Siz ev diyorsunuz; ben tırnaklarımla bu hale getirdim burayı. Willebald basit bir tüccar, pazarda satış yapan adamlardan biri değildi de neydi? Willebald, Tanrı onu New Kirk'te asil bir mücadelenin ardından toprağa sokana kadar benim yoğurduğum ve süslediğim bir çamurdu. Saygıdeğer bir adamdı; ama onu öldürenler gibi kaba ve ağırdı. Onu İngiliz limanındaki taşların üzerinde gördüğümde, onun benim için biçilmiş bir kaftan olduğunu biliyordum."

Eski zamanlarını hatırlayınca sesi sakinleşmiş ve yumuşamıştı. Ellerini gümüş bir lavaboda yıkamış olan Cluniac, onları mangalın sıcaklığıyla kurutuyordu. Aslında, dişlerini bir iğneyle nazikçe temizlemeye hazırlanıyordu, ama iyi bir dinleyici havasına bürünmüştü. Yılların verdiği tecrübeyle, sırların ortaya dökületeceği ortamları bilirdi ve böylesine şahane bir yolculuğun tedarikçisine *ayak uydurmaya da istekliydi.*

"Hiç King's Lynn'e gittiniz mi?" diye sordu yataktan gelen ses. "Çamur, bataklık ve gürültülü bir deniz dışında görecek hiçbir şey yok. On beş yaşında, hem ruhu hem bedeni aç bir genç kızken orada yaşıyordum. Forester John'un soyundan geldiğimi ve onun aracılığıyla eski kralların kanlarının benimkine karıştığını biliyordum.

Ama savaş ve kıtlık evimizi soyup soğana çevirdi. Aileden geriye tek kalan kişi olan ben ise, yabancı kaptanlara gemi tamiri işleri yapan cimri dayımla yaşıyordum. Aynalar, yetersiz beslenmiş olsam da, yüzüme bakılacak kadar güzel olduğumu söyledi; ruhum da hiçbir şeyden korkmadığıma beni inandırdı. Bu yüzden, umudum vardı; ama talihin kapımı çalmasını beklerken kalbimi yiyip bitirdim."

Kafası hafifçe ona dönük ama görmeyen gözlerle rahibe bakıyordu.

"Sonra bir mart sabahı Willebald geldi. Onu yeni kırmızı pelerini içinde rıhtımda yürürken gördüm. Geniş bir sakalı ve şen bir kahkahası vardı. Flaman maceracılar içindeki en şanslı adam olarak saldığı namı ben de duymuştum. Onda kendi kısmetimi gördüm. O gece, dayımın evinde yemek yedi ve bir hafta sonra da bana evlenme teklifi etti. Dayım pazarlık yapardı, ama yetişkin bir kadın olmuştum ve onu susturdum. Ben de Willebard ile hiç pazarlık etmedim; onun yüreğini okumuştum ve yakında bana bağlanacağını biliyordum. Böylece, evlendik. Çeyiz götürmedim; sadece bana atalarımdan kalmış olan bir yüzük verdim ona ve altının bile satın alamayacağı bir beyin."

Yanındaki maymun gevezeliğe başladı.

"Sus, Peterkin," dedi. "Willebald'ı yeni işlere teşvik ettiğimde karşılaştığım tüccar halkın boş konuşmalarını hatırlatıyorsun bana. Babasından gördüklerini yapıyordu; yün alıp İngiltere'den gelen balıkları tuzluyor ve Flaman tezgâhlarımızdaki şeylerle ödemelerini yapıyordu. Ufak çaplı ve kârlı bir ticaret şekliydi, ama ben daha büyük avlar istiyordum. Çünkü buna dikkat edin, bizim ülkemizde değerli olan ve hiçbir İngiliz'in tahmin edemediği birçok şey vardı İngiltere'de."

"Ne gibi?" diye sordu rahip merakla.

"Romalılara ait şeyler. Şu anda bataklık ve ormanlık olan o topraklarda, bir zamanlar yaşayan Roma şehirleri ve zengin Roma evleri vardı. Bu şehirler ve evler, her mevsim, denizden yeni hırsızlar getirdikçe ortadan kayboldu. Kayboldu; ama hepsi değil. Değerli olanların çoğu saklanmış ve saklandıkları yerler unutulmuştu. Köylüler, bu sahipsiz hazineleri yavaş yavaş buldular; ama lordlarına söylemediler. Mücevherleri eritip parça parça Yahudilerdeki ederine onlara sattılar. Değerli görmediklerini de gelişigüzel yok ettiler. Havan topu yapmak için pagan tanrılarının mermer kafalarını çekiçlerle kırdıklarını; balgam taşı ve su mermerinden yapılmış büyük kâselerin, kölelerin köpekleri için su yalağı olarak kullanıldığını gördüm. Bölgeyi iyi bilen biri olarak, seyyar satıcıları böyle şeyleri toplamaları için kuzeye ve batıya gönderdim; onlardan bir kuruşa aldığımı Cermen ve Fransız şehirlerinde o kadar çok altın karşılığında sattım ki. Böylece, Willebald bir servet biriktirdi. Ta ki, denizlerde seyahat etme zahmetine değmeyinceye kadar. Flandra'da refah içinde yaşıyorduk ve uşaklarımız geniş topraklar üzerinde bize kaynak toplamakla meşguldü."

Cluniac pür dikkat dinliyordu. Para kazanmak, mezhebinin can damarlarından biriydi. "Teşebbüslerinizle ilgili harika hikâyeler dinledim," dedi. "Gerçeği duymayı da çok isterim."

"Satıcı hileleri," diyerek güldü. "Yine de, iyi bir hikâye. Gözlerimi doğuya çevirdiğimde, hayata gurur veren şeylerin oradan geldiğini gördüm. Venedik tacirleri prensti ve benim aklımdaki de Bruges tacirlerini onlardan geride bırakmamaktı. Rüzgâr her gün bizim üç yüz değirmenimizin kanatlarını döndürürken, biz kendimizi sıradan kasabalı malları ve dar kuzey pazarlarıyla sınırla-

saydık, ne kazanacaktık? Ren'in karşısındaki, Alplerin ötesindeki Venedikli prenslere elçiler gönderdik. Flandra çarşıları Arap lezzetlerine doyana kadar, Mısır'ın baharatlarını ve şekerlemelerini, Yunanistan'ın meyve ve şaraplarını, Asya'nın dokuma eşyalarını buraya getirdik. Şu anda tezgâhlarımızda, İtalya'dan gelmiş ipekler, Innsbruck'tan seçme metaller, Moskova'dan kürkler, Prester John'un ülkesinden getirilmiş değişik kuş ve hayvanlar ve sergilerimizde Venedik'i utandıracak kadar kalabalık bir yabancı tacir topluluğu görülebilir. Uzun ve zorlu bir mücadele oldu Willebald ve benim için. Çünkü ticaret kervanlarımızın eteklerine yapışmış bir haydut sürüsüne ve yolumuza çıkan her köyde bize köstek olmaya çalışan kıskanç kişilere rağmen, buzlu dağlarda yeni bir yol açmak zorundaydık. Ama eğer gönülden azmederseniz, engeller devrilecektir. Birçok kez dilenmenin eşiğine geldik ve kayıplarımızın ağır olduğu zamanlar oldu; ama sonunda başardık. Bir gün geldi, bizim hesabımıza çalışan o kadar çok adam oldu ki, kervanımızın ilerleyişi tıpkı büyük bir ordununki gibi görünürdü; teşebbüslerimizi makul oranlarda onlarla paylaşarak, geçtiğimiz köylerdeki rakiplerimizi kendimize müttefik yaptık. Başka yöntemlerimiz de vardı. Hacılar kimsenin dikkatini çekmez. Kim kutsal yolculuğundaki bir adamı soymak ister ki? Hem ödemeleri gereken harçlar da yoktur. Verdiğiniz mallar küçük ve çok değerli olursa, hacılar *da taşıyabilir onları.*"

Rahip, görevi icabı, onaylamayan bir tavırla başını salladı.

"Şüphesiz, günah," dedi kadın, "Ama ben büyük kefaretler verdim. New Kirk için mübarek Aziz George'un bir bacağını bir kilo altın verip almadım mı? Aziz Martin kilisesine başparmağın tırnağı kadar büyük ve karanlık

bir günde mihrabı aydınlatacak kadar parlak bir elmas vermedim mi? Aix'teki Leydimize Hıristiyanlık âleminde iliğini bile bulamayacağınız devekuşlarının tüyünden bir taç veren ben değil miydim?"

"Tıpkı İsrail'deki analar gibi," diye fısıldadı rahip.

"Evet, İsrail," dedi yaşlı kadın kıkırdayarak. "İsrail karmaşamızın merkeziydi. Flamanlar kendi burunlarından ötesini görmezdi ve Willebald bu işi göze aldığında, ona güldüler. Başarı geldiğinde, onları kendi tarafımıza çekmek zor olmadı. Kârdan onlara pay vermeyi kabul etmemizle onlar sevindi, velinimetleri ise ayakta alkışlandı. Ama Yahudiler daha çetin cevizdi. İnanın, peder, Tanrı onların gözlerini Hazreti İsa'nın geleceğini görmeye kapamış, ama bütün öteki konularda öyle bir açmış ki. Hayal güçleri hemen alev alıveriyor. Charlemagne savaşta ne kadar gözü pekse, onlar da ticarette öyleler. Bir ay öncesinden, benim neyin peşinde olduğumu görüp benim öngörümle hemen kâr ettiler. İsraillilerle başa çıkmanın iki yolu var: ya onların kökünü kazıyacaksın ya da onlarla ortak olacaksın. Willebald onlarla mücadele edecekti; ben ise, daha akıllıca davrandım ve onları satın aldım. İki yıl boyunca benim için sadakatle çalıştılar. Güzel söylüyorsunuz, tıpkı İsrail'deki analar gibi."

"Keşke sizin gibi Hıristiyan bir hanım lanetlenmiş bir ırkla iş yapmasaydı," dedi Cluniac.

"Tam bir ahmaklık olurdu," diye sertçe cevap verdi. "*Ben sizin köylüleriniz gibi değilim. Kendi işime hiç kimseyi karıştırmam*; ne rahip, ne tüccar. Willebald öleli çok oldu. Huzur içinde yatsın. Benim ayarımda biri değildi, ama bana verdiklerini ona en sevdiği parayla geri ödedim. Pazardan geçerken onun için kalkan her şapka, ona gurur verirdi. Hep bir köylüydü; tıpkı doğurduğum çocuğu gibi."

"Evliliğinizin başka meyveleri de olduğunu düşünmüştüm. İki çocuğu var, dediler. Bir kız, bir erkek."

Yatağın içinde onu görebilecek şekilde döndü. Maymun inledi; o da maymunun kulağına hafifçe vurdu. Yüzü sert ve kazandığı zaferden mutluydu. Hasta birisi için gözleri şaşırtıcı şekilde parlaktı.

"Kız, Willebald'ın kızıydı. Bir ev kedisi gibi, bayağı cinslerle yapılmış fena bir hata. Güzel sayılırdı; onu da evlendirecektim. Ama o bana engel oldu ve Brede sokağındaki seyyar satıcı, kaba bir adamla evlenmeyi tercih etti. Willebald'ın mirasından kendisine kalanı alacak, ama benimkinden alamayacak. Philip ise benim kendi çocuğum ve iki taraftan da asil bir kana sahip. Hayır, isim vermem. İnsanların gözünde, o kocamdan olma. Ama size hayatımın son günlerinde gerçeği söyleyeyim: Öfkemin meyvesi olan o çocuk damarlarında ender bulunan bir kan taşıyor. Philip. . ."

Yaşlı yüzü yumuşadı. Rahibin yüzüne, zihninde mutlu bir diyarın resmi varmışçasına bakıyordu. Düşünceleri zaman çizgisinde gerilere kayıyordu ve o ana geldiğinde, yanındakinin varlığını unutup yüksek sesle anlatmaya başladı.

"Uzun zaman önce," dedi şefkatli bir sesle. "Lord Baldwin'in tarafında savaşırken, paganlar arasında öldüğünü bana söylediklerinden beri yıllar geçti. Ama halâ, dün gibi gözlerimin önünde eyerinin üzerindeki nisan *çiçekleriyle ilkbaharda bu sokaklarda atıyla gezişi. Yüzü* güneş gibi olduğundan, ona şaka olsun diye Phadbus derlerdi. İyi kalpli, kör Willebald ise, asla kıskanmazdı. Karısının cesur arkadaşlarla görünmesinden memnundu. Ah, su perileri gibi oynaştığımız ve şen şarkılar söylediğimiz banyolardaki öğleden sonraları! Cennetteki kutsanmışlar gibi, erkekler ve kadınların dolap çevirmeden

rahatça bir araya geldiği o karnavallar! Âşıklar için ne anlardı! Burgrave'in şenliğinde, ikimiz de sabaha göre daha cesurduk ve dansta başı biz çekmedik mi? Aziz Vaast'ın bahçesinde, başı kucağımda bana güneyden şiirler okurken onunla birlikte oturan da bendim. Ne Willebald benim umurumdaydı, ne de zayıf, yaşlı karısı onun! O, beni, bir köylünün karısını, kraliçesi yaptı. Courtrai'daki düelloda, atların domuzlar gibi bağrıştığı o dövüşlerde, onun için korkuyla ağlayan da bendim. Ah, o eski günler! Philip, canım benim, cesur bir beyefendi oldun, ama anneni seven o adamla boy ölçüşemezsin."

Cluniac insanların mahremini ayıplayacak bir dünyanın adamı değildi. Ama bu gece konuşması gereken kendi işleri vardı ve hatıralardan kurtulmanın akıllıca olacağını düşündü.

"Genç lord, oğlunuz Philip, madam? Onun için büyük planlarınız var mı? Ne yapıyor şu anda?"

Sesindeki yumuşaklık gitti ve kadının bakışları odaya geri döndü. "Bunu bilmiyorum. Dünyayı geziyor ve yol kenarındaki meyveleri koparıyor. Evde büyümüş hanım evlatlarından değildir. Korkarım, zinde gençliğini kızların üzerinde deniyordur. Hayır, bunu unutalım. Avesnes'ten bir kızla evlenmek üzere ve düğün alayını hazırlıyor. O kızı seviyor gibi görünüyor. Kar gibi beyaz bir teni ve mavi-gri gözleri varmış. Ben kızı görmedim. Zayıf bir kız, tabii ki beyaz bir yüzü ve kedi gibi gözleri olacak. Ama Avesnes'ten: o kan doğrudan Clovis'ten gelir ve Hainault'ta onlardan daha gururlu kimse yoktur. Oğlum iyi bir koca olacak; ama benim doğurduğum bu adamı kendi tarafına bağlarsa o zaman akıllı bir kadın olacaktır. Oğlum, yolları ve cepheleri hedefleyecektir."

"Güçlü ve barışçı bir şövalye, dendiğini duydum," dedi Cluniac.

"Şüphesiz güçlü ve isteklerine boyun eğilirse barışçı. Büyük şeyler için cesurca oynayacak ve kazanacaktır. Ah, rahip! Çocuksuz bir dindar, bir annenin katiyeti hakkında ne bilir ki? Boşu boşuna Willebald'ı bulup King's Lynn'in parke taşlarını bu bereketli topraklar için boşuna değiştirmedim. Gücü getiren altındır ve büyük bir kasası olanların önünde en dik kraliyet boyunları bile eğilmelidir. Philip'imi kralların yanına yerleştirecek olan da bu altın ve onun soylu elidir. Yüce İsa, onun için ne büyük bir servet yaptım. Kuyumcularda ve kilerlerimde, limanlardaki gemilerde, işleyen yüz adet tezgâhta, Hainault ve Artois'teki topraklarda, Bruges ve Ghent'teki ticarethanelerde külçelerle altın var. Ren'deki gemiler, Antwerp ve Venedik arasındaki birçok hayvan kervanı onun; İtalyan tüccarlarda, onun adına bekleyen değerli zenginlik kaynakları var. Aynı şekilde, çok az kralın benim gibi dayayıp döşeyebileceği bu ev var. Benim vaktim dolmak üzere; ama yatağımda uzanırken sokaklardaki yük arabalarının ve atların geçişlerini, gemilerdeki insanların konuşmalarını ve emrimde çalışan adamların lakırdılarını duyuyorum ve biliyorum ki, her gün, her saat oğlumun krallığını donatacak yeni bir zenginlik buraya akıyor."

Rahibin gözleri bu servetin hayaliyle parladı ve görevini hatırladı.

"En asil miras. Peki ya hikmetinden sual olunmaz Yüce Tanrı'nın takdiriyle, oğlunuz Tanrı'nın kutsal âlemine çağrılırsa, *böylesine büyük bir servet için ne gibi* hazırlıklar yaptınız? O zaman kızınız bir pay alacak mı?"

Yastıkların üzerindeki yüz aniden kötü ve yaşlı bir yüze döndü. Gözleri nefretle parladı.

"Tek kuruşunu bile ona bırakmam. O zaten Willebald'dan alacağını alıyor. Aptal kocası da evlerini

geçindiriyor. Dünyaya yük olsunlar diye doğurduğu üç kız çocuğu için bu yeterli olacaktır. Kitaba el basarım, yaptıklarının sonuçlarına katlanacak. Gece gündüz uğraşıp bu parayı kazandıysam, böyle tembel kişilere dağıtmak için değil."

"Peki, en değerli oğlunuz, çocukları olmadan önce ölürse diye hiçbir şey düşünmediniz mi?" Rahibin sesi tedirginlikten çatallandı; çünkü yolculuğunun amacı bu sorunun cevabındaki katiyetti. Kadın bunu anladı ve kötü kötü güldü.

"Düşünmez olur muyum hiç? Roma'da bile olmayan bir şapel yapılacak New Kirk'e. Aynı şekilde, fakirler için sadaka verilecek ve Aziz Sauveur'daki rahipler için büyük bir bağış yapılacak. Eğer soyum dünyada devam etmeyecekse, ben de Cennet'e yatırım yaparım."

"Ya bizler, madam? Önceden çalışmış olmasına rağmen sesi titredi.

"Hayır, Cluny'i de unutmadım. Başkeşişe, Kudüs'ten altın testiler ve bir miktar para verilecek. Ama bunu konuşmanın amacı nedir? Philip ölmeyecek ve annesi gibi o da Kutsal Kilise'yi sever ve her işinde ona destek olacaktır... Dinleyin, peder, çalışanlar paydos edeli çok oldu, ama benim tedbirli halkım halâ iş başında. Aşağıdaki koşuşturmayı dinleyin. Vermandois'den gelecek kafile olmalı. Yüce İsa adına, ne gece ama!"

***

Kar fırtınaları camları dövdü; odaya dolan hava mangallardaki sıcak külleri hareketlendirip, çıkan dumanları tuhaf sarmal şekiller halinde odanın içine gönderdi. Dondurucu bir soğuk gelmişti. Yatak örtüsünün içindeki maymun mırıldandı ve yuvasına iyice sokuldu.

Evin kapısında büyük bir telaş var gibiydi. Rüzgâr sesinin arasında yüksek bir ses duyuluyordu; kadın çığlığı gibi bir ses. Yastığın üzerindeki baş, dinlemek için doğruldu.

"Lanet olsun bu insanlara. Kervandaki atlılar işi ellerine yüzlerine bulaştırmışlar. Derek denen şu yeni adam öküzün önde gideni."

Gümüş zili sertçe çaldı ve kapıda duyacağı ayak seslerini bekledi. Ama kimse gelmedi. Şu anda aşağıda sessizlik hâkimdi, uğursuz bir sessizlik.

"Tanrı'nın laneti bu evin üstüne olsun," diye bağırdı kadın. Maymun yeniden mırıldandı. Kadın maymunu ensesinden tutup yere fırlattı. "Sus, maymun, yoksa seni boğazlarım. Kalkın, peder, Anton'u çağırın. Burada sağırlık salgını var herhalde."

Oda, birdenbire, o rahatlığını kaybedip soğuk ve boş bir yere dönüştü. Işıklar hafifçe yanıyordu; renkli perdeler koyu gölgelere bürünmüştü. Fırtına, pencerenin parmaklıklarına şiddetle vuruyordu.

Rahip, söylediğini yapmak için titreyerek ayağa kalktı, ama buna gerek kalmadı. Merdivenlerde ayak sesleri duyuldu ve kâhya içeri girdi. Yataktaki kadın azarlamak için ağzını açmak üzereydi ki, kâhyanın karanlık gövdesindeki bir şey onu susturdu.

Yaşlı adam öne eğilip kadının yanında diz çöktü.

"Madam, sevgili madam," diye kekeledi, "Eve kötü haberler geldi... Avesnes'ten bir haber var... Genç lordumuz... "

"Philip," derken kadının sesi bir çığlığa dönüştü. "Ne olmuş oğluma?"

"Tanrı verdiğini geri almış. O, ölmüş. Soyguncularla ettiği kavgada katledilmiş... Ah, asil, genç lordum! Genç ve yakışıklı şövalye! Bu evin başına gelenler!"

Kadın kıpırdamadan yattı. Diz çökmüş yaşlı adamın cümleleri bölük pörçük dualara dönüşmüştü. Kâhya, kadının sessizliğini fark etti sonra. Korkudan ayakları birbirine dolaştı. En yakın mangaldan iki mum yaktı. Kadın, ölü gibi hareketsiz halde yastıkların üzerinde yatıyordu. Yüzündeki kan çekilmişti. Yalnızca, acı çeken gözlerinden halâ hayatta olduğu görülebiliyordu.

Sonunda, bir fısıltıdan daha yüksek olmasa da sesi çıktı. Şu anda sesi yumuşaktı; ama eski sert tonundan daha ürkütücüydü.

"Philip'e gideceğim," dedi. "İşte böyle geçiyor dünyanın ihtişamı... Bana kuyumcu Arnulf'u ve kâtip Robert'i çağırın... Çabuk olun, çabuk. Ölmeden önce yapmam gereken çok şey var."

Kâhya hızla dışarı çıkarken, görevini hatırlayan Cluniac, teselli vermeye çalıştı; ama, yumuşak ve dünyevi sesin verdiği teselliler boşunaydı. Rahip, Kutsal Kitap'tan cümleler okurken, kadın hareketsiz yatıyordu. Bu sakinlikten cesaret alan peder, ölümlerinde Kilise'yi hatırlayan zengin kişilere Cennet'te vaat edilen mükâfatlardan bahsetti. Mezhebinin yüksek beklentilerine ve yokluğun yoluna çıkardığı engellere değindi. Cluny Başkeşişine olan borcunu unutmamasını söyledi.

Kadın konuşmak ister gibi göründü ve peder onu duyabilmek için memnuniyetle eğildi.

"Sus, geveze," dedi. "Senin Tanrı'nla olan işim bitti. Onunla karşılaştığımda, yüzleşeceğiz. O, anlaşmayı bozdu ve beni aldattı. Servetim, kazanıldığı bu şehrin huzuru için Burgrave'e gidiyor. Kilisenizin kırık dökük duvarları kuruyup çürüsün!"

Soğukkanlılıkla edilen bu küfürlerin gazabından korkan Cluniac, istavroz çıkarmaya ve dualar mırıldanmaya kaptırdı kendini. Diplomat ortadan kaybolmuştu;

sadece korkmuş rahip kalmıştı odada. Cesaret edebilse, o da seve seve odadan kaçacaktı, ama kadının buyurucu gücünün sihrine kapılmıştı. Kadın başka bir şey söylemedi...

***

Merdivenlerde yeniden bir gürültü koptu. Kadın, son bir iş için vücudundaki son gücü toplamaya çalışırmışçasına yerinden kıpırdadı. Ama gelen, kuyumcu Arnulf değildi; Anton'du. Darağacına götürülen bir adam gibi titriyordu.

"Madam, sevgili madam," diye kekeledi, yeniden dizlerinin üstünde. "Başka bir haber daha var. Bredestreet'ten kızınızdan haber gelmiş. Bir saat önce, bir çocuk doğurmuş... Gürbüz bir oğlan, madam."

Yataktan gelen cevap bir kahkahaydı.

Kahkaha, bir öksürük nöbeti gibi hafif ve boğuk başlamıştı ve yaşlıların gürültülü ve kesik gülüşlerine dönüşmüştü. Duydukları sesle, hem Anton hem de rahip duaya başladı. Az sonra, ses kesildi ve önceki gibi tok ve güçlü çıkmaya başladı.

"Kabahat benim," dedi, "Bütün kabahat benim. Ben Ulu Tanrı hakkında çok çabuk hüküm verdim. Bugün iyi gününde ve bana bir şaka yaptı. Kutsal sözünü, kendi bildiği şekilde tuttu. Benim cesur Philip'imi aldı ve yerine bana bir süt çocuğu verdi... Öyle olsun. O bebek benim kanımı taşıyor ve Forester John'un soyu yürüyecek. Arnulf'un işi kolaylaştı. Tek yapması gereken, bu yeni doğmuş çocuğun adını Philip'in adının yerine yazmak olacak. Nasıl bir çocukmuş, Anton? Gürbüz, diyorsun; sağlıklı mı? Onu kollarımda tutabilseydim... Ama önce

kendi ölüm işimi halletmeliyim. Haberleri Philip'e ileteceğim."

Cluniac'ın gönlünde yeniden bir umut belirdi. Karşısında pişman bir kadın var gibiydi. Üzerinde Hz. İsa'nın resmi olan haçı kaldırdı, yatağa yaklaştı ve o sırada mırıldanmakta olan maymuna takıldı. Kadının gözleri onu gördü ve o gözlerde son bir ateş yandı.

"Defol be adam," diye bağırdı. "Dünyayla işim bitti. Anton, şu iki maymunu al başımdan ve Aziz Martin'in papazını çağır bana. Günah çıkarıp arınacağım. O papaz tam bir salak ama benim şakacı Tanrı'm için çalışıyor."

GENÇLİĞİN GÖZLERİ

Büyük Perhiz'den önceki günün sabahı, İsa'dan sonra 1249 yılında, Fransa Kralı Louis'in elçisi Sör Aimery of Beaumanoir, gündüz hafif rüzgârlı bir gemi yolculuğu, gece de Tapınak'ın kırmızı sarı renkli bayrağını taşıyan bir gemiyle denizi aşarak Kıbrıs'tan Acre limanına ulaştı. Limasol'un palmiyelerinden, güneşte kavrulmuş sokaklarından ve Haçlı ordularının bitmek bilmez çekişmelerinden bıkmış halde soylu Filistin limanına, süslü kilise kulelerine ve bu güzel şehrin oymalarla süslenmiş evlerine haz alarak baktı. İskeleden, atıyla, Templars sarayına doğru gelmiş ve doğrudan Yüce Efendi'nin huzuruna kabul edilmişti; çünkü önem arz eden bir iş için gelmişti.

Ağzında hâlâ Kıbrıs'ın tadı vardı: kıyı şeridinin tatlı ve sıcak havası; fıçı yığınları ve kötü kokular yayan hayvan yemlerinin arasında kurulmuş, tıklım tıklım dolu, sayısız ordugâhın kokusu; geceleri katranlı çubukların alevleriyle aydınlatılan dar sokaklar; ve hepsinden öte, Doğu'nun emaresi sayılan ekşi ve buruk tat.

Beaumanoir'in genç lordu, daha kralın gemileri Limasol koyuna ilk girdiği andan itibaren bu tattan feci halde tiksinmişti. Ordu, Hugh of Burgundy'de beklerken, arkadaşlarının, tuhaf hastalıklardan, sinekler gibi, birer birer öldüklerini görmüştü. Mısır, dört günlük deniz yolculuğu ötedeydi ve Louis, Mısır kumlarında Haçlı Seferleri'nin başlamasını emretmişti.

Ama Kral gayet rahat görünüyordu. Her geçen gün, düşman daha da tembihleniyor ve her geçen gün Tapınak Şövalyeleri ile Hospitalier Şövalyeleri'nin çatışmaları daha da sertleşiyordu. Ama o, parmaklarıyla oynayarak sakince oturuyordu; sanki bir insanın kısa hayatı değil de, bütün zamanlar onunmuşçasına. Şimdi ise, uzun bir süre sonra, Burgundy ve Mora başıbozuklarının yolda olduğu haberi gelmişti. Sör Aimery, düşüncelerini savaş alanlarından başka yöne çevirmek zorundaydı. Nil'in kıyısında savaş naraları atacak değildi; şu anda çılgın bir görevle dünyanın bir ucuna doğru yol alıyordu.

Kralın sade ve küçük odasında her zamankinden farklı meclisler toplanmıştı. Bir zamanlar Bethlehem'e gitmiş üç kralın kötü tohumları olan Moğol denen seher çekirgelerinin, görünüşe göre, hiç merhameti yoktu. İnançlıları talan etmiş ve yemişler; okyanusları masumların kanlarıyla boyamışlardı. Muhammed'in evlatlarından, İsa'nın evlatlarından ettiklerinden daha fazla nefret ederlerdi. Noel arifesinde, bu adamların Hakanlarından dört elçi gelmişti: doğrudan omuzlarından çıkan koca kafalarıyla, dizlerinden aşağıya sarkan kollarıyla ve cücelerinki gibi kısa zayıf bacaklarıyla canavarlara benzeyen adamlardı. Kırk haftadır yol almaktaydılar ve daha önce hiçbir gözün görmediği hediyeler getirmişlerdi - değişik harflerle işlenmiş incecik ipekler, yeşim taşlarından yapılmış parlak çömlekler ve ay gibi inciler. Söylediklerine göre,

Hakanları, Prester John'un torunuyla evlenmiş ve Hıristiyan olmuştu. Bağdat'a yürümüş ve Muhammed'in soyunun kökünü kurutacağına yemin etmişti. Fransa Kralı onunla ittifak kurarsa, doğudan ve batıdan bastırarak bu kutsal görevi beraber başarabilirlerdi. Dinin gizemlerini açıklaması için âlimler ve sıradan işleri öğretecek şövalyeler gönderilmesini istiyordu. Kötü bir Latince ile yazılmış ve örümcek ağına benzeyen bir aletle mühürlenmiş olan mektup Mısır ile derhal savaşa girilmesi için ısrar ediyordu. "Şimdilik çok uzak yerlerde yaşıyoruz," yazmıştı Hakan; "Bu yüzden ikimiz de bir an önce işe koyulalım."

Böylece, Aimery Kralın huzuruna çağrılmıştı. Yüce efendisi Aziz Pol Kontu ve başkaları da orada hazırdı. Duadan sonra, Louis onlara aklından geçenleri anlattı. Oruç ve gece duaları nedeniyle Kralın solgun görünen yüzü, hacı örtüsü ve Fransa'nın altın flamasını Aziz Denis'te alışından bir yıl önce, Pentecost'tan sonraki cuma günü yüzünde parlayan aynı ışıkla yeniden aydınlandı.

"Bunda Tanrı'nın eli var, efendiler," dedi. "İbrahim'in krallığında oturmak için doğudan ve batıdan birçok kişinin geleceği yazılmış değil midir? O zavallı halka karşı bir sorumluluğum var ve başarısız olamam."

Kralın gözlerindeki beyaz ateşle tartışabilecek kadar cesur bir adam yoktu. İtiraz etmeye yer arayan biri dışında: Dunbar Kontu Sör Patrick. Ölümü olacak ateş nöbetiyle çoktan titremeye başlamış olan bir İskoçyalı idi. "Bu Hakan çok uzakta, efendim," dedi. "Eğer elçilerinin bize ulaşması kırk hafta sürüyorsa, orduları Mısır'ın eteklerine varana kadar iyi bir yıl geçireceğiz demektir. Ayrıca, büyük biriyle işbirliği yapmış oluruz."

Ama Louis bir misyoner edasıyla şöyle dedi: "Tanrı'nın hikmetinden sual olunmaz. Onun için bin yıl, bir gündür. En zayıfı bile güçlü bir yığına çevirebilir. Bu

uzak Kral bizden ona yol göstermemizi istiyor ve ben de ona, yeni inancını güçlendirecek kutsal adamlar yollayacağım. Ve bu şövalyeyi: hakkında iyi sözler söylenen Aziz Pol Kontu, bir askerin selamlarını iletecek."

Kralın, çoğu zaman bilmiş bir çocuğunkine benzeyen vakur yüzü, Aimery'nin kalbini eriten bir gülüşle kaplandı. Aziz Pol Kontunun adının daha önce hiç meziyetli ve cesur bir arkadaş olarak anıldığını duymamıştı. "Beaumanoir şövalyesi," diye devam etti sözleri, "Bir din adamından bile daha bilgili. İspanya'da paganların dillerini öğrendi ve Paris'te onların felsefelerinin daha da derinlerine indi. Dahası, Kutsal Kilise'nin inançlı bir oğlu."

Genç, bu övgüler ve Kralın kendisi hakkındaki iyi fikirleri karşısında kızardı. Ama Aziz Pol gerçekleri söyledi: Genç olmasına rağmen, Aimery hem bu dünyada hem de ruhlar âleminde çok yol almıştı. Genç bir adam olarak, Paris'teki okullarda Picardie'den gelen tek öğrenci oydu. Aquinas'tan Aristoteles metafiziği dersi almış ve beyaz sakallı İngiliz Roger'in kılavuzluğunda düşüncenin farklı denizlerinde yol almıştı. Sonra, Kraliçenin desteğiyle, şövalye silahtarı olarak Alphonso'nun Castile sarayına gitmişti. Orada İspanyol doktorlar, ona Sarazenler'in yalın bilgeliğinin kapılarını açmıştı. Bir elçi ile birlikte İmparator'a gitmiş, Sicilya'da muhteşem Frederick'in çevresinde toplanan bilgili Araplar ile konuşmuştu. İtalya'da, Cenovalı ve Venedikli maceracılar ile tanışmış; bu maceracılar ona, Prester John'un ülkesinin bilinmeyen okyanuslarını ve haritalarını; aydan da uzakta olan şehir Cambaluc'a çıkan ıssız yolları ve günün ağardığı yerin de ötesinde saklı olan berbat ve harika şeylerin hikâyelerini anlatmışlardı. Evine Canche'nin sularıyla gelmişti; esrarengiz bilgi birikimiyle nam salmış, gizli konuların araş-

tırmacısı, dine kayıtsız ve kendi dünyasında huzursuz bir genç adam olarak.

Sonra Louis onu tesiri altına aldı. Kralı ilk kez Avesnes'teki büyük bir av esnasında görmüş, her noktasından azamet okunan ince vücuduna ve içlerinde hem bu dünyanın da hem de cennetin sırlarını taşıyan bir ruhun işareti olan büyüleyici ve emredici mavi gözlerine uzaktan uzağa hayran olmuştu. Bu tesirin altındayken kraliyet eliyle şövalyelik ünvanı almış ve yine o günlerde âşık olarak boş heveslerinden uzaklaşmıştı. Alix of Valery adındaki kız, bir kavak kadar ince ve gözleri memleketi olan kuzey suları gibi gri ve derindi. Kraliçe Blanche'nin hizmetçisiydi. Bir rahibenin adanmışlığının neşeli bir ruhla buluşması gibiydi. Onun kılavuzluğuyla, Kilise ile arasını düzeltmiş ve Tanrı için yaptığı bağışlarla dikkat çeken biri haline gelmişti. Flaman atalarından kendisine kalmış olan büyük bir serveti vardı. Ama içindeki gençlik ateşi halâ yanıyordu. Geceleri Alix'in yanındayken memleketi gri-yeşil Picardy topraklarından başka yerlerin hayalini kurardı. Bu yüzden de, Kral Haç'ı denizaşırı ülkelere götürme kararı alıp Kudüs'ün azat edilmesi için şövalyelerini topladığında, Sör Aimery of Beaumanoir ilk giden kişiydi. Kendisi gibi olan başkaları gibi, onun için de amaç fani ellerin inşa ettiği dayanıksız şehirler değil, gençliğin hayallerini inşa edeceği boş kutsal topraklardı.

Kralın yanındaki kalabalığın sesini duydu ve gururla titreyerek, Kralın ellerini öpüp yolculuğuna başladı. Louis ile ilgili aklında kalan son hatıra, kardeşini uğurlarmış gibi şefkatli gözlerle ona bakan, mavi ipekten kaftanın içindeki çocuksu haliydi.

Ateşler içinde yandığı için, üst kattaki ılık bir odada kürklü elbisesinin içinde oturan Tapınak'ın Yüce Efendisi, görevden umutsuzca bahsetti. Mısır Sultanı ile anlaşma

yoluna gitmeyi ve onun yardımıyla Kutsal Şehirleri kurtarmayı tercih ederdi. "Ne Hakanı imiş bu?" diye bağırdı, "Yanına yaklaşmak için bir ömür uğraşmak gereken? Kan içip bebek eti yiyen, kum fırtınası gibi atlarıyla oraya buraya esen adamlardan ne biçim Hıristiyanlar ortaya çıkaracaksınız? Sizin yaptığınız çılgınca bir macera, genç bayım, ve bu işten bir hayır elde edileceğini hiç sanmıyorum." Buna rağmen, Antioch Prensi ve Ermeni muhafızlara tavsiye mektupları yazdı ve yolculuğun planını çıkarmak için uzak yollardan gelmiş olanlarla birlikte hepsini bir araya getirdi.

Aimery, Tapınak'ın öngörülerini pek ciddiye almadı; çünkü içi yine coşmuştu ve hissettikleri hayallerini ateşliyordu. Damarlarında, birçok soylu kanla beslenmiş Flaman tacirlerin kanını taşıdığı için içinde hiç şüphe yoktu. "Kazanç kesin," diye fısıldamıştı ona bir sinik, Aigues Mortes'ten ayrılmadan önce. "Eğer şehri alırsak zengin olacağız; eğer alamazsak cennete gideceğiz."Bu sözler bazı durumlar için doğru sayılabilirdi; özellikle de Limasol'daki kötü durumlar için. Ama şu anda Haçlı olma fikri onu yakıp kavuruyordu. Ne servet istiyordu, ne de servete ihtiyacı vardı. Ölüm de umurunda değildi. Ayakları, inancının kutsal topraklarında dolaşacak ve Celile ve Nasıra'nın bütün kutsallığının, Başkalaşım Dağı'nda Aziz Peter'in yaptığı üç çadır tapınağın, İsa'nın cennete yükseldiği taşın, Hz. İsa'ya beşik olmuş Beytüllahim'deki kulübenin, her taşı birbirinden değerli Kudüs tapınağının uzandığı düzlüğün çevresindeki denizi kuşatan tepelere çıkacaktı. Kral bütün hepsini Tanrı için geri alacaktı. Onun içinse, zor olan kardeşler arasındaki dövüşteki hamlelerden çok, doğu rüzgârının da ötesinde, bütün maceraların beşiğine yalnız başına yapacağı hac yolculuğuydu. Kral, çantasında Hıristiyan âleminin

umutlarını taşıdığını söylemişti. O ise içinde genç bir oğlanın coşkun heveslerini taşıdığını biliyordu. Gençlik göğsünü şişirmiş, kaslarını çeliğe çevirmiş ve gözlerine altından bir sis bulutu yapmıştı. Yeni, yabancı, akla hayale gelmez! Yedi Kahraman Savaşçı bile böyle bir fırsata sahip olmamıştı. Yıllar sonra kitaplar Aimery of Beaumanoir'in başarılarını yazacak; âşıklar, Roland ve Tristan'a söyledikleri gibi onun adına şarkılar söyleyeceklerdi.

Kulesi sınırda bulunan ve bu yüzden de başını çatışmadan kaldıramayan Jaffa Kontu, ona bir müddet eşlik etti. Küçük bir kafileydiler. İki Fransiskan, Louis'den Hakan'a hediye götürüyordu: iç kısmı Beşaret-i Meryem ve İsa'nın çilesini anlatan resimlerle süslenmiş kırmızı kumaştan bir şapel çadırı, arabalı iki yük katırı, Boulonnais'ten bir delikanlı olan Aimery'nin silahtarı ve az yem ile çok yol alabileceği söylenen vahşi atın üzerindeki Aimery. Jaffa Kontu, Lübnan karları sağ taraflarında gözden kaybolurken geri döndü ve başıyla dağları işaret etti.

"Orada yaşlı bir adam ve onun İsmailî adamları yaşar. Korkmana gerek yok, çünkü dişleri sökülmüştür. Aimery, neden meşhur Haşhaşilerin güçten düştüğünü sorduğunda, "Sen, işte o Hakan'ı arıyorsun," cevabını aldı.

Sonra Antioch şehrine hızla yaklaştılar. Bu şehirde, çok kısa bir süre önce, umutsuz Haçlılar adına savaşmak için beyaz zırhlı şövalyeler olarak cennetten inen melekler görülmüştü. Prens tarafından karşılanmışlar ve eziyet gören krallığın valisinin muhafızlarının kılavuzluğunda Ermenistan'a doğru gönderilmişlerdi. Her yerde Moğolların namı duyulmuş ve attıkları her adımda onlar hakkındaki hikâyeler daha da garipleşmişti. Şüphesiz, fatih

ve savaşçıydılar; ama Haç'ın tuhaf görünümlü koruyucularıydı. İnsanlar, onların adlarını anarken, fısıldar ve yüzlerini saklarlardı. Onları görmüş olanların gözlerinde ise, insanoğlunun katlanamayacağı görüntülerin korkusu vardı. Aimery'nin kalbinde hiç korku yoktu; ama, yol dağa tırmandıkça, daha çok düşünmeye başladı. Kıbrıs'ta ondan uzaklardayken, Hakan'ı, dinine nasıl hizmet edeceğini ve neleri öğrenmesi gerektiğini soran, kendini İsa'ya adamış aciz bir adam olarak görmüştü; ama şimdi, aynı adam, insan ötesi endamıyla, tek gözlü gaddar bir deve dönüşmüştü. Kilometrelerce alanı kaplayan fırtına bulutları gibi, yaklaşan uğursuzluğun bir habercisiydi adeta. Genç Lord, evini de özlemişti; uzun uzun karısı Alix ve doğan oğullarını düşünüyordu. Dev kayalara benzeyen tepelere bakarken, Picardy'de şimdilerde bahar zamanının geldiğini hatırladı. Picardy'de bahar zamanı, su yataklarının tepesinde sallanan söğütler yeşil filizler verir ve yağmur kuşları rüzgârlı tanları ziyaret ederdi.

Ermenistan valisi, etrafında küçük bir şehrin toplandığı, kesme taşlardan yapılmış bir kalede yaşıyordu. Şehrin etrafını saran dağlar gökyüzünü karartıyordu. Bir Sarazen kadar esmer bir adamdı ve bir Yahudi'ninki gibi uzun bir burnu vardı. Ama, iyi bir Hıristiyan ve çoğunlukla kuzeni Antioch ile arası açık olsa da, bilge bir idareciydi. Aimery, bu adamdan Hakan hakkında daha kesin bilgiler alacaktı.

Vali, "İki kişiydiler," dedi. "Sultan'ın topraklarının doğusundaki tüm Batı Asya'ya hükmedenin unvanı İlhan, adı Hülagû idi. Orduları, Harezmşahları ve Moskova Dükalığı'nı yiyip bitirmiş ve Tanrı niyetlerini değiştirmezse, halâ Hıristiyan âleminin topraklarına doğru ısırıklarıyla kendilerine yol açarak ilerliyorlar. Gerçekten de, sıradan insanlardan farklılar. Domuz gibi içerler, her

bulduklarını yerler; bir alev topu gibi dünyayı yutmak için eğlenceden başlarını kaldırırlar. Kayalarla çevrili bu yerde bile korkuyla bekliyoruz."

"Peki ya öteki?" diye sordu Aimery.

"Güneş bir yıldızdan ne kadar büyükse, o da o kadar büyüktür. Kubilay derler ona. Hülagû'nün lordu sayılır bir nevi. Onu gören bir adamla hiç karşılaşmadım daha; çünkü o, Cebelitarık Boğazı'nın iki tarafındaki yüksek kayalıklarda yaşayan İlhan'dan daha da uzakta yaşar. Söylentiye göre, merhametli ve hayırsever bir prensmiş; savaşta beceriksiz, barışı ve bütün iyi insanları seven biriymiş. Ona ait olan Hitay ülkesinin mucizeleri anlatılır. Orada, Kralın ismiyle damgalanmış parşömen şeritleri, tüccarlar arasında altın yerine geçermiş. Kralın itibarı çok güçlüymüş. Kubilay'ın şehri olan Cambaluc'a seyahat etmek, ömür boyu sürermiş."

Bir nisan sabahı, Suriyelilerin tuhaf tarzını anımsatan bir öbek gördüler ve yüzlerini doğuya çevirdiler. Valinin kılavuzları, onları dağlara, sarp vadilerin tepelerine, sert kar yığınlarının altına veya perişan arı kovanları ve barakaların, hareketli göllerin kıyılarına yığıldığı taşlı çorak arazilere doğru yönlendirdi. Yaz gelmişti; tepelerin eteklerinde taze çimenler ve yeşil ormanlarla kaplı çayırlar bulmuşlardı. Geniş düzlüklerin sabahın maviliğine bulandığını görmüşlerdi. İşte orada, kılavuzlar onları bıraktı ve küçük kafile doğuya, bilinmeyen çatışmalara doğru hareket etti.

Gökyüzü, başlarının üstünde pirinç sarısı bir renk almıştı; toprak, güneşin sıcaklığıyla kavrulmuş ve kızışmıştı. Hiç insan olmayan bir diyara benziyordu. Gerçi, ara sıra, sürülmüş ama terk edilmiş tarlalar, yangınla kavrulup perdahlanmış parça parça tuğlalardan oluşan kasabalara rastlıyorlardı. Boğucu sıcaklarda, düz arazi-

lerde çoğu zaman bir atın sırtından daha uzun çimenlerle mücadele ettiler; tepelerdeki karları aşağıya getiren koyu renkli akıntılardan geçtiler. Ara sıra, görünüşlerinden bir sığınak aradıkları belli olan göçebe çobanlara rastladılar. Vali, er geç Hakan'ın keşif güçleriyle karşılaşabileceklerini söyleyerek güneşin doğduğu yöne ilerlemeyi yasaklamıştı. Ama günler haftaları, haftalar ayları kovaladı ve halâ tek bir çadır bile olmayan ıssız yerlerde dolaşıp duruyorlardı. Yanlarında getirdikleri yiyeceklerle -arada kıskançlıklar olsa da- idare ediyorlardı, ama yığın gittikçe azalıyordu. Mideler boştu; kafalar yerinde değildi. Babil Kralı gibi, hayvanların yediği otları yemezlerse, yakında açlıktan öleceklerdi.

Yaz bitmeden, önlerinde dağdan bir duvar gördüler ve üç günde dar geçitlerden tırmanarak insanların yaşadığı güzel topraklara ulaştılar. Buldukları yer, görünüşe göre, Moğolların bir süre yaşadığı ve yıllardır savaş tahribatı görmemiş bir yerdi. Buradaki insanlar avcılık veya çobanlık yapıyordu. Gelen yabancıları ölümsüz varlıklar olarak görüyorlar; tanrıya bir şey sunarmışçasına dizlerinin üstlerine çökerek onlara yiyecekler ikram ediyorlardı. İlhan'ın yaşadığı yeri biliyorlardı. Yolculuğun her günü için kılavuzlar donatıldı. Düz arazilerde heyecanını kaybetmiş ve ev özlemiyle sersemlemiş olan Aimery, içinde alevin yeniden canlandığını hissetti. Bu boş göreve çok kez lanet okumuştu. Fransiskanlar, dakik vazifeleriyle meşgul olurken ve her yeni günden, en son günleri kadar dualarla dolu olmasını istemenin dışında hiçbir şey istemezken, içinde asi bir inançsızlık yükseldiğini fark etti. Arkadaşları cephelerde ün salarken, o, daha önce hiçbir Hıristiyan'ın ayak basmadığı topraklarda ele geçirilemeyecek bir şeyin peşinden yol alıyordu. Yazık! Böylesine

parlak bir kılıcın çorak topraklarda paslanması ne yazıktı!

Ama yüksek arazilere çıkınca, ruhu huzura ermiş, bu seyahat konusunda hafiflemişti. Başarsa da başaramasa da, cesurca bir maceraydı; insanların rüyalarında görebileceğinden bile daha öteye gitmişti. Louis'in yüzü gözünün önünde canlandı. Böyle bir görevi hayal etmek bile büyük bir kral olmayı gerektirirdi... Aslında sadece kralların yapabileceği bir görevi daha vardı. Fransa ve Haç için karanlık bir dünyaya karşı duruyordu. Yalnız başına duruyordu; kralların yapması gerektiği gibi. Bütün sorumluluğu üzerine almak, kral olmanın bir işaretiydi. Genç olduğu için, duygularını hemen düşünceleriyle birleştirdi. Babası, Flandralı yaşlı büyükannesinin, soyunun azametli krallardan geldiğine yemin ettiğini anlatmıştı ona.

Ama Louis'i düşününce, kalbine taze ve ılık bir sevgi dolardı. Kral da onu seviyordu elbette; yoksa bu görev için onca kişinin arasından kendisini seçmezdi. Kral, ondan nihai bir hizmet istemişti; bir arkadaşın isteyeceği gibi. Aimery, zihninde Kral ile ilgili bütün anılarını yeniden düzenledi: sık kumral saçlar şakaklarda azalıyor; küçük suratı halâ bir çocuğun suratının şeklinde; vücudu bir yay gibi gerili; seri, canlı hareketler; güvercinin mavi gözleri; en onurlu unvanı "İsa'nın koruyucusu" olmak olan candan ve alçakgönüllü kişi. Ama aynı gözler, katılaşabilir ve alevlenebilirdi: çünkü babasına Aslan, annesine Semiramis, ve büyük efendisine Augustus derlerdi. Bu kişiler arasında Aimery, onun valisiydi ve kendini bu hükümdarlığın vekili olarak gururla taşıyordu.

Moğolların yerleştikleri bölgeye ulaşmışlardı sonunda. Bir at bulutu tarafından sürüklendiler. Adamların ellerindeki yaylar gergin; atlarının dizginleri ise salınmış

idi. Küçük kafileyi sessizce kuşatmışlar ve liderleri Aimery'e atından inmesini işaret etmişti. Vali, ona Moğol harfleriyle yazılmış ve görevinin amacını anlatan bir mektup vermişti. Bu vahşiler okuyamıyordu; ama, bazı kelimeler tanıdık gelmişti ve kaba fısıltılarla birbirlerine onları gösteriyorlardı. Çakıl taşları gibi gözleri, kısa boyları, basık, geniş yüzleri ile tuhaf görünümlü insanlardı. Ancak, her at ve adam tıpkı bir sentor gibi uyum içinde hareket ediyordu.

Saygı dolu hareketlerle, Moğollar Hıristiyanlara, kendilerini takip etmelerini işaret etti. Bir gün bir gece boyunca, asmaların ve meyve ağaçlarının yetiştirildiği, köylerde huzurun hüküm sürdüğü geniş bir vadi üzerinden güneye gittiler. Kendileri gibi geçici kamplar kurmuş olan başka atlılara rastladılar. Atlılar, biraz telaşlanıp atlarını hafifçe yana sürdüler ve geçerken selamlaştılar. İkinci sabah, insanların çok ama evlerin az olduğu bir şehre ulaştılar. Deriden yapılmış çadırlar kilometrelerce uzanıyordu; bu çadırların tam ortasında, nehrin kenarında tuğladan, henüz yeni yapılmış büyük bir yapı duruyordu.

Aimery, etrafında yabancı kalabalığın sesi, yorgun atının üzerinde dimdik oturuyordu. Kendisi de çok yorgundu ve içten içe dertliydi. Bir rüyadan uyanır gibi, bu işin düpedüz bir ahmaklık olduğu hissine kapılmıştı. Bu adamlar Batı'nın dostu değildi. Onlar Mavi Kurt'un çocuklarıydılar; *Vali'nin söylediği gibi, dünya bahçelerini* kurutmak için sürüler halinde saldıran canavar bir ırktılar. Bu adamların yanında bir Sarazen, nazik bir şövalye sayılırdı... Büyük Hakan Kubilay'ı düşündü. Onun hâkimiyetindeki topraklarda nezaket ve mantık var olabilirdi. Ama burada insan kisvesi altında bir kurt sürüsünden başka bir şey yoktu.

Yabancılara, iyi pişmemiş balık, çavdar ezmesi ve kımızdan oluşan yiyecek ve içecek verip gün batana kadar dinlenmeleri için onları yalnız bıraktılar. Sonra, saray muhafızları onları Hakan'ın huzuruna çıkardı.

Devasa salon, karanlık ve bir tepenin içi gibi şekilsizdi; insan vücudunun ölçülerine göre inşa edilmemişti. Koyun yağıyla dolu büyük havuzlarda yüzen meşaleler ve fitiller, askerlerden oluşan büyük kalabalığı gözler önüne seriyordu. Aimery bu yığının arasından geçerek tahta yaklaştı. Önde, ağızlarından havuzlara şarap, şerbet ve bal şarabı akan dört aslan heykelinden yükselen gümüşten bir ağaç vardı. Havuzlara dolan içecekler, sakilik yapan bir köle ordusu tarafından boşaltılıyordu. Yan yana duran iki taht vardı: birinde, yeşim taşından yapılmış kadar hareketsiz biri oturuyordu. Çok sayıda inciyle ağırlaşmış muazzam saç şekli ve sırmalı elbisesiyle, Prester John'un torunu, bir prensesin serveti ve hayal gücüyle süslenmiş bir oyuncak bebeğe benziyordu. Siyah kirpikleri esmer yanaklarında hareketsizce duruyor ve nefes alıp verişi dik, değerli taşlarla süslü vücudunu kımıldatmıyordu.

"Canlı canlı ölümü de gördüm," diye düşündü Aimery. Ürperdi ve öteki yana baktı.

Kocası Hülagû ötekilere nazaran uzun boylu bir adamdı. Yüzünde hiç kıl yoktu. Ağzı düzgündü; dudakları zalim bir ifadeye sahipti. Gözleri akik gibi sertti; içlerinde hiç ışık yoktu. Basık ve geniş alnında coşkusuz bir kuvvet saklıydı. Muazzam kafası, omuzların arasına gömülmüştü. Sahip olduğu kuvvet, bir insanınkine değil de, fırtına veya deprem gibi tabiatın bir lütfuna benziyordu. Aimery yeniden ürperdi. Peygamberler, bir gün Babil'de Deccal'in ortaya çıkacağını söylememişler miydi?

İlhan'ın kâtipleri arasında, kötü Fransızca konuşan ve tercümanlık yapan bir Yunan vardı. Kral Louis'in mektubu okundu. O salonda, okunan mektubun her satırı şaka gibiydi. Kral'dan gelen hediyeler sunuldu: resim işli şapel çadırı ve kutsal gereçler. Yarı sarhoş askerler onlara özenle dokunurken, tahttaki gözler onlara bakmadı bile.

Bunlar sizin rahipleriniz," dedi Hakan. "Benim rahiplerimle konuşsunlar ve sonra bildiklerini yapsınlar. Benim rahiplik işleriyle hiç alakam yok."

Sonra Aimery konuştu ve Yunan zorlukla tercüme etti. Aimery, Moğol Hülagû'nün gönderdiği elçileri hatırlattı. Bu elçiler, Kraldan Hıristiyan inancı ile ilgili talimatlar istemiş ve Hakanlarının vaftiz olmak istediğini söylemişlerdi.

"O konuda hiçbir şey bilmiyorum," diye cevap geldi. "Belki de kardeşim Kubilay'ın gelip geçici heveslerinden biridir. Bana lazım olan tüm tanrılara sahibim ben."

Kederli bir kalp ile, Bağdat'a yürüme ve Sarazenleri iki ateş arasında bırakma konularındaki müttefiklik teklifine değindi. Ona söylemesi emredilen şeyleri söylüyordu; ama konuşmasının boşa olduğunun acı da olsa farkındaydı. Bu kendini beğenmiş paganla ne gibi bir müttefiklik kurulabilirdi ki?

Duygusuz yüz, bu konuya da hiç alaka göstermedi.

"Ben Halifeleri yemekle meşgulüm," dedi, "ama bu *yiyecek benim sofram için. Müttefiklere gelince, hiç ihti*yacım yok. Mavi Kurt'un çocukları anlaşma yapmaz."

Sonra komutanlarına dönüp konuştu. Akik gözlerini Aimery'e dikmişti. Taştan gelen bir sesi dinlemek gibi bir şeydi onu dinlemek.

"Fransa Kralı barış için seni göndermiş. Barış, şüphesiz, iyidir. Bu yüzden iyilikle karşılık göreceksiniz. Altın

ve gümüşle haraca bağlanacaksınız. Zamanında ödendiği sürece Kralın toprakları benim savaşçılarımın gazabına uğramayacak. Eğer bu haraç zamanında ödenmezse, Fransa bizim olacak. Güzel bir yer olduğunu duymuştum."

İlhan, görüşmenin bittiğini işaret etti. Likör fıskiyelerinin akışı durdu ve sarhoş topluluk, vahşi hayvanlar gibi uluyarak krallarını selamlamak için ayağa kalktı. Aimery barakasına geri döndü; bütün gece kara kara düşünceler içinde oturdu.

Üzerinde toplanan gölgelerin farkındaydı. Krala bir mektup yazarak keşişleri geri göndermeliydi. Kendisi için dönüş yoktu ve olamazdı da: kendisine güvenen Kralı utandıramazdı. Bu barbar yuvasındaki korkunç alacakaranlıkta Louis'in hatırası bir yıldız gibi parladı. Gençliğine ve hayatına da mal olsa, insanların, hakkında iyi şeyler anlattıkları Kubilay'a ulaşmaya çalışmalıydı. Yıllarca dolaşmak demek olabilirdi bu; ama en azından bir umuttu. O kasvetli barakada, zihni işkence görüyordu. Sevdikleriyle arasına ağır bir kapı kapanmış gibiydi. Diz çöktü ve yalnızlığıyla başa çıkmasında onu desteklemeleri için azizlere dua etti. Sonra huzur kapladı içini. Tanrı'nın Oğlu da, kendisi gibi acı çekmemiş miydi? Kayıplar arasında bir başına kalmak pahasına, Cennet'in parlak yollarını ardında bırakmamış mıydı?

Ertesi sabah, dünyayla daha kararlı bir şekilde yüzleşti. *Ülkelerine varana kadar Fransiskanların ihtiyacı* olacak şeyleri sağlamak zor değildi. Dürüst insanlardı; bu ziyaretten anladıkları tek şey, Moğol kralının kalbinde, onlar için kutsal olan şeylerin hiçbirine karşı sevgi zerresi olmadığıydı. Kaba saba ve anlamayan bir dinleyici kitlesine, ellerinden geldiğince, bir kilisede yapılan ayinleri açıkladılar ve dinginlikle ibadetlerine devam ettiler. Te-

sadüfen, bir kafile Moskova'ya doğru yola çıkmak üzereydi. Oradan gemiyle Konstantinopolis'e geçebilirlerdi. Bu solgun tenli adamların varlığından hoşlanmayan ve yabancı rahiplerin gitmesinden memnun olacak olan Moğollar, bu seyahate karşı çıkmadılar. Aimery, görevin yerine getirildiğini, ama batıdaki bu Hakan'dan hayır gelmeyeceğini anlatan bir mektup gönderdi Krala gidenlerle. "Ben gidiyorum," dedi, "Hitay'daki Büyük Kubilay'a. Onun kalbi Tanrı'ya daha açıktır. Eğer dönmezsem, bilin ki, Efendim, size hizmet ederken seve seve can vermişim; Haç'ı, Kral'ı ve hanımı için mutluluk ve gururla can veren bir Hıristiyan şövalyesi olarak ölmüşüm demektir." Beaumanoir'deki küçük evdekiler için de bir şeyler yazıp mektubu yüzüğüyle sıkıca sardı. Babasının verdiği yüzüktü bu: kalın altından yapılmış yüzüğün içine, ona ait olduğunu belirten üç aslan başı yontulmuştu.

Bunu yaptıktan sonra, İlhan ile görüşme talebinde bulundu ve ona amacını anlattı. Hülagû bir süre sessiz kaldı. İfadesiz yüzünü, kötü niyetli bir gülüş kaplamış gibiydi. "Ben kim oluyorum da," dedi sonunda, "Kardeşim Kubilay'ın yanına gitmekten seni alıkoyayım? Sana doğu sınırlarına kadar eşlik edecek bir refakatçiler vereceğim."

Aimery dizlerini kırıp teşekkür etti. Ama refakatçilerden öyle bir sevinç çığlığı geldi ki, bütün minnet hissi kayboldu. Artık çok tehlikeli sularda olduğunun farkındaydı.

Moğollar arasında, onlara metal işçiliği öğreten ve bir zamanlar Cambaluc sarayında yaşamış hain bir Cenovalı vardı. Adamın gözlerinden dürüstlük okunuyordu ve o adam Aimery'i yolculuğa çıkmamaya ikna etmek için çok uğraştı. "Yıllar sürecek bir yolculuk," dedi

ona, "Yolda bütün Avrupa'dan daha geniş çöller var. Karşına çıkacak dağlar öyle yüksek ve buzlu ki, kuşlar bile üzerinden uçarken donar. Ayrıca, şunu da bilin ki, İlhan doğu sınırlarını geçmesi için çok az kişiye izin vermiştir. İhanete uğrayabilirsiniz, diyorum ben. Size eşlik edecek adamlar, kraliyet muhafızları arasındaki en kana susamış adamlardır."

Cenovalıdan yolun ilk bölümünü gösteren bir şema edinmişti. Sonbaharda bir sabah, yanında Boulonnaisli silahtarı, Moğol şehrinden yola koyuldu. Arkalarından, her türden vahşi atlılar geliyordu. Üzerlerinde, Hülagû'nün hanesindeki mavi kurdun resmi olan kırmızı deriden göğüs zırhları vardı.

Bu topraklara, ekim erken gelir ve üşütürdü. Yolculuğun dördüncü gününde, kar serpintisi başladı. Geceleri, Moğollar ateşin başında eğlenirdi; çok sayıdaki tulumun içinde sert içkileri vardı. Aimery ise soğuk düşünceleriyle baş başaydı. İçindeki son umut parçası da gitmişti artık. Refakatçiler, Aimery'nin onların mahkûmu olduğunu belli etmişlerdi. Cenovalının çizdiği taslağa bakılırsa, Cambaluc'a giden bir yolda ilerlemiyorlardı. Gökyüzü, ona, güneye doğru daireler çizmekte olduklarını göstermişti. Öğrendiği birkaç Moğolca kelime onlarla iletişim kurması için yeterli değildi ve zaten ondan hiçbir şekilde emir almayacakları da ortadaydı. Avcının elindeki bir kuş gibi kapana kısılmıştı. Kaçmak aptallık olurdu; çünkü bir saat içinde süratli atlarıyla onu yakalarlardı. Yaşlandığını düşünmüştü, ama, gördüğü muamele içindeki genç ruhu uyandırmıştı; içi hırsla dolmuştu. Eğer alnına ölüm yazılmışsa, bir asker olarak ölmeye can atıyordu.

Bir gece, silahtarı ortadan kayboldu. Moğollara onu sormaya çalıştığında gülüp batıyı gösterdiler. Boulonnaisli gençten aldığı son haber oldu bu.

Sonra, dondurucu bir şafak vakti, güneş çorak topraklarda çevresinde kırmızı bir halka ile yükseldiğinde, refakatçilerin yeni bir nizamla yol aldıklarını fark etti. Arka arkaya dizilmiş şekilde, önünde ve arkasında sürüyorlardı atlarını. Tutsak olduğunu açıkça gösteriyorlardı. Batıda uzak bir noktada, bir sırtın üzerinde duran büyük bir kale gördü. Hülagû'nün sarayıydı bu. Tahmini doğru çıkmıştı. Büyük bir daire çizerek başladığı noktaya geri getirilmişti.

Şu anda, avlanmakta olan İlhan'la yüz yüzeydi. Yunanlı kâtip de oradaydı; yani, bu karşılaşma önceden tertiplenmişti. Kralın yüzü havanın etkisiyle karanlık ve sert gözleri parlaktı.

"O, Fransa ulağı," dedi, "bizim insanlarımızın bir âdeti vardır; sana söylemeyi unuttum. Yabancı bir savaşçı bizi ziyarete geldiğinde, onu, bizden biriyle yarışmaya sokmak âdetimizdir. Böylece, aramızdan canlı ayrılırsa, burada geçirdiği güzel zamanı anlatabilir."

"Ben hazırım," dedi Aimery. "Ama kılıcımdan başka silahım yok."

"Bizde kılıç ustasından çok bir şey yok," dedi İlhan. "Fransız usulünü de görmek isterim."

Adamlardan oluşan daireden biri öne çıktı. Aimery'den bir baş kısa olan iri yarı bir adamdı. Sarazen kanı taşıdığını gösteren bir burnu vardı. Elinde ağır bir Alman hançeri vardı; bu bıçak ayakta dövüşmekten çok *at sırtında dövüşmeye uygundu. Miğferi dışında, kalkanı* veya silahı yoktu. Dövüşçüler eşitti.

Bu vuruşma, bir devin gücüne karşı verilen hız ve beceri mücadelesiydi. Büyük hançerden gelecek bir darbe insanın hayati organlarında derin bir kesik açabilirdi. Aimery yorgun ve talimsizdi; ama, çeliğin çarpışması ona canlılık vermişti. Karşısında zorlu bir düşman vardı; ama

düşmanı kılıç ustalığının inceliklerini bilmiyordu. Moğol, Fransız'ın yaptığı darbeyi önleme ve savunma hamlelerine yabancıydı. Gerçi, ilk kanı o akıtmış ve rakibinin sol kolunu derince kesmişti. Aimery'nin hafif kılıcı onu şaşırtmıştı. Rakibi nefes nefese kalmış, böylece kılıç görevini yapmıştı. Marifetle omuzda açılmış bir kesik, Moğol'un kılıç tuttuğu kolunu felç etmiş ve bir göğsüne yapılan hamleyle dizlerinin üstüne çökmüştü.

"Bitir işini," dedi İlhan.

"Hayır, efendim," dedi Aimery, "Bizim âdetimizde yaralı bir düşmanı katletmek yoktur."

Hülagû muhafızlardan birine işaret etti. Adam kılıcını sallayarak geldi. Yenilen adam başına gelecekleri biliyor gibiydi; boynunu uzattı. Tek bir hamleyle kafası yerde yuvarlandı.

"Kılıç konusunda beceriklisin, Fransız," dedi İlhan. "Dinle şimdi. Söyleyeceklerim seni ilgilendiriyor. Bu yolculuktan kardeşim Kubilay'a bahsetmeyeceğim. Amacım seni öldürmekti; çünkü sen benim haşmetime meydan okudun. Benim emirlerimi derhal o küçük Kralına iletmek yerine, Hitay'a gitmeye çalıştın. Ama böyle güçlü bir savaşçıyı öldürmek istemem. Bana sadakat yemini et ve benimle Halifelere saldırmaya gel."

"Peki ya kabul etmezsem?" diye sordu Aimery.

"O zaman gün batmadan ölürsün."

"Ben bir elçiyim, efendim, kardeş bir majestenin elçisi. *İnsanlarına saygı duyan bir majestenin elçisi.*"

"Yeter!" dedi İlhan. "Kubilay dışında kardeş majeste yoktur. Dünyayı ikimiz yönetiriz."

"Dinle o zaman," dedi Aimery. Düello aklında bütün karışıklığı ve kalbindeki bütün şüpheleri süpürmüştü. "Ben Efendim İsa'nın ve asil Kral Louis'in şövalyesiyim. Başka efendi de tanımam. Yapacağını yap, Kral. Senin

adamlarının arasında tek başınayım. Ama beni dize getiremezsin."

"Öyle olsun," dedi Hülagû.

"Ölüme hazırlanan biri olarak iki isteğim var. Senin adamlarına karşı savaşayım. Ama, yolculuğuma hazırlanmam için gün batana kadar yalnız kalmamı sağla."

"Öyle olsun," dedi Hülagû ve av köpeklerine döndü.

***

Beaumanoirli genç adam, kar atıştıran seksen kilometrelik yüksek arazinin sırtında oturuyordu. Batıdaki çukur bölgeden gelen Moğol sesleri zayıflamıştı. Oturduğu yer sessiz, o ise bir başınaydı.

Zihnini kurcalayan başarısızlık kuruntularını unutmuştu... Gençliği boşa gitmemişti. Her zaman kalbinde bir nağme olan gençlik hazzı, şimdi daha soylu bir şarkıya dönüşmüştü. Şimdilik, öyle görünüyordu ki, Kralın yanındaydı ve çölde kendine bir taht bulmuştu. Bütün Hıristiyan âlemi arasında, Haç'ı yeni bir dünyaya taşıyan oydu ve yol göstericisi İsa'nın ayak izlerini takip ettiği için hak ettiğini almıştı. Büyük bir memnuniyet ve tevazu kapladı içini. Kendi halkının bilmediği toprakların ötesine gitmişti. Ocağın ateşi kirişlerde gölge oyunları yaptığı sürece, kuzeydeki o salonda hikâyesinin sonu anlatılmayacaktı. Kaybı küçüktü; çünkü Kralın yolundan gittiği biliniyordu ve bu yolun sadece bir sonu olabilirdi... Aklındaki en berrak hatıra, Canche'deki gri kulelerdi. Orada, ağır akan nehir, bütün gün boyunca sazlar arasında şarkısını söylerdi. Karısı Alix'i gördü; saçlarındaki güneşi. Evlerinin bahçesinde küçük Philip ile oynuyordu. Şimdi, bu güzel sonbahar havasında, o kıvırcık kafalı, annesinin ona doğru yuvarladığı olgun elmaları yakalamak için

bahçede koşturup duruyordur. Kendisinin hep önemli bir alın yazısıyla doğmuş olduğunu düşünürdü. Evet, o yazıyı yaşamıştı. Ölmeyecekti; oğlunun vücudunda yaşayacaktı. Yaptığı fedakârlık, onun soyundan geleceklerin damarlarında daima dolaşan bir ruh olacaktı. Sihirli bir aynaya bakar gibi, her şeyi açık ve net görüyordu. Beaumanoir'deki evine varmadan alacağı uzun bir yol ve uzak ufuklarda muazzam bir parlaklık vardı.

Bunun hep farkında olduğunu şimdi hatırlamıştı. Kafası coşkun umutlarla doluyken bile bunun farkındaydı. Hayatı sevmişti ve sonsuz hayatı kazanmıştı. Bilge kitaplardan bir şeyler öğrenmeye çalışırken de bunun farkındaydı. Corbie'deki Abbey kilisesinde, bütün silahlarını nöbetçilere emanet edip zihnindeki düşüncelerle karanlığı incelerken, aldığı cevap buydu. Sabah, kar beyaz ve kırmızı giysilerle çelikler içinde yüksek mihrabın önünde diz çöktüğünde ve kılıcını Tanrı'dan geri aldığında, kalbine bir mesaj fısıldanmıştı. Haziran şafağında, çıplak ayaklarla, hacı asasını almış ve güneye doğru yolculuğuna başlamıştı. Amacı, içine doğmuştu. O zaman aynadaki bir gölge gibi karanlık olan şey, şimdi resmedilmiş bir santurun renkleri kadar barizdi. "Kudüs, Kudüs," diye iç çekti. Kral da aynı şeyin özlemini çekiyordu; Artık gizli şehrin duvarlarını aşıyordu.

Yüzüğü parmağından çıkarmaya çalıştı. Onu gömecekti; çünkü baba yadigârı yüzüğün düşman eline geçmesi onu kahrederdi. Ama yara yüzünden sol eli şişmişti ve yüzük kıpırdamıyordu.

Batıya doğru baktı: orada Kutsal Yerler ve Alix ile Picardy vardı. Vakti dolmak üzereydi. Muhafızların atlarının seslerini duyuyordu. Onu son dövüşüne götürmek için geliyorlardı... Yanında bir parça çavdar ekmeği ve oturduğu tepede küçük bir pınar vardı. Miğferine su dol-

durup içti ve ekmeğin çoğunu yedi. Kilise'nin zor şartlar altındaki bir şövalyeye sunduğu lütufla, resmen rahip olmuş ve İsa'nın mevcudiyetini sonsuzluğa yapacağı yolculukta gıda olarak yanına almıştı...

Uzaklarda bir yerde, tepeleri kaplayan bir otlak yangını çıkmıştı. Güneş, kızıl ve altın sarısı renklerle batıyordu. Gökteki boşluk ışıklarla aydınlatılmış geniş bir şapeli andırıyordu; tıpkı doğduktan sonra İsa'nın kiliseye getirilişi gibi.

***

Hikâye henüz bitmedi. Tesadüfen, Maffeo isimli bir Venedikli tacir, yolunu kaybedip Cambaluc'a ulaşmış, orada iyilik görmüş ve ertesi sene bir görev için Kubilay tarafından Avrupa'ya gönderilmişti. Yolu Hülagû'nün ordugâhından geçiyordu. Hürmetle karşılandı ve Moğol ordularının zenginliği gösterildi kendisine. Başka şeylerin yanı sıra, bir de, Hülagû'nün şampiyonlarıyla dövüşen Fransız bir şövalyenin hikâyesini duymuştu: söylediklerine göre, üç tanesini öldürerek iyi itibar görmüştü. Şövalyenin, kopmuş kolu adama gösterildi. Orta parmağında altın bir yüzük vardı. Maffeo hisli bir adamdı. Adamlara yalvarıp o acınası haldeki parçayı aldı. Amacı, Avrupa'ya ulaştığında, bu parçayı kutsal bir yere gömmekti. Basra'ya geçti. Oradan deniz yoluyla Venedik'e. İmparator'un emriyle, görev icabı bir grup Fransız ile Aziz Pol Kontu Venedik'e gelmişti. Halen daha Messer Marco Polo isimli kitapta görebileceğiniz Maffeo şehirde tanınan bir kişiydi ve yabancılar onun hikâyelerini dinlemek ve hazinelerini görmek için onun evine uğrarlardı. Aziz Pol, Maffeo'dan ölen şövalyenin haberini aldı ve yüzüğe oyulmuş resimden arkadaşının sonunu öğrenmiş oldu.

Ülkesine dönerken, yadigârı Paris'teki Louis'e götürdü. Louis, bir azizin parçasına bakar gibi saygıyla baktı ona. Sonra onu Beaumanoir'e götürdü. Lady Alix, gurur dolu gözyaşlarıyla öptü onu. Güzel bir kutunun içine koyduğu kolu şapeldeki mihrabın altına gömdü ve yüzüğü ölene kadar parmağından çıkarmadı.

GENÇ KIZ

Ane Raye Han'ının üst ve alt camlarından, batmakta olan Ağustos gününe ışık selleri akıyordu. Bulunduğu yer, kayın ağaçları arasına gömülmüş, Valois'ten güneye giden ana yolun Paris'ten Reims ve Champagne'ye giden büyük yolu kestiği dört yol ağzındaydı. Bu saatte yollarda in cin top oynar, tozlu çimenlerden oluşan bahçeler gün ışığının hoşuna gitmeyecek bir yeşile bürünürdü. Atlar yalaklara yanaşmış, onlarca hizmetçi, avlunun iki duvarını kaplayan ahırların etrafında telaşla koşturuyordu. Han levhasının dibine, dilenciler çöreklenmişti: bir tarafta durmadan inleyen bir cüzamlı, öte yanda yemeğine, zar atan sağlam serseriler. Ana kapıda, bir grup genç silahtar fısıltılarla konuşmaktaydı. Üzerlerindeki metallerden çıkan seslere bakılırsa, sabırsızlanıyorlardı. Görevdeydiler: gelen biri içeri girmek istediğinde sertçe itiraz ediyorlardı. Üst kattaki odalardan birinde, önemli bazı kişiler görüşme yapıyorlardı ve sıradan insanlar uzak durmalıydı.

Üst kattaki o oda, uzun ve alçak tavanlı bir odaydı. Köşede kubbeli bir yatak ve üzerine heybeler yığılmış meşe bir masa vardı. Lamba şişesinin üzerinde asılı duran büyük demir fenerin ışığıyla aydınlanmış olan boş şöminenin yanında, sandalyede oturan bir kadın vardı. Uzun boylu bir kızdı. Güzel giyinmişti. İnce ipekten başlığı ve İspanyol yapımı ayakkabılarının üzerinde ametist tokaları vardı. Heybelere bakılırsa bir seyahatten yeni dönmüştü; ama eli çabuk yardımcıları olmalıydı, çünkü, hiç yoldan gelmiş gibi bir hali yoktu.

Çenesini ellerine almıştı. İnce parmakların dayandığı yüzü, küçük ve narindi. Yüzünün renginden sağlıklı olduğu okunuyordu ve o yüzü, şu anda, hislerini yansıtmaya başlamıştı. Küçük çenesi toparlak, ağız çizgileri sertti. Dişleri boynunu saran ve ucunda kristal bir kutu asılı olan altın zinciri ısırıyordu. Şımarık ve güzel, ama bir o kadar da hırçın bir çocuğa benziyordu.

Fenerin ışığının az ötesinde bir kanepenin yanında umutsuz bir kederle duran genç adamdı bu hırçınlığın sebebi. Beyaz yolların tozu, gövdesindeki zırhın üzerinde duruyordu ve büyük kılıcının kınını kaplamıştı. Sinirli bir şekilde kanepede duran miğferinin tüyleriyle oynuyordu. Ara ara bir söz söylemek için başını kaldırıyordu. Güvenilir bir yüzü vardı: rüzgâr ve güneşten kızarmış; onu sevmeyenlerin kızıl, dostlarının ise altın rengi dediği sakallarla kaplı bir yüz.

*Kız söyleyeceklerini söylemiş gibiydi. Ağır hareket*lerle başka tarafa döndü. Umutsuz bir havayla, zinciri, körpe dudaklarının arasından çıkardı.

"Ne zamandır Burgundiyalısın, Catherine?" diye sordu genç adam çekinerek. Sör Guy de Laval işinde çok başarılı olmakla birlikte, hanımlarla olan ilişkilerinde pek becerikli değildi.

"Burgundiyalı falan değilim," dedi kız, "ama Armagnac da değilim. Bunu tartışmanın ne anlamı var? Bırakalım da taht peşindeki krallar kavga etsinler. Çarpık bacaklı Charles mı yoksa şişman Philip mi Paris'te hüküm sürecek, bize ne?"

Sanki bir küfür duymuş gibi irkildi genç adam. "Fransa bizim ülkemiz. İngilizleri ve bütün yabancı kan emicileri defederim buradan."

"Ve bunu yapma şeklin Fransızları birbirine düşürmek mi? Sen bir aptalsın, Guy. Burgundy ile barış yap ve gör bakalım bir ayda Fransa'da hiç baş belası kalıyor mu?"

"Bunlar, La Tremouille'nin lafları."

"Bunlar benim kendi laflarım; Catherine of Beaumanoir'in. Eğer La Tremouille isimli akrabalarım da aynısını söylüyorlarsa, kötü bir şey söylemiyorlar. Anlayamayacağın işlere burnunu sokuyorsun... Devlet işlerini bırak artık. Benim derdim bu değil. Sen bana verdiğin sözü tutmadın, beyefendi. İşe koyulduğunda, Bourbon'un savaş meselesini silaha sarılmadan halletmek için bana söz vermedin mi? Ama duyuyorum ki, Rouvray'daki mücadelede zorbalık yapmışsın. Oradan boynun kırılmadan çıktıysan bu Tanrı'nın bir mucizesi."

"Bourbon savaşa hiç girmedi ki," dedi de Laval somurtarak. "Sadece Stewart ve İskoçyalı adamları, Fastolf'un mızraklarına karşı durdu. Böylesine bir durumda benim sessiz kalmamı beklemiyorsun herhalde. Saldıran tek Fransız şövalyesi ben değildim. La Hire, de Saintrailles ve The Bastard'ın kendisi de vardı."

"Yine de sözünü tutmamış oldun," diye soğuk bir tavırla cevap verdi kız. "Bana verdiğin sözü. Sen yalan yeminler eden birisin, beyefendi."

Gencin yüzü kızardı. "Anlamıyorsun, tatlı Catherine. Senin Picardy'de duymadığın, muazzam şeyler oldu Touraine'de. Mucizeler yaşandı. Orleans kurtarıldı. Şu anda Charles'ın arkasında koca bir ordu var. Kısa süre içinde, İngilizleri Paris'ten atacağız; sonra da denize dökeceğiz. Şu anda umut ve biz Fransızlar için önü açık bir yol var. İngilizlerin korkunç sevinç çığlıkları gittikçe azalıyor ve Aziz Denis cennette bir rüzgâr gibi yükseliyor. İyi ki Tanrı bize şu Kız'ı gönderdi. . ."

Kız ayağa kalkıp hızlı, kısa adımlarla şömineden açık pencereye doğru yürüdü.

"Bana şu kızı anlat," dedi.

"Şüphesiz, Tanrı'dan gelen bir kız," dedi de Laval.

"Şüphesiz. Ama başka şeyler de duymak istiyorum hakkında."

Sesi, hayra yorulamayacak kadar yumuşaktı ve genç adam bu yumuşaklığa aldanmıştı. Jeanne D'Arc'ı coşkuyla övmeye koyuldu. Orleans'daki başarılarını anlattı: ondaki flamanın Fransa'nın savaş flaması oluşunu, sesinin trompetlerden daha etkileyici olduğunu, nazikliğini ve bilgeliğini anlattı. Onunla ilk karşılaşmalarını anlattı; odasında onu nasıl hoş karşıladığını. "Şarap istedi ve yakında Paris'te birlikte şarap içeceğimizi söyledi. Onu yerinde durmayan siyah bir ata binerken gördüm. Bütün vücudu beyaz zırhla kaplı, sadece başı açıktaydı. Gözleri büyük bir komutanın gözleri gibiydi; yine de Tanrı'nın *Anası'nın gözleri gibi merhametli ve yumuşak. Ona bakınca*, insanın kalbi bir mayıs sabahı gibi şenleniyor. Onun yanında, hiç kimse ölümden korkmaz. Onun nasıl..."

Daha fazla anlatmadı. Kızın yüzü öfkeden solmuştu. Altın zincirini koparana kadar çekti.

"Yeter artık!" diye bağırdı. "Ne kız ama! Rezaletlerini bütün ülkede duymayan kalmadı. Kız falan değil, bir cadı o, fingirdeğin, küfürbazın teki. Sör Guy, Tanrı şahidimdir, hemen şimdi ya beni ya da o iğrenç köylüyü seçeceksin. Beaumanoir kızı, sevgilisini kaçık bir kadınla paylaşmaz."

Genç adamın yüzü, yanmış teninin altından solmuştu. "Dinlemeyeceğim," diye bağırdı. "Sen kutsal bir meleğe küfrediyorsun."

"Dinleyeceksin," dedi. Sesi öfkeden titriyordu. Adama doğru yürüdü ve yüzüne baktı. İnce vücudu bir mızrak gibi sertti. "Şu anda bu saçma sadakate bir son verip beni Beaumanoir'e evime götürüyorsun. Yoksa yemin ederim ki, bir daha asla görüşmeyiz."

De Laval konuşmadı. Üzgün gözlerle önünde duran kızgın güzelliğe bakakaldı. O da, kız kadar inatçıydı.

"Sen ne istediğinin farkında değilsin," dedi sonunda. "Sen benden Tanrı'mı, Kral'ımı ve şerefimi terk etmemi istiyorsun."

"Seninki gibi bir şeref için pek de önemli sayılmaz," diye bağırdı aşağılayarak. "Eğer bağlılık buysa, hayatımı bir rahibe manastırında geçirmeyi tercih ederim. Sana söylüyorum; buna göz yummayacağım. Seç bakalım, güzel sevgilim, ben mi yoksa köylü kız mı?"

Genç adam alev püsküren gözlere bir daha baktı ve tek bir söz bile etmeden yavaşça arkasını dönüp odadan çıktı. Bir dakika sonra, atların seslerinden kafilenin yola çıktığı anlaşılıyordu.

Sesler uzaklaşana kadar, kız durup dinledi. Sonra kendini bir sandalyeye atıp ağlamaya başladı. Hıçkırıklarında öfke vardı; kendi haline üzülüyordu. İyi bir felaket senaryosu yazmıştı, ama zafer uzun sürmedi. Pişman

değildi; ama bu gövde gösterisi büyük bir tatsızlıkla sonuçlanmıştı. Kendi kendine sordu: Dünyada ondan daha bahtsız bir kadın var mıydı?

Oysa ne kadar da mutluydu. Sevgilisi Brittany'den çıkmış en cesur kahramandı; zengindi ve iyi bir sevgiliydi ayrıca. Vali De Richemont'un akrabasıydı. Beaumanoir'deki mutlu zamanlarda, yarışmalarda ve yiğitlikte birinciydi. Av partilerinin adamı. dansçıların en marifetlisiydi. Uzun zaman önce Sör Aimery'nin Saint Louis ile Haçlı seferine katılıp ortadan kayboluşundan beri, Beaumanoirliler sessiz kalmıştı. Servetleri onlara barış sağlamıştı. Fransa ve Burgundy ile, hatta İngiltere'nin vahşi komutanlarıyla bile, iyi ilişkiler içinde olmuşlardı. Savaş, topraklarının çevresini silip süpürse de, onların arazilerine zarar gelmezdi. Akıllı ve barışçı insanlardı; en azından erkekleri öyleydi. Kadınlar farklıydı; Beaumanoir'in kızları güzellikleri ve akıllarıyla dikkat çekerdi. Artois, Picardy ve Champagne'li soyluların yarısıyla akraba olana kadar, aile kızlarını gururla evlendirdi. Coucy'de korkunç büyük-teyze vardı; Beaulieu ve Avranches'te teyzeler ve güneyde Nivernais'e kadar uzanan sayısız kuzenler... Ve şimdi, babasının biricik kızı ve Loire'nin o bölgesinde bulunacak ona en uygun eş yuvalarını kuracaklardı.

Yaşadığı olayın kederiyle hıçkırıklara boğuldu. Pamuklara sarmalanarak geçen hayatında kimse ona itiraz etmemişti daha önce. Beaumanoir'de onun sözü, kanundu. Ona verdiği güç nedeniyle, varlık içindeki rahatlığını severdi. Gösterişi severdi, ama istediği boş bir gösteriş de değildi: hâkimiyeti tatmak; ötekilerden ayrı bir yerde ve eşsiz olmaktı isteği. Beaumanoir kadınlarına has olan bu özellik, onun içinde alev alev yanıyordu... Sevgilisini dünyaya göstermek istiyordu. Savaşmayı seçerse, savaş-

sındı; ama el açanların savaşında değil. Ama şimdi camdan saray parçalanmış ve köylü bir kız için terk edilmişti. Bu düşünceyle pencereye doğru yürüdü.

Onsuz da idare edebilirdi. Dış avluyu aydınlatan onlarca fener vardı ve ayak seslerini duyduğu çok sayıda at. Bir bağırış oldu; sanki bir Kral geliyordu. Çabucak gözlerini kuruladı ve elbisesini düzeltti. Kopmuş zinciri ve zincire takılı kutucuğu masaya fırlattı. Yeni misafirler geliyordu ve han da pek geniş sayılmazdı. Eğer gelen han sahibiyse, onu fena halde azarlayacaktı; rahatsız edilmemeyi emretmişti. Hatta hemen adamlarını toplayacak ve eve doğru yola koyulacaktı. Ne de olsa maiyetindekiler gece yarısı ormanlarda ona emniyet sağlayabilecek kadar güçlüydüler.

Kâhyasını çağırmak için küçük gümüş düdüğü çalmak üzereydi ki, kapıda duyduğu ayak sesine durdu. Biri içeri girdi, bir yabancı. Uzun boylu bir delikanlıydı; savaş için hazırlanmış değil de, yolda karşısına serseriler çıkar diye hazırlanmış biri gibi silah kuşanmıştı. Koyu yeşil ve kırmızı renkli uzun pelerini, metali kaplamış gibi sert görünüyordu. Çizmeleri mahmuzluydu ve burunlarına koruma amaçlı çelik plakalar yerleştirilmişti. Hafif miğferi açıktı ve içinden genç bir yüz görünüyordu. Uzun bir yolculuktan dönmüş gibi yorgun bir halde hareket ediyordu.

"İyi akşamlar, kardeşim," dedi ses. Ağır Lorraine aksanlı, *ahenkli bir sesti.* "*Yardım et de, şu ağır şeylerden* kurtulayım."

Catherine o kadar şaşkındı ki, kızgınlığını unutmuştu. Daha ne yaptığının farkına varmadan, cesur gencin zırhını çıkarmasına yardım etmeye başlamıştı bile. Miğfer, pelerin ve altındaki çelik korse çıkarıldı. Neşeli bir

kahkahayla, ince bacakları için çok büyük olan geniş çizmeleri de bir kenara fırlattı yabancı.

Esneyerek uzandı ve yeniden güldü. "Onca adamım var," dedi, "Ama yorulan benim." Şimdi, fener ışığının tam altındaydı ve Catherine gördü ki, ince ipekten dar bir pantolon, siyah bir iç ceket ve mavi bir tunik vardı üzerinde. Siyah saçları, askerlerin saçları gibi kesilmişti ve ilginç, küçük yüzünde, rüzgârda ve güneşte fazla kalmış birinin yanıklığı vardı. Gözleri yorgun ama neşe doluydu; büyük bir göl gibi berrak ve derindi... Ansızın farkına vardı. Belki, gülerken dudaklarının aldığı şekilden, belki de üzerindeki dar ipeğin altından görünen küçük göğüslerden. Yine de, yabancı yanağını öptüğünde, geri çekilmedi.

"Oh, yeniden kadın oldum," dedi içli sesiyle. Deri kının içindeki kıvrımsız kılıç, masanın üzerinde kopmuş zincirin yanında yerini aldı. "Beraberce dinlenelim, kardeşim; kız kıza muhabbet etmeyi özledim."

Ama Catherine irkilmişti. Üzerindeki mavi tuniğin üzerine, gagasında *De par le Roy du ciel* yazısını taşıyan beyaz güvercin resminin işlenmiş olduğunu gördü. Bu armanın hikâyesi bütün Fransa'da duyulmuştu.

"Sen osun!" diye kekeledi. "Lorraine cadısı!"

Kız merakla ona baktı. "Ben Jeanne D'Arc," dedi sadece. "Pucelle de derler. Benden çekiniyor musun, kardeşim?"

Catherine'nin yüzü alev alev yanıyordu. Kaybettiği sevgilisini hatırladı ve kurumayan gözyaşlarını. "Git buradan!" diye bağırdı. "Sen erkekleri baştan çıkaran o kötü kadınsın." Elleri yine gümüş düdüğünü aradı.

Jeanne, ona üzgün gözlerle baktı. Gözlerindeki neşe, yerini kedere bırakmıştı.

"Böyle söyleme. Erkekleri kullanma konusu önemli değil de, bir kadının suçlamaları beni yaralar. Benim hakkımda yanlış şeyler anlatıyorlar, kardeşim. Ben cadı falan değilim. Sadece Tanrı'nın emirlerini memnuniyetle yerine getirmeye çalışan basit bir kızım."

Bütün yorgunluğuyla vücudunu kanepenin üzerine bıraktı. "Burada bir hanım olduklarını söylediklerinde memnun olmuştum. Louis, Raymond ve the Sieur d'Aulon'a beni sabaha kadar rahatsız etmemelerini emrettim. Rahatça dinleneceğim. Of, bıktım şu heyetlerden. Hepsi kör. Tanrı'nın basit isteklerini bile duymuyorlar... Ve o kadar az zamanım kaldı ki! Sadece bir yılım var ve yarısı gitti bile!"

Kızın vücudu bütün canlılığını kaybetti; üzgün, yıpranmış bir hale büründü. Bu kız, Catherine'nin kızgınlığını azaltıyor, kalbinde acıma hissi canlandırıyordu. Bu yorgun çocuk, hakkında intikam yeminleri ettiği o kötü kadın olabilir miydi? Bir kadının cazibesinden eser yoktu onda; ne işve ne cilve yapabilirdi. Gözleri bir erkek çocuğunun gözlerine benziyordu... Kanepeden aşağıya sarkmış olan kıza neredeyse içtenlikle bakıyordu.

Birden kızın üzerine bir ağırlık çöktü. Kulenin penceresinden dışarıdaki karanlığı seyreden bir kişinin yüzü nasıl aniden ışıkla dolarsa, onun yüzü de öyle aydınlandı. Başı geride, dizlerinin üzerine çöktü. Dudakları aralandı; uzun kirpikleri neredeyse yanaklarına değiyordu. Sonra *birden her şey dondu sanki. Catherine nefesini tuttu ve* kızın kalp atışlarını dinledi.

Jeanne'nin dudakları kıpırdadı ve sonra gözleri açıldı. Yeniden ayağa kalktı. Yüzü büyülenmiş gibiydi; bakışları halâ gizli bir dünyanın görüntülerine takılmıştı... Catherine daha önce hiç etrafına böylesine nur saçan bir mutluluk görmemişti.

"Cennetteki Kardeşlerim benimle konuştu. Bazen üzgün olduğumda benimle konuşurlar. Sesleri bana dedi ki: "Tanrı'nın kızı, devam et. Biz senin yanındayız."

Catherine titredi. El bebek gül bebek geçirdiği bütün hayatı boyunca aklının ucundan bile geçmeyen bir dünyanın sınırında yaşıyor gibiydi: güzel ve kötü şeylerin olduğu bir dünyada. Orada coşku vardı ve büyük bir huşu. Hayretler içinde olduğundan yaşadığı acıyı unuttu.

"Benden çekinme," dedi dünya dışı bir nitelik kazanmış gibi görünen tatlı ses. "Beraber oturalım ve fikirlerimizi anlatalım. Çok güzelsin. Bir sevgilin var mı?"

Bu soru, onu dünyaya indirdi. "Vardı, ama bu gece ondan ayrıldım. Senin birliğinde savaşıyor ve ben bu savaşın gereksiz olduğunu düşünüyorum."

"Bir erkek, ülkesini kurtarmaktan daha kutsal nedenle savaşabilir mi?"

"Ülkesini..." Catherine duraksadı. Guy ile yaptığı tartışma, şu anda kendisine bir kapris gibi görünüyordu.

"Sen harika bir kadınsın," dedi Jeanne, "Ve senin gibi biri için hürriyet küçük bir şey gibi görünebilir. Öyle zenginsin ki, hiçbir şey yapmaya mecbur kalmamışsındır. Ama biz fakir halk için hürriyet hayatın kendisidir. Hindi yahnisini tatlandırır ve en alçağına bile insanlığı öğretir... Ayrıca, bu Tanrı'nın isteğidir. Meleklerim bana güzel Fransa'nın esaretten kurtulacağını söyledi. Kralı başında *tacıyla görüp onu Paris'e götürmemi emrettiler... Sonra* benim huzura ereceğime söz verdiler."

Kolunu Catherine'nin boynuna dolayıp gözlerine baktı.

"Sen açsın, kardeşim," dedi.

Kız hareketlendi. Gözleri artık bir oğlan çocuğunun gözleri değil, bir annenin gözleriydi -bilgili ve şefkatli bir

annenin. Kendi annesi o kadar uzun zaman önce ölmüştü ki, onu neredeyse hiç hatırlamıyordu. Hiç bilmediği bir şeyin özlemini duymaya başladı birden. Başını yanındaki genç göğse yaslayıp ağlamak istiyordu.

"Sen açsın. Kader sana şimdiye kadar hep gülmüş. Çok hoşsun. Çoğu kadın için güzel olmak, mutlu olmaktır. Ama sen hoşnut değilsin ve bu beni mutlu etti. Sende ilahi bir açlık var... "

Kız hıçkırarak ağlamaya başladığı için konuşmayı kesti. Yere çöküp başını kızın dizlerine koydu. "Ne yapmalıyım?" diye acı acı ağladı. "Seni görünce kendi yozluğumu hissettim. Değersiz şeylerle övündüm hep; sandım ki, kalbimdeki şüpheleri bana unutturur bu kibir. Doğru söylüyorsun, hoşnut değilim. Asla da olmayacağım. En çok da kendimden hoşnut değilim... Keşke ben de senin gibi bir köylü olarak dünyaya gelseydim!"

Sevgi dolu, tatlı bir kahkaha atan kıza bakmak için üzgün gözlerini kaldırdı. Jeanne gözyaşlarıyla ıslanmış yüzünü ellerinin arasına alınca, Catherine kızardı.

"Sen aptalsın, kardeşim. Ben de senin yerinde olmak isterdim. Sicilya Kraliçesi veya İskoç Kralının kızı olsaydım, işim daha kolay olurdu. Birçok kişi Fransa'yı kurtaracak kişinin İskoçlardan çıkmasını bekliyor. Aptallık, aptallık! Alt tabakanın kanında meziyet yoktur. Keşke bir kraliçe olsaydım! İyi giysileri, pahalı süsleri ve d'Alencon'un bana verdiği büyük atı seviyorum. Tanrı cesur bir dünya yarattı ve keşke bütün insanlar bunun tadını çıkarabilseydi. Dünyayı daha çok seviyorum artık, çünkü burada geçireceğim az bir zamanım kaldı."

"Ama mutlusun," dedi kız, "ben de böyle bir mutluluk istiyorum."

"Mutluluk yoktur," dedi Kız, "Babamızın isteklerini yerine getirmekten başka."

"Ama O'nun isteklerini nasıl... Şimdi anlıyorum. Yemin edeceğim ve dinime bağlı olacağım; böylece huzur bulacağım. Bu karmaşık dünyadan bıktım."

"Aptal kız," dedi Jeanne ve Catherine'nin kulağının üstüne düşen küçük buklelerle oynadı. "Sen bir rahibe olmak için doğmadın. Tanrı'nın sana verdiği görev bu değil."

"Öyleyse bana O'nun yolunu göster," diye yalvardı.

"Aslında yolunu her kalbe gösterir O, özel ve birçok yolu vardır. Bazıları için kendini dine adamaktır yol; ama senin için değil, kardeşim. Senin kanın çok deli ve kalbin çok tutkulu... Sevgilin var mı? Bana adını söyle."

Catherine usulca adını fısıldadı ve Jeanne neşeyle güldü.

"Sör Guy! En sadık kahraman. Bence sen çok şanslı bir kızsın. Bütün Fransa'da ondan daha neşeli bir şövalye yoktur."

"Ben evlenmek istemiyorum. Senin gibi, ordulara komuta eden ve Tanrı'nın isteklerini yerine getiren biri için söylemesi kolay. İçimden bir ses bana evlenirsem heyecanımı kaybedeceğimi söylüyor."

Kız, ellerini birleştirmiş Jeanne'nin dizlerinde oturuyordu. "Seninle geleyim," dedi. "Arkamdan da güçlü bir kafile getireceğim. Fransa'nın kurtuluşu için seninle gelmeme izin ver. Cesur olacağıma söz veriyorum."

Jeanne, nazikçe başını salladı.

"Öyleyse ben de manastıra girerim." İnatçı küçük ağız kapanmıştı ve gözlerinde hiç yaş yoktu.

"Dinle, çocuk," dedi Jeanne ve yalvaran ellerini kendi avuçlarına aldı. "Tanrı'nın beni kutsal bir göreve çağırdığı doğru. Bana yol göstermeleri için meleklerini gönderdi ve onlar da benimle sık sık konuşurlar. Fierbois Leydisi

bana gizemli bir kılıç verdi. Sanırım, kısa süre sonra bu topraklar yeniden hür olacak... Ama ben bunu görmeyeceğim. Tanrı'nın sözü açık; dünyadaki günlerim uzatılmayacak. Bu görevi ben istemedim. Tanrı bana karşı haşin oluncaya dek bu emre direndim. Ama sonunda acı gözyaşlarıyla boyun eğdim. Bir kız olarak öleceğim ve hiçbir zaman kadın olmanın kutsanmışlığını yaşayamayacağım. Geceleri sık sık asla bebeğimi koynuma alıp uyuyamayacağımı düşünerek ağlarım."

Jeanne'nin yüzü birdenbire büyük bir hüzünle kaplandı. Onu teselli etme sırası şimdi Catherine'deydi. Yanına oturdu ve başını kendi göğsüne yasladı.

"Seninki daha güzel bir kader bence: gerçek bir erkeğin karısı, oğulların anası olmak. O kutsallığı düşünsene... Her kadın Tanrı'nın Anası gibidir; insanoğluna kurtarıcı olacak birini taşıma umudu vardır. Cennetin ezeli hikmetine açılan yoldur. Keşke ben de onlardan biri olabilseydim! Hangi şanslı kadın savaş alanlarında dolaşan zavallı bir kıza özenir ki? Yo, şikâyet etmiyorum. Tanrı'nın isteğini yerine getiriyorum ve mutlu oluyorum. Ama çok yalnızım."

Bir süre sessizlik oldu. İkisi de kendinden geçmişti. Catherine'nin içinden bir taş eriyip gitti; yerini merhamet doldurdu. Artık kendini değil, bir başkasını düşünüyordu. İçini bir ılıklık kapladı. Sanki kapalı bir odanın penceresi içeriye hava girsin ve manzara görünsün diye açılmış *gibiydi.*

"Dinlenmeliyim. Yarın yapılacak çok şey var. Çoktandır bir kadının dostluğunu özlüyordum; benimle birlikte uyur musun?"

Kubbeli büyük yatakta, iki kız sabaha kadar yattı. Gece karanlığında Catherine uyandı ve kollarının boş olduğunu fark etti. Jeanne pencerenin önünde diz çök-

müş, başını geriye atmıştı. Ay ışığı kaldırdığı yüzünü aydınlatıyordu. Seher vakti kalktığında, Kız çoktan kalkmış, pantolonunun düğmelerini ilikliyor, uzun çizmelerini giymeğe uğraşıyordu. Dokunaklı bir sesle bir şarkı mırıldanıyordu:

"Bu benim şarkım mı? Sanırım değil," ve ormanın üzerindeki serin sabah aydınlığına mutlu gözlerle bakıyordu.

"Kalk, uykucu," diye seslendi. "Atların neşeli adımlarını dinle. Eğer öğle vakti orada olmak istiyorsam, yola çıkmalıyım. Bütün Fransa yanımda; sen de benim için dua et. Seni seviyorum, canım kardeşim. İşim bittiğinde hemen seni bulup yanına geleceğim."

Kız ve birliği Compiegne'ye gitmek üzere ormanın içlerine doğru sürdüler atlarını. Düşünceli ve sessiz Catherine ise Picardy'e giden kuzey yolundan gitti.

***

Sözünü tuttu. Catherine, Jeanne ile bir daha görüştü ve konuştu. Son görüşmelerinden sonra iki yıla yakın bir zaman geçmişti. Bir mayıs ayı gün batımında, Beaumanoir'deki evinde otururken o geldi. Catherine üç ay önce evlenmişti. Ormanın içindeki dört yol ağzında bulanan handan kuzeye doğru yola çıkışından bu yana birçok şey olmuştu. De Laval'ı kendine yaklaştırmayı başarmış ve âşıklar yeniden birleşmişti. Kışın babası ölmüştü; büyük bir servet ve ailenin geniş arazileri artık onundu. Sevgilisi, Jeanne ile birlikte bahar aylarında başarısızlıkla sonuçlanan cephelerde savaşmış, ama Compiegne'deki talihsiz çatışmada Kız'ın düşmanlar tarafından esir alınmasından sonra hep uzaklarda olmuştu. O yılın yaz mevsiminde De Laval, Kız'ı kurtarmak için bir-

çok umutsuz girişimde bulunmuştu. Jeanne İngilizlerin ellerinde ve Rouen'de bir zindanda yargılanmayı beklerken, kral ve onun hain heyet üyeleri elleri kolları bağlı beklemiş, onu kurtarmak için hiçbir şey yapmamışlardı. Sör Guy kendini Burgundy'e atmış; güçlü birliğiyle doğudaki yollarda fırtınalar estirmiş, ama Normandy'nin demir hattı kıramamıştı. Şubatta evlenmişler, ama ondan sonra Beaumanoir onu pek görmemişti. Santerre'de, Burgundy'e dersini vermekle meşguldü.

Catherine, endişe ve korkuyla da olsa, evinde olmaktan mutluydu. Yeni evli bir kadın, yeni bir dünyada yaşar. Bazen ülkesinin durumu canını sıksa da, aklı günlük ev işleriyle, kalbi kocasının hasretiyle öyle doluydu ki uzun uzadıya üzülecek bile vakti yoktu. Ama Jeanne'yi düşünmek mutluluğunu sık sık baltalıyordu... Bu yüzden de gözlerini elindeki kasnaktan kaldırıp Kız'ı karşısında görünce, rahatlama ve memnuniyetle onu karşılamaya koştu.

Catherine, yaşlanıncaya kadar o anı anlatıp durdu. Akşamın ışıklarıyla mor renge bürünmüş gökyüzünü gören pencerede bir kişi belirdi. Beyaz zırhı ve göz alıcı pelerini yoktu.

Jeanne yine bir erkek gibi giyinmişti: büyük gri bir tunik ve siyah pantolon. Çizmelerinde yaz yollarına has toz birikintileri yoktu. Çoktandır zindanda olduğundan olsa gerek, yüzü solgun, gözleri neşesizdi. O gözlerdeki neşenin yerini ağırbaşlı bir mutluluk ateşi almıştı. Catherine, kendisine bakan o gözleri görünce kalbi hızla atmaya başladı.

Hızlı adımlarla gidip genç kızın yanağına bir öpücük kondurdu; deve dikeni gibi bir öpücük.

"Demek kurtuldun!" diye kekeledi. Sesi, kutsal bir sessizliği bozarmış gibiydi.

"Kurtuldum," dedi Kız. "Söz verdiğim gibi sana geldim. Ama uzun kalamayacağım; yolculuğa çıkıyorum."

"Krala mı gidiyorsun?" dedi Catherine.

"Kral'ıma gidiyorum."

Kız, Catherine'nin elini, kendi eline aldı. Dokunuşu, eline değen bir ipeğin verdiği his gibiydi. Kızın parmağındaki geniş yüzüğü eline aldı. Bu yüzük ona uzak atalarından kalmıştı; Sör Aimery of Beaumanoir'in Haçlı seferlerinde taktığı yüzüktü. Yüzüğü kaldırdı ve ona doğru itti.

Catherine öylece durmak istemiyordu. Misafirini iyi ağırlamak için can atıyordu; ama onu durduran bir şey vardı. Korku değildi; yoğun ve mutlu bir hayranlık hissiydi. Sonradan hatırladı ki, Kız'ın üzerindeki erkeksi giysilerden hafif bir odun ateşi kokusu geliyordu. Koku, sonbaharda anız yakan birinin koḳusu gibiydi.

"Tanrı seninle ve iyi bir şövalye olan eşinle olsun. Sana söylediklerimi unutma: her kadın Kutsal Meryem gibidir ve insanlık için bir kurtarıcı taşıyabilir karnında. Yol uzun, ama Cennet'in yolları sağlamdır."

Catherine kollarını açtı. İçindeki özlem öyle büyüktü ki, yeniden hareket edebilmişti. Hayatında daha önce hiç böyle bir özlem çekmemişti. Ama Jeanne ona sarılarak karşılık vermedi. Birini dinler gibi hareketsiz dikiliyordu.

"Beni çağırıyorlar. Gidiyorum. Elveda, kardeşim."

Yüzünde bir ışık parladı, ama bu ışık batmakta olan *güneşten gelmiyordu. Catherine hiçbir şey duymuyordu,* ama Kız duyuyor gibiydi ve o sese cevap veriyordu. Kutsanırmış gibi elini kaldırdı ve uzaklaştı.

Catherine uzun bir süre sessizce oturdu. Yüreğini ağır bir hasret kapladı. Dizlerinin üzerine çöküp, aralarında cennete giden yolun kapılarını gören gri tunikli

Kız'ın da olduğu azizlere içtenlikle dualar etti. Hizmetçisi, onu iskemlesinde uyurken buldu.

***

Ertesi gün erken saatlerde Beaumanoir'e haberler geldi. Yorgun atlardaki adamlar üzücü bir haber getirmişlerdi. Bir gün önce, Rouen'deki pazar yerinde Tanrı'nın kızlarının en büyüğü ateşin içinden Cennet'e doğru yol almıştı.

HAYAT ORMANI

Leydi Catherine de Laval, başka bir deyişle, Beaumanoir Kontesi, tımar sahibi, adına parkları ve zengin toprakları, değirmenleri ve hanları olan, Picardy dışında da böyle birçok mülkün sahibi bir hanımdı; ailesi dışında her konuda yüzü gülmüştü. Biricik oğlu, Guienne'de sebebi bilinmeyen bir kavgada gencecik yaşında bu dünyadan göçmüş, geriye iki öksüz bırakmıştı. Kontes Catherine, kocasının ölümünden sonra kendini torunlarına adamıştı. Büyük oğlan Aimery, evlerindeki erkeklere benzeyen bir delikanlı olmuştu: köylü sporlarını seven, yavaş öğrenen, askerlik ve şehir hayatını sevmeyen tam bir taşra delikanlısıydı. Büyükannenin hiçbir çabası, Beaumanoir'in genç beyini değiştirmeye yeterli olmamıştı. Nazik, namuslu ve dürüst, ama, hareketsiz su birikintileri gibi ağırkanlı bir adamdı.

Catherine çocuklardan birinin asker, birinin de rahip olmasını isterdi; bu iki emelinden en çok ikincisi onu mutlu ederdi. Köy adamı Aimery'nin askerlikteki başarısızlığından sonra, ikinci emeli gerçekleştirmek daha da elzem olmuştu. Azizlerden, soylarının muazzam bir yaz-

gısı olduğu vaadini alan Kontes, bunun yolunun kiliseden geçeceğine inanmıştı. Evli olduğu bütün yıllar boyunca, hayatını Tanrı'nın emirlerine uygun şekilde geçirmişti: oruç tutup dua etmiş, fukarayı sevindirmiş, darda olanların yanında olmuş, Kilise'ye karşı hep eli açık olmuştu. Mukaddesliğini, İtalya kıyılarına kadar duymayan kalmamıştı. Taşıdığı Beaumanoir kanı icabı, zor zamanlarda Hıristiyanlığın koruyucusu ve İsa'nın savunucusu olmak gerekirdi ki bu kişi ölümünden sonra Kilise tarafından aziz mertebesine yükseltilsin. O da torunları için böyle bir yazgıyı, bir kral tacından daha çok isterdi.

Küçük oğlan Philip ise umut vaat ediyordu. Hep tuhaf bir çocuk olmuştu. Aimery iri ve gürbüzken, o zayıf ve solgundu; Aimery'nin girgin olduğu yerde çekingen, onun çekingen olduğu yerde girgin olmuştu. Oyunlarda başarısız, kavgada beceriksizdi. Buna rağmen, karanlıktan veya nehir yoluna musallat olan Yeşil Kadın'dan hiç korkmuyordu. Mürebbisi Ambrose Baba, hızlı ve başarılı olduğu konuların yanında, onu tembellik illetine itebilecek bir hayalcilikten bahsetmişti. Kalpleri fetheden bir zarafeti ve insanın içini okşayan bir nezaketi vardı. Kurşuni gözlerinde, küçük bir çocukken bile, ciddiyet ve bilgelik vardı. Ayrı bir dünyada yaşıyor gibiydi. Erkek kardeşinin hislerini yüzünden okumak mümkünken, o daha küçük yaşlardan itibaren kendi küçük dünyasını maskeleyen bir özdenetim geliştirmişti. Bu Stoacı yaklaşım onu bağımsız olmaya itmişti. Philip, tatlı bir inatla kendi yolundan yürümeyi seçmişti. "Belki de bir aziz," demişti Ambrose Baba büyükannesine. "Ama öyle bir aziz ki, daha kutsanmadan kiliseden aforoz edilecek bir aziz."

Çocuk, Beaumanoir'in yaşlı hanımının göz bebeğiydi. Büyükannenin sevgisi, çocuğun kalbini başkalarına

asla göstermediği bir sevecenlikle dolduruyordu. Ama, bu bile onu büyükannenin yoluna sokmaya yetmemişti. Hayalperest çocuk kendine, ne büyükannesininki gibi, meleklerin nadiren uğradığı ve sonunda cennetin parlak bir şehir gibi beklediği karanlık bir yol; ne de kardeşininki gibi, geçici keyiflerden oluşan yeşil bir dünya çizmişti. Onun dünyası, Laval ve Rohan ailelerindeki Breton kanı, Beaumanoir'in katı yapısına, meçhul atalarının perilere has kaprislerini getirmiş gibiydi. Boş araziler ve ormanlar, Aimery için atmaca uçuracak veya geyik kovalanacak yerlerken, Philip için hayallerin şekillendiği sihirli topraklardı. Kilisenin içinde barındırdığı sırlar, biraz değiştirilip korku öğelerinden sıyrıldıktan sonra, onun pırıltılı hayallerine kaynak oluyordu. Yaratıcısı kendisi olduğu için kral olarak yürüdüğü özel iç dünyasında, her yeni tecrübeyi yeniden yaşama gücüne sahip olduğundan dolayı fevkalade mutluydu.

Birçok hayalleri olan bir çocuktu, ama biri içinde yer etmişti. Daha çok küçükken, büyükannesinin odasındaki karyolada uyumuştu. Odanın duvarlarında Arras tezgâhlarından alınmış resimli örtüler asılıydı. Sabah güneşinin vurmasıyla gözüne çarpan bir resim vardı bunların içinde; davetkâr bir şekilde karşısında parlıyordu. Resim, baltalanmış bir ağacın etrafını saran küçük bir nehri temsil ediyordu. Resimde hiç insan yoktu. Bir tarafından büyük gardıroba, öteki tarafından bacanın pervazına bağlanmıştı örtü. Tam kenarında bir miğferin üstündeki püsküller ve bir mızrağın ucu görünüyordu. Orada biri vardı; ağaçlara doğru atını süren biri. Philip'e öyle göründü ki, bu orman neşeli bir yerdi; çok neşeli ve çekici bir yer. Kendisinin oradaki şövalye olduğunu hayal etti. Su boyunca yukarıya doğru çıkmak istiyordu. Yolun her karışını takip etti; nehrin yürüyerek geçilebilen sığ bö-

lümlerinin karşı kıyılarını, nehirden beslenen göletlerdeki sazlıkların ilerisini, iki söğüdün arasını ve ormana kadar uzayan düz, yeşil çimenleri. Ama hiç orada neler olduğunu anlamaya çalışmadı. Çünkü, oradakiler kutsaldı; zihninin alamayacağı kadar kutsal.

Büyüyüp Canche bölgesinin yakınındaki the Abbey of Montmirail'in yazı odasında dolaşmasına izin verilince, o yeri yeniden buldu. Yüz yıl kadar önce bir Flaman rahibin altın ve zincifre ile zenginleştirdiği resimli bir ayet kitabındaydı. Yirmi üçüncü ayette geçen "çayırda" sözünün bulunduğu sayfanın karşı sayfasında, yatak odasındaki duvar halısında bulunan resmin neredeyse aynısı vardı. Nehir, çayırlar, küçük orman: hepsi halıdakinden çok daha canlı renklerle boyanmıştı. Yeşilin tazeliği ve mavinin derinliği aynı değildi. Bir fark daha vardı: kenardan bir mızrak ve miğfer püsküllleri görünmüyordu. Gezgin ortaya çıkmış, beline kadar uzanan bakımlı çimenler arasında yürüyordu. Piskopos asasına benzeyen bir alet dışında silahı olmayan, zayıf, tarifi güç bir hacıydı. Bu tasvir Philip'i hayal kırıklığına uğratmıştı; görünmeyen şövalyeyi tercih ederdi. Yine de özlemini duyduğu her şey o ormandaydı. Orası mukaddes bir yerdi ve resmin üzerine altın harflerle Sylva Vitae[2] yazdıklarına göre, eski hattatlar da bunu fark etmişlerdi.

On yaşına geldiğinde, oğlan Ambrose Baba'yı çoktan geçmişti ve ikinci bir Abelard gibi, manastırdaki bütün *bilgi birikimini emiyordu. Montmirail'te inziv*aya çekilmiş olan insanlar arasında, İtalya'da geniş yankı uyandıran Yeni Bilgi konusunda bilgi sahibi olan adamlar vardı. Kontes Catherine'nin cömertliğiyle, İtalyan kırtasiyeciler tarafından dünyanın çoktan unutmuş olduğu bazı eski

[2] Hayat Ormanı

Roma kitaplarının kopyaları hazırlanmıştı. Manastır kütüphanesine yığılmış ayet ve vaaz kitaplarıyla, rahip günlüklerinin arasında, Livy ve Lucretius'un metinlerini ve Cicero'nun mektuplarını bulmak mümkündü. Philip, çoktan Latince konusunda uzman olmuştu zaten; Niccolo the Florentine 'ye layık bir incelikle yazılar yazabiliyordu. On dört yaşında Sorbonne'deki Robert Kolej'ine girdi; ancak okulun skolastik yaklaşımı ona hiç cazip gelmedi. Başkentte Lascaris ailesinden bir Bizanslıdan Yunanca öğrendi ve Platon ve Aristoteles'in eserlerinin büyük bölümünün kendi elleriyle birer suretini çıkardı. Her yeni bilgi, öğrenme açlığını daha da arttırdı. Pavia'ya gidip Lorenzo Vallo'nun ayak ucunda oturdu. Floransa'da Pico della Mirandola ile kurduğu arkadaşlık onu Platon'un öğretilerine bağladı. Ustası gibi, sırları çözmeye çalışarak vakit geçiriyordu. Kendisine İbranice öğretmesi için evine bir Yahudi almıştı; böylece Yahudilerin ve Yunanlıların kutsal kitaplarını ve klasik eserlerini bir araya getirmenin bir yolunu bulabilecekti. Bu dönemlerde yazdığı, Lucretian ölçüsüyle yazılmış altılık mısralara bakılırsa, zihni tıpkı Pico'nunki gibiydi: insanoğlunun asla ulaşamayacağı bilgilerin sınırlarında gezinen bir zihin. Platon'un, doğru arayışının, isteklerin sıcaklığından yoksun olmadığı Symposion isimli eseri onun İncil'i idi. Yazdığı en iyi şiirlerin sadece bir parçası ulaştı günümüze. Bu parça, Ficino'dan ve büyük Lorenzo'dan övgüler almıştır. Eserin adının "Hayat Ormanı" olması da dikkate değer bir durumdur.

Uzun gezilerinin ardından yirmi yaşında Beaumanoir'e döndü Philip. Kitaplara ve insanoğluna uzun uzun kafa yormuş mükemmel bir âlimdi. Yapılı vücudu ve berrak gözleri, onun bir kitap kurdu olduğunu hiç belli etmiyordu; İtalya kendisini bir kılıç ustası ilan

etmişti. Bu gösterişsiz genç adam, İtalya saraylarının yozlaşan hayatında kendini temiz tutmayı başarmış, onlardan nezaket öğrenmesine rağmen sadeliğinden bir şey kaybetmemişti. Her zamankinden çok daha mesafeliydi. Kibarlığının altında azıcık cana yakınlık vardı. Gözleri önceki hallerinden çok daha karanlıktı. Çok şey bulmuş, ama bulduklarından zevk almamış gibi görünen gözlerdi; halâ daha bulma özlemi çekiyorlardı. O döneme has bir hastalıktı bu; insanlar "aegritudo" derlerdi bu hastalığa. "Aziz olamaz," dedi yaşlanmış Ambrose, Kontes'e. "Erdemli, evet, ama din adamlarına has bir erdem değil ondaki. Asla Kilise'ye girmeyecek. En zehirli sulardan içmiş." Kontes, son günlerini yaşıyordu. Hayatını, dünyayı dikkatle inceleyerek geçirmişti. Ama güçten düşmesiyle, ölümsüzlüğe açılan bir bekleme salonu olarak Kilise'nin kendisine sunduğu manevi dünyaya dalmıştı. Odası, hayırsever kardeşlerin gölgeleriyle dolup taşıyordu. Bir zamanlar sarayın yıldızıyken, şimdi ilerleyen yaşıyla Hak yolunun vahşi bekçi köpeği olan Beauvais Piskopos'u onu ziyarete gelmişti. Onunla, Philip hakkındaki umutlarından konuştu Kontes.

"İtalyan bir âlim mi!" diye bağırdı yaşlı adam. "Böyle birinin Kilise'yi kirletmesine izin vermem. Aziz Gregory'nin de açıkladığı gibi, onların şairler, hoş kokular ve başka saçmalıklarla gözleri boyanmıştır. Eğer torununuz, Tanrı'nın hizmetine girecekse, bu putperest deliliklerine sırt çevirmelidir, madam."

Piskopos gitti, ama söyledikleri kaldı. Duygularının coştuğu bir anda, Catherine'nin gözlerinde korkunç bir sahne canlandı: aydınlık ile karanlık, Tanrı ile Deccal, kurtuluşa giden dar yol ile kayıp dünyanın dolambaçlı yolları karşı karşıyaydı. Sevgili torununun içinde bulunduğu tehlike hiç aklından çıkmıyordu. Son görevi, onu

bu bataktan çıkarmak olmalıydı. Etrafındaki rahipler de kadının bu fikrini beğendiler. Bu rahipler, dürüstlükleriyle güç kazanmış dar görüşlü adamlardı. Yataktaki solgun yüz Philip'i derinden etkilemişti. Kalbine merhamet dolmuştu. Ne kadar da yabancılaşmıştı onun unuttuğu bir dilde konuşan bu kadına. Dünyalarını ayıran öyle bir uçurum vardı ki aralarında, sevgi bu iki dünyayı birbirine bağlamaya yetmezdi. İsteklerini yerine getirmesini rica ederken, kendi ağzından değil de, papazların ağzından konuşuyor gibiydi.

"Uzun bir hayatım oldu," dedi, "bu dünyanın küllerden başka besini yok. Tanrı'nın yolu dışında hiçbir yerde huzur yok. Sen hep benim gözbebeğim oldun, Philip. Senin kurtuluşa erdiğini görmezsem huzur içinde yatamam... Bana öyle geliyor ki benim kanımdan bir aziz doğacak. Bu Tanrı'nın emri. Bu emre uy ve ben de huzurla O'na gideyim."

Bir an için söylenenlerin etkisine girdi. Aslında ölüm yatağındaki birini sevindirmek basit bir şeydi. Zengin Montmirail Manastırı onu kabul edecekti. Hem zaten bir âlim hayatını, bir manastırın serin yollarından başka nerede daha mutlu geçirebilirdi ki? Bir yıl önce, tüm zıtlıkları, nihai gerçekliğin aşamaları olarak gördüğü dönemdeyken, bunu kabul edebilirdi. Bu karanlık odada, çevresini saran ışıklı yüzler ve bir de ölümün gölgesi arasında, kendine yeni bir ilke edinmişti. Nasıl ki, çorba istiyorsa, *Esav'ın ilk oğulluk hakkını satması söylenmişti!* O da Esav'ın yaptığını yapacaktı. Sevgi, pazarlık payını değiştiremiyordu.

"Ama becerim yok," dedi üzgün bir tavırla. "Tanrı'nın emrini seve seve yerine getirirdim, ama önce Tanrı kalbime Hak Yol'unu anlatmalı. Bana hiçbir şey anlatılmadı."

Bu sözler, kadına, genç kızlık zamanlarında yaşadığı bir olayı hatırlattı. Bir keresinde, ormandaki bir handa, birisi ona anlatmıştı. Kız elini ona uzatmış, o da elini öpücüklere boğmuştu.

Gece olunca rahipler yine kadının korkularını harekete geçirdiler. Ertesi sabah yine üzücü bir müdafaa vardı. Bu sefer Philip odadan çıkarken neredeyse ağlıyordu. Fikrini değiştirdiğine yemin edene kadar odaya girmesi de yasaktı artık. Günler huzursuzlukla geçti. Ta ki, rüzgârlı bir seher vakti, Kontes Catherine'nin ruhu dualar ve ilahiler eşliğinde öteki dünyaya göçene ve Aimery Beaumanoir'de iktidarı eline alana kadar.

Herkes Philip'e karşı kin besliyordu ve o da orayı terk etmeye hazırlanıyordu. İtaatsizliğinin sonucu olarak, ona sadece küçük oğlun payı olan, annesinden kalmış olan küçük Eaucourt beyliği verildi. İyi kalpli Aimery mirası arttırabilirdi, ama Philip almazdı. Seçimini yapmıştı ve vicdanının rahat olması için sonuçlarına katlanmalıydı. Beaumanoir'deki o günleri, bağlarını koparmasını sağlamıştı. Şu an için bilginin peşinden koşma isteği de azalmıştı. Başa çıkılmaz cehaletin sisleriyle ağırlaşmış kuzey havası boğazını yakmıştı. Öte yandan İtalyan arkadaşlarının dünyayı hafife alan hallerine de ayak uydurabilecek gibi değildi. Etrafını saran üzücü bir azametin içindeydi; tasasız Floransalılarda olmayan bir soyluluğa sahip olan büyükannesi gibi. Öyle görünüyordu ki, Doğ*ruluk, ne eski kilisede, ne çağdaş bilimlerdeydi; ne de bu* ikisinden biri onu kalbindeki isteğe ulaştırabilirdi.

Aimery ona gönülsüzce veda etti. "Eğer burada yanımda olmazsan, ben savaş çıkarırım. Beaumanoir'de şişmanlıyorum. Öf, şu ölüm işleri beni sıkıyor." Kıpkırmızı yüzüyle elinde altın bir yüzük tutuyordu. "Bunu al,

Philip. Bunu çok severdi. Sen de onun en sevdiğiydin. Bu senin olmalı. Tanrı biliyor ki, bende yeterince var."

Sonra da, parşömen kâğıtlarından oluşan küçük bir kitap verdi ona. "Bunu dün buldum; âlim olan sen olduğuna göre, bu da sende kalmalı. Baksana, içinde büyükannenin adı yazıyor."

***

Aydınlık bir mayıs sabahı, artık fakir bir adam olduğundan sadece iki uşakla birlikte, gözlerini güneye dikmiş Canche köprüsünü geçiyordu Philip. Bu cıvıl cıvıl bahar gününde içini sıkan ölü toprağı havasından kurtulmuştu. Tanrı'nın yarattığı dünya, insanoğlunun ürettiği felsefelerden daha büyük ve daha iyiydi. "Öyle görünüyor ki," dedi kendi kendine, "efsanedeki küçük oğul gibi, talihimi bulmaya gidiyorum."

Orleans'da bir handa kardeşinin hediyesini inceledi. Imago Mundi başlıklı, özenle hazırlanmış el yazması bir kitaptı. Kontes Catherine'nin çocukluk günlerinde Cambray Piskopos'u olan Pierre d'Ailly diye birinin adını taşıyordu. El yazmasını açtı ve mucizevî olayların anlatıldığı birçok hikâye okudu: Pisagor'un görüşleriyle, dünyanın yuvarlaklığı açıklanıyordu; eğer sürekli batıya gidilirse, güneşin doğduğu Asya'ya ulaşılacağı anlatılıyordu. Philip bu kitaptaki şaşırtıcı bilgileri düşünüyordu. *Hayal gücünü serbest bırakmıştı; zihni, insan ruhunun* sırlarıyla uğraşmakla öyle meşguldü ki bunca zaman, aslında o ruhun Kudüs'ü olan dünyanın sırlarına kafa yormak hiç aklına gelmemişti. Keşfedilmeyi bekleyen gümüş surlu, altın kuleli şehirlerin ve etrafında "yeşil hayat ormanı"nın bulunduğu bir nehrin hikâyesini okudu. Bu yazı, onu çocukluğunda kurduğu hayallere gö-

türmüş ve içi tatlı bir telaşla dolmuştu. "Aimery bana çok değerli bir kaynak verdi," dedi.

***

Acelesi olmadığından, İtalya'ya doğru ağır ağır ilerliyordu. Pavia'daki ders salonlarında pek keyif almadan boş boş dolaşıyordu. Bir zamanlar ona saf altın kadar değerli görünen konuşmalar, şimdi kurşun gibi donuk ve ağır sözlerden ibaretti. Floransa'daki odasında hazinesine yeniden kavuştu: Ficino'nun kitapları; bazıları Byzantium'dan gelmiş eski, sarı yapraklı el yazmaları (bu el yazmalarından bazıları, kendi emriyle temiz beyaz parşömenlere yeniden yazılmıştı); büstleri, taşları ve oyma işleri. Bu hazineye bakarken ruhunu saran şevke ne olmuştu? Perdeleri çekip bir lambanın ışığında bütün hayatını geçirebileceği o enfes dünya nereye gitmişti? İçini dolduran ışık sebepsiz yere sönüp gitmişti.

Dostlarının arasında bitmek bilmeyen tartışmalar vardı. Özellikle ikisinin arasında büyük bir kavga vardı: konu, dil bilgisi konusunda kuralları koyan kişiler olarak Cicero ve Quintilianus'un kendilerine has değerleriydi ve birbirlerine yazdıkları hakaret dolu yazılar havalarda uçuşuyordu. Başka bir ikili, Scipio ve Jül Sezar'ın hükümranlığı hakkında insanların gözü önünde münakaşa ediyorlardı. Bir başka grup Latincenin yetersiz kaldığı durumları tartışıyordu. Platoncular arasında da, tercüme konusunda bir kavga vardı ve hançerler çekilmişti bile. Daha da acısı, kadınları da aralarında paylaşamıyorlardı: ucuz hizmetçileri, fahişeleri utanmadan birbirlerinden çalıyorlar ve Leshia veya Erinna gibi isimler takıyorlardı onlara... Daha önceden göz yumduğu şeyleri artık midesi kaldırmıyordu; kuzeyden hızlı edinilmiş bir günah duy-

gusunu beraberinde getirmişti çünkü. Belki de Beauvais Piskopos'u haklıydı. Şebeklerin ve satirlerin yol gösterdiği bir bilgi dünyasından ne gibi bir ahlâk beklenebilirdi ki! Hayat Ormanı burada değildi. Priapos bu ormanın topraklarına ayak basmamıştı.

Aklı birden Venedik'e doğru döndü. Orada deniz vardı; orada insanlar önemli ve şerefli meselelere kafa yoruyorlardı; cennet-cehennem veya günahkâr kalpler gibi rahiplere has konulara değil. Venedik'te, Merceria dışında bir handa kaderiyle konuştu.

Ilık bir akşamdı ve erken yemek yemiş olan Philip kanala bakan balkona gitti. Balkonda bir adam dışında kimse yoktu. Adam, önündeki kâğıt yığınına kendine kaptırmış halde masada oturuyordu. Philip ona iyi akşamlar diledi ve gördüğü yüz, onunda anında etkisi altına aldı. Adam, dönemin modasına uygun, eski püskü, gri bir yelek giymişti. Fakir gibi görünmüyordu; boynunda altından büyük bir zincir ve geniş kemerinde üzeri özenle oyulmuş bir hançer vardı. Kılıcını kınından çıkarmış ve akşam rüzgârıyla uçuşan dağınık kâğıtları tutsun diye masanın üzerine koymuştu. Yüzü sert ve kum taşı gibi kırmızıydı. Gözlerinin çevresinde bir sürü hoş kırışıklık vardı. Philip'in dikkatini çeken de bu gözler olmuştu. Geniş alanlara bakmaktan ve hava şartlarından rengi solmuş gibi görünen solgun kahverengi gözlerdi; dingin, sessiz ve samimi gözler. Ama bu gözlerin gerisinde halâ yanmakta olan bir ateş vardı. Adam, Philip'e bir bakış attı ve gördüğü şeyden memnun kalmış olmalı ki, gülümsedi; güneşten yanmış yanaklarında beyaz çizgiler oluştu. Bir el hareketiyle kâğıtları bir kenara çekip, yine bir el hareketiyle kendisiyle oturması için onu davet etti. Hancıdan bir küçük şişe konyak istedi.

"Bütün akşamı yalnız başıma sıkılarak geçirecektim," dedi. "Masamı varlığınızla şereflendirir misiniz, beyefendi?"

Sesi öyle tatlıydı ki, pek sohbet havasında olmamasına rağmen, Philip adamın teklifini reddedemedi. Oturdu ve şaraba yer açmak için bir kâğıdı kenara kaldırdı. Bir harita vardı kâğıtta.

Cambray Piskoposu böyle şeylere ilgi duymasına sebep olmuştu. Kâğıdı kendine yaklaştırdı ve bunun, yaklaşık bir asır önce çizilmiş Andrea Bianco'nun haritasının kopyası olduğunu gördü. Haritada Atlantik Okyanusu'nda, batıya doğru uzanan birçok ada gösterilmişti.

Adam kafasını salladı. "Başarısız ve eski bir çalışma. Bunu al," dedi ve ötekilerin altından bir kâğıt çıkardı, "Bu daha iyi. Şehirdeki Fra Mauro bunu büyük prens Portekizli Henry için çizdi."

Philip haritaya baktı. Afrika yanlış şekilde çizilmişti, ama güneyinden geçen okyanus görülebiliyordu. İlgisi arttı. Hafif ışıkta bu tuhaf şekillere dikkatlice baktı.

"Yani Doğu Hindistan'a giden bir deniz yolu mu var?"

"Şüphesiz. Afrika burnunu bizzat dolaştım... Bu konular ilgini çekiyor mu? O kurak toprakları düşünmek bile beni feci susattı. Hey, hancı!"

"Bardağını yeni şişedeki içkiyle yeniden doldurdu. "Dört yıl önce bir haziran ayıydı. Diaz'ın yaptığı seferinde *bir karaveli komuta ediyordum. Lizbon sarayı, soğuk bir* titreme nöbetine tutulmuştu ve seferimiz pek de iyi niyetlerle yapılmıyordu. Görevimiz; ya kuşkucuları mahcup etmek ya da kendimizi yok etmekti. Adamlarımız daha önce, Kongo dedikleri o büyük nehrin ağzına ulaşmışlardı; Afrika burnunun uzakta olmadığı anlaşılmıştı. Bizi

oraya kadar götürmesi için Cam ve Behaim yolunu izledik, ama sonrası sadece karanlıktı."

Adamın yüzü, anlattıklarını yeniden yaşıyormuş gibi bir görüntüye büründü. Kıyıyı takip ederek ilerlemek yerine, Gine'yi geçmek için öyle bir mücadele vermişler, sakin ve hareketsiz bir havada sihirli balıklar güverteye uçmuş ve devasa deniz canavarı gemiye öyle yaklaşmıştı ki karaveller canavarın yarattığı dalgaların etkisiyle alabora olacakmış neredeyse. Güverteyi yıkayan ve Amiral'in gemisinin pruvasındaki Meryem heykelini alıp götüren bir fırtınayı; dize kadar çamurlu bir denizin içinde bulunan ve ağaçların yılan gibi dallarının olduğu bir ormana ayak basmalarını; sivri dişli yılanlarla ve kocaman maymunlarla dolu bir nehir ağzını; sazlar arasındaki deniz canavarıyla mücadele edişlerini anlattı. Sonra doğudan gelen ikinci bir fırtınayla açık denize doğru sürüklenmişler ve haftalarca kara yüzü görmeden bilmedikleri yıldızlara bakarak yollarını bulmaya çalışmışlardı. Mıknatısları ve usturlapları olmasına rağmen girdikleri bu yeni dünyada akıllarından çok Tanrı'ya güveniyorlardı. Sonunda doğuya dönebilmişlerdi.

"Ne kadar açıldınız peki?" diye sordu Philip.

"Bilmiyorum. Karadan çok uzaktaydık. Kimse suyun üzerindeki mesafeyi ölçemez."

"Hiç de değil. Eskiler ölçebiliyordu," dedi Philip. Romalıların gemilerin iki yanına monte ettikleri belli bir *çapı olan çarklardan bahsetti. Suda ilerledikçe bu çarklar* dönüyor ve her bir dönüş için hesap kutusuna bir çakıl taşı atıyordu.

Adamın gözleri büyüdü. "Harika bir alet! Hakkında daha çok şey bilmek isterdim. Öğrenmek ne güzel şey. Bizim sadece kum saatlerimiz ve tahminlerimiz vardı."

Gelgitlerin çağlayan, dalgaların dağ gibi olduğu o denizlerde fırtınalardan bitkin düşmüş mürettebatın artık ilerleyemeyecek hale gelişini anlattı. Amiral Bartholomew Diaz istemeye istemeye rotayı değiştirmek zorunda kalmıştı. İstemiyordu çünkü biraz daha ilerlerseler, Afrika'nın güney ucunu bulacaklarına inanıyordu. Gine görünene kadar başka hiçbir kara parçası aramadan, hafif kuzeye doğru batıya yol aldı. "Ama ikinci günün sabahı, kuzey yönünde bir kara parçası gördük. Karayı gözden kaçırmadan batıya doğru ilerledikten sonra karşımıza öyle yüksek, kocaman bir burun çıktı ki, zirvesi bulutların arasındaydı. Öyle sert bir rüzgâr vardı ki, bakmaktan başka bir şey yapamadık, çünkü rüzgâr gemileri önüne almış hızla sürüklüyordu. Kara parçasını gözden kaçırmadan yeniden kuzeye döndük ve sakin sulara ulaştığımızda, biz kaptanlar amiralin gemisine giderek diz çöküp Tanrı'ya merhameti için şükrettik. Orayı bulan ilk ölümlüler olarak, Afrika burnunu dolaşmış ve Doğu Hindistan'a giden deniz yolunun rotasını çizmiştik."

"Belki de bir göz yanılmasıydı."

"Hayır, değildi. Güzel bir havada oraya yeniden gittim. Artık puslar içinde bir kaya değil, yeşil bir dağdı. Karaya indik, bir haç çaktık; o toprağın meyvelerinden yedik ve suyundan içtik. Bir de, adını değiştirdik: Diaz'ın verdiği Fırtına Burnu yerine, Ümit Burnu dedik oraya. Çünkü bizim için orası dünyanın umuduydu."

"Peki ya iç kısımlarda neler vardı?"

"Karanın içine doğru ilerledikçe, güzel bir ülke bulduk. Şüphesiz Doğu Hindistanlıların ülkesi. Gemiler bozulmasa ve mürettebat bilmedikleri topraklardan tedirgin olmasaydı, öğrenecektik. Bence, Hitay'a ulaşabilmemiz için, Afrika'nın güneyindeki bu uca, gemicilere yiyecek temin edecek bir liman kurmalıyız."

Adam, bir köyden başka bir köye yapılan kısa yolculuklardan bahseder gibi sade ve gösterişsiz konuşuyordu. Adamın bu ciddi sakinliğindeki bir şey Philip'in dikkatini çekti. Daha önce hiç böyle biriyle tanışmamıştı.

"Adınızı bilmiyorum, senyör."

"Bana Cenovalı Battista de Cosca derler. Ama uzun yıllardır adım gezgin. Peki sizinki?"

Philip adını söyledi ve yabancı başını eğerek onu selamladı. De Laval ailesi, Fransa sınırlarının ötesinde de büyük bir hanedan olarak tanınırdı."

"Başka bir gezi daha düşünüyor musunuz?"

Esmer adam başıyla onayladı. "Burada haritaları incelemek için bulunuyorum. Venedikliler harita çizme konusunda pirler. Sonra yeniden denize açılacağım."

"Hitay'a mı?"

Birden Philip'in içinde bir özlem doğdu. Sanki önüne, önceden içinde bulunduğu kirli ve paslı dünyanın yerine, pırıl pırıl yeni bir dünya serilmişti.

Battista başını iki yana salladı. "Hitay'a değil. Oraya gitmek zaten bildiğimiz şeyleri teyit etmek olur. Ben yolu gösterdim: artık ayrıntılı planları ve hanları başkaları yapsın. Ben daha tehlikeli maceralara atılacağım."

Balkon kalabalıklaşıyordu. Bir grup genç adam bir masada sohbet ediyorlar, başka bir masada Merceria'dan gelen tüccarlar içki içiyorlardı. İkisinin oturduğu yere ise sessizlik ve karanlık hâkimdi. Gerçi gökyüzü, kanalın *sularını altından bir aynaya çevirmişti ama yine de karanlık* sayılırdı. Philip arkadaşının yüzüne vuran ışığı görebiliyordu. Bu yüz, ona, ölmekte olan büyükannesinin odasını dolduran rahipleri anımsattı. Kararından vazgeçmeyecek birinin şevki vardı bu yüzde.

Battista dirseklerini masaya dayayıp yanındaki adamın gözlerine baktı.

"İçimdekileri seninle paylaşmak istiyorum," dedi. "Sen genç ve soylu birisin. Aynı zamanda bir âlimsin. Benim bir vazifem var, Sör Philip. Ve bu vazife, Musa'nın İsrailoğullarına çölden çıkış yolunu göstermesinden bu yana bildiğim en yüce vazife. Vaat edilen toprakları arıyorum; ama Hitay'ı değil, daha büyük bir yeri. Afrika suları değil; Karanlık Deniz, Atlas Okyanusu." Bianco'nun haritasını gösterdi başıyla. "En uzak adaların da ötesine gidiyorum."

"Dinle," diye sözlerini sürdürdü. Sesi daha alçak ve derindendi. "Peygamberlerin bahsettiği yeni zamanlarda yaşıyoruz bence. Cenova'da gördüğüm bir rahibi hatırlıyorum. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un sırayla görev yaptığını söylemişti. Baba'nın hükümdarlığının tamamlandığını ve Oğul'unkinin bitmek üzere olduğunu söylemişti. Şimdi de Kutsal Ruh görevi devralacakmış. Bu dine aykırı bir düşünce olabilir; ben âlim değilim ama bence iyi bir noktaya değinmiş. Eski şeyler yok oluyor ve dünyanın sınırları değişiyor. Avrupa'daki bizler, kurtuluşa erme bilgisini kazandık; insanoğlunun ruhu ve aklı bir kılıcınki gibi parlak bir sınıra ulaştı. Tanrı silahını mükemmelleştirdi. Şimdi, bu güne kadar gizli tuttuğu yeni dünyaya sahip olup olmayacağımız onun elinde. Kutsal Ruh'u bizi o mutlu yerlere götürmesi için bir rüzgâr gibi bize gönderdi... Dikkatle dinleyin, bayım. Bu dünya çevresi karanlıkla kaplı düz bir tepsi değil; Tanrı'nın eliyle desteklenen, *gökte asılı bir küre. Bu yüzden de, eğer doğuya veya* batıya seyahat ederseniz, Tanrı da yardımcınız olursa, bir süre sonra başladığınız noktaya geri dönersiniz."

Adam, söylediklerine itiraz edeceğini düşünerek Philip'e baktı; ama o başıyla onayladı.

"En iyi denizciler buna inanır," diye devam etti Battista; "İtalya topraklarındaki büyük Paolo Toscanelli de buna inanıyor.

"Ondan daha büyükler de buna inanırdı. Eski âlimler--"

"Hayda! Kimmiş bu eski âlimler?" diye sordu Battista merakla.

Philip bilgisinin verdiği hazla cevap verdi: "Efendi'mizin doğumundan dört asır önce, Aristoteles, gök cisimlerinin farklı yerlerdeki doğuş ve batışlarını gözlemleyerek öğretisini açıkladı. Eratosthenes, Hipparkos ve Batlamyus isimli âlimler de bu öğretiyi ayrıntılarıyla açıkladılar. Bu görüşten, Manilius ve Seneca'nın şiirlerinde bahsedilir; Virgil, Ovid ve Pliny'nin ortak görüşü de bu yöndedir. Aziz Augustine, Aziz Isidore, Beda ve birçok çağdaşın bu öğretiye inandığını görebilirsin. Ben bu konuda pek bilgi sahibi değilim, ama bu işin mütehassısları öyle dediğine göre, söylediklerin doğru."

"Neler duyuyorum!" diye saygıyla haykırdı. "Eski zamanlardaki büyüklerimiz bunu açıkça görmüşken, ben karanlıkta nasıl da debelenmişim anlamak için! Öyleyse, batıya doğru gidersek, Hitay'a varabiliriz."

"Muhakkak. Ama nasıl döneceksin? Eğer dünya yuvarlaksa, yolu meyilli olacak. Dönüş yolunda dik suları aşmak zorunda kalacak."

"Öyle olmuyor işte," dedi Battista heyecanla. "Neden *olmadığını söyleyemem, ama olmuyor. Karadan doğuya* ilerlediğimizde böyle bir meyil olmuyor. Akdeniz'de, Cadiz'den Mısır'a ve Mısır'dan Cadiz'e rahatlıkla seyahat edebiliyoruz. Bu işte öyle ilahi bir simya var ki akıl erdiremiyorum. Ama gerçek bütün açıklığıyla ortada."

"Öyleyse batıdan Hitay'a ulaşabilirsin."

"Hitay'a değil." Adamın sesi samimiydi. "Bizimle Hitay arasında bir kara parçası daha var: Antillia'nın Yedi Ada Şehri'nin de ötesinde büyük bir ada.

"Cipango," dedi, Marco Polo'nun bir veya iki yıl önce basılmış kitabını okumuş olan Philip.

"Hayır, Cipango değil. Cipango bu tarafta. Venedikliler oradan çok söz ettiler, ama aradığım yer orası değil."

Philip'e biraz daha yaklaşıp alçak sesle anlattı. "Rochellois adında bir Fransız vardı; on yıl kadar oldu öleli. Onunla konuşmuştum. Antillia'nın ilerisine doğru batıya fırlatmış onu fırtınalar. Büyük bir okyanus akıntısına kapılıp sonunda karaya varmış. Sence nereye? Hy-Brasil'e! Orada, geniş yüzlü, esmer ve hassas ruhlu adamlara rastlamış; ölümlülere daha önce hiç lütfedilmemiş mucizelere tanık olmuş. Bir imparator veya şehir yokmuş; huzur içinde yaşayan masum bir ırk varmış sadece. Bu yüzden orası Cipango veya Hitay değildi. O yer Cennet gibiymiş. Bir yılda dört beş kez ürün verirmiş toprak. Ekip biçmeden bağlar ve her çeşit meyve yetişirmiş. Adamın adı Tortorel'di. Bazıları onun deli olduğunu düşünürdü; bense asla öyle düşünmedim. Onunla konuştum ve elindeki haritaların birer nüshasını aldım. O bereketli adaları bulmaya gidiyorum."

"Yalnız mı?"

"Arkadaşlarım var. Benimle aynı şehirden Cristofor Colombo diye bir arkadaşım var. Sert ve acımasız bir adamdır, ama usta bir denizcidir. İçinde asla sönmeyecek bir ateş var. Belki başka arkadaşlarım da gelebilir."

Kararlılıkla parlayan gözler Philip'i etkilemişti.

"Peki ya sen? Sen ne arıyorsun?"

Philip hayatının dönüm noktasına geldiğinin farkındaydı. Kendisi için seçtiği kolay yoldan, yine kendisi vazgeçmişti. Büyükannesinin kanından gelen bir şey, bir

âlimin ılık odasından çok, sert rüzgârlar için yanıp tutuşuyordu. Şans eseri handa karşılaştığı bu adam, içinden geçenleri keşfetmesini sağlamıştı.

"Ben Hayat Ormanı'nı arıyorum," dedi açıkça ve söylediklerine kendi de şaşırdı.

Battista, ağzı açık ona bakakaldı. Heyecanla yeleğine saldırdı. Kaliteli bir deriye sarılmış bir deste kâğıt çıkardı yeleğin iç cebinden. Kâğıtları masaya döktü. Kâğıtlardan biri kirli ve yıpranmış bir parşömen parçasıydı; üzerinde tuhaf bir şekil vardı. "Bak," dedi kısık bir sesle. "Tortorel'in haritası!"

Geniş bir toprak parçası vardı haritada: doğusundaki denize doğru uzanan geniş bir vadi. Vadi boyunca ikiye ayrılan bir nehir ve nehrin iki yanında ağaçlarla kaplı tepeler vardı. Arazinin ortası, köyler ve bahçelerin bulunduğu bir çayıra benziyordu. Nehrin dönemeçlerinden birinde, birçok yolun birleştiği küçük bir ormanlık vardı ve üzerinde de "Hayat Ormanı" yazıyordu.

Bu Tanrı'nın işi," dedi Battista. "Benimle gelip bu Hayat Ormanı'nı arayacak mısın?"

O anda, hanın ana odasına açılan kapıda bir telaş yaşandı. Işıklar getiriliyor ve yeni bir grup odaya giriyordu. Gelenler, ince, yapmacık seslerle konuşuyor ve ucuz kadınlar gibi kıkırdıyorlardı. Aralarında, son moda giysiler içinde genç adamlar; bir veya iki kadın; bir de gösterişli giysisinden, Yeni Öğreti'nin Maecenas'ı gibi davranan *soylu tacirlerden birine benzeyen* bir adam vardı. Philip'in gözüne çarpan ise, onur konukları olan küçük Bizanslı gruptu. Acayip saç şekilleri ve uzun kadın elbiseleri vardı. Gür, boyalı sakalları ve boyanmış kaşlarıyla karnavallardaki maskeleri andırıyorlardı. Battista'nın ciddiyetinin ardından, onların boş gözleri ve aptalca sırıtmaları edepsiz bir delilik gibi görünüyordu. Arkadaşı

sandığı insanlar bunlardı işte. Bir zamanlar kapıldığı hayat buydu. İyi ki bu hayattan paçasını sıyırmıştı.

Battista'nın elini tuttu.

"Seninle geliyorum," dedi, "Dünyanın sonuna kadar."

***

Columbus'u Bahamalar'daki San Salvador'a götüren ilk yolculukta, Philip de Laval yoktu. Ama Philip ve Battista'nın da bulunduğu ikinci yolculukta, Battista'nın komutasındaki gemi fırtınanın etkisiyle diğer gemilerden ayrı düşmüş ve diğerleri güneye dönerken o batıya doğru sürüklenmişti. Kaybolduğu düşünüldü; iki yıl boyunca hakkında hiç haber alınmadı. İki yılın sonunda, küçük, paramparça bir tekne Bordeaux'a yanaşmıştı. Philip Fransa toprağına ayak bastı. Anlatacak tuhaf bir hikâyesi vardı. Gemi akıntıya kapılmıştı. Akıntı, gemiyi on beş gün boyunca kuzeye sürüklemiş ve sonunda, bizim bugün Güney Karolina dediğimiz yerde kıyıya yanaşmıştı. Gemi, nehir ağzında kıyıya çekilmiş, mürettebat iç bölgeleri keşfe çıkmıştı. Toprak oldukça verimliydi; ama kabileler, Battista'nın hayal ettiği nazik ırktan değildi. Üstünlük elde etmek için acımasızca mücadele edilmişti. Yabancılar, anlaşma yapmış ve dağ ile deniz arasında toprak elde etmişlerdi. Ama çok azdılar ve Philip oraya daha fazla insan, silah, tohum ve araç götürmek için geri gönderilmişti.

Fransa Sarayı, kendi savaşlarıyla o kadar meşguldü ki, bu hikâyeyi dikkate almadı. Belki de anlattıklarına inanmamışlardı. Kısacası, Philip kraldan hiç yardım almadı. Masraflarını kendisi karşılayarak ve arkadaşlarının desteğiyle dönüş gemisini hazırladı. Bundan sonrası bilinmiyor. Sömürgenin gelişmediği düşünülüyor; çünkü

1521 yılında Philip Eaucourt'taki evinde, evli, kendini kitaplara ve küçük arazisinin işleyişine adamış bir adam olarak kayıtlara geçmiştir. İtalyan bir ressam tarafından yapılmış bir portresi günümüze kadar ulaşmıştır. Portrede, çok çekmiş kişilerinki gibi, derin çizgileri olan bir yüz ve çatık kaşlar, ama mutlu gözler görünüyor. Hayatının son günlerinde, reform sonrası Hıristiyanlığa Picardy'de ilk katılanlardan biri olduğuna inanılıyor.

NEHİR BOYUNDAKİ ŞEHİR: EAUCOURT

Atlı, Paris'in Aziz Denis kapısına uzanan dar geçitte, atının gemini nazikçe tutarak ilerliyordu. Kasvetli Ağustos alacakaranlığında kötü kokular yayan şehir gerisinde kalmıştı. Her sokakta kötü yemeklerin ve kirli bedenlerin kokuları tütüyordu. Sokaklarda gezen köpekler eşeleyince veya biri dikkatsizce çöpleri dağıtarak arabasıyla geçtiğinde, yerlere atılmış çöp yığınları kötü kokulu bir toz bulutu çıkarıyordu.

"Bu sıcaklarda bir hafta daha burada kalırlarsa, herkes veba olacak," diye homurdandı. "Ah, Eaucourt; nehir boyundaki şehir! Paris'in o kısmına ulaşmak için sabırsızlanıyorum."

Düşünceleri, kapıların ötesindeki yerlere uzandı: *Aziz Denis'in kırlarına, Clermont bayırlarına. Yakında* evinin cumbasından güzel çimenlere doğru bakacaktı.

Sokağa çıkma yasağı saati olmamasına rağmen şehrin kapıları kapalıydı. Nöbetçi teğmen geçişin yasak olduğunu gösteren bir hareketle karşısında dikildi. Bu sırada, arkebüzleriyle bir dizi asker kemerin altında geziniyordu.

"Bu gece çıkış yok," dedi teğmen, aceleci atlıya.

"Bak, arkadaşım. Ben Sieur de Laval. Acil bir iş için kuzeye gidiyorum. Öğle saatlerinde yola çıktım. Çabuk ol. Aç kapıyı!"

"Bu saçmalığı kim emretti?"

"Marshal Tavannes. Gücün yetiyorsa, git onunla tartış."

Süvari, tartışarak vakit harcamaya değmeyecek kadar yaşlı bir askerdi. Atının başını çevirdi ve geçitten geldiği yola geri döndü. "Sanki neden bu gece çıktım ki yola?" diye sordu kendine. Doru da, bu duruma şaşırmış gibi, kafasını arkaya doğru salladı. İri yapılı ve geniş omuzlu, Norman ırkı güzel bir hayvandı. Tehdit ve kötü kokularla dolu bu yeri, o da en az sahibi kadar sevmemişti.

Gaspard de Laval, her tür insanın bulunduğu bu karışık şehirde bile dikkat çeken bir tipti. Boyu bir seksenden fazlaydı; vücut ölçülerinin mükemmelliğini bozan zayıflığına rağmen güçlü kuvvetli olduğu ortadaydı. Otuz yaşında olmasına rağmen, kavurucu güneş altında iyice yanmış yüzü ve geniş, alçak alnını kırışmış gibi gösteren, saçlarının hemen dibindeki yara izi onu olduğundan daha yaşlı gösteriyordu. Küçük, sivri sakalı havanın etkisiyle solmuş bir bal rengine dönmüştü. Sırtında çelik, önünde koyu renk taftadan bir yelek vardı. Pelerini, kızıl renkli saten astarlı mavi kadifedendi. Sırtında parlayan çelik ve gelişigüzel dalgalanan parlak astar dışında, giysileri pek iç açıcı değildi. Kadife başlığının altından beyaz beresi görünüyordu. Genelde daha sıradan şeyler giyen biri gibiydi; ama, onun bir yabancı olduğunu hissettiren gösterişli giysisi üzerine yakışmıştı. Aslında yabancı sayılırdı; ülkenin batısındaki denizden yeni dönmüş ve eve gelişini kutlamak için kendine gösterişli bir elbise almıştı.

Gençken, dinî savaşlarda Conde adına savaşmış, sonra Florida'ya doğru Jean Ribaut'u takip etmişti. İspanyollar, Aziz Caroline'ye saldırdıklarında kurtulan az kişiden biri de oydu. İntikam almak için de Gourgues ile yeniden batıya açılmışlar ve başarılı olmuşlardı. Sonrasında, Brest ve La Rochelle korsanlarıyla birlik olmuş, bir eşek arısı gibi, İspanya'nın ana karasında ve adalarındaki güçsüz noktaları bulup sokmaya çalışmıştı. Ama, devamlı uzak topraklarda yaşayabilecek bir adam değildi; ev hayatına ara verip, bu aralarda zorlu maceralar yaşamayı daha çok severdi. Picardy'deki yeşil toprakları kollarını açmış onu bekliyordu. Oyuncaklarına koşan bir çocuk gibi evine geri dönmüştü ve düşünceleri sadece bahçelerine, havuzlardaki balıklarına, koruluğuna diktiği fidanlara ve ormanda domuz avlamak için aldığı yeni Alman köpeklerine odaklanmıştı. Mütevazı krallığında dolu dolu geçireceği haylazlık günlerinin gelmesini iple çekiyordu.

Ama öncelikle, Yeni Dünya ile ilgili bazı konuları görüşmek için akrabası, Amiral'i görmesi gerekiyordu. Amiral'in kalbi o Yeni Dünya için çarpıyordu. Coligny, onun vaftiz babasıydı ve adını ondan almıştı. Aynı zamanda, akrabaydılar. Amiral'in karısı Charlotte de Laval uzaktan kuzeniydi. Gaspard, önce Chatillon'a, oradan Paris'e ve Huguenot liderleri, Navarra Kralının düğün kutlamaları için her nereye gittiyse oraya gitmişti. Cuma *akşamı şehre vardığında, kötü haberlerle karşılandı.* O sabah, Amiral'in hayatına kastedilmişti. Kralın tenis maçını seyrettikten sonra dönüş yolunda yaşanmıştı olay. Neyse ki, yaraları hafifti: sağ elinin işaret parmağı kırılmış, sol kolunun eliyle dirseği arasındaki ön bölümü kurşun delip geçmişti. Ancak böyle bir olay herkesin kanını dondurmuştu. Huzurun yeniden sağlanmasının teminatı

olacak şölenler için Paris'e getirilen Fransa Amirali'nin suikastçılara hedef olması güçlüleri şaşırtmış, korkakları ise telaşlandırmıştı. Zaten bir yanardağın eteğinde kurulmuş olan devletin toprakları altında şeytani ateşler harlıyordu. Dost düşman herkes, bu işte Guise ailesinin parmağı olduğunda hemfikirdi. Coligny'nin Rue de Bethisy'deki kapısında toplanan öfkeli Huguenot soyluları, İtalyan tarzı katillere günlerini göstermelerine izin verilmesi için bağrışıyorlardı.

Gaspard, cumartesi sabahı akrabasıyla görüşmeye alındı, ama Monsieur Ambrose Pare'nin yaptığı ciddi ameliyattan sonra adam öyle halsizdi ki, görüşmesini ertelemek zorunda kaldı. "Eaucourt'a geri dön," dedi Coligny, "Ben seni çağırına kadar da topraklarınla ilgilen. Fransa, şu anda senin gibi dosdoğru bir adamın kendisine hizmet etmesi için fazlasıyla düzenbaz. Ayrıca, Paris'teki ortam bizim hanedanlığımız için uygun değil kanımca." Amiral, Gaspard'ın hiç anlamadığı bir konu olan hassas devlet meselelerinden bahsetmiş ve bu konuda yetersiz olduğunu bilen Gaspard, onun söylediklerine memnuniyetle itaat etmişti. Kralın şu anda Guiseler'in karşısında güçsüz M. de Teligny ile yaptığı konuşma, Amiral'in güvenliği konusunda içini rahatlatmıştı.

Kralın şu anda Guiseler'in karşısında güçsüz olduğunu düşündüğünden, M. de Teligny ile yaptığı konuşma, Amiral'in güvenliği konusunda içini rahatlatmıştı.

*Ama şu işe bakın! Paris'in kapıları üzerine kilitlen*miş ve sıcaktan bunalan bu şehirde mahsur kalmıştı.

Olanlar hiç hoşuna gitmiyordu. Ortada dönen dolaplar vardı ve bu basit bir asker için oldukça kafa karıştırıcıydı. Şu anda alacakaranlıkta kalmış sokakların görüntüsü de hoşuna gitmiyordu. Şehrin kapısına giden yollarda balık istifi olmuşlardı. Kalabalığın içinde, o kadar çok

silahlı adam vardı ki, sanki şehir düşman tarafından kuşatılmıştı. Kalabalıkta birçok solgun güneyli yüz de seçiliyordu; sanki Kraliçe bir şehir dolusu hemşerisini toplayıp buraya getirmişti. Ama şimdi karanlık çökmüş ve şehir neredeyse bomboş kalmıştı. Evler patlayacakmışçasına doluydu: pencerelerden beyaz yüzlerin karaltıları görünüyor, sofalarda sessiz adamlar kaynıyordu. Sokaklarda ise kapı kapı gezen ve koşturmacaları arasında atının karşısına çıkan rahipler dışında kimse yoktu. Siyah, kahverengi, gri renkli kargalar Paris'i Cartagena'ya çevirmişti. Uğursuzluk habercisi bu kuşları izlerken yüzünü ümitsizlik kaplamıştı. Güzel Fransa'ya ne olmuştu da düşmüştü? ... Tehlikeye alışkındı, ama bu gizli örgütlenmeler onun cesur kalbine bile korku salmıştı. Florida'dan hatırladığı bir orman gibiydi ortam: her çalının ardında bir yerlinin oku saklıydı, ama okçudan ses seda gelmezdi. Şehrin kirli kazanlarında cehennem suları kaynatılıyordu.

Bir gece önce kaldığı eldivencinin evinin arkasındaki Rue du Coq'un bahçesine atını bağladı. Sonra akşam yemeği için dışarı çıktı. Karşısına çıkan ilk handa karnını doyurdu. Kapının üstünde kırmızı renkli bir tutam yün vardı; bunun Guise hanedanının rengi olduğunu biliyordu. Kalabalık bir grupla karşılaşacağını düşünerek içeri baktı, ama kendisinden başka sadece bir kişi vardı. Görünüşe göre, o gece Paris'te halledilecek işler vardı ve bu işler hanlarda görüşülmüyordu.

Diğer adam da kendisi kadar önemli bir adamdı; moda olduğundan değil de elbiseyi zengin göstersin diye giyilmiş kolalı patiska fırfırlar dışında tamamen siyah giyinmişti. Ağır çizmeler giymişti ve sol eli kemerinde, büyük sağ dirseği masanın üzerinde yan dönmüş oturuyordu. Duruşundaki yarı taşralı yarı kibirli hava,

Gaspard'a tanıdık gelmişti. Bir saniye sonra birbirlerinin kollarındaydılar.

"Gawain Champernoun!" diye bağırdı Gaspard. "Seni Piles Adası'nda bıraktığımda, Paris'teki bir handa karşılaşacağımızı hiç tahmin etmemiştim. Bu hırsız mağarasında ne işin var, dostum?"

"Devlet meseleleri," diye güldü İngiliz. "Kraliçenin Elçisi Walsingham ile birlikteydim ve bu gece eve dönmeyi düşünüyordum. Ama şehriniz misafirlerinden ayrılmayı pek istemiyor. Peki ya sen, Gaspard?"

"Ben akşam yemeğine geldim," dedi ve sipariş ettiği tavuk ızgaraya yumuldu. Arkadaşının fena halde susamış olduğunu gören adam bir şişe Anjou şarabı ısmarladı.

"Bence," dedi sonunda yemekten kafasını kaldıran Gaspard, "Paris bu gece düzgün insanlar için pek tekin bir yer olmayacak."

"Etrafta din adamları kol geziyor," dedi Champernoun rahat tavırlarla dişlerini temizlerken.

"Her yer arı kovanı gibi işliyor. Elçi'nin yanına dönsen iyi edersin, Gawain. Onun yanında güvende olacaksın."

İngiliz, bir parça ekmek alıp diğer adamın yüzüne fırlattı. "Seni pataklamak zorunda bırakacaksın beni, eski dostum. Ben ne zaman kavgadan kaçmışım? Aziz John d'Ulloa'da beraberdik; beni tanıyamamışsın."

"Silahın var mı?" diye sordu Gaspard.

Champernoun kılıcını okşadı. "Ayrıca tabancalarım da var."

"Atın da var, öyleyse?"

"Yirmi metre uzakta. İşe yaramaz uşağım Sör Francis'e bir mesaj götürdü ve bir saatten fazla zamandır ortada olmadığına göre başına bir şeyler gelmiş olabilir."

"Öyleyse bu gece beraber olmamız iyi olacak. Paris serserilerini tanırım. Cehennem zebanilerinden beterlerdir. Amiral de Coligny'nin vurulmasıyla kanın kokusunu aldılar ve şimdi de Luthercileri öldürmeyi isteyebilirler. İkimiz hem birbirimizi kollayabilir hem de sabaha kadar eğlenip dünyayı birkaç ahlâksızdan temizleyebiliriz. Ne dersin, arkadaşım?"

"Güzel de biri bizi sorgularsa kendimizi ne diye tanıtacağız?"

"Ne diye mi? Kral Philip'in Heyet'indeki İspanyol beyleriyiz. İspanyol tarzına uygun şekilde koyu renkli giysilerimiz var. İkimiz de dillerini rahatça konuşuyoruz. Ben Kastilyalı basit bir şövalye olan Senor Juan Gonzalez de Mendoza: Kutsal Kilise'nin en ateşli taraftarı."

"Ve ben," dedi İngiliz, kendini oyuna kaptırmış bir çocuk gibi, Rodriguez de Bobadilla. "Ölen adamı tanıyorum. Kardeşi bana on diş borçlu... Peki ya İspanyol elçinin adamlarıyla karşılaşırsak?"

"Onlara da bu numarayı yuttururuz."

"Ya yalanımızı fark ederlerse?"

"Boğazlarını sıkıveririz, Gawain. Sen de amma telaş yaptın yahu."

"Bir işe giriştiğim zaman, iyi ölçüp biçmeliyim ki, ne kadarını kendi zekâmla çözeceğimi ne kadarını da Tanrı'ya havale edeceğimi bileyim. Bana öyle geliyor ki, Tanrı bu gece bizi yalnız bırakmayacak. Bir kadeh daha içtikten sonra hazırım." Islık çalarak kılıcını çekti ve ucuna sevgiyle dokundu.

Gaspard kapıya çıkıp yola baktı. Şehir tuhaf şekilde halâ sessizdi. Ne övünerek evlerine giden şenlikçiler ne de önemli bir şahsiyetin geçişini haber veren zırhlıların sesleri vardı. Ama içinden bir ses, soğuk küllerin altında büyük bir yangın olduğunu söylüyordu ona. Sis kalkmış-

tı, yıldızlar görünüyordu. Louvre'nin karanlığının üstünde, büyük bir gezegen ışık saçıyordu. Hava ılık ve boğucuydu. Sabırsızca kapıyı çaldı. Şimdi çoktan Oise'nin ötesindeki serin gecenin tadını çıkarıyor olacaktı.

İngiliz bir şişe daha istedi ve boş handa isteği hancının kendisi tarafından getirildi. İçkiyi getirirken, İspanyolca konuşan iki adam olduklarını gören hancının şaşkınlığı yüzünden okunuyordu. Yüzündeki sinsilik ve somurtkanlık, riyakâr bir içtenliğe bıraktı yerini. "Ekselansları, hayırlı işler için şehrimize teşrif ettiler," dedi çekingence eğilerek.

Bir İspanyoldan daha ciddi bir tavırla başını eğdi.

"Ne zaman başlayacak?" diye sordu.

"Ah, biz sıradan halk bunu bilemeyiz. Ama bir işaret verilecek. Peder Antoine bize bir işaret göndereceğine söz verdi. Ama mösyölerin nişanları yok. Belki de zaten tanınacakları için buna gerek duymuyorlar. Yine de, daha güvende olmak için. . ." Malını satmaya çalışan bir seyyar satıcı havasıyla sustu.

Gaspard, Champernoun'a İspanyolca bir şey söyledi. Sonra hancıya dönüp: "Bizler yabancıyız; bu yüzden şehrinizin geleneklerine uymalıyız. De Guise'nin evine gönderebileceğimiz bir adam var mı?"

"Dükü neden rahatsız edelim ki, efendim?" diye cevapladı. "Bakın, ben sizlere nişanlarınızı da yapacağım."

Bir mendili yırttı ve adamların sol kollarına çaprazlama iki beyaz çizgi bağladı; miğferlerine de iğneyle birer bez parçası tutturdu. "İşte şimdi, mösyöler, herkesin görebileceği dürüstlüğün renklerini taşıyorsunuz üstünüzde. Kan dökületeceği ve gözler körleşeceği için bunlara sahip olmanız önemli."

Gaspard ona bir parça altın attı ve adam eğilerek dışarı çıktı. "İyi şanslar, efendiler," diyerek ayrıldı odadan.

"Efendimiz İsa ve Yüce Kralımız için önemli bir gece olacak."

"Ve onun kralı İblis için de," dedi Champernoun. "Nasıl bir delilik sarmış senin güzel Fransa'nı? Bu İspanyol tavırları midemi bulandırıyor. İşaretler, nişanlar, boş sözler!"

Öteki adamın yüzü ciddileşti. "Bu gece cehennemin hareketli olacağı kesin. Aradıkları kişi Amiral. Guise taraftarları, askerleri ve bir takım takipçiler vaazlarla kışkırtıldı. Keşke Navarre Kralı ve genç Conde ile birlikte Saray'da olsaydı."

"Ama iyi korunuyor. Duyduğuma göre, evinin önünde yüz Huguenot kılıçlarıyla nöbet tutuyormuş."

"Olabilir. Ama dinine bağlı insanlar olan bizler hem çok cesur hem de çok safız. Guise hanedanına ve onların İtalyan işi oyunlarına akıl erdiremeyiz. Bence, Coligny'nin evine gidelim. Atlarla gidelim; dışarıda çeteler dolaşıyorsa, at üstünde olmak bize üstünlük sağlar."

İki adam handan ayrıldı ve sanki kötü şeylerin kokusunu almış gibi ikisi de havayı kokladı. Sokaklar dolmaya başlıyordu: adamlar bir randevuya gider gibi koşuyorlar, konuşmadan karanlıkta aceleyle ilerliyorlardı. Çoğunun sol kolunda beyaz çapraz bezler vardı. Eyerleri üstlerinde olan atlar bekliyorlardı. Hiç uzakta değillerdi; dizginleri takıp atlara binmeleri bir dakika sürmemişti. Ortak bir dürtüyle, ikisi de atlarını Rue du Coq'un ağzında durdurup dinlediler. Şehir görünüşte sessizdi, ama derinlerden gelen hafif bir ses vardı. Bir aslanın kükremeden önce çıkardığı yumuşak mırıltı gibi bir ses... Gökyüzü yıldızların ışıklarıyla aydınlanmıştı. Ay görünmüyordu, ama Ada'nın üzerinde hafifçe titreyen bir ışık vardı.

"Gece yarısını çoktan geçti," dedi Gaspard. "Neredeyse şafak sökecek."

Aniden bir silah sesi duyuldu. Duyulan boğuk seslerin yanında öyle keskin bir sesti ki, bir kırbaç darbesi gibi kulaklarında çınlamıştı. Louvre'nin üzerindeki karanlıktan gelmişti ses; Grand Jardin'in ötesinden bir yerden. Ardından, Aziz Honore sokağının aşağısında bir yaygara koptu ve yolun Rue d'Arbre Sec ile birleştiği yerde bir ışık belirdi.

"Amiral orada," diye bağırdı Gaspard. "Ben onun yanına gidiyorum," dedi ve atına mahmuzlarıyla vurdu.

At tam ileriye atılacaktı ki, kafalarının üstünden gelen başka bir ses duyuldu. Büyük çan çalınıyordu.

Çanlar kadar etkileyici başka bir ses yoktur. Çan sesleri, yeryüzünü kapladığı kadar gökyüzünü de kaplar ve insanın algılarına öyle bir hükmederler ki, çanların vuruşlarıyla uyum sağlamaya çalışır insanın damarlarında akan kan bile. Çanlar her duyguyla çalabilir: bazen vahşi bir neşeyle, bazen hüznün ağırlığıyla, bazen vurdukları ritimle, bazen de kaygısız ama ölümü hatırlatan bir havayla. Bu sefer çalan ise dans ezgileriydi. Şeytani bir dansa davetti. Kan ve ateş vardı çirkin vuruşlarında; nefret, delilik ve ölüm.

Gaspard kıpırdanan atına göz attı. "Aman Tanrım, St. Germains l'Auxerrois'teler! Saray kilisesi. Kral orada. Bizim inancımıza karşı kurulmuş bir komplo bu. Bizi tuzağa düşürdüler ve hepimizi öldürecekler."

Doğuya doğru kükreyerek ilerleyen orduyu büyütmek için her evden, her köşeden adamlar, kadınlar ve rahipler sokağa dökülüyorlardı. Selin ortasındaki kayalar gibi atlarında oturan iki adam kimsenin dikkatini çekmiyordu.

"Amiral'i kaybettik," dedi Gaspard. Sesi titriyordu. "Bizdeki birkaç yüz mızrak, Kralın ordusuna karşı koyamaz. Bize düşen onunla birlikte ölmek."

Champernoun durmadan İngilizce ve İspanyolca karışımı küfürler yağdırıyor, ağzını doldura doldura sayıyordu. "Öleceğimiz kesin de, bari önce bu kana susamış yığından biraz hıncımızı çıkaralım."

Gaspard halâ yerinden kıpırdamıyordu. "Bu geceden sonra Fransa'da hiç beyefendi kalmayacak; çünkü bütün beyefendilik soyunu bizim inancımızdakiler oluşturuyordu." Acı acı güldü. "Menendez onu öldürürken Ribaut'un söylediği son sözleri düşünüyorum. 'Hepimiz topraktanız,' demişti, 've yine toprağa dönmeliyiz. Ha yirmi yıl az, ha yirmi yıl fazla; fark etmez!' Bizim bu geceki durumumuz da işte böyle, eski dostum."

"Olabilir," dedi İngiliz. "Ama neden ölmekten bahsediyoruz ki? Sen ve ben İspanyalı şövalyeleriz. Walsingham bana Kralın bu milletten nefret ettiğini, Kraliçenin de pek sevmediğini söylemişti. Ama şu anda bana öyle geliyor ki, Paris'te oldukça seviliyoruz."

"Hayır, hayır. Şu an, oyun oynayacak zaman değil. Herkesle yüzleşme zamanı. Ben ölen Amiral'in yanına, katillerinden onun intikamını almaya gidiyorum."

"Sakin ol, Gaspard. Sen ve ben savaşlarda beraber çok dövüştük. Eğer bir kapı varsa, taştan bir duvara bodoslama sürmeyiz atımızı. Gourgues, Aziz John da Ribaut'un intikamını bu şekilde almadı. Tanrı'ya şükredelim ki, bu oyunda elimizde önemli kartlar var. Kızgın horoz sürüsünün arasında kalmış iki tilkiyiz biz; Tanrı'nın *izniyle onlara günlerini göstereceğiz. Kurnazlık,* dostum. Bir savaş hilesi! Biz bu karmaşanın dışındayız ve intikam almak için olaylara sakince bakarak soğukkanlılıkla düşünmeliyiz. Tanrı aşkına, yerlilerle ve İspanyollarla boşa mı savaştık? Hile olsun parolamız. Biz Tanrı'dan korkan iki adam, Papegotlar ve Maranneler'den oluşan bir yığın tarafından mı öldürüleceğiz yani?"

Gaspard'ı ikna eden sözcük "Maranneler", bir başka deyişle "değişmiş gibi görünüp eski inanışlarını gizliden gizliye sürdürenler" olmuştu. Birdenbire, düşmanlar, gözünde daha güçsüz, aşağılık kişiler olarak belirmişti; alçak bir soy; kazdıkları kuyuya düşecek oyunbazlar olarak.

"İman gücü, Gawain. Sen gerçek bir savaşçısın. Gidelim ve göklerin bize yol göstereceğine inanalım."

Aziz Honore sokağından dörtnala indiler. Şehir merkezi bomboştu; ama Rue d'Arbre Sac'a dönünce bir engelle karşılaştılar. Ellerinde fenerlerle büyük bir kalabalık sağ taraftan Bourbon ve d'Alencon hanlarının bulunduğu yönden onlara yaklaşıyordu. Atlarını kamçı ve mahmuz darbeleriyle hızlandıran uzun boylu iki esmer şövalye, aklını kaçırmış bir kalabalığın arasında bile içlerinde hissettikleri heyecanla Rue de Bethisy'e girmeyi başardılar. Orada tamamen sessizlik hâkimdi.

Kalabalığın çevresi, yüksek kara binanın kapılarının etrafını saran atlı adamlarla çevrilmişti. Binanın avlusunda, bağırışlar ve savaş söylentileri, dışarıdaki sokaklarda ise sessizlik vardı. Herkes gözlerini, elli fenerin ışığıyla pırıl pırıl parlayan kemerdeydi.

İkisi doğruca askerlerden oluşan çembere yaklaştılar.

"Yolu açın," diye emretti Gaspard, bir yabancı aksanıyla.

"Emir kimden, bayım?" diye sordu diğerlerinden daha rütbeli görünen bir asker.

"İspanya Kralı'nın Elçisi'nden."

Adam miğferine dokundu ve kılıcıyla yan yana duran atların arasından yol açtı. İki adam, kemeri görecek şekilde çemberin içine girmişlerdi. Avlunun içinde, üzerinde silahların parladığı küçük bir yol görünüyordu.

Buradaki insanlar, kuru kalabalık değil, Guise'nin İsviçreli adamlarıydı.

Jakoben tarzı giysiler içinde bir rahip göründü; Paris halkını dolduruşa getiren vaizlerden biriydi. Silahlı adamların arkasındaki kalabalığın onu tanıdığı belliydi; çünkü etrafları çevriliyken bile onu selamlayan çığlıklar atmaktan geri kalmıyorlardı. Gaspard ve Champernoun'un yanından bir yarasa gibi geçti ve onlara bir bakış attı. Yüzü zayıf ve vahşiydi; gözlerinde kibirli bir zalimlik vardı.

"Selam sana, peder!" dedi Gaspard İspanyolca. "Hayırlı çalışmalarınız ne durumda?"

Aynı dilde cevap verdi. "Cesaretle devam ediyoruz, çocuklarım. Ama bu daha başlangıç. Hasat için hazır mısınız?"

"Hazırız," dedi Gaspard. Sesi öfkeyle titredi, ama Jakoben bunun coşkudan olduğunu sandı. Çevresindekileri kutsarmışçasına elini kaldırdı ve kemerin altından geriye döndü.

Avlunun içinden düşen bir şeyin sesi ve sonra da büyük bir bağırış sesi geldi. Kalabalık yorumunu yaptı. "Bu yaşlı Kürdan'ın sonu," diye bağırdı bir ses, Amiral'in takma adını kullanarak. Atlılar arasında bir merak dalgası yayıldı; ama çemberi bozmadılar. Bir grup asker, ellerindeki kılıçların üzerindeki kanla kapıdan çıktı. Aralarında bütün vücudu zırhla kaplı uzun boylu bir asker vardı. Miğferinin üzerindeki taraklı püskül kırılmıştı. Yüzü dağılmış ve çirkinleşmişti; korkunç bir şekilde gülüyordu. Jakoben sarılmak için ona doğru koştu ve kendisini kutsaması için dizlerinin üzerine çöktü.

"Bu kahramana iyi bakın," diye bağırdı rahip. "Onun şerefli kılıcı, bizi başımızdaki inançsızdan kurtardı," dedi ve kalabalıktan bir çığlık koptu.

Gaspard sakinleşti. Öfkesi bir buz kütlesi gibi soğuk bir hal almıştı.

"Onu tanıyorum!" diye fısıldadı Gaspard arkadaşına. "O, İtalyalı Petrucci. İlk avımız o olacak."

"İkincisi de şu lanet din adamı olacak," diye karşılık verdi İngiliz.

Silahlı askerlerin oluşturduğu halka birden daraldı; yanındaki yarım düzine hizmetkârıyla bir atlı kapıdan çıktı. Uzun boylu ve genç bir adamdı gelen. Soylu birine benziyordu. Yaşadığı heyecanın etkisiyle yüzü bir çocuğunki gibi kızarmıştı. Uzun saten paltosu baştanbaşa işlemelerle kaplıydı ve boynunun çevresinde bir mezhebe ait, altından kalın bir gerdanlık asılıydı. İnce ketenden bir mendille giysisinin kolundaki lekeyi siliyordu.

"Büyük bir kadeh gibi süslenmiş o şey de ne öyle?" diye fısıldadı Champernoun.

"Guise hanedanından Henry," dedi Gaspard.

Çemberin ortasındaki iki adam Dük'ün gözüne çarptı. Fenerler her tarafı gün gibi aydınlatıyordu; o da bu adamların giysilerini ve tavırlarını ayrıntılarıyla görebiliyordu. Onları nazikçe selamladı.

"Varlığınız bizim için onurdur," dedi Gaspard. "Biz İspanya Elçisi'nin yanından geliyoruz. Şehirde böylesine hayırlı işler yapılırken içeride kapalı duramadık."

Genç adam memnuniyetle gülümsedi. Duruşunda çocuksu bir nezaket vardı.

"Hoş geldiniz, beyler. Bartholomew'un bu gününde yapılan iyi işleri Avrupa'daki her iyi Katolik'in kendi gözleriyle görmelerini isterdim. Benimle gelmenizi isterdim, ama kaçtığı söylenen Montgomery Kontu'nun yakalamak için şehirden ayrılıyorum. Bu mutlu Pazar günü göreceğiniz çok şeyler olacak. Ama bir dakika! Siz yalnızsınız; sokaklarımız yabancılar için pek de güvenli değil.

Kısa bir süre sonra Huguenotlar beyaz haçlarımızı taklit etmeye başlayacaklar ve bu yüzden büyük hatalar yapılabilir."

Boynundaki zincirde asılı olan mücevheri çıkardı. Kartal şekilli bir kalkanın içine oturtulmuş altın kaplama küçük bir kuzu şeklindeydi bu değerli taş.

"Bunu alın," dedi, "İş bittiğinde de bana geri getirin. Sizi sorgulamak isteyen birileri olursa, onlara bunu gösterin. Henry of Guise'den size verilmiş bir geçiş izni olacaktır... Ve şimdi ilerleyin," diye seslendi yandaşlarına. "Montgomery ve Vidame'ye doğru ilerleyin."

İki arkadaş, bu gösterişli adamın arkasından baktı. "Bu kuşun amma da güzel tüyleri varmış," dedi Champernoun.

Gaspard'ın sözleri acıydı. "Gün gelecek, kendisi de bir katilin bıçağının altında kalacak. Benim efendimi öldürdüğü gibi kendisi de ölecek ve leşini köpekler parçalayacak... Ama bana bir fikir verdi," dedi ve arkadaşının kulağına fısıldadı.

İngiliz güldü. Planı gözünde canlandırmakta biraz güçlük çekmişti, ama şimdi bakışları sertti ve küfretmeyi tamamen bırakmıştı.

"Önce Walsingham'ın kaldığı yere geri döneyim. Orada, Walter Raleigh adında, bu maceraya seve seve katılacak genç bir akrabam var."

"Hadi, dostum. Biraz ciddi ol. Umutsuz bir oyunun içindeyiz ve bu oyunda çocuklara yer yok. Guise'nin taşı elimizde. Tanrı'nın izniyle, ondan faydalanacağız. Ben Petrucci'yi alacağım."

"Ben de rahibi," dedi Champernoun.

Rue de Bethisy'deki kalabalık dağılıyordu. Asker grupları ve her grubu takip eden kalabalık, başka avlaklar bulmak için harekete geçiyorlardı. Bazı evlerde müca-

dele halen devam ediyordu; şafak söktükçe çatı tepelerindeki kaçak avı daha iyi görülebiliyordu. Meşale ve fener ışıkları titreşiyor, oluklardan akan kan, kimi zaman altın gibi parlıyor, kimi zaman da güçlenen gün ışığıyla kararıyor ve korkunçlaşıyordu.

Jakoben yanı başlarında duruyordu. "Beni takip edin, İspanyalı beyler," dedi. "Tanrı'nın ve Dük'ün dostlarının bu mutlu sabahı boşa geçirmesine izin vermeyiz. Beni takip edin ve mucizevî şeyler görün."

Nehre açılan geniş yolun bulunduğu doğu istikametine doğru götürdü onları.

"Teligny buralarda bir yerde," diye gakladı. "O öldüğünde, Babil ejderhasının ikinci başı da düşecek. Ulu Tanrı, bize Conde ve Navarre'nin saklandığı yerleri de göstersin; çünkü onları ele geçirmeden işimiz bitmiş sayılmaz."

Evlerden birinin kapısında büyük bir kalabalık vardı. Jakoben, dualar ve tehditler eşliğinde itiş kakış içeriye attı kendini. Bir Huguenot köşeye sıkıştırılmıştı; Teligny de olabilirdi. Ama alan o kadar dardı ki, ava az sayıda kişi katılabilmişti ve katılan avcılar da kalabalığın ayak bağı olmasını istemediklerinden sokak kapısının önüne etten bir duvar örmüşlerdi. Dökülen kanlarla zaten mest olmuş olan kalabalığın beklemeye tahammülü yoktu. Başıboş kalabalık geçtiği yerleri amaçsızca yakıp yıkıyordu. Aralarında, Maenadlar gibi uçuşan saçlarıyla küfürler savuran kadınlar; çapulculuk için yola çıkıp caniliğin cazibesine kapılan kasaplar, kayıkçılar ve seyisler; olan biteni bir karnaval olarak gören onlarca haydut ve dalkavuk vardı. Kalabalık bir kararsızlık yaşamış; duraksamış ve girdaba kapılmış gibi dönmüştü.

Aniden kalabalığın ortasında iki uzun boylu adam göründü.

"Parisliler," diye seslendi Gaspard, derin denizlerde doğan hükmedici sesiyle. "Bu taşı görüyor musunuz? Bunu bana bir saat önce Henry of Guise verdi."

Bir haydut taşı inceledi. "Oh," diye mırıldandı saygıyla, "bu Dük'ümüzün. Coligny'nin evinin önünde bunu onun boynunda gördüm."

Herkes kulak kesilmişti. "Dük'ün emirlerini getirdim," diye devam etti Gaspard. "Kendisi Montgomery ve Vidame of Chartres'in peşinde. Coligny öldü. İçerideki Teliguy ölmek üzere. Peki ya diğerleri nerede? La Rochefoucault nerede? Rosny nerede? Grammont nerede? Hepsinin ötesinde, genç Conde ve Navarre Kralı nerede?"

Bu isimleri duyan kalabalık feryat etti. Herkesin gözü konuşmacıdaydı.

Gaspard susmalarını emretti. "Size anlatacağım. Huguenotlar tilki gibi kurnazdır. Bu günü, tahtı ele geçirip Fransa'ya hükmetmek için önceden planladılar. Sizin kollarınızdaki nişanları taklit ettiler," dedi ve sol koluna baktı. "Binlercesi intikam için bekliyor ve bir gün bile geçmeden yakanıza yapışacaklar. Onları tanıyamayacaksınız; onları arkadaşınız sanacaksınız ve daha hatanızın farkına varmadan boğazlarınız kesilecek."

Bir topluluk, bir an kurt kesilip, daha sonra tavuğa dönüşebilir; çünkü gaddarlık ve korku kuzendir. Aklı başında olanları bir endişe dalgası sardı. Bağıran bir ayyaşın kafasına komşusu bir sopa indirdi. Bu olay, Gaspard'ın içinde bir umut ışığı yaktı.

"Size sözüm, yani Dük'ün sözü, bu zalimliğe bir son vermek. Beni takip edin ve beyaz nişanlı her Huguenot'u yere serin; çünkü onların arasında muhakkak ki küçük Navarre'ler var."

Başıboş adamların beklediği lider gelmişti. Kılıçlar havaya kaldırıldı; Teliguy'un şu anda katledilmekte olduğu evin pencerelerini bile sallayan bir çığlık yükseldi. Başlarında iki atlı adamla, kalabalık topluluk batıdaki Rue d'Arbre Sec ve Louvre'ye doğru yöneldiler; çünkü aradıkları avlar, oradaki Saray'ın çevresindeydi.

"Keşke şimdi Petrucci gelse," dedi Gaspard. "Şu anda burada olsaydı! Onun canına mal olacak bir oyun olurdu."

"Yüce Conde, şu rahipten bilhassa hoşlanmayacak bence," dedi İngiliz.

"Sabır, Gawain. Sırayla. İçimden bir ses, rahibine kavuşacağını söylüyor."

Şafak vaktinin karanlığındaki sokaklar, dip dibe uzanmış ölülerle kaplıydı. Kalabalık, cesetleri tekmeleyip bir kenara yığıyor ve bu zulmü takdir edenler cesetleri kılıçlarıyla deliyorlardı. Yerlerde iki büklüm yatan kadın ve çocuk cesetleri vardı. Kaçaklardan biri evinden dışarıya fırlatılmış ve bir kasabın baltasıyla öldürülmüştü.

"Doğu Hindistan'da bile böyle berbat bir şey görmedim," dedi Champernoun ve ürperdi. "Midem bulanıyor. Tanrı aşkına uzaklaşalım bu kalabalıktan!"

"Sabır," dedi Gaspard. Bakışları taş gibi sertti. "Bu işi bitirmeden geri dönenin Tanrı belasını versin."

Yanlarından küçük gruplar halinde birçok Katolik atı geçti. Onları neşeyle selamladılar. Rue des Poulies' teydiler. De Bourbon hanının önündeki iskelenin yanındaki köşede gelincik suratlı bir adam önüne bile bakmadan onlara doğru koştu. Gaspard onu yakalayıp atına doğru çekti. Yemek yediği hanın sahibi olan adamı tanımıştı.

"Haberler nasıl, arkadaşım?" diye sordu.

Adam büyük bir korku içindeydi, ama akşamki müşterisini tanımıştı.

"İskelede bir grup var," diye kekeledi. "Akıllarını kaçırmışlar. Karşılarına çıkan hiçbir Katolik'i tanımıyorlar. İyi kalpli peder Antoine ben kaçana kadar onları oyalamasa, beni de öldüreceklerdi."

"Başlarında kim var?" diye sordu Gaspard. Bir şeyler sezinlemişti.

"Miğferindeki püskülü kırık, kırmızılar içinde uzun boylu bir adam."

"Kaç kişiler?"

"Belki yüz. En az yarısı da atlı asker."

Gaspard, Champernoun'a döndü.

"Avımızı bulduk," dedi.

Arkasındaki kalabalığa baktı: yüz kadar adam ve birçok kılıç görünce rahatladı. "Önümüzde Huguenotlar'dan oluşan bir topluluk var," diye bağırdı kalabalığa. "Bizim nişanımız olan haçları taşıyorlar. Bu güvenilir dostumuz onlardan zor kaçmış. Sayıları altmıştan daha az. Sayıları artmadan üzerlerine saldırın, cesur delikanlılarım. Özellikle, uzun boylu kırmızılı olana dikkat edin. İblis, o. Navarre de onlarla birlikte olabilir."

İkinci bir emre gerek kalmamıştı. Talihleri dönmüştü. Bağırışlardan daha ürkütücü bir homurtuyla ilerlediler.

"Sırt sırta savaşacağız, Gawain," dedi Gaspard, "tıpkı Aziz John d'Ulloa'daki gibi. Unutma, Petrucci benim."

İçkinin ve rahatça yaptıkları katliamın etkisiyle çılgınlaşmış olan İtalyalı grup, geniş iskelenin üzerine yayıldı ve iki atlı üzerlerine gelene kadar tehlike akıllarına bile gelmedi. Tüm güçleriyle intikam için üzerlerine gelen orduyu görür görmez, dudaklarındaki zafer şarkıları

kesildi. "Huguenotlar!" "Montgomery" diye atılan korku çığlıkları, Gaspard'ın tarafındakiler için yaptıkları kalleşliğin kabulüydü. Parisli adamların kılıçları, baltaları ve bıçakları sivil gruba ağır hasar verdi; ama zırhlı askerler doğrulup kümeler halinde sert mücadeleler verdiler. Ama topluluk daha en başında, boş çayırlardaymış gibi üzerlerine doğru atlarını süren ve kılıçlarını acımadan sallayan iki zalim atlının gelişiyle dağılmıştı bir kere. Geri dönüp yeniden yollarını kesmişlerdi atlılar. Bu üçüncü gelişleriydi ve sonunda aradıklarını buldular. Önlerinde kırmızılar içinde uzun boylu bir adam duruyordu. Gaspard dizginlerini Champernoun'a fırlatıp yere indi. Bunca saattir içinde tuttuğu bir öfkeyle dövüşmeye başladı. İtalyan, Bourbon hanının duvarlarına yapışana kadar, Gaspard'ın kılıcının önünden geri çekildi. Gözleri şaşkınlık ve korkuyla doluydu. "Ben dostum," diye kekeledi kötü bir Fransızca ile. Cevap sert bir İspanyolca ile verildi. Artık savunması zayıflamıştı. Gaspard kılıcıyla kalbini hedef aldı. Avı yere düşünce, üzerine eğilip "Amiral'in intikamı alındı," dedi. "Cehenneme gidince efendine söyle, Coligny'nin akrabasının ellerinde öldün."

Gaspard yeniden atına bindi. Artık savaş doğuya kaymıştı. Onlar da Louvre'nin ana kapısına doğru gittiler. Orada kralın muhafızlarıyla karşılaştılar. Muhafızlar, neden saraya bu kadar yakın bir noktada böyle bir arbedenin yaşandığını öğrenmeye gelmişlerdi. İspanyol Elçisi hikâyesini anlattı ve Guise'nin taşını gösterdi. "Sokaklarda Katolikler gibi beyaz nişanlar takmış Huguenotlar kol geziyor. Majesteleri bir an önce savaşı durdursa iyi olacak; yoksa güvenilir adamlarını kaybedebilir."

Şu anda tamamen boşalmış olan Rue du Coq'ta iki atlı durdu.

"Gitsek iyi olacak Gawain. Guise'nin taşı bize bütün kapıları açacaktır. Bir saat içinde bütün Paris bizim peşimizde olacak."

"Peki ya o rahip?" dedi Champernoun inatla. Zorlukla nefes alıyordu. Gözleri parlak ve bakışları cesurdu. Bütün hemşehrileri gibi, o da harekete geçmekte yavaş, ama sakinleşmekte daha da yavaştı.

"Eğer buralarda oyalanırsak, bir saat içinde onun ellerinde olacağız. İnadı bırak da, Aziz Antoine kapısına ilerleyelim."

Ellerindeki taşla rahat bir yolculuk yaptılar. Erken saatlerde, Henry of Guise bu kapıdan bizzat geçmişti zaten. "Yarım saat önce," dedi muhafızların başındaki teğmen, "Dük'ün önemli belgelerini taşıyan başka bir grup geçti kapıdan. İyi haberler vermek için Amiens'e gidiyorlardı."

"Yanlarında bir rahip var mıydı?"

"Evet, bir Jakoben rahibi. Acele etmelerini ve atları düşünmemelerini söyledi. Kuzeyde yapılacak çok işleri varmış."

"Bence de, o kutsal adam doğru söylemiş,"dedi Gaspard. Açık arazilere doğru atlarını sürdüler.

Karşılarına çıkan ilk handa biraz ekmek ve bir bardak şarapla açlıklarına son verdiler. Handa, tedirginlikle Paris'e doğru bakan bir kalabalık vardı. Saat yediye geliyordu. Havanın sıcak olacağının habercisi olan hafif pus yerleri kaplamıştı. Pusun arasından, şehirdeki kuleler ve evlerin sivri çatıları yükseliyordu; şehrin görüntüsü bir hayal gibi bulanıktı.

"Nehir boyundaki şehir, Eaucourt!" diye iç geçirdi Gaspard. "Aynı ülkenin içinde, hem bir hazine hem de bir çöplük var!"

Dinlenmiş ve doymuş atlar, kuzey yolunda rahatça ilerlediler. Saat on olmuştu, ama yorgun atlar üzerindeki bir çift hizmetçiden başka hiç kimseye rastlamamışlardı yolda. Üstlerinde Vidame of Amiens'e ait üniformalar vardı. Yeşil bir vadinin dibinde, küçük bir topluluk gördüklerinde, Oise'yi çoktan geçmişlerdi.

"Altısını ben alırım," dedi bir şahinin gözlerine sahip olan Champernoun. "İki rahip ve dört silahlı adam. Uygun bir eşleşme. Tam sevdiğim gibi. Şuna bak; amma hızlı ilerliyor bu rahip!"

"Fazla mücadele edeceğimizi sanmıyorum," dedi Gaspard.

Yirmi dakika sonra, grubun yakalamışlardı. Adamlar, önce, temkinli davranıp yönlerini değiştirmeye yeltendiler; ama sonra, beyaz kollukları görünce yollarına devam ettiler. Champernoun'un söylediği gibiydi. Sırtlarında arkebüzleriyle dört güçlü adam Jakoben'e eşlik ediyordu. Ama altıncı adam bir din adamı değildi. Gaspard'ın, Conde'nin ordusundan hatırladığı bir Huguenot vekiliydi. Adam yaşlı ve zayıftı. Sıkıca atın sırtına bağlanmıştı ve bağlanmış bacakları atın karnından aşağıya sarkıyordu.

Jakoben adamları tanıdı. "A, İspanyol dostlarım! Sizi kuzeye ne getirdi?"

Gaspard, Jakoben'in yanında; Chamoernoun ise, bir adım arkada, vekilin yanındaydı.

"Bu sabah başlayan hayırlı işlerin tamamlandığını görmek istedik."

"Doğru yere geldiniz. Kuzeyde de aynı kutsal olayı yaşatacağız. Arkadaki inançsız köpek bir Picard. Ben de onu Amiens'e götürüyorum; diğerlerine bir uyarı olsun diye onu orada öldüreceğim."

"Yani?" dedi Gaspard ve der demez, Huguenot'un atı, ileri atılıp korkuyla tepeden yukarı koşmaya başladı. Champernoun, gizlice kılıcını ata batırmıştı. Üzerindeki adam, hızla koşan atın üstünde oyuncak bebek gibi dimdik oturuyordu. Jakoben bağırdı ve askerler atın arkasından gidecekmiş gibi hareketlendiler, ama Gaspard'ın sözüyle durdular. "Bırakın. Fazla uzağa gidemez. Muhterem rahiple görüşeceğim önemli mevzular var."

Rahip, aniden bir şeylerden şüphelendi ve yüzü gerildi. "Emrivakilerden hoşlanmam, İspanyalı. Anlat da işimize bakalım."

"Tek bir şey söyleyeceğim. Sana, yaptığımız işlerin tamamlandığını görmeye geldiğimizi söyledim; sen de onayladın. Ama aynı şeylerden bahsetmiyoruz. Bahsettiğim iş, Amiral'i öldüren Petrucci'yi bu kılıçla gün doğarken öldürmüş olmam. Bu işin tamamlanması ise, seninle göreceğimiz hesap."

"Sen... ?" diye kekeledi.

"Ben Gaspard de Laval; Coligny'nin akrabası ve aciz bir taraftarıyım."

Jakoben korkağın biri değildi. "Hainler!" diye bağırdı. "Bir Huguenot! Öldürün onları," dedi ve cübbesinin altından bir bıçak çıkardı.

Gaspard'ın bakışları ve sözleri askerleri durdurdu. Elinde altın bir taş tutuyordu. "Sizinle tartışacak değilim. Bu elimdeki, Dük'ünüzün verdiği geçiş anahtarı. Bunu size gösteriyorum, çünkü, bugün yaptıklarınızla ilgili size soru sorulacak olursa, emirleri Guise'nin mücevherini taşıyan adamdan aldığınızı söyleyebilirsiniz. Eğer belaya bulaşmak istemiyorsanız, Paris'e geri dönün."

Adamlardan ikisi gitmekle kalmak arasında tereddüt ediyordu, ama rahibin öfkeli bağırışı onları caydırdı. "Beni öldürecekler," diye bağırdı. "Tanrı'nın Kilisesi'ni

burada terk edip sonsuza kadar ateşlerde azap içinde yanmak mı istiyorsunuz?" Gaspard'ın üzerine çullandı. Gaspard, rahibin bileğinden öyle bir tuttu ki, adamın elindeki bıçak yere düştü ve dengesini kaybedip yere yuvarlandı. Ardından arbede başladı.

Mücadele uzun sürmedi. Askerler, ağır zırhlar içindeki hantal adamlardı. Sayıca üstün olsalar da, rakipleri karşısında sırt sırta dövüşmeyi bilen iki çevik kılıç ustasına karşı şansları yoktu. Gaspard birini atın sırtından çekerek düşürmüştü; adam baygın halde yerde yatıyordu. Bir diğerini, Champernoun hiçbir miğferin engelleyemeyeceği bir kılıç darbesiyle yere sermişti. Kalan ikisi arkalarını dönüp kaçmış, sonuncusu ise Paris'e giden yolda ardında bir toz bulutu bırakarak yok yolmuştu.

Gaspard kılıcını çekmemişti. Küçük bir nehrin üzerindeki köprünün yanında duruyorlardı. Guise'nin taşını, nilüfer çiçekleriyle kaplı sulara fırlattı.

"İşe yarayan bir parça," diyerek gülümsedi, "ama vazifesini yaptı."

Rahip, kül rengi yüzü ve öfkeden yanan gözleriyle toz içinde kalmıştı.

"Bana ne yapacaksınız?"

"Bugün zafer gününüz, peder. Sizi şehitlik mertebesine yükselteceğim. Gawain," diyerek arkadaşına döndü, "git bana vekili bağlayan ipleri getir."

Kaçan at, yolun kenarında rahat rahat otlanıyordu. *Champernoun, yaşlı adamı bağlayan ipleri kesti, baygın* adamı çimlerin üzerine bıraktı ve elinde sağlam bir iple geri döndü.

"Bırak da yaşasın bu vahşi," dedi. "Onu suya at ve sonra da bağla, ama ellerini onun kanıyla kirletme. Ha bir kadını öldürmüşsün, ha bir rahibi."

Ama Gaspard'ın gülümseyen yüzü taş gibi sertti. "Bu konu bir İngiliz'i ilgilendirmez. Bu utanç Fransa'ya ait ve yalnızca bir Fransız bu konuda hüküm verebilir. Bu adamın ellerinde masumların kanları var ve adalete olan borcumuzun ilk taksitini bugün burada ben ödeyeceğim. Gerisini Tanrı'ya bırakacağım."

Bir saat sonra kendilerine gelen sersemlemiş askerler, gördükleri manzara karşısında diz çöküp dualar etmeye başladılar. Jakoben'in cesedi, köprünün kemerinden aşağıya doğru sallanıyordu. Göğsüne asılmış olan kâğıtta, bu işi Gaspard de Laval'ın yaptığı ve Latince "O si sic omnes!"[3] cümlesi yazılıydı.

Bu sıralarda, uzaktaki Santerre ovalarında küçük bir grup ilerlemekteydi. Sıcak bir öğleden sonraydı. Gördüğü kötü muamelenin etkisiyle halâ titreyen yaşlı Huguenot, kendinde değilmiş gibi atını sürüyordu. Bir ara kendine gelip rahibi sordu.

"Onu kudurmuş bir köpek gibi astım," dedi Gaspard.

Vekil başını salladı. "Şiddeti, şiddetle bitiremezsin."

"Biliyorum, ama suç varsa, adalet işlemeli. Ben ikiyüzlü değilim. Bugün neye inandığımı herkese gösterdim ve sonuçlarına katlanmaya da hazırım. Bugünden itibaren Fransa'dan sürüleceğim ve Tanrı, Kilise'sinin, düşmanlarının darbeleri için bir örs olmasına izin verdiği sürece de gelmeyeceğim."

"Ben de sürgüne gideceğim," dedi yaşlı adam. "Calais'e sağ salim varırsam, Hollanda'ya giden bir gemiye binip oradaki kardeşlerimin yardımıyla sığınacak bir yer bulacağım. Efendimin bağlarında geçireceğim birkaç yıl daha verdin bana. Haklısın, genç adam, Tan-

[3] Ya herkes böyle olsaydı

rı'nın Kilisesi şu anda bir örs, ama şu sana teselli olsun, bu örs çok çekiç eskitti."

Akşamın geç saatlerinde, bir sırta geldiler ve günün son ışıklarıyla yeşil ve altın sarısı renklerle parlayan geniş vadiye baktılar. İnce nehrin çevresini, çayırlara kadar uzanan kızılağaç ve söğütler sarmıştı. Gaspard, atının dizginlerini çekip eliyle gözlerine gölge yaparak manzaraya baktı.

"Onu öldürmekle ben zararlı çıktım," dedi. "Balık havuzlarım daha hazır değil; sebze bahçelerim ve sabah güneşi alan terasım da. Arka güvertem dediğim ve akşam yürüyüşleri yapacağım çimenliğim. Elveda, küçük eski evim."

Champernoun, elini dostça omzuna koydu.

"Devon'da sana, yuvanın bir eşini buluruz, eski dostum," dedi.

Ama Gaspard dinlemiyordu. "Eaucourt, nehir boyundaki Eaucourt," diye tekrarladı bir şarkının nakaratı gibi. Gözleri yaşlarla doluydu.

SAKLI KENT

Kamaradaki iki lomboz, kırmızı renkli ve yuvarlaktı. Günbatımının durgun sulara yansımasıyla ortaya çıkan yarı saydam ve kusursuz bir kırmızıydı renkleri. Gemi, bir adanın yüksek ve yeşil uçurumunun altında demir atmıştı. İskele tarafından görünen kara parçası yoktu; sadece, deniz ve gökyüzünün, gün ışığının en güzel haliyle bir araya gelişi görünüyordu. Hava çok sıcak ve sakindi. İçeride bir lamba yakılmıştı; çünkü bulundukları noktada, karanlık gök gürültüsü gibi aniden bastırırdı. Işıktan yayılan sarı renk, akşamın kızıllığıyla karışınca ortaya turuncu gölgeler çıkıyordu. Lombozların karşısındaki duvarda silahların bulunduğu küçük bir raf vardı. Yanında ise, Magdalalı'nın resmi vardı. Lord Huntingdon gemiye bu resimlerden iki tane vermiş; diğer resim, yolculara meyve ve şeker gönderdiğinde Gomera Valisi'nin karısına verilmişti. Resmin altında, geyik derisiyle kaplı kanepede Amiral yatıyordu.

Bahar güneşinin yaydığı müthiş ışık, adamın yüzündeki her çizgiyi gözler önüne seriyordu. Oldukça gururlu, uzun, zayıf bir yüzdü görünen. Çene kemikleri ince ve sertti. Düz burnu ve kaşlarının güçlü kavisi, hayatını emrederek geçirmiş bir adamın gücünü yansıtıyordu. Ama yüzündeki gururda yaşlılık izleri vardı; yaşlılık ve hastalık. Sivri sakalı bembeyaz olmuştu; bakımlı saçları önlerden seyrelmeye başlamıştı. Alnı, uzun ve genişti; küçük çizgilerle kaplıydı. Yanakları, bir hastanın soluk rengi gibi cansızdı. Ağır göz kapakları, bir papağanınkiler gibi griydi. Hem zihni hem bedeni hasta bir adamın yüzüydü bu. Bu yüzün, sadece iki yerinde gençlikten eser kalmıştı: beyaz bıyığın altındaki dolgun ve kırmızı dudaklarda ve maviyle gri arası bir renge sahip, üzgün ama içlerinde sönmeyen bir ateş olan gözler.

Plymouth'tan ayrıldığından beri geçirdiği beşinci sıtma nöbetinden çıkmak üzereydi; titriyordu. Gripten muzdaripti; ama hastalığına humma diyordu. Uzaklarda bile olsa, gösterişli giyiminden vazgeçmezdi. Omuzlarının etrafına sardığı kürklü giysisi, içindeki kızıl kadifeden yeleği örtüyordu. Genelde giydiği boyuna kadar uzanan yakalı gömlekler yerine, rahat etmek için geniş yakalı bir giysi içindeydi. Kolunun altındaki masaya uzandı. Masada, Guyana Keşfi'nin Latince çevirisi duruyordu. Çevirinin sayfalarına göz atıyordu Amiral. Yanında, bir bardak viski duruyordu. Bu viski, Lord Boyle'nin, Cork'tan ayrılırken ona verdiği otuz iki galon varilden geriye kalan son viskiydi. Gümüş bir sürahiden su doldurdu bardağına ve suyu içti. Soğuk soğuk titremesine iyi geliyordu su içmek. Bardağı masaya koyduğu anda, içeri giren iri adama baktı.

Yeni gelen adam da, Amiral gibi, kırk yaşından fazla değildi. Ama, sol bacağı aksıyordu ve adam kambur du-

ruyordu. Sol kolu da vücudundan aşağıya doğru cansızca sarkıyordu. Cildi, bir ağacın kabukları gibi kuruydu; yüzünde gözünün kenarından aşağıya doğru inen ve gözünün yarısını kapatan beyaz dikiş izleri vardı. Raleigh'in bayrak gemisi Destiny'nin kaptanı ve yirmi yıl içinde bir asırlık macera yaşamış eski bir denizciydi.

"İyi akşamlar, Sör Walter," dedi derinden gelen sesiyle. "Ateşinizin düşmekte olduğunu söylediler."

Amiral bitkin bir edayla gülümsedi. Gülüşünde, bir zamanlar herkesin gönlünü kazanan fevkalade cazibenin kalıntıları vardı.

"Ateşim, mezara girmeden düşmeyecek," dedi. "Eski dostum Jasper, bu gece yanımda kal. İblislerin eline düşen Kral Tâlût gibiyim. Benim Davud'um ol ve iblislerden kurtar beni. Kötü haberlerim var. Tom Keymis ölmüş."

Diğer adam başını salladı. Tom Keymis öleli on gün olmuştu; onlar Trinidad'dan ayrılmadan önceydi. Bu olayı her gün yeni olmuş gibi anlatan Amiral'in saplantısının farkındaydı.

"Öldü," dedi Raleigh. "Onu acımasızlığımla öldürdüm. O yaşlı, çarpık adamın –gerçi benden daha genç– kamarasından topallayarak çıktığını görür gibiyim. Ama beni hayal kırıklığına uğrattı. Ona duyulan güveni sarstı... Güven! Ne önemi var ki? Hepimiz ölüyoruz. Yaşlı Tom sadece hepimizden biraz daha önce gitti. Ondan önce giden de bir sürü kişi vardı."

Sesi acı ve sertti. Kendi kendine konuşuyordu.

"İyiler, en iyiler. Benim cesur ve genç Walter'im; sonra, Cosmor, Piggot, John Talbot ve Ned Coffyn... Ned senin akrabandı, değil mi Jasper?"

"Kuzenim, dayımın oğluydu." Adam da, Raleigh gibi, ağzından kayarcasına çıkan kelimelerle ve Batı İngilte-

re'nin ezgili tonlamasına sahip Devon aksanıyla konuşuyordu.

"A, şimdi hatırladım. Annen Cecily Coffyn, Lustleigh'in gerisinde, Moor'daki Combas'tandı. Yıllar önce görmüştüm onu; güzel bir kızdı. Keşke şimdi her daim taze ve esintili olan o geniş topraklarda olsaydım... Ve baban: Gawain Champernoun'un arazilerinden birine yerleşen o iri Fransız. Onun şen kahkahalarını severdim. Ama Cecily onun neşesini bastırırdı; çünkü Coffyn ailesi, her zaman ağırbaşlı ve dindar bir ırk olmuştur. Gawain öleli çok oldu. Peki ya baban?"

"O, seksen ikide, Sör Humfrey Gilbert ile öldü."

Raleigh başını eğdi. "Kardeşim Humfrey ile birlikte Tanrı'nın yanına gitti! Ne güzel kader! Ne güzel dostluk! Ama arkasında cesur bir oğul bıraktı. Ben oğlumu kaybettim. Senin bir oğlun var mı Jasper?"

"Bir tane. Karım on yıl önce öldüğünde oğlum Martinmas doğdu. Şimdi Moor'da büyükannesiyle birlikte."

"Nasıl, gelecek vadeden bir çocuk mu?"

"Yılda bir kez bile görmüyorum, ama gördüğüm kadarıyla, iyi bir oğlan."

"Sen, doymak bilmez, eski bir denizcisin. Coffyn'ler böyle değildi. Ned, Devon'u görmediği sürece hep ev özlemi çekerdi. Onlar iç kasvetli topraklarından ve ateş başındaki ibadetlerinden vazgeçemezler. A, unuttum. Bir taraftan de Laval'sın sen. Onlar güçlü bir ırktır. İngiltere'de onlara meydan okuyacak pek kimse yoktur. Bizim Ceciller çiftçilik yaparken, siz büyük soylulardınız."

Sonra başka bir konuya atladı. "Whitney ve Wollaston beni yüzüstü bıraktılar, biliyorsun. Beni korsana çevireceklerdi; ben reddedince de, gemiden ayrılıp beni terk

ettiler. Bu sabah son gabya yelkenlerini de gördüm. Doğru mu yaptım?" diye sordu sertçe.

"Bence doğru yaptınız."

"Ama neden? Neden?" diye sordu Raleigh. "Fransa Kralı'nın yetkisine sahibim. Neden işini bilen biri gibi, donanmayla aramdaki bağları koparmadım ki? Beni engelleyen neydi?"

"Kendiniz, Sör Walter."

Raleigh kafasını arkasındaki kanepeye yaslayıp acı acı gülümsedi.

"Doğru söylüyorsun; kendim. Dikkatini çekerim; bu bir ahlâk meselesi değil. Benden daha iyi biri bile bilerek ve isteyerek korsan olabilir. Walter Raleigh için ise, bu büyük bir günahtır. Fırtınada sığınacağı bir liman bulabilmek için her şartta usanmadan dolaştı... Leş kargalığı yapmak için yaşamadı bu hayatı... Ve bir sebep daha var: Aniden yaşlanıverdim. Sanırım halâ dayanabilirim, ama yeni bir şeylere imza atamam. İcraatım bitti; vaktim doldu."

"Hastasınız," dedi kaptan acıma dolu bir sesle.

"Hasta! Evet, hasta! Öyle derin bir hastalık ki. Değerlerimi kaybettim, eski dostum. Artık ne seviyorum ne nefret ediyorum. Bir zamanlar sevgiyi de nefreti de uçlarda yaşamıştım. Şimdi ise, hoşgörüsü zayıf bir kadın gibiyim. İspanya beni çok yıprattı; oğlumu benden aldı. Ama ona karşı bile hınç duymuyorum. Oysa bir zamanlar bütün İspanyollar benim için birer şeytan dölüydü."

"Onlar hakkında daha önce güzel şeyler yazmıştınız," dedi diğeri, "Meziyetlerini övmüştünüz."

"Öyle mi? Unutmuşum. Yo, hatırlıyorum. O cümleyi yazdığımda, Berreo'yu düşünüyordum. Şehrini almama rağmen, kendisini severdim. Yürekli ve açık fikirli bir beyefendiydi; kocaman bir yüreği vardı. Gördüğüm en

melankolik adamdı; onun bu özelliğiyle nasıl başa çıktım bilmiyorum. Ama şimdi ben de ona benzedim. Belki de Sör Edward Coke haklıydı; bende İspanyol ateşi var. Bence, bir insanın düşmanıyla ortak noktaları yoksa, onunla tüm kalbiyle mücadele edemez. Aradaki çekişme devam ettikçe de ona daha da benzer... Ah, Jasper! Bir zamanlar öyle büyük hırslarım vardı ki her yanımı ateşler sarardı. Bir zamanlar, Kit Marlowe'nin Tamburlaine'si gibiydim:

'Muazzamlığıyla dünyaya korku salan,
Kılıcıyla krallıklara meydan okuyan.'

Ama şimdi alevler söndü ve küller soğudu. Elimden gelse bile yeniden yakmam o ateşi. Artık bu dünyada bana zevk veren hiçbir şey kalmadı."

Denizcinin yüzü ciddi ve samimiydi.

"Sanırım çok yükseklerden uçtunuz, Sör Walter. Hedefiniz ay olunca, yeryüzündeki tepeleri göremediniz."

"Doğru, çok doğru!" Raleigh'in suratı bir an için daha canlı göründü. "Zekice bir yorum. Altmış yıldan sonra artık kendimi tanıdım. Ben, gururun esiri olmuşum, Jasper. Hiç arkadaşım olmadı. Yandaşlarım, müttefiklerim ve yoldaşlarım oldu; ama arkadaşım olmadı. Sıradan insanlar oturur şarkı söylerlerdi; bir bahar sabahında, ateşin etrafında veya bir kadına. Tanıdıklarım oldu; dünya onlar için küçük lezzetlerle öyle doluydu ki aldıkları kötü bir darbenin ardından tarla kuşları gibi kaçışırlardı. İyi bir yöntem; ama bana göre değildi. Bir insanın hayatını, her zaman, bir çocuğun, sonsuzluğun karanlık ıssızlığına fırlattığı kaçamak bakışlara benzetmişimdir. Ben de gösteriş ve itibar için diğerleri gibi uğraştım, biliyorum. Ama bunlar beni hedeflerime götürecek araçlardı sadece. Ben onlara hiç değer vermedim. Amacım hâkimiyet kurmaktı; bunu başaramayınca dünyadan hiçbir beklentim kalmadı."

Hava kararmıştı, ama kamaranın pencereleri yıldızların ışıklarıyla şahane bir şekilde parlıyordu. Raleigh'in sesi, halâ ateşler içinde yanan bir adamın boğuk fısıltısına dönüşmüştü. Başını yeniden deri örtülerin üzerine koydu ve gözlerini kapadı. Yüzü, birdenbire, yaşlı ve çok yorgun bir adamın yüzüne dönüştü.

Denizci Jasper Lauval –nadiren de olsa adını yazdığında bu şekilde yazıyordu artık– uykusunun geldiğini fark edip kalkmaya yeltendiğinde Raleigh gözlerini açtı.

"Yanımda kal," dedi. "Sessizliğin bana keyif veriyor. Beni yalnız bırakırsan, Tom Keymis gibi davranmama sebep olacak düşüncelere kapılabilirim. Yine Kit Marlowe! Onun lanetli dizelerinden kurtulamıyorum. Nasıl diyordu?"

"Cehennemin sınırı yoktur, çizilemez;
İnsan neredeyse cehennem orada,
Cehennem neredeyse insan oradadır."

Lauval, soğuk elini uzatıp Amiral'in yanan alnına koydu. Gözlerini merakla adamın sol gözündeki yaraya dikmişti ve cansız kol gözüne çarptı.

"Bana hayatını anlat, Jasper. Nasıl bu hale geldin? Davud'un hikâyesi gibi anlat da kafam dağılsın."

Denizci sandalyeye oturdu. "Benim de amacım buydu, Sör Walter. Çünkü anlatacaklarım son söylediklerinizi açıklar nitelikte olacak."

"Yo, hayat dersi istemiyorum. Bırak da onu ben vereyim. Hikâyeni anlat. Şu İrlanda şerbetinden bir bardak doldur. Bizi gecenin soğuğundan koruyacaktır. Anlatsana, ne zaman ve nerede böyle ağır yaralar aldın?"

"Altı yıl önceydi. Bovill ile birlikteydim."

Raleigh fısıldadı: "Demek Robert Bovill ile birlikteydin? Tanrı aşkına, Coffyn kanından birinin Robert ile ne işi olur? İnsan suretinde bir şeytan varsa, o Robert'in ta

kendisidir. Onun asık, kara suratına ve çatallı sakalına sinir oluyorum. Duyduğuma göre, Panama'da bir darağacında öldürülmüş."

"Öldü, ama yaşadığı gibi ölmedi. Ben oradaydım. Dualar ve şükürlerle, iyi bir Hıristiyan olarak Tanrı'ya kavuştu. Ertesi gün, ben de arkasından gidecektim, ama bir yerlinin yardımıyla o gece zindandan kaçtım. Çalıntı bir tekneyle, ormanlarla kaplı bir kıyıya gittim. Yaralarım iyileşene kadar o gür ormanda saklandım ve çok geçmeden kıyıya yanaşan bir gemi tarafından alındım."

"Peki ama yaralar nasıl oldu?"

"Rahiplerin ellerinde. Beni öldüreceklerdi; ellerindeki aletlerle aklımı çelmeye çalıştılar. Dik kafalı oluşumdan dolayı, onları bıktırana kadar onlarla oynayıp alay ettim. Ama kolumda ve bacağımda izleri kaldı. Yüzümdeki yarayı, bu olaydan aylar önce mertçe yapılan bir savaşta almıştım"

"Hepsini anlat. Robert Bovill ne arıyordu? Ve nerede?"

"Tanrı'nın Dağı'nı arıyorduk," dedi denizci saygıyla.

"Hiç duymadım. Belki Manoa'da, altının taş gibi bol olduğu yerdedir."

"Hayır, Manoa değil. Oraya, Meksika Körfezi kıyısından gidiliyor. Çok altın vardı."

"Buldunuz mu?"

"Buldum ve elime aldım. Getirecek olsak, bir düzine gemiyle ancak taşınırdı. Bulduğumuz değerli taşları krallar rüyalarında bile göremez."

Raleigh kolunun üzerine doğruldu. Yüzü dikkatli ve meraklıydı.

"Söylediklerine inanıyorum; mükâfatı günahlarının bağışlanması bile olsa yalan söylemezsin sen. Aman Tan-

rım! Ne hikâye ama! Tom Keymis'in ocağında kaderim değişmeden önce neden duymadım bu hikâyeyi?"

"Sadece ben biliyordum; diğerleri ölmüştü."

"Peki, size orayı anlatan kimdi?"

"Son saatlerinde Falmouth'a ayak basan ölüm döşeğindeki bir Fransız'dan duymuş Kaptan Bovill. Adam isim vermemiş, ama kaptan duyduklarını araştırıp Bristol'da bir ipucu yakalamış. Ancak kuzey İrlanda'da bütün gerçeği öğrenip yolun haritasını alabilmiş."

"Şu haritalar!" diye iç geçirdi Raleigh. "Bence bu haritaları, akıllı adamları büyüleyen periler yapıyor. Bir parça renksiz kâğıt ve bir parça bez; tuhaf çizgiler çoğu zaman kanla çizilir, 'altının bol' olduğu yerler çarpıyla işaretlenirdi. Biz ölümlüler daima çocuk kalırız ve hep oyuncak peşinde koşarız."

"Bu harita oyuncak değildi; sahibi, canı pahasına almıştı onu. Yo, Sör Walter, haklısınız. Çoğu harita şeytanların getirdiği oyuncaklardır. Ama bu seferki, Tanrı'dan gelen sözler gibiydi. Ama biz doğru okuyamamıştık. Sadece hazineyi düşünen kör adamlardık."

"Bu herkesin bildiği bir hikâye," dedi Raleigh. "Devam et, Jasper."

"Körfez'e vardık; işaretli noktaya. Geniş nehrin ağzı, kum kütleleriyle öyle doluydu ki, hiçbir gemi körfeze giremiyordu. Hamallık yapıp kürek çekerek teknelerimizi sığ suların ötesine taşımayı başardık ve derin sulara ulaştık. *Elli millik mesafede hiç İspanyol devriyesi olmadığını* önceden öğrenmiştik. Arazi, çorak ve boştu; yerliler bile yoktu. On gün boyunca kürek çektik ve sırıklar yardımıyla düz bir alanda ilerledik. Dağları görene kadar çok ter döktük. Orada biraz rahatlamayı umuyorduk; çünkü haritadaki yol nehirden ayrılıp vadinin bir tarafından yukarı çıkıyordu. Mevsimi olduğundan, meyve bulaca-

ğımızı düşündük ve de geyik. Artık yiyecek bulmalıydık; bozulmuş erzaklar kanımıza karışmaya başlamıştı."

Hatıralar, halâ tüylerini ürpertiyormuş gibi titredi adam.

"Eğer Tanrı, yeryüzünde cehennemi yaşatacak olsa, o vadiyi seçerdi; içinde ne bir akıntı ne de yeşillik vardı. Bayırları kaplayan, küflenmiş bakır rengindeki etli çalılıklar ve acımasız kayalıklar ilerlememizi engelliyordu. Leş kuşlarından başka yaşayan hiçbir canlı yoktu. Bir de yılanlar vardı: her taşın altından bir yılan çıkıyordu ve arı vızıltısına benzeyen sesler çıkarıyorlardı. Bu yılanların zehirleri yüzünden iki güçlü arkadaşımızı kaybettik. Gökyüzü sapsarıydı; dillerimiz damaklarımıza yapışmıştı. Üzerimize çöken boğucu buhar bulutu, azıcık kalan yiyeceğimizi de bozmuştu. Ölüme daha önce hiç bu kadar yakın olmamıştık. İyi kalpli kaptanımız olmasa, sanırım çoktan geri dönmüş olurduk. O lanetli vadide koşarak bize haritadaki yolu ve sonundaki 'Tanrı'nın Dağı' yazısını gösterdi. Gösterirken nasıl da elleri titriyordu! Çok hastaydı; genelde çok huysuz olmasına rağmen, çok da anlayışlıydı.

"Gerçekten, huysuzdur," dedi Raleigh. "Robert Bovill'i sakinleştiren şey sıradan bir hastalık olamaz. Vadide ne kadar kaldınız?"

"Her şey kötüye gitmeden önce üç gün. Büyük dağın yüzü, kılıçla kesilmiş gibiydi. Üçüncü gün, karşımıza *kayadan bir duvar çıktı. Bu duvar, kesiğin başı gibiydi.* Nasıl yaptık bilmiyorum, ama yarıklar ve çatlakların yardımıyla duvara tırmandık. Güçlüler, çekme halatlarıyla güçsüzleri yukarı çekti. İyi ki yanımızda o halatlar vardı. Orada Francis Derrick'i kaybettik; yüksek bir noktadan yere düştü ve kafasını bir kayaya çarptı. Onu tanıyor muydun?"

"Doksan beşte benimle gemideydi. Demek böyle öldü Francis?"

"On bir kişi kalmıştık ve iki kişi daha ölüyordu. Kayaların üzerindeki düzlükte, bir çözüm yolu aradık, ama bulamadık. Kuru bir denizin dibi gibiydi; her yer kum ve büyük yarıklarla kaplıydı. Her delikten canavar gibi yengeçler çıkıyor, bizden kaçarken –rüzgârlı havalarda yüzümüze vuran su damlaları gibi– kum saçıyorlardı etrafa. Bazılarını öldürdük; kanları balçık gibi yemyeşil ve kokuları, ölü kemiklerinin toplandığı odaların kokusu gibiydi. Her yerde şişman akbabalar vardı; öyle alçaktan uçuyorlardı ki, kanat çırpışlarıyla oluşan esintiyi hissedebiliyorduk. Bazı bölgelerde, yerdeki çatlaklardan insanın başını döndüren sülfür gazı sızıyordu."

Raleigh ürperdi. "Madre de Dios, sen cehennemi tarif ediyorsun."

"Şüphesiz orası cehennemdi. Bizi şeytani topraklardan kurtaracak tek bir şey vardı. Korkudan kemiklerimiz erimişti. Sonunda başka tepeler yükseldi ve kendi gözlerimizle bunların yeşil olduğunu gördük... Kaptan Bovill'in görünüşü değişmişti. "Bakın," diye bağırdı, "Tanrı'nın Dağı! Cennet karşınızda. Bildiğiniz gibi, Cennet'e giden yol, şeytanın ülkesinden geçer. Ha gayret, kahramanlar, yakında dinleneceğiz."Adamın şevki, yorgun baldırlarımızı ve bitkin vücutlarımızı iki günlük bir işkenceye daha dayanmaya zorladı. O saatleri hatırlayamıyorum bile. Hepimiz aklımızı kaçırmış gibiydik ve tuhaf şeyler söylüyorduk. Gözlerim öyle bir yapışmıştı ki, önümü görmek için göz kapağımı sık sık yırtarcasına aralamak zorunda kalıyordum. Saatler geçtikçe, yeşil tepe daha da yaklaşıyordu. İkinci günün akşamında tepe önümüzde duruyordu. Tatlı su da bulmuştuk. Ayrıca,

üzerinde çilekleriyle yerlerde sürünen bir yığın bağ vardı. Uyumaya hazırlanırken, rahip geldi."

Raleigh şaşırdı. "O yerlerde bir rahibin ne işi varmış? İspanyol muydu?"

"Evet, ama bizim bildiğimiz rahiplerden değil. Papegot mu, değil mi bilmiyorum. Yüksek mertebeli bir rahipti. Bir kemik kadar beyaz ve kuruydu. Gözleri cam gibi parlıyordu. Din adamlarından hoşlanmayan Kaptan Bovill onu esir alacaktı; onun İspanyol güçlerinin habercisi olduğunu sanmıştı. Adamın elini tutunca, bir hayalete dokunmuş gibi oldu. Hepimiz sessizliğe bürünmüştük: adam ölmek üzereydi."

'Moriturus te saluto,' dedi ve sonra daha iyi anladığımız İspanyolca sözler gevelemeye devam etti. Yiyeceklere dokunmuyor, tatlı sudan içmiyordu. 'Hiçbir şey içmeyeceğim,' dedi, 'ta ki, Babası'nın Krallığı'nda İsa ile yeni şaraptan içene kadar. Ölümlü gözlerin görmediklerini gördüm; Tanrı'nın vekilleriyle konuştum ve beni yeni bir görevle kutsadılar.'

"Çimenlerin üzerinde oturuşunu hatırlıyorum: sesi güçsüzleşiyor ve bir bebeğin ağlayışına benzemeye başlıyordu. Kim olduğunu veya nereden geldiğini söylemedi bize. Kafasındaki tek şey ona gelen vahiydi. 'Buralar Tanrı'nın tepeleri,' diye bağırdı. 'Kısa süre sonra, eski kralların şehrine varacaksınız. O şehirde altın, denizdeki kum kadar boldur. Orada metallerin içinde donmuş halde oturur, *haklarında verilecek hükmü beklerler. Gerçi çok*tan hüküm verilmiştir ve bence bu hüküm yerindedir: büyük hazinenin başında ölü adamlar nöbet tutacaktır.'

"Sanıyorum ki, yorgunluk ve açlık aklımızı başımızdan aldığından, on bir adamın hiçbiri –ölmek üzere olan ikisi de dâhil– kendinde değildi. Yine de, Kaptan Bovill'in nazik sözlerle bu büyük hazinenin yerini sorduğunu;

rahibin de kendinden geçmiş biri gibi, ağır ağır ve tuhaf bir şekilde konuştuğunu duyabiliyordum. 'Bu Tanrı'nın Dağı,' dedi, 'biraz daha yolunuz var. Orada cennetten gelmiş meleklerin dolaştıklarını görebilirsiniz.'"

Raleigh başını salladı. "Delilik Jasper; hepsi yorgunluktan... Nasıl olduğunu bilirim... Ama yine de bilmiyorum. Batıdaki o topraklarda saklı kalmış maceralara sınır çizmek benim işim değil. Sonra ne oldu, dostum?"

"Sabahın erken saatlerinde rahip öldü; bizim iki arkadaş da. Onlar için mezarlar kazdık. Kaptan, onlar için dua etmemi istedi. Geriye kalan dokuz kişi, büyük bir heyecanla titriyorduk. Kutsal bir iş yapacakmışız gibi gücümüzü toplamıştık. Kaptan Bovill'in kabalığının yerini alçakgönüllü tavırlar almıştı. 'Kaderimizi değiştirmek üzereyiz,' dedi, 'Tanrı'ya şükrederek ilerleyelim.' O sabah ilk adımlarımızı attık; kiliseye giren adamlar gibi yürüyorduk. Yeşil bir vadinin üzerinden dolaştık. O vadide çeşit çeşit meyveler ve cıvıldayan kuşlar vardı. Pırıl pırıl bir nehirden tepelere doğru çıktık. Bence, o anda aramızdaki hiç kimse rahibin anlattığı melekleri düşünmüyordu; herkesin aklında altından yapılmış krallar vardı."

Raleigh kanepeden kalktı ve dirseklerini masaya dayayarak adama dikkatle baktı. "Peki, buldunuz mu altın kralları?"

"Bulduk. Öğle olmadan ölü bir şehre geldik. Sokaklarda ve bahçelerde çimenler büyümüştü; tunçtan yapılmış kırık dökük kapılar menteşeleri üzerinde sallanıyordu. Ama korkutucu bir şey yoktu ortada. Ortalık temiz, süpürülmüş ve sessizdi. Her evin çatısı işlenmiş altındandı; kare sütunlar altın levhalarla kaplıydı. Ölülerin oturduğu yerlere değerli taşlar yığılmıştı... Şöyle söyleyeyim: İspanya'nın, yerlilerin topraklarına ayak bastıklarından beri onlardan topladığı bütün zenginlik, ölü kral-

ların evlerindeki servetin bir parçasının tırnağı bile olamaz."

"Peki ya krallar?" diye araya girdi Raleigh.

"Onlar, tahtlarında tamamen altına bürünmüş halde hareketsiz oturuyorlardı. İnsanlar gibi giyinmişlerdi. Ama yüzleri yoktu; kıymetli taşlarla süslenmiş altın tabakalar vardı yüzlerinin yerinde."

"Ne hazine ama! Ne hazine! Sonra ne yaptınız?"

"Delirdik." Denizcinin sesi ağır ve hüzünlüydü. "Daha bir saat önce ciddi düşünceler içinde olan bizler, talan edebileceğimiz hazineyi görünce bayağı haydutlara dönüşmüştük. Bu altın heykellerin korumakta olduğu asıl büyük hazineyi düşünen yoktu. Çocuklar gibi gülüp çığlıklar atıyor, ölülerin yüzlerindeki tabakaları parçalıyorduk... Taşlarla kaplı bir yüzü, bıçağımın kabzasıyla nasıl da çekip koparmıştım! Tuzla buz olmuş kemikler saçılmıştı yerlere... Ama, saldırıp yağmaladıkça, titreme nöbetlerine kapılıyorduk. Ne de olsa bu dünyaya ait değildi hiçbir şey. Ara ara içimizden biri durup ağlamaya başlıyordu. Ama altın tutkusu bizi avucuna almıştı. Bizi üzen tek şey, bunları taşımamızı kolaylaştıracak yük katırlarımızın olmaması ve geldiğimiz yolun cehennemi andıran korkutucu ovaları ve vadileriydi."

"Kaptan Bovill'in isteğiyle, şehrin dışında bir çayırda kamp kurduk. Birimiz geyik vurduk ve karnımızı bir güzel doyurduk. Kaptan aklındakileri bizimle paylaştı. *Amacı, küçük ama değerli olan taşları ve aynı şekilde bir* miktar altını güvence olarak üzerimizde taşımamızdı. Sonra, dağların üzerinden kuzeye doğru ilerleyecek, denizden beri takip etmekte olduğumuz nehri izleyerek daha yüksek bir noktaya ulaşacaktık. Planın işleyeceğini düşünmüyordum; çünkü haritada sadece tek bir yol çizilmişti. Buna rağmen, geldiğimiz yolun yarattığı korku

öyle büyüktü ki, itiraz etmedim. Ganimetlerimizi, herkese eşit yük gelecek şekilde paylaştırıp yola çıktık. Öğle olmadan krallar diyarından çıkmıştık."

"Ya sonra? Yol zorlayıcı mıydı?" Raleigh'in donuk bakışlarında bir çocuğun heyecanı vardı.

Zorlayıcı da laf mı! Dimdik dağlara tırmanış ve akıl almaz dikenlerle dolu vadideki mücadele. Ama en azından su ve yiyecek vardı; dayanamayacağımız kadar büyük bir zorluk da yaşamadık. Çıkış yolu gibi tehlikelerle dolu bir cehennem değildi. Bu yüzden biliyordum ki, bu yol bize bela getirecekti; çünkü haritadaki yol gibi Tanrı tarafından çizdirilmemişti."

Raleigh güldü. "İman; anne tarafından almışsın bu yönünü. Bütün Coffyn ailesinde Jean Calvin'in izi vardır."

"Yalan söylemiyorum. Değerli taşlar dışında, bütün yüklerimizi parça parça atmak zorunda kaldık. Yedinci gün, nehri gördüğümüzde, İspanyol bir grupla karşılaştık. Kuzeydeki madenlerden gelen bir kafileydi. Dağınık halde, önümüzü bile görmeden yürüyorduk; gafil avlanmıştık. Nehrin kıyısına ulaşıp akıntıyı kendimize siper ettik. Ama biz fark etmeden onlar her yanımızı sarmışlardı."

"Kalabalıklar mıydı?"

"Altmış kişi kadar. Yorgun ve barutu bile olmayan dokuz adama karşı, zinde ve silahlı adamlar. İçinde bulunduğumuz delilik halinden kurtulup aklı başında Hıristiyanlara dönüştük hemen. En dikkat çeken ise Kaptan Bovill idi. Biz İspanyol mermileri altında, savunma hesapları yaparken, 'Göreceğimizi gördük,' dedi bize, 'bu sırrı kimse öğrenemeyecek. Eğer Tanrı ölmemizi isterse, bu sır da bizimle birlikte ölecek. Adamlar sayıca bizden çok üstünler ve en kötüsünü düşünecek olursak, bu kıy-

metli taşları savaş ganimeti olarak kaybetmemek için, onların bulmasına fırsat vermeden üzerinizdeki bütün taşları nehre fırlatacağınıza inanıyorum. Eğer bu değerli şeyleri görürlerse, araştırmaya koyulup tesadüfen şehrimizi bulabilirler. İçimizden birisi bir gün oraya geri dönecek...' Barutumuzun yetersiz olduğunu söyledim, ama yarım gün boyunca saldırıya direndik. Düşman bizim sınırımıza girdiğinde ise onları geri püskürttük. Sonunda umutlar tükendiğinde, taşların ebedi ikametgâhlarına gittiklerini belirten sesler duyulmaya başlandı. Bir İspanyol kılıcının kafatasımı yardığını hisseder gibi oldum, ama bilincimi kaybetmeden önce Kaptan Bovill'in haritayı parçalara ayırdığını ve silahını bir kez daha ateşlemek için bu parçaları kullandığını gördüm. Bu sırada, bir gün geldiğimiz yoldan geri döneceğimizi haykırıyordu İngilizce."

"Döndünüz mü?"

Denizci kafasını salladı. "Bu dünyada değil. İçimizden ikisi hemen oracıkta katledildi; ikisi de kıyıya giderken yolda öldü. Uzun süre ölümle yaşam arasında gittim, geldim. Panama'da Almirante'nin hücresinde kendime gelene kadar neler oldu bilmiyorum... Gerisini biliyorsun zaten. Kaptan Bovill Tanrı'ya şükrederek öldü. Onunla birlikte Somersetli üç cesur genç daha öldü. Ben kaçtım ve sana bu hikâyeyi anlatıyorum."

Raleigh düşünüyordu. Aniden ayağa kalktı ve dönencelere has şafağın ışıklarıyla titremekte olan iskeleye doğru baktı. Kafasını dışarı çıkarıp tatlı, soğuk havayı kokladı ve arkadaşına döndü.

"Şehre giden yolu biliyor musun?"

Diğeri onaylayarak başını salladı. "Sadece ben."

"Neden olmasın, Jasper?" dedi. Raleigh'in yüzü kararlı ve istekliydi. Gözlerinde, iz peşindeki yaşlı bir av

köpeğinin açlığı vardı. "Herkes beni terk ediyor; tek düşündükleri kendi çıkarları. Hiçbiri peş para etmez. Büyük işler için hevesli değiller. Herbert'i üç gemi dolusu korkak adamla eve gönderirim; sen ve ben de Destiny'i alır, hazineye doğru dümen tutarız. Ned King gelir; Pommerol de. Neden olmasın, eski dostum?"

Denizci başını salladı. "Ben gelemem, Sör Walter."

"Neden, dostum, bu mucizenin, tepeler yıkılıp o şehir yerle bir olana kadar gizli kalmasına izin mi vereceksin?"

"Döneceğim oraya, ama şimdi değil. Oğlum büyüdüğünde, gideceğim; ama, yalnız başıma."

"Altın kralların şehrine mi?"

"Hayır, rahibin anlattığı Melekler Dağı'na."

Bir süre sessizlik oldu. Hafif seher esintisi, gemiye doğru küçük dalgalar gönderiyor, gemiye çarpan dalgalar, parlak gökyüzü sabah şarkısını söylüyormuş gibi sesler çıkarıyordu. Raleigh, titreyen lambayı söndürdü. Kamara, solgun bir zümrüde benzeyen, parlak yeşil bir akşam karanlığına bürünmüştü. Denizden gelen hava, masanın üzerindeki kitabın sayfalarını çevirdi. Kürklü elbisesini bir kenara fırlattı ve uzun kollarını tavana uzattı.

"Bence ateşim düştü... Hikâyenin, benim itiraflarıma bir açıklama getireceğini söylemiştin. Nasıl, yoksa İlyada mı?"

"*Ebedi zevkleri tatmayı başarabilirdik, ama daha de*ğersiz şeyler için onlardan vazgeçtik. Bu yüzden de adamakıllı cezalandırıldık ve alçaklıkta bile başarısız olduk. Siz de, Sör Walter, sizin de gönlünüz gösterişli öteberiye kaydı."

"Kesinlikle öyle," dedi Raleigh ve güldü.

"Ama pek uzun sürmedi bu. Azimle, kutsal bir amaç edindiniz kendinize ve bu yolda başarısız olmayacaksınız."

"Bilmiyorum. Bilmiyorum. Büyük hayallerin vardı ve onların peşinden gitmeye uğraştım. Ama çoğu kişi bunlara boş işler dedi, Jasper. Bana ne sağladılar? Yaşlı ve hasta bir adamım, tek kuruşum yok ve rezil oldum. Majesteleri, bana sert bir karşılama hazırlayacaklar. Melekler Dağı benim için dayanak olacak."

"Ancak, bir insan öyle yüksek yerlerden geri dönmez. Ben kendi kutsal tepemi bulduğumda, kemiklerimi bile orada bırakacağım. Bu biçimsiz organların veya sizin hoş başınızın başına geleceklerin ne önemi var ki? Sonunda hepsine aynı şey olacak, Sör Walter. Ölmeyeceğiz. Siz İngilizlerin kalplerinde öyle bir ateş yaktınız ki, daha temiz bir dünyada bu ateş yüz bin ocak yakacak."

Raleigh, üzgün ama gururlu bir tavırla gülümsedi.

"Tanrı yaptı bunu! Peki ya sen?"

"Soyumu devam ettirecek bir oğlum var. Benim ektiklerimi o biçecek. O, onun oğlu veya onun oğlunun oğlu."

Küçük odaya sabahın aydınlığı dolmuştu. Amiral şimdi, öteki adamdan daha genç görünüyordu. Taze ışık öteki adamı buruşmuş bir ağaç kabuğu gibi gösteriyordu. Sertçe ayaklandı ve kapıya yöneldi.

"Gerçekten de benim için Davud oldun," dedi Raleigh. *"Bu gece, hem ruhuma hem de bedenime şifa* getirdi. Kahvaltı yapmayı düşünüyorum... İngiltere'mizin mucizelerle dolu bir tarihi var! Fransızsın veya değilsin, fark etmez, Jasper. Sende, Tanrı'nın sabrına benzeyen bitmek bilmez bir sabır var."

KRAL KATİLİ

Havada sert bir ayaz vardı. Bay Nicholas Lovel, Lincoln's Inn yakınlarında, Chancery Lane'deki evine çıkan çürük, ahşap merdivenlerden çıkıyordu. O sabah, Chilterns'teki topraklarını gezmişti. Üzerinde halâ binicilerin giydiği ağır manto ile Colne çamurlarına bulanmış uzun çizmeleri vardı. Bütün gün adli meselelerle meşgul olmuştu. Noel tatili olmasında rağmen, şehir tüccarları arasındaki şöhretinden dolayı işi bitmek bilmemiş, feragatnameler konusunda fikirleri istenmişti. Londra'nın böylesine tuhaf hallerine sık rastlamadığını düşündü. İnsanlar, devletle ilgili konularda yüksek sesle fikir beyan etmekten kaçınıyor, ayaklarını *yalayan avukatlar bile, sanki onun yanında ağızlarından* kaçıracakları bir söz onların sonu olabilirmiş gibi korkuyla onu gözlüyorlardı. Bu dikkatli hukuk adamının Cromwell'e çok yakın olduğu; hatta Marston'dan Dunbar'a kadar oda arkadaşlığı yaptıkları biliniyordu. Avam Kamarası'ndan olmamasına rağmen, parlamentodaki on adamdan daha fazla itibara sahipti. Bay Lovel'in,

çevresindeki insanların yaşadığı gerilimin farkına varmaması imkânsızdı. Orada fark etmese, sokakta karşısına çıkardı. Pride'nin atlı polisleri her yerdeydi; asık suratlarıyla atlarını süren, görev saatleri dışında sıkıntılı bir tavırla tütün içen, iri, sessiz ve savaşmaktan zayıf düşmüş adamlardı. Yollarda, onların işleri için koşuşturururken soğuktan ve bilinmeyen tehlikelerin yaratabileceği tehditlerden kendilerini korumaya çalışan vatandaşlar görülürdü. Londra daha önce hiç böyle bir Noel zamanı görmemişti. Herkes mutsuz ve kaygılıydı. Her saat başı çalan Paul'un çanları, felaket habercisi gibi dinleniyordu.

Uşağı onu merdivenlerde karşıladı.

"Kendisi burada," dedi, "Bell Yard'da onu bekledim ve gizlice buraya getirdim."

Lovel başını salladı ve mantosunu çıkararak adama verdi. "Gözünü kapıdan ayırma, Matthew," dedi ona. "Bir saat boyunca yalnız olmalıyız. Sör Harry bile gelse, kimseyi içeri alma."

Küçük oda, kömür ateşinin çıkardığı ışıkla aydınlanmıştı. Kırmızı perdeler çekilmişti ve sadece tek bir lamba yanıyordu. Odadaki tek kişi, kollu deri koltuğa sere serpe yayılmıştı; uzattığı bacakları ateşin ışığıyla aydınlanıyor, kafası ve omuzları ise gölgede kalıyordu. İçeri giren biri adamın yüzünü seçemezdi; çalışmaktan gözleri yorulmuş olan Lovel kapıyı arkasından kapamadan önce bir süre ona baktı.

"Sana geldim, Nick. Her sıkıntılı anımda yaptığım gibi."

Konuşanın sesi, sertti; kalabalık arasında bağırmaktan mahvolmuş bir tellalın sesi gibiydi. Ayağa kalktı; vücudu ağır, yaşlı bir adama benziyordu. Bacakları bedenine göre fazla kısaydı. Üzerinde bir asker parkası ve kemeri vardı; ama kılıcı yoktu. Elli yaşlarında olabilirdi;

ama yüzü sert hava nedeniyle yıpranmıştı. Bu yüzden yaşını tahmin etmek kolay değildi. Kalın, düz ve siyah perçemlerinin arasında gri olanlar da vardı; ama çenesindeki benden çıkan tüyler griydi. Yanakları dolgundu; büyük ağzı devamlı tefekkür halindeki bir adamın dudakları gibi büzülmüştü. İlk bakışta, toprak sahibi biri veya mütevazı bir mal varlığı olan bir köylü gibi görünüyordu. Gözleri ise bunu yalanlıyordu. O gözlerde, hükmeden ve emreden birinin bakışları vardı; ağızlara kilit vurup, ağzın sahibini, dünyayı kıracak veya bükecek bir çekice çeviren bakışlar.

Bay Lovel ateşi harlatıp diğer koltuğa oturdu.

"Kral mı?" diye sordu. "Konuyu son konuştuğumuzda kararsızdın. Seni ikna ettiğimi sanıyorum. Kafan yeniden karıştı mı yoksa?"

Diğer adam büyük kafasını salladı. Bu haliyle, saldırmadan önce yeri eşeleyen büyük bir boğaya benziyordu.

"Henüz karar vermedim," dedi. Sözleri öyle tutkuluydu ki, bir kükreme gibiydi.

Lovel, parmak uçlarını birleştirip koltuğunda geri yaslandı. Müşterisinin karşısında oturan bir kanun adamı gibiydi. "Bu konularda karar sahibi olmak bizim gibi fani canlıların işi değil," dedi. "Kanunun ışığıyla aydınlanmayan karanlık koridorlarda yürüyorsun. Yargıç olmadığın için, senden adalet sağlaman beklenmiyor. Ama devletin selametini düşün. Siyaset, Oliver. En önemlisi, siyaset."

Diğeri başını salladı. "Ama siyaset ikiyüzlüdür ve ben hangisini seçeceğimi bilmiyorum."

"Halâ düşünüyor musun?" diye sordu Lovel sertçe. Bu konuyu görüşeli iki hafta oldu ve ben seni ikna ettiğimi sanmıştım. Hiçbir şey değişmedi. Şöyle özetleyeyim:

Imprimis, yani İngiltere hukuku, İngiltere Kralı'nı karşısına alabilecek bir mahkeme tanımaz."

"Hişt! Şunu söyleyip durma. Vane de aynı şeyi geveleyip duruyor zaten. Genç Sidney'e söylediğimi sana da söyleyeyim: Bizler mahkemelerin ve avukatların tartışmalarının ötesindeyiz. Eğer İngiltere isterse, tacıyla birlikte Kralın kafasını kesiveririm."

Lovel gülümsedi. "Bu benim iddiam. Sen bir yargılamadan bahsediyorsun; ama adalette, anayasaya bağlı bir mahkeme veya geçerli bir kanun olmadığı sürece yargılama olamaz. Kralı yargılayacaksan, bu kuralına uygun yapılır. Böyle bir kuraldan bahsedebilir misin, Oliver? Daha, kesin bir karara bile varamadın. Kim varabildi? Vane varamadı. Fairfax de. Whitelocke de. Widdrington ve Lenthall da. Aslına bakılırsa, eski arkadaşın Nick Lovel de."

"Ordu bunu hak ediyor. Özellikle de ordudaki gerçek iman sahipleri."

"Ne zamandan beri acemi askerlerin siyasal hükümlere varabileceğini düşünüyorsun? Şunu da hesaba kat, dostum. Eğer Kralı mahkemeye çıkarırsan, sadece tek bir sonucu olabilir. Onu yargılayacak yazılı bir kanunun olmadığı için, tek ölçütün halkın menfaatleri konusundaki görüşlerin olacaktır. Halkın menfaatleri ise Kralın en kusurlu olduğu konu. Suçlunun hükmü kabul edilecek ve ölüm cezası verilecek. Onu mahkemeye çıkarmak, karşısına çıkan her şeyi devirecek büyük bir taşı tepeden aşağıya bırakmak gibi olacak. Kralını ölüme mahkûm edeceksin, ama kimin adına?"

Cromwell ellerinin arasına gömdüğü başını kaldırdı. "Avam Kamarası ve İngiltere'nin iyi insanları adına."

"Akılsız adam. Avam Kamarası, zaten senin kepaze ettiğin dikkate alınmayan bir grup. İngiltere'nin iyi insan-

larına gelince, her on iki kişiden onu, sana karşı zaten. Bu başarı, senin kendi adına ve Ordu'nun ileri gelenleri adına elde edilmiş olacak; bir savaş hareketi olacak. Kralı ortadan kaldırarak, onun taraftarlarını da mı ortadan kaldırmış olacağını sanıyorsun? Hayır, sadece bir şehit kazandıracaksın onlara. İngiltere'deki her kadın için yeni bir aziz yaratmış olacaksın. Düzenden memnun olan bütün ılımlı halka kötülük etmiş olacaksın. Ve kılıcını yere bırakmak istediğin anda, onu yegâne karar mekanizması haline getirmiş olacaksın. Buna ne diyorsun?"

"Ölümünden bahsetmeye gerek yok. Ya sadece tahttan indirilmesine karar verilirse?"

"Kendini kandırıyorsun. Mahkemeye çıkarsa, bu süreci sonuna kadar götürmek zorunda kalırsın. Tahttan indirilmiş bir Kral, kendi ellerinle ateşe verdiğin bir fıçı baruta benzeyecektir. Onu saklayamazsın ki, bir tehlike olmaktan çıksın. Onu şartnamelerle zapt edemezsin."

"Çıplak gerçek bu işte," dedi Cromwell ümitsizce. "Adam tam bir gurur abidesi. Denbigh ve öteki lordlar ona gittiğinde, kapıyı yüzlerine kapatmış. İkiyüzlü anlaşmaları bozmakla uğraşmayacağım artık. Eğer Tanrı'nın çaresiz halkı güvende olacaksa, sivri dişleri çekilmeli ve halka zarar veren gücü yok edilmelidir. Ama bunu nasıl yapacağız?" dedi umutsuz bir tavırla.

"Bir yol bulunmalı. Ama bu yol, senin iyi niyetli hedeflerini ezecek o kolay yol olmasın. Devletin düğümleri *çözülmek zorunda, ama kılıçla keserek değil.*"

Cromwell üzgün bir halde gülümsedi. Uzun yüzünde, bir an için şaşkın bir çocuğun meraklı hali belirdi.

"Arkadaşım Nicholas, biliyorum ki sen dindar bir adamsın. Ama korkarım, ruhun fazlasıyla dünyevi şeylerle çevrelenmiş ve boş fikirlere gereğinden çok güveniyorsun. Ben de kararsızım. Senin söylediklerini kabul

ediyorum, ama sorunu çözdüğünü sanmıyorum. Aslında, bu geç saatte, bedensel düşüncelerin sonuna gelmiş bulunuyoruz. Tanrı'nın bize gösterdiği büyük mucizeler sonuçsuz kalamaz. Onun yüce takdiri, mutlaka doğru bir sonuç verecektir. Tanrı'nın gücü her şeye yeter."

Ayağa kalktı ve çözmüş olduğu kemerini taktı. "Bir işaret bekliyorum," dedi. "Bana dua et, arkadaşım. Kafam karmakarışık. Whitehall'da Kralın şaşaalı yataklarından birinde yatıyorum geceleri; ama gözümü bile kırpmıyorum. Senden, bilgeliğin olgunluğunu öğrendim; ama yüreğime bu yetmiyor. Tanrı'nın emrini duymaya hazır şekilde halâ arıyorum. Yüce takdiriyle bana kutsal yolu göstereceğinden şüphem yok."

Ağır ayakları merdivenden aşağıya inerken, Lovel düşüncelere dalmış gibi duruyordu. Aşağıda bir fısıltı ve ardından kapının kapandığını duydu. Belki de beş dakika boyunca hiç kıpırdamadı. Sonra alışkanlığı olduğu üzere, kendi kendine konuştu. "Tehlike geçmedi," dedi, "ama sanırım siyaset üstün gelecek. Vane şu hukukla ilgili gevezeliklerini bir bıraksa... Oliver halâ karar aşamasında, ama doğru yolda ilerliyor... Hugh Peters ve grubunun yanlış işler yapıp yapmadığına bakmalıyım. Şükürler olsun ki, önemli adamım üçte bir hayalperestse, üçte iki icraatçı ve danışmanlarını ölçüp biçebiliyor."

Soğuk ve günün yorgunluğu onu iyice acıktırmıştı. İnce bir kayın ağacı dalıyla ateşi harlattı, çıkardığı mantosunu giydi ve uşağına bazı talimatlar verdikten sonra yemek yemek için dışarı çıktı. Adeti olduğu üzere, yanında kimse yoktu. Şehir tehlikeli olamayacak kadar kederliydi.

Chancery Lane'yi geçti ve Fleet Caddesi ile Holborn arasındaki dar meydanlardan geçti. Niyeti, Fetter Lane'deki, Gilpin'in mekanına gitmekti. Burası, uzun

cübbelilerin sevildiği sessiz bir yerdi. Sokaklar merak uyandıracak kadar sessizdi. Hava donduruyor ve kar serpiştiriyordu. Bu yüzden, cübbesinin bir katını kulaklarını örtecek şekilde boynuna sardı. Zihni kendi düşünceleriyle zaten çok doluydu ve kulaklarını da örtünce çevresinde olup biteni duymaz olmuştu. Bu sebeplerden dolayı, onu takip eden ağır adımları fark edemedi. Bir yolun köşesinde ayaklarına çelme takıldı ve kafasına ağır bir bez parçası geçirildi. Ayaklarını kurtarmaya uğraşıyordu, ama Naseby'den kalan topallık onu engelledi. Kaldırım taşları buz gibiydi; yeniden düştü. Bu sefer sırt üstü düşmüştü. Kafası yere çarptı ve bilincini kaybetmemiş olmasına rağmen, algıları afallamıştı. Bacaklarının ve kollarının ustalıkla bağlandığını hissetti. Bu sırada, kafası da yumuşak bir şeylerle sarılıyordu. İşe yaramayacağını anlayınca, mücadele etmeyi bıraktı ve başına gelecekleri beklemeye başladı. Kulağına sesler çalınıyordu ve yanılmıyorsa konuşanlardan biri kadındı.

Geçitteki bu olay göründüğünden daha çok acı vermiş olmalıydı, çünkü Bay Lovel uykuya dalmıştı. Uyandığında, kafasını toparlamakta zorlandı. Kafasının arkasındaki acıdan başka hiçbir rahatsızlık hissetmiyordu vücudunda. Onu yakalayanlar, kendisini nazikçe bağlamışlardı; bağladıkları yerler hiç acımıyordu. Ama birkaç denemeden sonra, bağların çözemeyeceği kadar güçlü olduğuna ikna oldu. Esas kaygısı, yiyemediğini hatırladığı akşam yemeğiydi. Aynı zamanda bir fikir adamı olduğundan, aç olmasına rağmen, üşümediğini fark etti. Engebeli bir yolda hızla ilerleyen bir at arabasındaydı. Arabanın camları buz tuttuğuna göre, dışarıdaki hava dondurucu derecede soğuk olmalıydı. Arabada sürücüler vardı; yürüyen atların tıkırtıları duyuluyordu. Bazen arabanın camında bir fenerin ışığı parlıyor ve kar taneleri

arasından bir yüz karanlıkta ona bakıyordu. Bu yüz, daha önce gördüğü bir yüze benziyordu.

Bay Lovel olan biteni düşünmeye başladı. Kaçırıldığı kesindi de, kim tarafından ve ne amaçla kaçırılmıştı? Acıyla, bunu oğlunun yaptırmış olabileceğini düşündü; çünkü uzun zamandır eve gelmesi yasaktı. Goring'in eski metresiyle evlenmiş bir ahlâksız olan oğlundan her türlü fenalığı beklerdi. Ama Jasper'in bir aptal olmadığını ve böyle bir deliliğin ona bir şey kazandırmayacağını düşüneceğini hatırlattı kendine. Ayrıca, böylesine para gerektirecek bir girişim için parası da yoktu büyük ihtimalle. Kralın taraftarları geldi aklına. O fikri hemen kafasından attı. Karşıt görüşlüler, ona belli oranda saygı duyardı ve kendisi ılımlı yapısıyla bilinirdi. Hayır; eğer bu işe siyaset bulaştıysa, bu Ireton'un işiydi. Ireton, onun Cromwell ile olan yakınlığından korkuyordu. Ama o Tanrı'nın aklı başında bir kuluydu ve katil değildi. İşin içinden çıkamıyordu.

Araba aniden durduğunda, Bay Lovel'in aklından geçenler bunlardı. Kapı açıldı. Oynayan lambanın ışığının oluşturduğu yarım daireye bakarken, üzerinde kar tanelerinin konduğu bir sürücü paltosu olan uzun boylu ve genç bir kadın gördü. Kadın atından inmişti. Atın burun deliklerinden çıkan duman, kadının giysisinin kollarındaki buzu eritiyordu. Yüzünde bir maske vardı; ama babasını kandırmadı.

"Cecily," diye bağırdı. İyice aptallaşmıştı. "Bu delice oyun da neyin nesi?"

Kız, cevap vermek için dizginlerini hizmetçiye fırlatıp babasının yanına arabaya çıktı. Tekerlekler yine dönmeye başladı.

"Ah, baba, canım babam; lütfen beni affet. Öyle korktum ki. Düştüğünde, plandan vazgeçmesi için

Tony'e yalvardım; ama o sana bir şey olmadığına beni ikna etti. İyi olduğunu söyle lütfen."

Bay Lovel gülmeye başladı. Gülüşünde bir rahatlama vardı; çünkü kendine bile itiraf edemediği kadar çok tedirgin olmuştu aslında.

"Hiç de iyi değilim!" diyerek bağlarını gösterdi. Böyle sevgi gösterilerinden hoşlanmıyorum, Cis."

"Kaçmaya çalışmayacağına söz verirsen, bağlarını çözerim." Pelerininin altındaki küçük el çantasından bir terzi makası çıkarırken oldukça düşünceliydi.

Bay Lovel daha yüksek sesle güldü. "Bu havada yerimden bile kalkmayacağıma söz veriyorum."

Düzgün ve hızlı bir şekilde ipleri kesti. Adam kollarını ve bacaklarını uzatarak gevşedi.

"Akşam yemeği de yemedim."

"Zavallı babacığım. İki saat içinde, yemeğini yiyeceksin. Kalacağımız yer... Ama bunu söyleyemem."

"Bu yolculuk nerede bitecek? Hiç haber alamayacak mıyım, canım?"

"Söz verdin, unutma. Bu yüzden sana söyleyeceğim. Tony ve ben seni Chastlecote'ye götürüyoruz."

Bay Lovel fısıldadı. "Uzun ve zor bir yolculuk. Aralık ayında rüzgâr daha sert eser. Kendi evimde olmayı tercih ederdim."

"Ama orası güvenli değil." Kızın sesi samimiydi. "İnan bana, sevgili babacığım, sadece seni düşündüğümüzden. *Tony, Londra sokaklarının kana bulanacağını* söylüyor. Güvenilir ve gizli kaynaklardan öğrenmiş. Ordunun içinde Kralın bir grubu var ve bu grup Cromwell'i düşürmek için gizlice İskoçyalılar ve bizim parti ile iş birliğine girmiş. Tony diyor ki, zor bir iş olacakmış ve suçlularla birlikte masumlar da ölecekmiş... Bana bunu söylediğinde, senin canından endişe duydum ve seni

sevdiği için Tony de endişelendi. Biz de seni Ocak sonuna kadar orada kalman için Chastlecote'ye götürüyoruz. Tony diyor ki, Ocak'tan sonra İngiltere'de barış olacakmış."

"Teşekkürler, Cis. Sana ve beni seven Tony'e teşekkürler. Ama duyumlarınız doğruysa, benim yapmam gereken şeyler var demektir. Ben Cromwell'in partisindenim; sen ve Tony ise Kralınkinden. Benden tehlikeden kaçmamı istemeyin."

Güzel ağzı ciddileşti. "Kaçmıyorsun, kaçırılıyorsun. Sözünü unutma."

"Ama mecburiyetten verilen sözlerin kanun karşısında geçerliliği yoktur."

"Sen, avukatlık sıfatından önce bir beyefendisin. Ayrıca, yanımızda Tony'nin altı adamı var ve hepsi de silahlı."

Bay Lovel gülümseyerek sakinleşti. Bu kız, bir erkek olmalıydı diye düşündü. Sanki erkek olsun diye yaratılmıştı!

"Yemeğe iki saat kaldı," dedi. "Arabanın ağır ilerleyişine bakılırsa, Denham yokuşunda olmalıyız. Biraz şekerleyeyim, canım. Açlığı bastırmanın en iyi yolu bu. Uf, amma da soğuk! Eğer hasta olursan, sebebi o düşüncesiz Tony'dir."

Ama, gözlerini kapatmasına rağmen, uyuyamadı. Bütün hayatı boyunca kaderci olmuş ve bu özelliği onu *Cromwell'e daha da yakınlaştırmıştı. Cromwell'e göre,* hiç kimse gittiği yolu bilmeyen biri kadar uzağa gitmemiştir. Oliver ise kendisine daima yol gösterenin Tanrı olduğuna inanır, ama olaylara daha putperest bir bakışla yaklaşırdı. Bay Lovel de onun gibi düşünürdü; ama, daha eleştirel bir bakış açısı vardı ve heyecanını düşüncelerinden uzak tutmayı bilirdi. Onun için hayat, alnına yazılmış

bir yazıydı; ama özgür iradeyle idare edilmeliydi. Özgürlüğün savunucusu olmasına rağmen, kanun gücünün üstünlüğü onun için her şeyin üstündeydi. Dünyadaki zorbalara boyun eğmez, Tanrı'ya seve seve kölelik ederdi.

Şimdi ise, kader, iki acemi âşık vasıtasıyla onu ellerine almıştı. Karar verme zahmetinden kurtulmuştu ve zoraki bir inzivaya çekilmek üzereydi. Buna itirazı yoktu. Omuzlarında ağır bir yük taşıyan Cromwell değildi; parlamentoyla da işi yoktu. Sadece barış isteyen mühim bir vatandaştı. Hem iş hayatında hem de konseyde barış için çalışmıştı. Daha o akşam, İngiltere'nin başındaki adama yol göstermeye çalışmıştı. Vatandaşlık görevini yapmıştı ve artık dinlenebilirdi.

Düşünceleri ailesine yöneldi: cesur kızına ve işe yaramaz oğluna. Jasper'i kafasından attığını düşünmüştü, ama onu hatırlamanın kendisine halâ acı verdiğini fark etti. Kral yandaşlarını oluşturan grup böyleydi işte: gururu olmayan küstahlar ve cesareti olmayan saldırganlardan oluşan yarım akıllı ahlâksızlar... Belki hepsi böyle değildi. Damadı Tony, iyi kalpliydi ve onu seviyordu. Ama kızı Cecily erkek olsaydı, Tony'den daha iyi bir erkek olurdu. Oxfordshire'dan gelme bu genç, kraliyet ailesine, dünyadaki kimsenin olamayacağı kadar bağlıydı. Cecily'nin güzel esmer teni, Tony'nin sarışın görüntüsüyle birleşince, ortaya uyumlu bir tezatlık çıkıyordu. Buna, Tony'nin şen kahkahaları ve başını asilce tutuşu da dâhildi. Ama o başın içinde, İngiltere'nin faydasına olacak nasıl fikirler vardı acaba?

Yeni bir komplo hikâyesi! Bay Lovel itiraz etmemişti. Kralın onlarca çılgın planının yer aldığı bir oyundu bu. Adam, İngiliz değildi; karanlık yolları seven İtalyan bir rahipti. Biraz sağduyu, biraz da dürüstlükle uzun zaman

önce anlaşma sağlanmış olabilirdi. Ama Charles ile anlaşmaya oturmak, temelsiz bir bina inşa etmek gibiydi.

Artık bu meseleyle alakası zorla kesilmiş olmasına rağmen, tuhaf şekilde Krala duyduğu öfkenin arttığını hissediyordu. Birkaç saat önce onun lehine konuşuyordu. Acaba yanılmış mıydı? Düşündü. Oliver'in ne yapacağını bilmez hali gözünde canlandı. Bu tuhaf adamın aklını karıştıran şeylere saygı duymayı öğrenmişti. General, hukuki meselelerde en az bir avukat kadar donanımlı olduğu için aklı başında kimse onunla tartışmaya girmek istemezdi. Bu yüzden de, olay son noktaya ulaşmış gibi göründüğünde bile gizli kalmış kusurları araştırmak için bir süre beklerdi. Hepsinden önemlisi, açıklama yapmadığında, onun düşüncelerine yetişmek için çok hızlı olmak gerekirdi; çünkü zihnindeki düşünceler mantığın da ötesinde işler ve böyle zamanlarda yeni şeyler gelirdi aklına. Lovel, Vane ve Fairfax ortaya cevapsız gibi görünen siyasi bir iddia koymuş, Oliver ise durup bir işaret beklemişti. Diğer seçenek, yani Ireton'un savunduğu vahşi çözümün hakka uygun olma ihtimali var mıydı?

Bay Lovel kadere ve kendisini kaçıranlara boyun eğmişti. Ulaşacağı sonuçların hiçbirinin eyleme dökülmeyeceğini bildiğinden, düşüncelerinin bağlarını çözmüştü ve onlar da katılaşarak büyüyorlardı. Kralın yargılanmasıyla ilgili tartışmayı yeniden canlandırdı zihninde. Sorunun sebebi, yargılamanın ölüm demek olmasıydı. *Buna itiraz etme sebebi ise, ölüm cezasının ardından* İngiltere'nin dörtte üçünün bu işi yapanlara düşman kesilecek olması ve bir ahmaktan bir şehit ortaya çıkacak olmasıydı. Fazlası da olmaz mıydı? Kayıpları telafi edecek bir kazanç sağlanamaz mıydı? O anda kendi kendine itiraf ettiği kazanç, onu bile şaşırttı.

Zihninde canlanan çılgın düşünceler onu harekete geçirdi. Tanrı'nın nazarı altında yaşayan biri olarak, heykelleri dikilmiş ölümlülerin övünmelerini küçük görmek, Cromwell'in yapısıydı. Bay Lovel aynı sonuca farklı bir yoldan ulaşmıştı. Kâinata hükmeden değişmez bir kader algısı, onu imtiyaz ve saltanat hakkı talep edenlere karşı tahammülsüz biri yapmıştı. Gerçek bir kralın soyundan olmadığı sürece, krallığın hiçbir kutsallığı yoktu onun için. Uzaktan bir akrabası, şansı yaver giden bir hayduttu diye bu dürüst halk onun kaprisleriyle ezilecek miydi? Carles bir kez daha halkını yüzüstü bırakmış ve memleketi kana bulamıştı. Kanunen suç işlemiyordu; ama Tanrı görüyorsa, suçun cezası da gelecekti. Eğer işe yaramıyorsa, kanun ortadan kaldırılmalıydı. İnsanlar, kanun için yaratılmamıştı; insanlar kanunları yaratmıştı.

İçindeki hukukçu yeni bir başlangıca adım atmıştı. Bütün öğrendiklerini sorguluyordu... Peki ya bu iddia yanlış ise? Cromwell'i, bunun siyasetin bir parçası olduğuna inanmaya zorlamıştı. Tamam. Ama siyasetin yolu hangisiydi? Eğer Kralın kafası giderse, önlerinde zorlu bir mücadele olacağı kesindi. Kralın katilleri er geç devrilecekti; bundan hiç şüphesi yoktu. Peki ama İngiltere'nin nihai kaderi ne olacaktı? İmtiyaz sahiplerine, unutulmayacak bir darbe indirmiş olacaklardı. Gelecekteki bütün krallar dikkatli adımlar atmak zorunda kalacaklardı. Zamanı gelince, sıradan halk kendi değerini anlayacaktı. *Uzun vadede bu da siyaset sayılmaz mıydı?*

"Ağzımın birkaç haftalığına kapatılmış olması iyi oldu," dedi kendi kendine. "Ireton'un düşüncelerine hak vermeye başlıyorum. Oliver'e göre bir arkadaş değilim."

Bu fikir değişikliğine takıldı aklı bir süre. Hayatında böyle bir şeyi pek yaşamamıştı. Ama şimdi ani bir aydınlanma yaşamış gibiydi; Cromwell'in duasını ettiği şeydi

bu. Bu noktaya nasıl geldiğinin farkına vardı. Bugüne kadar, farkında olmadan belli sınırlar içinde tutmuştu düşüncelerini; çünkü ulaşacağı sonuç peşinden koşulacak işler demekti. Ama, iş yapma ihtimali ortadan kalkınca, düşüncelerini saran sınır da ortadan kalkmıştı. Önceden bulutların arkasında kalan şeyler şimdi gün gibi ortadaydı. Bir zamanlar kullandığı küçük mantık lambası, gözleri kör eden gün ışığının gelişiyle sönüp gitmişti. Kendisini nadir bulunan bir şiirin içinde bulmuştu... Bütün bakışı değişmişti; ama bu değişim uygulamaya harekete geçme isteği uyandırmıyordu. Her şeyden uzak kalmayı kabullenmişti; alnına böyle yazılmıştı. Bir yandan da memnundu; çünkü zihni yorgun ve karışıktı.

Yeni düşünceler bir kere harekete geçmişti ve yön değiştirmeye devam ediyordu. Sahte kralları ortadan kaldırmak gerçek kralların yolunu açacaktı. Eşitlikçi değildi; gerçekten kral olan kralların yanındaydı. Liderler olmadan dünya olmazdı. Oliver öyle bir liderdi ki, diğer liderleri ayaklandıracaktı. Neden bir rahibin yağlı elleriyle tuttuğu süslü bir kuklaya itibar edilsin ki? Hem de kral olmak için cübbelere veya kutsamalara ihtiyacı olmayanlar varken meydanda? Yağ ile kutsama törenine hakkını verirsek, gelecek yıllarda gerçekten kutsayabileceğimiz krallarımız olabilirdi.

Kızına döndü.

"Sanırım bu gece çıkardığın iş, ailemiz için hayırlı bir *şey oldu, Cis.*"

Gülümsedi ve babasının elini okşadı. Tam o sırada, büyük bir sarsıntıyla, araba durdu. Pencereden fenerler görünüyordu; kapı açıldı ve Sör Anthony Colledge yağan karın altında göründü. Chilterns'te saatlerdir kar yağıyor olmalıydı. Yol, bileklerine kadar karla kaplıydı; rüzgâr, kayın ağaçlarının gövdelerinde kar yığınları biriktiriyor-

du. Tutsağına selam verirken mahcup bir ifade vardı adamın yüzünde.

"Sen ünlü bir at doktorusun, sör," dedi. "Öndeki at sancı çekiyor. Ona bakacak mısın? Sonra onu bir hizmetçiyle birlikte yakınlardaki bir çiftliğe gönderip yerine başka bir at alırım."

Bay Lovel, eski yarasının müsaade ettiği kadarıyla çevik olmaya çalışarak arabadan atladı. Atların hastalıklarıyla ilgilenmek gerçekten de sevdiği bir işti. Atları severdi; atlarla arasında bir bağ vardı.

İlaç kutusu saklandığı yerden çıkarıldı ve herkes gri Flaman atların başında toplandı. Atlar, erimiş, sarı renkli karların üstünde duruyorlardı. Sancı çeken at, bacaklarını iki yana açmıştı; hayvanın böğrü kabarmış, spazmlar sağrılarını titretiyordu. Bay Lovel işe koyuldu: bir miktar baharatlı yağ ile alkolü karıştırıp atın boğazından aşağıya döktü. Sonra, karnındaki tendonların belirli noktalarına nazikçe masaj yaptı. "Üzerini örtün, Tony," dedi, "ve adamlarına söyle hayvanı sıcak tutsunlar. Yulaf unundan süzülmüş ve bu şişedeki ilaçla karıştırılmış bir kova sıcak su versinler ona. Bir saat içinde iyileşecektir."

Hayvan kenara çekildi ve yerine bir başkası getirildi. Karanlıktan gelen kırbaç sesleri duyuldu. Bir grup atlı adam, lambanın ışığına doğru sürüyorlardı atlarını. En az bir düzine adam vardı. Başlarındaki adam, Lovel'i görünce heyecanla onlara yaklaşmıştı.

"Bay Lovel!" diye bağırdı. "Böyle bir havada sizi bu ıssız yerlere getiren de ne? Yardımcı olabileceğim bir şey var mı? Evim pek uzakta değil."

"Teşekkür ederim, Albay Flowerdue. Sanırım sorunu hallettik. Kızım ile birlikte Oxfordshire'ye gidiyorum. Kar yüzünden biraz geciktik."

Fairfax'in kuzeni ve bir parlamento askeri olan genci Cecily ve Tony ile tanıştırdı. Tony, bu ciddi Ironside askerinin tavırlarına, hoşlanmamış gibi bakıyordu.

"Bu gece Wendover'e asla ulaşamazsınız," dedi Flowerdue. "Yukarıda yol bir metre karla kaplı. Size kuytuda kalan ağaçlıklı bir yol göstereceğim. Kafilenizin bu gece benimle Downing'te kalmasını öneriyorum."

İtiraz kabul etmezdi; zaten anlattıklarından sonra yola devam etmek aptallık olurdu. Sör Anthony Colledge bile devam etmenin yanlış olacağını kabullenmişti. Flowerdue'nin adamlarından biri sürücü yerine oturdu ve araba kayın ağaçları ve fundalıklar arasındaki yoldan bir parkın kapılarına doğru ilerlemeye başladı.

Cecily, babasının elini kavradı ve "Söz verdin, unutma," dedi.

"Söz verdim," diye cevapladı. "Yarın, eğer hava açarsa, seninle Chastlecote'ye geleceğim."

Evin kapısına varana kadar başka hiçbir şey konuşmadı. Kader inancı bir bulut gibi çökmüştü üzerine. Sakin ve dengeli ruhunun derinliklerine işlemişti bu his. Yaşadığı olaylar zinciri, alnına yazılmış olmalıydı. Ya hasta atla ilgilenmek için durmasalardı? Ya atları tedavi etmek konusunda becerisi olmasaydı da, hasta hayvanı salıverselerdi? O zaman, Albay Flowerdue'nin kafilesi, karda ilerlemeye çalışan bir arabayla karşılaşmış olacak ve içindekilerin kimler olduğunu öğrenmek için durmayacaktı... *Söz vermiş bir esirdi; ama Flowerdue ile karşılaşmaları*, ona Londra ile irtibata geçme yolunu açmıştı. Bu yasak değildi. Bir süredir kafasını kurcalayan fikirler, artık sadece içsel tartışmalar olmaktan çıkmıştı; harekete geçme gücü elindeydi şimdi.

Tuhaf şekilde, ayağına gelmiş olan bu şanstan hoşlanmamıştı. Yolculuk boyunca durmadan fikirlerini de-

ğiştiren şey sadece sinirinden miydi? Kendini dinledi; yeni kanaatlerinin yerli yerinde olduğunu gördü. Din çığırtkanlarının "Kutsal Ruhun Dönüşümü" diyecekleri türden bir şeydi yaşadığı. Öyle de kalsın istedi. Neden evinde olan biteni herkese anlatması gerekliydi ki? Devletin sağlığıyla ilgilenen yeterince doktor vardı zaten. O da bir kenarda kalsa, bir şey fark etmezdi.

Korkuyla karışık bir duyguyla, artık kenarında duracağı bir yeri bile olmadığını fark etti. Son adımını da geri atmaya zorlamıştı onu kader. Cromwell Tanrı'dan bir işaret bekliyordu ve kaderin, bu işaretin iletileceği yol olarak kendisini seçtiği açıktı. Arabada, kendisini bilinmeyenin kollarına isteyerek bırakmıştı. Şimdi ise, bu uysallığını reddetmeye cesareti yoktu. Her zaman olgun, dengeli, kanaatlerinde ılımlı olan bu adam, tutkulu taraftarların gücünü hissediyordu içinde. O, Tanrı'nın sesini duyurabileceği bir aracıydı sadece.

Downing'deki salonda, ağaç kütükleriyle ateşler yakılıyor, yiyecek ve içecekler misafirleri memnun etme telaşıyla getiriliyordu.

"Uyumadan önce yazmam gereken bir mektup var," dedi Bay Lovel kızına. "Albay Flowerdue'den odasını kullanmak için izin isteyeceğim."

Cecily, soran gözlerle ona baktı. Adam güldü.

"Chastlecote'de posta teşkilatı pek iyi işlemiyor, Cis. Fırsatım varken değerlendireyim dedim. Yoksa Tony'nin *ördeklerinin izini sürüp, av köpeklerini takip ederek boş* boş geçireceğim bir ayı memnuniyetle bekliyorum."

Odada, görüşlerinin değiştiğini açıkça anlatan birkaç satır yazdı. "Eğer Oliver'i tanıyorsam," dedi kendi kendine, "ona beklediği işareti verdim. Bunun Tanrı'nın isteği olduğuna eminim. Tanrı ülkemize ve hepimize yar-

dımcı olsun." Yazmayı bitirdikten sonra sandalyesine yaslandı ve düşüncelere daldı.

Albay Flowerdue içeri girdiğinde, hayat dolu ve gülümseyen adamı, yazdığı mektubu mühürlerken buldu.

"Bu mektubu bir adamınla kasabaya gönderebilir misin? General Cromwell'e özel olarak iletilmesi gerekiyor."

"Ne demek. Fırtına daha da şiddetlenmeden yola çıksın. Devlet meseleleri mi?"

"Çok önemli bir devlet meselesi. Sanırım, benim karıştığım son mesele olacak."

Bay Lovel parmağından kalın, altın bir yüzük çıkardı. Üzerinde aşınmış bir resim vardı. Yüzüğü mum ışığında havaya kaldırdı.

"Bu şey, bir zamanlar bir Krala aitti," dedi. "Bu mektup da Majestelerinin meseleleriyle ilgili olduğuna göre, bir kralın nişanıyla mühürlenmesi uygun olacaktır."

OYUNBOZAN

12 Ekim 1678'te bir Cumartesi akşamı, saat altıyı biraz geçe, çoğu kişinin Edward Copshaw diye tanıdığı bir adam, Kraliçenin Somerset House Sarayı'nın hemen batısındaki Savoy'un dar girişinin karşısında durdu. Birçok ismi olan tanınmış bir kişiydi. Benediktin Kardeşliği'ndeki kayıtlarda James Singleton olarak görünüyordu. Sundry Paris tüccarları onu Kaptan Edwards olarak biliyor ve hakkında daha fazla şey öğrenmeye çalışıyorlardı. Bazı gizli ve karışık işlerin döndüğü yazışmalarda Octavius'tu adı; Kayıt Bürosu'nda büyük ve biçimsiz yazısını bugün bile görebilirsiniz. Gerçek adı olan Nicholas Lovel ise, Weld House'de, White Horse Tavern'de ve Powis ve Bellasis lortlarının evlerinde bilinirdi. Ama bu bölgelerde, bu isimle onu arasanız, hiç kimsenin onu tanımadığını görürdünüz. Çünkü bu isim, kendisinin ve hamilerinin, geçerli sebeplerle, unutmak istediği bir isimdi.

Daha kırkına bile gelmemiş, esrarengiz, kötü görünüşlü ve zafiyet geçirecek kadar zayıf bir adamdı. Teni, Kralınki kadar esmerdi; ateşli siyah gözleri, kalın kaşlarının altına gömülmüştü. Kötü takılmış bir peruk kendi saçlarını örtüyordu. Giysileri, eski, şık, biçimli ve kaliteli

giysilerinden arda kalan yamalı ve yıpranmış şeylerdi. Bir kılıcı ve sağlam, kaba bir asası vardı. Hava Ekim ayı için fazla sıcaktı. Hızlı yürüyordu. Sonbahar sislerinin içinden karanlık girişe doğru ilerlerken, yüzünü kirli bir mendille sildi.

Yolculuk nedeniyle rahatsızlığı artmıştı; eli ayağı titriyordu. Her sonbaharda, ateş nöbetlerine tutulurdu. Pisa bataklıklarında geçirdiği bir yılın kendisine bıraktığı bir mirastı bu. Madame Carwell isimli bir kadından aldığı Cizvit tozunu çekmişti acılarını kessin diye; bu yüzden de ne tam olarak duyabiliyor ne de görebiliyordu. Ama ilacın etkisine rağmen, vücudu alev alev yanmaya devam ediyordu.

Ne var ki, ona yakından bakan biri, adamın esas sorununun sıtma nöbeti olmadığını anlardı. Adamın dehşete kapılmış olduğu ortadaydı. İnce ve uzun çenesi sanki kırılmış gibi sallanıyor, dudakları durmadan hareket ediyordu. Can havliyle asasına sarılıyor ve hemen elinden düşürüveriyordu asayı. Kılıcının kabzasına gidip geliyordu eli tedirginlik içinde. . .O bir korkaktı; ama bir cinayet işlemeye gidiyordu.

Onu buna ikna etmek oldukça zor olmuştu. Paramparça yaşadığı hayatı boyunca birçok risk almıştı; ama hiçbir tehlikeye bu seferki kadar hızlı bir giriş yapmamıştı. O öğleden sonra avını takip ederken, aklından kırık dökük hatıralar geçip durmuştu. Şansı hiç gülmediği için, hatıraları hep acı dolu şeylerdi. Londra'daki ve bir düzine Fransız kasabasındaki ucuz evlerde ve babasının soyacağı bir oyun masası veya güvercinlerin bulunduğu herhangi bir yerde geçirilmiş bir çocukluk. Sonra, içkici baba ve derbeder annenin dünyadan göçmelerinin ardından farklı işlerle ve değişen müşterilerle geçen bir hayat. Sahip olduğu isim onun aleyhine işliyordu. O daha büyümeden

önce, Kral, tacını geri almış ve büyükbabasının kemikleri Tyburn'deki darağacında kırılmıştı. Bu aileden olanlar için umut yoktu; gerçi Tanrı biliyordu ki, babası cesur bir Kralcı idi. On sekiz yaşındayken Katolik Kilisesi'ne katılmış ve yirmi yaşında Canterbury Kilisesi'ne geri dönmüştü. Ama Roma ile arasındaki ticari ilişkiler devam etmiş, işini yaptığı sürece, inançları konusunda neredeyse hiç soru sorulmamıştı kendisine. Arada talih yüzüne gülmüş, yumuşak yataklarda yatıp güzel yemekler yemiş ve etrafına para saçmıştı. Ama hiçbir şey sonsuza dek sürmezdi. Büyük bir tüccarla iş yapmış ve tepetakla gitmeden önce biraz yükselmişti. İşi gereği, ayaklar altındaki köpekler gibi ya yaltaklanmak ya da diş bilemek zorunda olduğundan, insanların adi olduklarını düşünürdü. Ama kendisine nazik davranan rahiplerden biraz hoşlanırdı. Billingsgate'deki tavan arasında çocuğuyla birlikte yaşayan soluk benizli karısına karşı da bir sevgi kıvılcımı vardı hep içinde. Daha iyi şartlar altında olsaydı, Bay Nicholas Lovel pekâlâ değerli bir aile babası olabilirdi.

Son zamanlarda işleri iyi gidiyordu; tabii daimi bir korku içinde yapılan bir işe iyi denebilirse. Aldığı emirler, onu Whig camiasına girmeye mecbur bırakıyordu ve King's Head Tavern grubu arasında ilerleme kaydetmişti. Lort Shftesbury'nin Aldersgate Sokağı'ndaki büyük evine girme izni bile koparmıştı. Orada, başka bir kimlikle, diğer grubun casusu olarak bulunuyordu; ama vatanseverler arasında kendini evinde gibi hissediyordu. Eski patronlarıyla bağlarını koparıp nispeten daha dürüst olan Whig partisiyle yoluna devam etmek niyeti, içinde gittikçe büyüyordu. Onun için bir dönüm noktası olacağını düşünüyor ve artık içinde yaşadığı pislikten sıyrılmak istiyordu... Ama dün olanlar, güzel hayallerini suya dü-

şürmüş ve onu korkuyla karşı karşıya getirmişti. Tanrı'nın laneti o dağ gelinciği suratlı adam, Sör Edmund Berry Godfrey'in üstüne olsun.

Bir süredir gözü bu adamın üzerindeydi. Bir yıl önce Montpelier'de onunla karşılaşmıştı. O zamanlar kanunsuz işler çeviriyordu. Yargıcın gözünün de kendi üzerinde olduğunu düşünmüştü. Tecrübelerinden, muhtemel düşmanlarına karşı dikkatli olmayı öğrenmişti; bu yüzden de, uzun burunlu bu zayıf adama fazlasıyla dikkat ediyordu. Kısa süre içerisinde, şaşırtıcı şeyler öğrenmişti hakkında. Bu koyu Protestan, Dük'ün adamı Ned Coleman'ın arkadaşıydı ve onunla Albay Weldon'un evinde buluşuyordu. Bu, şantaj unsuru oluşturabilecek şeylerin varlığını işaret ediyordu; bu yüzden Lovel adamın Charing Cross yakınlarındaki Hartshorn Lane'deki mülklerinin çevresinde dolaşmayı alışkanlık edinmiş, ama kârlı odun ve taşkömürü ticareti izinden başka hiçbir şeye rastlamamıştı. Bir de, vatana ihanet niteliği taşımayan domuz etleri bulmuştu! Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, ihtiyar heyetinin sevdiği, Danly'nin arkadaşı olan bu makam sahibi adamla ilgili daha fazla bilgiye ulaşamamıştı. Bu sert surattan, kibirli ağızdan ve karşısındakini küçümseyen hareketlerinden nefret ediyordu. Adam, halkın ona duyduğu saygının oluşturduğu bir koruma kalkanının içindeydi ve böyle bir adam, Bay Lovel'e lağımdaki fareye verdiğinden daha fazla değer vermiyordu.

Ama bir gün önce, bir şeylerin farkına varmıştı. Salamanca Doktor'un anlattığı bu papa suikastı, Bay Lovel için iyi bir hasat olacaktı. Onun da anlatacak ve keşfedecek şeyleri vardı. Bu işi, sessizce halletmeyi başarırsa, Whigler arasındaki yerini sağlama almış olacaktı. Billingsgate çatısı altındaki ev halkı da dağıldığına göre, şimdi tam zamanıydı. Beyni, hep bu plan üzerinde çalış-

mıştı. Çocukluğundan beri, istemediği şekillerde kendini içinde bulduğu ve anlam bile veremediği şeylerle suçlanmış olan bu lanetli adam, bu sefer masumu oynayacaktı. Yaptığından pişman olmuş bir tövbekâr olarak karşılanacaktı... Yavaş hareket etmeli ve zamanını iyi kullanmalıydı... Şu anda iskeleye doğru hızlı adımlarla ilerliyordu; yakında bu adımları darağacına doğru atacaktı.

Bir önceki gün, Godfrey tarafından çağrılmış ve sıkı bir sorguya çekilmişti. Kendini casus sanıyordu; halbuki onca zamandır kendisi gözetlenmişti. Melun yargıç her şeyi biliyordu. Bir tanesi bile, bir zavallıyı ipe götürmeye yetecek onlarca şey biliyordu. Bay Lovel'in, Walsh ve Phayre Cizvitleri ile olan ilişkilerinden haberdardı; Battersea'daki küçük kulübede olan ve halkın duymadığı şeylerden de. Hepsinden önemlisi, York Dük'ünün evinde, Nisan ayında yapılan büyük Cizvit görüşmesini de biliyordu. Aslında, bunu öğrenmesi Bay Lovel'in planının bir parçasıydı ve çok da sorun değildi; ama Bay Lovel'in grupla arasındaki bağlantıdan kesinlikle emindi ve onu mahkûm edebilecek kanıtları vardı. Hartshorn Lane'deki sahneler gözünün önüne gelince korkuyla titredi casus. Sadece Tanrı'nın ve sessiz kalmasının yararına olacağı birkaç ölümlünün bildiğini sandığı şeyleri, Yargıç anlatmaya başlayınca eli ayağına dolanmış ve yaşadığı korku suçlu olduğunu ele vermişti... Daha önce oraya gitmemiş olmasına şaşırmış ve sonrasında Newgate'ye gönderilmişti. O gece eve gitmemiş ve sokaklarda boş boş dolaşmış, Mairylebone'deki çalılarının dibinde, üşüyerek uyumuştu. Önce kaçmayı düşünmüş; ama ailesini hatırlayınca vazgeçmişti. Pes etmeyecekti. Gelecekteki rahatlığıyla, belki de servetiyle arasında duran şey kendini beğenmiş bir aptaldı. Sabah olmadan çok önce, Godfrey'in ölmesi gerektiğine karar verdi.

Zor bir iş olacağını düşünmüştü; ama öyle olmadı. İnanılmaz derecede kolay olmuştu. O gün, saat on civarında, Sör Edmund'u, Strand'da görmüştü. Acil bir işi varmış gibi hızlı adımlarla yürüyordu. Lovel, onu Covent Garden'den, Oxford yolunun karşısına, oradan da Marylebone arazilerine kadar takip etmişti. Orada, Yargıç'ın adımları yavaşlamış ve çalılıklar ve dikenli bitkiler arasında okuldan kaçmış bir çocuk gibi dolaşmıştı. Sırtındaki kambur büyümüş, kafası iyice eğilmiş ve elleri arkasında birleşmişti.

Şimdi sıra, böğürtlen çalıları arasında pusuya yatmış olan katildeydi. Gizlice arkadan yaklaşıp kılıcını ona tattıracaktı. Ama yavaş davrandı. Tereddüt de denebilirdi; ama büyük ihtimalle korkudandı bu ağırdan almanın sebebi. Merak da vardı işin içinde; çünkü Lovel'in saklandığı yerden geçerken yargıcın yüzü perişan ve kederliydi. Bu adamın da aklında acı düşünceler vardı kendisi gibi. Belki de ölüme kadar onunla gidecek bir sır. Bir an, casus ona karşı bir yakınlık duydu içinde.

Sebebini anlamadan, sabahın geçmesini bekledi. Öğleden sonra iki gibi, Godfrey araziden ayrılıp atlılara ayrılan yol üzerinden batıya doğru ilerledi. Yol, Paddington Ormanı'ndan geçerek Kensington'un kuzeyindeki bataklıklara çıkıyordu. Ağır adımlarla yürüyordu; ama bir amacı olduğu belliydi. Lovel, küçük pis bir meyhane olan White House'da durup biraz bira içti ve ileride işine yararsa diye meyhaneci John Rawson'a inandırıcı bir yalan söyledi. Sonra, onu yolundan alıkoyan bir şeyler oldu: Genç Bay Forset'in tazıları süratle önünden geçti; arkalarından da üstü başı paramparça olmuş bir askerle birlikte bir düzine atlı. Yolun ortasında durdular ve bu kargaşa arasında Godfrey'in izini kaybetti. Onu yeniden yakaladığında Paddington köyüne yaklaşmışlardı. Havanın

kararmasını bekliyordu; çünkü aklındaki şeyi gün ışığının aydınlığında asla yapamazdı. Yargıcın Kensington'a gitmesini umuyordu içinden. Orası tenha bir yoldu.

Ancak, Sör Edmund, acayip bir şeytan ruhunu ele geçirmiş gibi davranıyordu. Sütçü bir kadından bir bardak süt aldıktan kısa bir süre sonra, Paddington'a geldi ve yine Oxford yolundan şehre doğru ilerlemeye başladı. Burada birçok insan vardı: yayalar ve at arabaları. Bay Lovel bu işi bitirebileceğinden şüphe duymaya başladı. Ama Tyburn'de, Godfrey boş arazilere yöneldi. Charing Cross'a çıkan ve St. Martin's Hedges denen dar sokaktaydı şimdi. İşte şimdi tam sırasıydı. Akşam karanlığı çöküyor, hafif bir sis bulutu Westminster'den üzerlerine doğru yaklaşıyordu. Yargıç düzenli ve uzun adımlarla yürüdüğünden, Lovel de adımlarını sıklaştırdı. Sonra bir şanssızlıktır oldu: önce bir, sonra da başka bir Marylebone mandıracısı güttükleri hayvanlarıyla yolu kapadılar. Etraf Bartholomew panayırı gibi tıklım tıklım insan oldu. Farkına bile varmadan, Charing Cross'a gelmişlerdi.

Kendinden iğreniyordu. Sabah, elinde fırsatı varken gösterdiği zayıflığa verdi veriştirdi. Umudunu da kaybetmişti. Bu işi halletmediği sürece durumu vahimdi. Eğer Godfrey Hartshorn Lane'ye dönerse, o da ertesi gün Newgate'de olacaktı... Neyse ki, bu tuhaf adamın eve gitmeye niyeti yok gibi görünüyordu. Strand boyunca doğuya doğru ilerledi; Lovel de on metre gerisinden peşindeydi.

Karanlık Savoy sokağında saçı başı dağılmış bir kadın bağırarak koşuyordu. Godfrey'i yakalayıp dizlerine sarıldı. İçeride kanlı bir kavga yaşanıyor ve kocası kalabalığa karşı tek başına dövüşüyordu. Bekçi bulunamamıştı. Acaba bu meşhur yargıç duruma müdahale edecek miydi? Bu tanınmış yüz, isyanı bastırabilirdi.

Sör Edmund yolun aşağısına ve yukarısına baktı. Çenesini kaşıdı ve dik Savoy yolunun sonuna dikti gözlerini. İçindeki sıkıntı ne kadar büyük olursa olsun, sorumluluklarını unutamazdı.

"Yolu göster," dedi ve karanlıkta kadını takip etti.

Lovel dışarıda ikinci bir kararsızlık içinde dikiliyordu. Fırsat ayağına gelmişti. Düşmanı, kendi ayaklarıyla, İngiltere'nin en rahat cinayet işlenebilecek yerine girmişti. Ama o anın geldiğini hissetmesiyle, titremeye ve nefes alamamaya başlaması bir olmuştu. Aklında tek bir görüntü vardı. Ona dehşet veren bu resim, bütün ayrıntılarıyla zihnine kazınmıştı: solgun gök altındaki karanlık bir darağacı ve altında, hainlerin iç organlarının yakıldığı küçük bir ateş. Bu kâbus uzun zamandır aklını meşgul ediyordu. Onu, harekete geçmeye iten güç de bu görüntüden geliyordu. "Onun hayatı mı yoksa benimki mi," dedi kendine bir kuyunun duvarları gibi dik, nemli ve karanlık duvarlar arasından geçitte yolunu bulmaya çalışırken.

Yirmi metre kadar sonra, burnuna gelen sakatat ve sarımsak kokusuyla duraksadı. İleriden gelen sesler duyuyordu. Kadının arkasındaki yargıcın çizmelerinden ve kadının dikkatsizce yürürken terliklerinden çıkan sesti duyduğu. Sonra durdular; avı, sağdan merdivenleri çıkıyor gibiydi. Bir zamanlar Savoy sarayına bağlı bahçeli bir ev olan bu iki yüz yıllık ahşap bina perişan bir haldeydi. Lovel, çürük merdivenlerde birkaç adım attı ve kendini batıya bakan küçük pencereden gelen ışıkla aydınlanan uzun bir koridorun çürümüş zemini üzerinde buldu. Koridorun diğer ucunda, birinin ilerlediğini duydu; sonra da küfür gibi bir söz. Ardından, kapı sertçe çarptı ve her yer sallandı. Sonrası ise tam bir sessizlikti. Godfrey'in çözmesi için getirildiği kanlı kavga neredeydi?

İçerisi çok karanlıktı; koridordaki pencereden sadece puslu bir grilik süzülüyordu içeriye. Lovel korktuğunu hissetti; bir suikastçı için tuhaf bir duyguydu bu. Yer yarılmıştı da, yargıç ve kadın içine girmişlerdi sanki... Cesaretini toplayıp ilerledi. Bir eli sol tarafındaki duvardaydı. Aniden bir ses, sessizliği bozdu: itişip kakışma sesi gibiydi. Sonra, ağır bir şeyin sert zeminde sürüklenirken çıkardığı gıcırtı duyuldu. O anda, elinin altında bir kapı olduğunu fark etti. Sesler, bu kapının ardından geliyordu. Kapının tahta kaplamalarının arasında içeriye bakabileceği büyük çatlaklar vardı, ama içerisi çok karanlıktı. İçeride hareket eden ve sakince konuşan insanlar vardı. Özenle kapının mandalını oynatmaya çalıştı, ama kapı içeriden sıkıca kilitlenmişti.

Birdenbire, içeriden birisi feneri yaktı. Lovel, gözlerini çatlağa dikip hareketsizce bekledi. Kadın gitmişti; odada üç adam vardı. Bir tanesi, boynuna, uşakların taktığı türden kalın bir fular bağlanmış halde yerde yatıyordu. Yerdeki adamın üzerine eğilmişti diğeri. Fenerin ışığında yüzü rahatça görülüyordu: üzerinde yakalı, uzun bir palto, kafasında siyah bir peruk vardı. Lovel, ara ara iş verdiği bu adamın Bedloe olduğunu ve bir hilekâr olduğunu biliyordu. Üçüncü adam ise onlardan uzakta duruyor ve el kol hareketlerinden hızlı konuşan biri gibi görünüyordu. Kum rengi saçlarını örten bir peruk yoktu kafasında. Adi, çilli yüzünün her çizgisinden heyecan ve korku okunuyordu. Lovel, onu da tanıyordu: Carstairs'ti bu adam; İskoç bir ihbarcı. Bir zamanlar, gizli dinî toplantıları gözetleyerek iyi bir gelir sağlarken, Buckingham'daki bir olayda, soyluların kendisinden yapmasını istemediği insanlık dışı hareketler gösterdiği için şimdi yoksulluğun pençesine düşmüştü... Lovel gözlerini ovalayıp yeniden

baktı. Yerdeki adamı da tanıyordu. O, Sör Edmund Godfrey'di ve Sör Edmund Godfrey ölmüştü.

Adamlar konuşuyorlardı. "Kan dökmek yok," dedi Bedloe, "Temiz bir iş çıkarmalıyız. Gerçi, Tanrı biliyor, bıçağımı ona saplamak isterdim: bir kez Trelawney, bir kez Frewen ve onlarca kez de kendim için. Bu domuz yüzünden, bir yıl boyunca Little Ease'de çürüdüm."

İçeriye bakarken, Lovel'in hissettiği ilk şey bir rahatlamaydı. Yapacağı iş, onun adına yapılmış ve kendisi suçlu olmaktan kurtulmuştu. İkincisi ise, iyi bir kazanç sağlayabilme şansıydı. Godfrey önemli bir adamdı ve Bedloe ile Carstairs isim yapmış suçlulardı. Onları suçüstü yakalatabilirse, Hükümet ile kendi çıkarına bir anlaşma yapabilirdi. Aldersgate Street'teki rolü de değişebilirdi... Ama bir an önce harekete geçmeliydi; yoksa katiller kaçabilirlerdi. Koridoru parmak uçlarında geçip uçan adımlarla basamaklardan indi. Dar geçitten tırmanarak Strand'dan gelen ışık huzmesini gördüğü yere gitti.

Çıkışta kendini güçlü bir adamın kollarında buldu; güçlü olmalıydı çünkü kaçmaya çalışmak, tuğladan örülmüş bir duvarı delerek geçmeye çalışmak gibiydi. İki güçlü kol, Lovel'i omuzlarından kavradı ve bir yüz, Lovel'in yüzüne baktı. Sokakta pek ışık yoktu, ama bir peruk dükkânının penceresinden vuran ışık onu görmesine yetiyordu. Lovel, kocaman bir surat gördü; çenesi öyle uzundu ki, ağzı çenenin yarısındaymış gibi görünüyordu. *Kızgın ve sert küçük gözleri, öne doğru çıkmış* alnının altında kalmıştı. Teni, koyu mor renkteydi; tenini çevreleyen peruk öyle beyaz ve yünlüydü ki, adam tıpkı şeytani bir kara kafalı koyun gibi görünüyordu.

Karşısındakinin ünlü Salamanca Doktor olduğunu fark edince, Lovel'in nefesi kesildi. Bu adam, görmeyi en çok istediği kişiydi.

"Dr. Oates!" diye haykırdı. "Savoy'da kanlı işler dönüyor. Az önce oradan geçerken, soylu Yargıç Sör Edmund Berry Godfrey'in orada cansız vaziyette yerde yattığını gördüm. Katilleri de onun etrafındaydı. Hemen nöbetçilere ulaşıp onları suçüstü yakalatalım."

Bir gorilin pençeleri gibi görünen büyük eller, Lovel'in omuzlarını rahat bıraktı. Mora çalan ten rengi, neredeyse siyaha dönmüş gibiydi. Büyük ağzı, kükreyecekmiş gibi açıldı. Ama çıkan ses, sadece bir fısıltıydı.

"Tanrı'nın izniyle, onları yakalayacağız! Ne korkunç ve garip bir cinayet. Onları ellerimle yakalayacağım. İşte burada bize yardım edecek birisi daha var," dedi ve kendilerine yaklaşmakta olan, şehrindeki esnaflara benzeyen bir adama döndü. "Haydi bakalım, dürüst dostum, adaletin yerini bulduğunu görelim. Acımasız bir suikast... Bunu tahmin etmiştim. Sör Edmund'u uyardım, ama o bana inanmadı. Ah, zavallı adam! Bana inanmamanın bedelini ağır ödedi."

Oates ve Prance dediği öteki adam tarafından takip edilen Lovel, yeniden karanlığa daldı. Artık korkmuyordu. Doktorun şahitliğiyle, kendisini milletin kurtarıcısı gibi görüyordu. Aldersgate Street'in kapısı ona her zaman açık olacaktı. Prance isimli adam bir fener buldu; merdivenleri ve köhne koridorları onunla aydınlattılar. İçi birdenbire kahramanlık hissiyle dolan Lovel, kılıcını çekti ve uğursuz odaya doğru yürüdü. Kapı açıktı ve odada yerdeki cesetten başka kimse yoktu.

Oates, çarpık bacakları, geniş omuzları ve bir boğanınkine benzeyen boynuyla bir orman babunu gibi yanında durup yerde yatan adama baktı.

"Ah, en şerefli ve en soylu kurban o!" diye bağırdı. İngiltere sana ağlayacak. Onlar da ardından ağlayacaklar,

çünkü bunu yaparak kendi iplerini çekmiş oldular. Şunu bilin ki, Sör Edmund, Protestan inancının yeni mücadelesinin ilk şehididir. O, halkı yaşasın diye öldü ve onun ölümüyle Tanrı İngiltere'ye istediği işareti vermiş oldu... Ah, Prance; küçük Tony Shaston haberlerimize nasıl da sevinecek! Düşmanlarını suçüstü yakalamak, bir sokak köpeğine verilen kemik gibi onu sevindirecek."

"İzninizle, efendim," dedi Lovel, "bahsettiğimiz düşmanlar elimizden kaçtı. Daha beş dakika önce buradalar idi ve şimdi yer yarıldı da içine girdiler sanki. Peki, Savoy pisliklerini rahatça saklayabilecekleri bir çöplükken neden alelacele yok oldular?"

Oates, hiç acelesi yokmuş gibi görünüyordu. Prance'den feneri alıp acımasız bakışlarla Lovel'in yüzünü inceledi.

"Onları gördüğünü söylüyorsun... Ben seni daha önce de gördüm arkadaşım ve hiç de iyi yerlerde değil. Bence, senin suikastçıya benzer bir halin var."

"Beni gördüğünüz yer, hizmet etmekten şeref duyduğum efendim Shaftesbury'nin evidir," dedi Lovel cesurca.

"Orası dürüst insanların evidir. Peki, beraber görüldüğün alçaklara ne diyeceksin? Cizvitler mi? Yoksa Aziz Ömer'den gelen kurnazlar mı?"

"Adamlar, isimlerini bildiğim iki basit serseriydi."

"İt, iti tanır. Aynı elin parmaklarısınız... Serserileri iyi *tanıyan birine benziyorsun, Bay Adın-ne.*"

Prance denen adam ortadan kaybolmuştu ve Lovel birdenbire umutlarının azaldığını hissetti. Katillere, kaçmaları için fırsat tanınıyordu ve şaşırtıcı bir şekilde onların peşinden gitmek için içi içini yiyordu. Oates'in onları yakalamaya hiç niyeti olmadığı belliydi ve sebebini anlamaya başlıyordu. Bu cinayet, onun işine gelmişti ve

suçu Cizvitlere atmaya çalışıyordu. Sadece iki sıradan alçağın idamı, planlarına uymazdı. Korkunç senaryolar uyarlanabilecek bir sır olarak kalması daha iyiydi. Bilinmeyen bir vahşet... Lovel'in hissettiği gerginlik, sağgörüsünü yenmeye başlıyordu. İmalı konuşmalarıyla, bu devasa babun, içinde tuhaf bir tiksinti yaratıyordu.

"Bu işi yapan adamların en az senin kadar Cizvit olduğuna bahse girerim. Biri Newgate'den yeni çıkmış, diğeri ise Buckingham'ın hizmetindeki Dük tarafından kovulmuş İskoçyalı bir rezil."

"Yalan söylüyorsun," dedi Oates. Adamın sesi kulaklarının dibinde yankılanıyordu. "Bu hikâyeye inanmamı bekleme. Olayı bilen tek kişi benim. Bana meydan okuyup tartışmayı mahkemelere kadar uzatacak mısın? İşte şimdi bakıyorum ve görüyorum ki, sende tam bir Cizvit suratı var. Aziz Omer taraftarısın sanırım. Sen de suç ortağısın. . ."

O anda, Prance yanında başka bir adamla geldi. Adam, koyu renk bir peruk takmış ve şapkalı, uzun bir palto giymişti. Gelenin Bedloe olduğunu fark edince, Lovel'in aklı başından gitti.

"İşte katil bu," diye haykırdı öfkeyle. "Onu cesedin başında gördüm. Onu yakalayın."

Bedloe durdu ve başını sallayan Oates'e baktı. Sonra uzun adımlarıyla Lovel'e yaklaşıp onu boğazından yakaladı.

"Sözlerini geri al, köpek," dedi, "yoksa boğazını keserim. Ben daha şimdi karaya ayak bastım ve bu korkunç olayı duydum. Eğer beni gördüğünü iddia ediyorsan, delice bir yalan söylüyorsun demektir. Çabuk ol; her şeyi itiraf et. Bedloe, kimsenin onuruna dil uzatmasına izin vermez."

Boğazındaki güçlü eller ve katilin öfkeli bakışları Lovel'in içindeki korkuları yeniden canlandırdı; gerçekleri görmesini sağladı. Ona oynanan oyunu açıkça görüyordu. Boyun eğmesi gerektiğinin de farkındaydı. Duyduğu pişmanlığın tarifi yoktu.

"Sözlerimi geri alıyorum," diye kekeledi, "ve af diliyorum. Bu dürüst beyefendiyi daha önce hiç görmedim."

"Ama bu kirli cinayete tanık oldun ve ortalığın karanlık olmasına rağmen katilleri gördün. Cizvitlere mi benziyorlardı?"

Oates'in tehditkâr sesi, Bedloe'nin saldırgan tavrından daha korkutucuydu Lovel için. "Ona şüphe yok," diye cevap verdi.

"Çok güzel," dedi ve güldü Doktor. "İsimlerini hatırlamana yardım edilecek ve böylece Majestelerini memnun etmiş olacaksın... Şimdi işe koyulalım. Her yer sakin mi?"

"Bir mezar kadar, Doktor," dedi Prance.

"Öyleyse size niyetimi açıklayayım. Bu soylu yargıç, henüz kim olduklarını bilmediğimiz bir takım kişiler tarafından öldürüldü. Ama bu dürüst adam, görünüşlerinin Cizvitlere benzediğine yemin edebilir. Tanrı'nın ve Kralın kulları olarak, suçluların adaletin karşısına çıkarılması için her türlü çaba gösterilecektir. İngiltere halkı zaten kutsal bir coşkuyla ayakta; bu korkunç suç ise, bardağı taşıran son damla olacaktır. Ama bu cinayetin halk arasında büyük bir etki yaratacağı düşünülürse, önceden bazı önlemler almak doğru olacaktır. Cesedi öyle bir yere götürmeliyiz ki, kimsenin bu işin Katolik suç ortaklarının işi olduğundan şüphesi kalmasın. Ben, Taitus Oates, Tanrı'nın nazarında insanları kurtuluşa erdirecek bir araç olarak seçildiğimden, bu sorumluluğu üzerime alıyorum.

Somerset House'a götürelim derim ben. Orası Katoliklerin uğrak yeridir... Bay Prance, arka kapı açık mı?"

"Hallettim," dedi adam. Tavırlarına bakılırsa, zalimce bir oyun oynayan biri değil de, dükkânında çalışmakta olan bir esnaftı adeta.

"Alın onu, öyleyse," dedi Oates.

Prance ve Bedloe, cesedi omuzlarına alıp dışarı çıktılar. Bu esnada, Lovel'in kolunu, destek olmak ister gibi sıkı sıkı tutmuş olan Doktor da onları belli bir mesafeden takip etti.

O gece, Savoy çok sessiz ve karanlıktı. Yapılanları gören birkaç aylakçı, başlarını belaya sokmamak için omuz silkip kafalarını çevirmiş olmalıydılar. Böyle manzaralara Savoy'da sık sık rastlanırdı. Doğu tarafında yüksek ve yıkık dökük bir eve girdiler. Birçok dar koridordan sıra sıra geçtikten sonra, bir seferde en fazla bir kişinin geçebileceği kırık merdivenlerin bulunduğu bir dolaba açılan kapıya ulaştılar. Lovel, cesedi taşıyanların, sırtlarındaki yükle birlikte itişe kakışa merdivenleri çıkmaya çalışırken çıkardıkları zorlanma seslerini duydu. Yukarıda başka bir kapı, ahırlarla batıdaki su kanalları arasında ve Somerset House'nin avlusunda bulunan küçük bir eve açılıyordu... Onu kolundan büyük bir güçle çekiştirip duran Oates ile birlikte, adamların arkalarından sendeleyerek giden Lovel'in aklı öyle bir karışmıştı ki, şimdiye kadar hayatında hiç böyle bir duygu yaşamamıştı.

Ölesiye korkuyordu; ama korkudan titreyen kalbinde aniden öfke fırtınaları çıkıyordu. Bir hilekâr olduğunu kendisi de biliyordu. Ancak, hilekârlığın da sınırları vardı. İçindeki bir şeyler -belki vicdan, belki de çoktandır unuttuğu hassasiyet- bu rezillikten tiksiniyordu. İçinden bir his, onlara karşı koymaya itiyordu onu; sokağa çıkıp dürüst insanlara haber verebilirdi. Bu adamlar, masumla-

rın ölümüne sebep olacak bir suça imza atıyorlardı... Bay Lovel kendisi hayatını düşünüp ürperdi. Sağduyusunu toparlamak için Billingsgate'deki tavan arasında yaşayan ailesini de düşünmeye zorladı kendini. Eğer konuşursa, kimse ona inanmazdı. Oates, onun suçlu olduğuna yemin bile ederdi. Hem Oates, dalkavuklardan ve ayaktakımından destek görebilirdi. Ayrıca, geçmişinde öyle çok karanlık leke vardı ki. Böyle bir adamdan iyi niyet göstermesi beklenemezdi.

Ceset köşede duran eski bir yatağın altına itildi. Cesedi saklamak için üzerine, bahçıvanların kullandığı türden sepetler yığıldı. Oates ellerini ovuşturdu.

"Hayırlısı ile hallettik," dedi. "Sör Edmund öldü ve bir hafta içinde iyi kalpli İngiltere halkı ayaklanmış olur. Sonra cinayet ortaya çıkar ve Protestanların çıkaracağı isyan, en güçlü adamı bile yerinden edebilir. Tanrı'nın hikmeti ne harika ve şaşırtıcı! Her adım dikkatle atılmalı; çünkü bu Lort'un işi. Şehirde huzursuzluğun baş göstermesi için beş gün beklemeliyiz. Ve sonra... Ceset burada güvende olur mu?"

"Anahtarlar sadece bende var," dedi Prance.

Doktor ince parmaklarıyla saydı.

"Pazartesi, Salı, Çarşamba; evet, Çarşamba günü. Kaptan Bedloe, cesedin taşınması sizin sorumluluğunuzda. Su kanalının yanında, gün ağarmadan önce. Bir sandalye ve güvenilir adamlarla cesedi bulunacağı yere götüreceksin. Yeri belirledin mi?"

"Marylebone alanındaki herhangi bir çukur," dedi Bedloe.

"Salı gecesi cesedi buradan çıkarmadan önce kendi kılıcını -Sör Edmund'un kılıcını- vücuduna sapıyacaksın."

"Öyle diyorsunuz," dedi Bedloe ters ters, "Ama bence hiç gerek yok buna. En ahmak eczacı bile adamın nasıl öldüğünü anlayabilir."

Oates sırıttı ve parmağını burnuna koydu. "Sende hiç akıl yok, dostum. Rahipler, bu işte kendi silahlarını görmeliler. Bak şimdi. Bu zavallı adam göğsüne saplanmış kendi kılıcıyla bulunacak. Aptallar, intihar, diyecek. Eczacılar, öyle değil, diyecek. Adli tıp doktorları öyleyse neden kılıç var, diye soracak. Doktor Taitus Oates de, katillerin şeytani kurnazlığı, diyecek. Her inançlı Protestan da, bu Cizvitlerin işi, diyecek. Anladın mı?"

Bedloe yeminlerle Doktor'un zekâsına duyduğu hayranlığı dile getirdi. Kulübeyi bir şenlik havası sardı: içindeki, her şeyi mahvedebilecek hislerle boğuşan Lovel dışında herkesi. Marylebone çayırlarında önünden geçen kamburlaşmış ve sendeleyen vücut geldi gözlerinin önüne. O zamanlar, onun düşmanıydı; şimdi ise, fikrinin tuhaf şekilde değişmesiyle, kendini, yatağın altındaki o soğuk et yığınının tek koruyucusu olarak görüyordu. Onurlu bir hayat yaşamış, ancak bir ölümünde bir hilekârın oyununa oyuncak olmuştu. Kapının yanında, diğerlerinden daha uzakta duruyor ve gizli gizli kapıyı gözetliyordu. Suikastın içinde değildi ve suikastçılar de onu pek dikkate almıyor gibiydi; olan bitene göz yumacağını düşünüyorlardı. Şüphesiz, sefil geçmişinden haberdardılar.

Oates'in sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı. Doktor, zevkle ayaklanma planını hazırlıyordu. Bedloe, kanıtları ortaya çıkarma zamanı gelene kadar West Country'de saklanacaktı. Prance, Bedloe'den işaret gelene kadar günlük ticaret işlerine geri dönecekti. Ustalıkla hazırlanmış bir tuzaktı: Bedloe eğlenceyi başlatacak, Prance suç ortağı olarak suçlanacak, sonra da kendi isteğiyle, diğer alçağı bunu doğrulamaya davet edecekti.

"Siz de, beyefendi," diye bağırdı Doktor, Lovel'e. "Bu dürüst adamın sayacağı isimlerin bu işi yapan katiller olduğuna yemin edeceksiniz. Eğer gerçek bir Protestan isen, sana öğrettiklerimi harfi harfine tekrar edersin. Etmezsen, sen de bu cinayeti işleyenlerden biri olarak gösterilirsin ve bir hareketimle bu şehrin iyi insanları seni lime lime ederler. Akıllı ol, dostum. Çünkü hayatın benim ellerimde," dedi ve koca pençesini havaya kaldırdı. Elini açıp kapadı.

Lovel, kabul edermiş gibi bir şeyler mırıldandı. Korku yeniden galip gelmişti. Doktor'un, suçlanacakların isimlerini sayışını zorlukla duydu.

"Buradaki hizmetçilerden birini de getirmelisin," dedi. "Hiç arkadaşı olmayan sıradan bir hizmetçi."

"Bana güven," dedi Prance. "Kraliçenin hanesinden uygun birini bulacağım. Bu görev için aklımda birçok isim var."

"Gerçekten de orası tam bir Katolik yuvası," dedi Oates. "Ama İngiltere'yi Papa'nın önüne koyan senin gibi Katolikler değil, Bay Prance. Sen, bize hizmet eden yirmi Protestan edersin ve bunu unutmayacağız. Emin ol, unutmayacağız... Esas katiller konusunda karar verdin mi? Walsh, dedin ve Pritchard. Bir de Le Fevre denen adam mı?"

"Sonuncusuna hepsinden daha fazla dikkat etmeliyiz. Ama hepsi tazı gibi koku alır. Tedbirli olmazsak, bizi atlatacaklardır. O zaman da oyuna daha az kişiyle devam etmek zorunda kalırız."

"Le Fevre," diye söylendi Oates. "Kraliçenin günahlarını çıkaran papaz. Aziz Omer'de yüzüme tükürdü ve bu hakareti yok sayacak aklınca. Fransız rahibin köpeği! Uzun zamandır nefret ettiğim bir adam."

"Benim de," dedi Prance. Cansız sesinde kin vardı. "Ama o Fransız değil; senin gibi İngiliz. Huntingdonlu bir Phayre."

Bu isim, Lovel'in körleşen algılarını harekete geçirdi. Phayre! Bu adam, babası hayattayken ona onca iyilik yapmış olan kişiydi. Uzun zaman önce Paris'te, onun öğretmeni olmuş ve onu açlığın pençesinden kurtarmıştı. Ona bir beyefendinin nezaketiyle davranmıştı. İşlediği suçlar bile bu arkadaşı ondan uzaklaştırmamıştı. Phayre, onun çocuğunu vaftiz etmiş ve kendisi saklanmak zorunda kaldığında karısına göz kulak olmuştu. Ama bir hafta önce, dürüst bir adamdan kibarca bir söz duymaya alışkın olmayan bir adama, Mall'da kibarca bir söz söylemişti.

O gün, casusun ruhundaki değişik yanların ortaya çıktığı bir gün olmuştu. O günün sabahı, bir adamı öldürme kararı almıştı. Şimdi ise görüyordu ki, neye mal olursa olsun bir insanı öldürmeye vicdanı el vermezdi. Verdiği kararın ne demek olduğunu açıkça görüyordu: büyük bir risk, belki de mahvolma ve ölüm. Artık bekleyemezdi; kısa bir süre içinde kurulan tuzaktan çıkamayacağı bir noktaya gelecekti. Bir an evvel kaçmalı ve Godfrey'in ölümünü önemli kişilere bildiren ilk kişi olmalıydı. Büyük bir prens olan Buckingham'a. Veya Danby'e. Veya bizzat Kralın kendisine...

Tam o sırada, hayatında yapacak olduğu en akıllıca şeyi beceremedi. Kapıdan sessizce dışarı çıkarken, paltosu kapıdaki bir tahta parçasına takıldı ve parçanın kırılma sesi adamları uyandırdı. Strand çıkışına doğru hızla atan kalbiyle ahırların arasındaki sessiz avluda koşarken, arkasından birinin takip ettiğini hissediyordu. Karanlıkta bir parça at gübresine basıp kaydı. Ağır bir şey üzerine

çullandı ve ardından aldığı sert darbeler nefes almasını zorlaştırdı.

***

Beş dakika sonra, Bedloe kalın bir fuların düğümünü çözüyor ve cebine koyuyordu. Bu fular, Godfrey'i boğanla aynı fulardı.

"Sonunda kurtulduk," dedi Oates. "Bu ahmak çok fazla şey gördü ve üzgün bir şahitten başka bir şey olmayacaktı. Tanrı'nın takdiri ile bize sorun çıkarmayı bırakmış oldu. Onu tanıyor musun, Kaptan Bedloe?"

"Katolik bir köpek ve aynı zamanda bir korkak," diye cevapladı katil.

"Peki ya ceset? Ondan bir an önce kurtulmalıyız."

"O iş kolay. Bir saat içinde Savoy kanalında sular yükselecek. Onu arayacak bir arkadaşı da yok zaten."

Oates ellerini ovuşturup gözlerini göğe dikti. "Yüce Tanrı'nın hikmeti ne büyük," dedi, "Ve seyretmesi ne güzel!"

AYDINLIK ODA

Bir seyis ve meyhaneden dönen iki ayyaş tarafından atına bindirilmişti. Valizi, önüne gelişigüzel bağlanmıştı. Görkemli bir veda etmek isterken, saçma sapan bir veda hareketi yapmış ve yağmur altında yola çıkmıştı. Her ne kadar farkında olmasa da, körkütük sarhoştu. Bütün gün, sert Cumberland birasıyla Solway tüccarlarından aldığı konyağı karıştırıp içmişti. Saat beşi vurduğunda, öyle bir hale gelmişti ki, bütün dünyayı tozpembe, kendisini de muhteşem bir sahne üzerinde alkışlanan bir oyuncu olarak görüyordu. Yanındaki içkicilere muhteşem hikâyeler anlatıyor ve onların dar hayal güçlerine büyük bir dünyanın kapılarını açıyordu. Hepsi, bu ustaya saygı duyuyordu; hatta semiz sığırlar ve safkan atlardan başka düşüncesi olmayan sıkıcı Cumbrianlar bile. Onların içindeki heyecanı uyandırmış, donuk gözlerinde merak ve saygı görmüştü. O an için, başka hiçbir yerde bulamadığı o saygınlık hissini tatmıştı.

Yine de tedbiri elden bırakmamıştı. Gizli bir iş için Nithsdale ve Ayrshire topraklarında seyahat etmekte olan Bay Gilbert Craster, Newbigging'deki bir meyhanede ismini açıklayacak değildi. Orada uzun zamandır kullanmadığı ve gerçek adı olan Gabriel Lovel olarak tanınıyordu. Her tarafta gizli dolaplar döndüğünden, bu gerekli bir önlemdi. Bir sınır köyünde bile, Craster adı biliniyor olabilir ve o günlerde Whigleri çağrıştıran bir ad olduğundan, duyguların coştuğu yerlerde ve James yanlılarının sokaklarda olduğu saatlerde dikkatli olması gerekirdi. Ama diğer adı olan Lovel, Londra'nın ara sokaklarında geçen unutulmuş skandallar arasında derinlere gömülmüştü.

Yakın zamanda yeni bir ad almış olan Lovel, hayata karşı kin duymuyordu. En az Marlborough Dükü kadar önemli olan büyük bir adam için çalışıyor ve hakkını da alıyordu. Şanslı bir askerdi; en iyi ücreti veren kişi adına çalışmayı kabul etmişti. Kılıcını değil, aklını satıyordu. Bir bilgiç, buna onur diyebilirdi; ama Bay Lovel bilgiç değildi. Farklı taraflardan onun üstünde patron için çalışmıştı. Blingbroke için Fransa'yı dolaşmış ve iki kez hayatını tehlikeye atmıştı Highland bataklıklarında. Somerler için İspanya'ya gitmiş, Wharton için Galya sınırlarında tedirgin aylar geçirmişti. Patronuna karşı dürüst olmayı alışkanlık edinmişti; doğruları her zaman bildiği kadarıyla gerekli yerlere bildirirdi. Ama büyük bir adamın emrinden çıktığı anda, bildiklerini hemen bir düşmanına satardı. Bazen de, işsiz olmayı tercih ederdi; çünkü efendileri ona hayat boyu sürecek bir görev vermedikleri sürece, bir gün mutlaka onların parasını ödedikleri malları, rakiplerine götüreceği kesindi. Ama Marlborough onun faydasını görmüştü; çünkü bu büyük Dük, partilere pek yaklaşmaz ve sadece olan biteni tüm gerçek-

liğiyle öğrenmek isterdi. Bu yüzden, Marlborough için hem Whig yanlılarının hem de James yanlılarının özel toplantılarına girmiş ve görüntüsünü bile etrafındakilere uyacak şekilde değiştirmişti.

İskoçya'nın güneybatısından yeni dönmüştü. Dük, verimsiz tepelerde yaşayan memnuniyetsiz Whig yanlılarının mavi berelerini Kral James için havalara fırlatıp fırlatmayacaklarını öğrenmek istiyordu. Böylesine sıkıntılı bir görev yapmamıştı daha önce; Ormonde için İrlanda bataklıklarında arabuluculuk yaptığında bile. Hollandalı bir elçi ve sürgüne gönderilmiş Brown taraftarı bir babanın oğlu olarak kendini tanıtmıştı. Hayatında ilk defa, büyük-büyükbabasının bir kral katili olması işine yaramıştı. Dini söylemini bir kenara bırakmıştı; bunun ve bazı gizli mektupların yardımıyla, Protestan muhaliflerinin merkezine ulaşmayı başarmıştı. Cameronian barınaklarındaki sıkıcı hutbelere katılmış, Hebronite gruplarının saçma geçit törenlerinde bulunmuştu. O bölgelerde korkmasını gerektirecek şeyler yoktu; çünkü onlar için iktidarda olan herkes putperestti ve George ile James arasında bir fark yoktu. Bataklıklarda geçirdiği o misafirlik döneminde, başka mevzuları da açıklığa kavuşturmuştu: Kenmure'nin topladığı vergilerin sayısını öğrenmiş, güçlü Galloway kalesinde oturan lort Stair'i ziyaret etmiş, Tweedside'de Roxburghe ile bütün gece boyunca muhabbet etmişti. Eğer yanına varabilirse, efendisine anlatacağı güzel bir hikâyesi vardı. Kuzeyde Northumberland, batıda Jedburgh ve Kenmure'deki dağlık arazi nedeniyle, sınırı geçmek zor olmuştu. Ama zekâsı ve iyi atıyla bunun da üstesinden gelmiş ve kendini Cumberland'da bulmuştu. Buradaki güney yolu, güvenli Lowther ülkesine gidiyordu. Bay Lovel oraya ulaşınca rahatlamış ve bir handa dinlenmişti.

Sarhoş olduğunu kabul etmezdi; ama nereye gideceği konusunda karar verememiş olduğunu itiraf ediyordu kendine. Brampton'a gitmeye niyetlenmiş ve meyhanede kendisine kestirme bir yoldan gitmesi öğütlenmişti. Yol, geniş ve boş araziler arasından atlılara ayrılmış bir yoldu. Bunu ona kim söylemişti? Meyhaneci, diye düşündü. Veya konyak içerken kendisine eşlik eden esmer, neşeli arkadaşı. Her neyse, bu yol, yolculuğunu yaklaşık on kilometre kısaltacaktı. On kilometre, bu berbat havada dikkate değer bir miktardı. Yol açıktı ve önünde sessizce uzanıp gidiyordu. Batmakta olan güneşten yola vuran nemli ışık, yolu renksizleştirmişti. Açık olmasına açıktı da, bu yol nereye gidiyordu? Görünüşe göre, yosunların arasına. Ama Brampton sürülmüş topraklarıyla, boş arazilerin ötesinde boylu boyunca uzanıyordu.

Önceleri, kafasındaki bulutlar gideceği yol ve bitmek bilmeyen sağanak konusunda onu iyice kararsız bırakmıştı. Aklı, kendi hayal dünyasında yarattığı farklı bir dünyada uzaklara dalmıştı. Kendini, kendisine has bir odanın içinde görüyordu. Onu bu odaya götüren saygılı uşakları vardı. Kapı kapanır, ışıklar yanar ve Dük'ün kudretli bakışları umutla parlardı. Bir kadınınkine benzeyen güzel, ince dudakların memnuniyetle kıvrıldığını görürdü. İltifat cümleleri duyardı: "kimse senin kadar hızlı ve güvenilir değil" – "sen tam bir ustasın" – "senin bir eşini daha nasıl bulacağım ben?" Güzel sözler ruhunu okşuyordu. Ve altın vardı çuvallarca. Hiçbir kitapta anlatılamayacak altınlar. Yo, düşleri daha da yükseklerde uçuyordu. Şimdi, ülkeyi kurtaranlardan biri olarak vekillerin karşısındaydı. Kralın elini öpüyordu. Hangi kral veya ne vekilleri olduklarını bilmiyordu ve umurunda da değildi zaten. Onun için önemli olan bu değildi. Honoverian'ın yuvarlaklığı veya Stuart'ın eğriliği onun

için birdi. Her ikisi de becerikli bir hizmetkârı ödüllendirebilirdi. Günlük hayatında içinde ezilip büzülen kendini beğenmişliği, şimdi bir çiçek gibi açmıştı. Tatlı görüntüler, sersemlemiş kafasını ele geçirmişti. Dünyevi sıkıntıların çok üstünde duruyor ve şefkatli bir Tanrı gibi aşağıdaki insanlara bakıyordu. Ruhu, mutluluk veren bir sıcaklıkla ısınmıştı.

Ama bir yandan da fena bir soğuk geliyordu. Az daha, bitkin vücudu dile gelecek ve yaşadığı sıkıntıyı anlatacaktı. Şapkasındaki bir ilik sökülmüştü. Açılan yerden tam sırtına yağmur damlaları iniyordu. Üzerindeki eski binici paltosu, bulaşık bezine dönmüştü ve soğuk tam ortasından içine işliyordu. Ödünç aldığı ve kendisine büyük gelen çizmelerinin üstünden sular oluk oluk içeriye akıyordu ve çizmelerinin içi göl olmuştu. Zaman geçtikçe yaşadığı sefaletin farkına varıyordu. Sonra atı çamurlu yolda tökezlemeye başladı. Atın dördüncü veya beşinci sendelemesinde iyice sinirlenip dizginleri sertçe çekti ve kamçısıyla hayvanın su içindeki böğürlerine vurdu. Bu tepki atın bocalamasına ve aniden durmasına sebep oldu. Sarsıntı giysilerindeki suyu, bir sünger gibi çekmişti. Bay Lovel bulutların arasından sıkıcı dünyaya indi ve küfür etti.

Sert içkinin posaları halâ midesindeydi. İçkinin yarattığı neşe ve coşku etkisini yitirince, her zamanki korkuları su yüzüne çıktı. Havanın iyice karardığını ve yapayalnız olduğunu fark etti. Dimdik inen yağmur, onu tuhaf ve soğuk bir dünyaya hapsediyor gibiydi. Toprağın her yanında yağmurun düzenli sesi ve coşan derelerin uğultusu yankılanıyordu. Vahşi bir kuş, karanlığın içinde çığlık atıp Bay Lovel'i bir hayalet gibi korkuttu. Konuşan adamlar ve dizgin sesleri duyuyordu; halbuki ses yol kenarında oluşmuş olan oldukça büyük bir akıntının çağ-

lama sesiydi. Gökyüzü karanlıktı. Sadece hafif bir grilik kalmıştı günışığından geriye. Suyun üzerindeki parıltılara bakılırsa bir gölün kenarından geçiyor olmalıydı... Başka zaman olsa, Londra'da büyümüş bu adam sadece öfkelenirdi; çünkü Tanrı biliyordu ki, kötü yerlerle ve kötü hava koşullarıyla karşılaşmıştı. Ama midesini dolduran iç yakıcı içki, heyecan dolu bir düş uyandırmıştı içinde. Yaşadığı coşku aniden bir önseziye dönüşmüştü.

Durdu ve dinledi. Yağmurun sesi ve çevresini bir kabuk gibi saran karanlık geceden başka hiçbir şey yoktu etrafında. Bir an için atların sesini duyduğunu sandı, ama bir daha öyle bir ses duymadı. Bu lanet olasıca yol onu nereye götürüyordu? Çoktan vadiye varmış ve Brampton'a yaklaşıyor olmalıydı. Bir havuza düşmüş kadar ıslaktı; üşüyordu, yorgundu. İçinde bulunduğu durumdan duyduğu nefret, korkularını ortadan kaldırmıştı. Şansına küfürler yağdırıyordu. Isınmak istiyordu ve en sevdiği lokantaların kokusunu duymak – Gilpin's'de tavalarda pişirilen istiridyeler, meyhanelerden gelen hoş kokular, işkembeli yemekler yapan Green Man, sığır eti ve muhallebileriyle meşhur Wanless's Coffee House. O ocaklardan birinin başında bir sandalyede oturmak ve leziz kokuları içine çekmek için neler vermezdi! Oysaki burun delikleri yağmur, çamurlu su ve ıslak bir dünyanın kokusuyla doluydu. Rutubetli bir kilerde bozulmuş bira kokusu gibi ekşi bir koku duyuyordu. *Ve soğuk! Şapkasını kafasını iyice bastırıp yeniden* güçlenen yağmura karşı koymaya çalıştı.

Kulağının dibinde bir kuş yeniden çığlık attı ve korkuları geri döndü. Kocaman, ürkütücü evrende kendini küçük ve yalnız hissetti. Bir de içkinin etkisiyle hassaslaşmış olduğundan kendisine acıyordu. Çok şey istemiyordu ki! Sadece birazcık rahat ve dinlenme. Yarım saat

önce prenslerin odalarında boy gösterdiğini çoktan unutmuştu. Bu işi bırakıp tehlikeden ve zorlu yollardan uzakta kalmayı isterdi. Dük, kendisini uygun şekilde ödüllendirmeliydi; böylece o ve çocuğu bir yerde mutlu mesut yaşayabilirlerdi. Guildford'da her yanı güllerle bezenmiş bir kulübe geldi aklına... Ama Dük cimri bir işveren olarak bilinirdi. Bunu düşününce Bay Lovel'in gözlerinden yaşlar aktı. İşte yine o lanet kuş ortaya çıkmıştı; kayıp bir ruh gibi feryat ediyordu. Sesin ürkütücülüğü içini ürpertiyordu. Sığınabileceği bir yer bilse, atını dörtnala koşturup hiçbir şey düşünmeden oraya doğru hızla ilerlerdi. İnsanların şiir yazdığı bir ruh hali içindeydi; kendisini devlerin arasında kalmış bir cüce gibi hissediyordu. Birkaç meyhane şarkısından başka şiir de bilmezdi halbuki. Küçükken kutsal kitaptaki bölümleri zorla ezberletmişlerdi ona. Kötü durumları anlatan metinleri hatırladı: özellikle de kurak topraklarda su bulmaya çalışan biriyle ilgili olanı. Keşke şu anda kurak bir yerde olsaydı!

At yana doğru sıçradı. Neredeyse üzerinden düşecekti. Hayvan, bir giriş kapısının taş direğine çarpmıştı. Aklı karışmış olan Bay Lovel artık şundan emindi: kaybolmuştu. Tophet'e giden yoldu bu belki de; ama Brampton'a gitmediği kesindi. Uyuşmuş elleriyle kapı dikmelerini yokladı. Bir evin giriş kapısıydı ve açıktı. Yol içeriye doğru uzanıyordu ve yoldan çıkacak olursa muhakkak bir çamur çukurunu boylayacaktı. Çaresizlik içinde bir insanla karşılaşmayı diledi. Onu misafir edecek iyi kalpli birini bulabilirdi. En kötü ihtimalle, yolu sorardı. Bu düşüncelerle kapıdan geçip geniş bir yola çıktı.

Sağanağın şiddetini azaltan ağaçların arasından ilerliyordu yol. Bu yüzden de açıklıktaki çamur deryasının ardından burası tam bir sığınak gibi gelmişti ona. Morali

düzeldi. Cehennem kuşları çığlıklarını kesti, ama kulağına çalınan toynak seslerini duymaya devam ediyordu. Yanılmıyordu; evde birileri vardı. Bir köşeyi döndü ve yağmurun altında, yol gösteren bir yıldız gibi parlayan ışığı gördü.

Gördüğü manzara ona güven verdi. Bildiği bir dünyaya varmış gibiydi. Engebeli çimenler üzerinden, doğrudan ışığa yöneldi. Yerdeki bir kütüğü geçince aşağıya doğru inmeye başladı yol. Yaklaştıkça büyüdü ışık; ta ki kaynağı görünene kadar. Bir evin ana kapısının önünde duruyordu ve kapı sonuna kadar açıktı. İçeride kirişe asılmış büyük bir fener, geniş ve büyük bir antreyi aydınlatıyordu. Fenerin asılı olduğu yerin altında bir hizmetçi duruyordu. Yaşlı bir adamdı. Yabancıyı görür görmez kamçısını almak için ona doğru yaklaştı.

"Hoş geldiniz, lordum," dedi adam. "Her şeyi hazırladık."

Geçirdiği son bir saat, yolcuyu kendine getirir gibi olmuştu, ama güvenli bir limana yaklaşmanın verdiği rahatlıkla sarhoşluk yeniden ağır bastı. Kapının açık oluşu ve hizmetçinin karşılama şeklinde hiçbir tuhaflık görmedi. Atından inmek için debelenirken, önceki neşesi geri geldi. "Lordum!" Olabilir tabii. Adam, insan sarrafı olmuş; görür görmez anladı ne olduğumu.

Bir şarkı mırıldanıp salonun taş karoları üzerinde küçük havuzlar oluşturarak hizmetçiyi takip etti. Adam, onun eski valizini taşıyor, başka bir hizmetçi de atını ahıra götürüyordu. Salon, girişteki lambadan yansıyan hareketli gölgeler içinde kalmıştı. Evin içinde, soğuk ve çiğ bir koku vardı; sanki pek sık kullanılan bir yer değildi. Biraz ileride ikinci bir fenerin yandığı taştan bir koridor vardı. Fener, koridorun duvarlarında asılı duran devasa geyik boynuzlarını aydınlatıyordu. Kâhya hızlıca kapıyı açtı.

"Sizin için yaptığımız hazırlıkları beğeneceğinize eminim," dedi. "Akşam yemeği hazır. Yemekten sonra, size odanızı da göstereceğim. Ocağın yanında kuru ayakkabılar var." Yolcunun su içindeki paltosunu aldı ve çamurlu çizmelerini çekerek çıkardı. Saraylılara has bir selamla kapıyı kapattı ve Bay Lovel'i yalnız bıraktı.

Tavana kadar koyu renkli meşe ile kaplanmış küçük, kare bir odaydı. İnanılmaz derecede büyük mumlar aydınlatıyordu odayı. Duvarlardaki apliklerin üzerlerinde ve masadaki uzun şamdanlarda duruyordu bu mumlar. Büyük taş şöminede yanan odunların ateşi de mumların yaydığı ışığa eklenince, odanın içi gündüz gibi aydınlanıyordu. Pencerelerdeki panjurlar sıkıca kapatılmış, perdeler tamamen çekilmişti. Uzak bir köşede bir kapı daha vardı. Cilalı masaya yemekler serilmişti: güzel bir jambon, iki parça börek, bir tabak meyve ve birkaç parlak sürahi. Zorlu bir gecenin ardından böyle bir yerde olmak rüyaya girmek gibiydi; ama yarı sarhoş Lovel, bu olayı oldukça normal karşıladı. Zaten bir karış havada olan aklı, uşağın "lordum," sözüyle iyice havalanmış ve sorular sorarak kafasını hiç yormamıştı. İnce bir şişeden kendisine bir bardak konyak doldurdu; ama düşünüp bardağı içmeden yerine koydu. Önce şarabın tadına bakacak sonra alkollü içkilerle geceyi bitirecekti. Bu sırada da ısınacaktı.

Nemli ceketini çıkardı. Ceket çıkınca, kirli gömlek ve kendisine küçük gelen giysilerin eskiliği de ortaya çıktı. Çorapları yırtık ve sırılsıklamdı. Çoraplarını da çıkardı. Çıplak ayaklarını, şöminenin yanında duran tüylü terliklere soktu. Sonra büyük, kumaş kaplı bir koltuğa oturup ayaklarını keyif içinde ateşe doğru uzattı.

Ama aklı durduğu yerde duramayacak kadar hareketliydi. Hissettiği rahatlık, her bir sinire ulaşıyor, onu

sakinleştireceği yerde daha da çok heyecanlandırıyordu. Daha az önce yorgunluktan bitmiş haldeyken, şimdi uyumak istemiyordu... Şöminenin yanında bir ayna vardı. Aynanın kenarına Caroline tarzı ince çiçekler ve aşk tanrıları çizilmişti. Aynadaki yansımasını gördü ve gördüğü şey onu memnun etti. Sivri çeneli uzun yüzü, koyu renkli gözleri, yolculuklar sırasında esmerleşmiş bir ten: Wharton'a ne kadar da benzediğini fark etti. Yoksa Beaufort'a mı? Her neyse. Artık ıslak ceketinden kurtulmuştu; giysileri olmadan da saygı duyulan bir adam olabilirdi. "Lordum!" Olabilir tabii. Babası ona her zaman eski ve soylu bir aileden geldiğini söylerdi. Fransa kralları ymış veya başka bir yerin kralları... Sol elinde taşıdığı altın yüzük, parmağından kayıp şöminenin taşına çarptı. Yüzük zaten büyük geliyordu parmağına; bir de soğuk ve yağmurdan parmakları incelince, düşmesi çok normaldi. Yüzüğü yerden aldı ve masadaki sürahilerin yanına koydu. Babasının yüzüğüydü ve ne kadar darda kalmış olursa olsun, yüzüğünden vazgeçmediği için kendisini kutluyordu. Kadim kralların kalma bir yüzük olduğu söyleniyordu.

Masaya döndü ve kendisine bir dilim jambon kesti, ama iştahı olmadığının farkına vardı. Bir kadeh kırmızı şarap doldurdu. Lezzetli ve hoş kokulu bir likördü; hararetini almıştı. Beyefendilere layık bir içkiydi. Keyfi yerindeyken konyak içerdi; ama şu anda bu yumuşak şarap, odadaki sıcaklık, ışık ve gümüşlerin parıltısıyla uyum içindeydi... Heyecanı yerini yavaş yavaş rehavete bırakıyordu. Tanrı'nın ona uygun gördüğü bir yerde olduğunu hissediyordu. Bütün varlığı bu hissin sıcaklığını duyuyordu. Ne kadar becerikli olduğunu anladı. Gerçekten de ne kadar namuslu olduğunu. Hile yapmakta ustaydı; ama gözü hep gururla parlayan yıldızlardaydı. Sonra

yoksul Londra evlerindeki oğlu düştü aklına. Oğlu talihini yüzüne güldürmeli, bir gün mutlaka üzerinde ipekler ve dantellerle boy göstermeliydi. Şu takma adlar kahrolsun! O, Lovel olmalıydı. Bir Villiers veya Talbot gibi başı dik yürümeliydi.

Düşünceleri, elini şöminenin yanında kurumakta olan ceketinin iç cebine gönderdi. Cebinden, yağlı kâğıda sarılmış ince bir paket kâğıt çıkardı. Bunlar yolculuğunun meyveleriydi. Kâğıda yazılamayacak kadar önemli bazı gizli bilgiler ise aklındaydı. Yazanlara göz gezdirdi, bilgileri doğruladı ve kâğıtları masanın üzerinde önüne koydu. Kâğıtlar zihnindeki düşünceleri tetikledi ve onu bulunduğu yerle ilgili bazı sorular sormaya itti... Bu kimin eviydi ve bu misafirperverlik neyin nesiydi? Geleceği biliniyordu. Belki de ona benzeyen bir başkasını bekliyorlardı. Eski bir savaşçı tanrının verdiği nimetleri memnuniyetle kabul ederdi, ama sorulacak sorular vardı. Tabakta bir arma vardı, ama okuyabilmesi için yeterli ışık yoktu. Odadaki tek resim geleneksel savaş zırhları içindeki yaşlı bir adamın resmiydi. Yüzü tanıyamamış, kimseye de benzetememişti... Kendine bir kadeh kırmızı şarap daha koydu ve ardından biraz da konyak içti. Konyak iyi bir içkiydi; dayanma gücü veriyordu ona. Rahatlık ve güven hissi yok oldu. Masadaki kâğıtları ve onlarla beraber yüzüğü öteye itti. Dirsekleri masaya dayadı. Artık ısınmış, kurumuş ve doymuştu; ama aklı karmakarışıktı.

Uzaktaki kapının açıldığını ve üç adamın geldiğini gördü. Ayağa kalkmaya çalıştı; sandalyenin meşe ayakları takırdadı. Şömineye ve eski ceketine doğru geri geri yaklaşarak selam vermeye çalıştı.

Gelenlerin yaşadığı şaşkınlık yüzlerinden okunuyordu. Üçü de gençti ve yoldan gelmiş gibiydiler. Binici paltolarını çıkarmış olmalarına rağmen, dizlerine kadar

çamura bulanmışlardı. Pudrasız saçları omuzlarına dökülmüştü. Bir tanesi, gözleri mavi olmasa İspanyol denebilecek kadar esmer bir adamdı. İkincisi, al yanaklı ve gözlerinden neşe saçan safça bir oğlandı. Üçüncüsü ise, uzun boylu ve kızıl saçlıydı. Teni güneşten yanmıştı ve bir tazı kadar zayıftı. Böyle konularda bilgi sahibi olan Bay Lovel'in hemen tanıdığı ekoseli bir pantolon vardı üzerinde: bu pantolon Atholl ailesine özgüydü.

Üçünün içinden sadece liderlerini tanıyordu. Tanıdığına da pek memnun olmamıştı. Şu Talbot denen adamdı. Ormonde'nin en güvenilir teğmeni olan Crow kadar esmer tenli oluşuyla bilinirdi. Bir keresinde onunla da iş yapmıştı ve onun sert mizacını ve dürüstlükteki inatçılığını bilirdi. İyice karışmış olan aklı, aralarında uzlaşma sağlayacak bir masal uydurmaya çalışıyordu umutsuzca.

Hiçbirisi tanımamıştı onu henüz. Halâ gözlerini dikmiş şaşkınlık içinde ona bakıyorlardı.

"Sen de kimsin be adam?" diye kekeledi Highlander.

Bay Lovel bu sefer selam verebildi. "Fırtınaya yakalanmış bir yolcu," dedi yalandan samimi bakışlarla. "Şans eseri, bu misafirperver eve rastladım. İsmim Gabriel Lovel."

Yeniden bir ölüm sessizliği yaşandı. Sonra delikanlı güldü. Neşeli bir kahkaha attı ve odadaki gergin hava dağıldı.

"Lovel," diye bağırdı. Konuşmasında İrlandalılara has izler vardı. "Lovel! Bizim aptal Jobson da Lovat sanmış! İnanmamıştım zaten. Kafayı bulmuş olsa bile Simon hiçbir zaman bir meyhanede adını söylemez. Görünüşe bakılırsa Cailzie horozunun izini sürerken karşımıza bir karatavuk çıktı."

Esmer olan Talbot gülmedi. "Lovat'ı aramamızın geçerli sebepleri var. Widrington, Londra'dan, batı sınırı üzerinden kuzeye doğru yol aldığının haberini almış. Onu bulmuş olsaydık, ödülü alacaktık. Eğer Highland sınırını aşarsa, Mar ile fena bozuşurlar. Sen ne diyorsun, Lord Charles?"

Highlander başını salladı. "Simon'u ele geçirseydim, kesemi on defa altınla doldururdum. Bizim yaşlı kurt tam tersine giderken güneye ilerlemek nasıl bir şanstır?"

Delikanlı masaya doğru bir sandalye çekti. "Büyük balığı kaçırdığımıza göre, küçüğüyle idare edelim. Eğer bu bey, başkası için hazırlanmış bir ziyafet sofrasını bizimle paylaşmaya razı olursa, ben yemek yiyeceğim. Oturun, beyefendi. Kadehinizi doldurun. Tanınmış bir İskoç lordu olmamanız sizin suçunuz değil. Söylemeliyim ki, Lovel ismi Lovat'tan daha saygın bir isimdir!"

Talbot ise yolcuya sert gözlerle bakıyordu. "Sen ona karatavuk dedin, Nick. Ama bana kalırsa o daha çok düzenbaz bir karga. Bu adamı daha önce de gördüm. Ormonde ile mi birlikteydin?"

"Bir defasında ona hizmet etme şansına erişmiştim," dedi Lovel. Halâ onu beladan kurtaracak bir masal uydurmaya çalışıyordu. "Ah, şimdi hatırladım. Ormonde'nin ayağının kaydığını düşünmüş ve karşı taraftaki yerinizi almıştınız. Yeni patronunuz kim, Bay Lovel? Majesteleri mi?"

Gözleri masanın üzerindeki kâğıtlara takıldı ve bir çırpıda hepsini kendine doğru çekti.

"Bakalım burada neler varmış?" dedi ve oldukça okunaklı yazılmış kâğıtlar üzerinde hızla gezdirdi gözlerini. Şifreler ve kısaltmalarla doluydu kâğıtlar; ama bazı tehlikeli isimler gün gibi ortadaydı. 1715 yılının Ekim

ayında "Ke" olsa olsa "Kenmure" ve "Ni" olsa olsa "Nithsdale" olabilirdi.

Bay Lovel soğukkanlılıkla bir hamle yaptı.

"Bunlar bana ait, beyefendi," diye diklendi. "Hangi yetkiyle bunları incelediğinizi anlayamadım." Ayakta duracak halde olmadığından, itirazı amacına ulaşamadı. Gün boyunca aldığı alkol, aniden fena bir etki yaratmış ve şöminenin yanındaki sandalyeye bütün ağırlığıyla yığılmaya zorlamıştı onu.

"Bakıyorum da beyimiz son zamanlarda saçlarını pudralamış," dedi Nick dedikleri delikanlı.

Bay Lovel sinirden deliye dönmüştü. Sarhoşların alışılmış sözlerini sıralamaya tam başlamıştı ki, Talbot onu sertçe susturdu.

"Bana kimin için çalıştığımı sormuştunuz. Ordusunda görev almaktan onur duyduğum Majesteleri Kral James tarafından görevlendirildim."

Ara ara başını sallayarak okumaya devam etti. Bazen bir kelimeye dudak büküyor, bazen de kendi kayıtlarına geçiriyordu okuduklarından bazılarını. Birden kafasını kaldırdı.

"Peki, ne zaman görevine son verildi?"

Son bahsi geçen Dük, Ormonde idi. Ama Bay Lovel'in yerinde olmayan kafası, tuzağa düştü. Efendisinin kendisinin görevine son verdiği sözünü öfkeyle reddetti.

Tablot'un dudaklarında zalim bir gülümseme belirdi.

"İtiraf ettin," dedi. Sonra diğerlerine dönüp, "Bu adam Malbrouck'un takımından biri. İskoçya'nın batı topraklarında iz sürüyor. Kararsız Büyük Dük'ün karar vermesini sağlamak için Kenmure ve Nithsdale'nin sayılarını işte buraya yazmış. Bakın, Roxburghe ile de görüş-

müş... Karşımızda, güzel bir rastlantıyla elimize düşmüş bir casus var beyler. Protestan muhalifleri arasında bir Whig; Stair ve Roxburghe'de de öyle. Yoksul ve dürüst insanlarımız arasında bir James taraftarı. Her iki tarafın sırlarını yalanlarla ele geçirip daha önemli kişilere daha yüksek fiyatlarla satan bir adama satıyor. İğrenç! Senin gibi pislikleri bilirim. John Argyll gibi dürüst bir Whig taraftarına saygı duyup onun için savaşabilirim, ama bunun gibi sıçanları ne yapmalı? Kaparımıza sıkışan bu sıçana ne yapalım?"

"Bırak gitsin," dedi Nick Wogan. "Topraklarımızda bunlardan çok var. Amacımız tahta ulaşmak iken, sıçan avcılığı yapacak halimiz yok ya." Lovel'in yüzüğünü aldı ve parmağının ucunda döndürdü yüzüğü. Adam kuzeyde sadece bilgi toplamamış; bir parça altın da ele geçirmiş."

Delikanlının iması, Bay Lovel'e utancını unutturdu. "O yüzük benim hakkım. Bana babamdan miras kaldı." Gururu incinmiş olduğundan sesi ağlamaklıydı.

"Yaratık haktan bahsediyor," dedi Talbot takıyı incelerken. "Adının Lovel olduğunu söylüyorsun. Loveller'in taşıdığı üç ayrı nişan vardır. Bu yüzüğün üstünde ise üç şekil bir arada. Benim gözlerim pek iyi görmüyor, Nick. Sen bakabilir misin ne yazdığına? Kimden çaldığını merak ediyorum."

Delikanlı yüzüğü dikkatle inceledi. "Üçlü bir şeyler *var. Montgomery anlamına gelen fleur-de-lys olabilir.* Veya Buchan'ı ifade eden aslan kafaları olabilir."

Yüzüğü Lord Charles'e uzattı. O da mum ışığında inceledi yüzüğü. "Hayır, bence bunlar Cummin ailesine ait. Biri bunu yontup bozmuş."

Bay Lovel aşağılanmış ve korkularını unutmuştu. Aslında, hatırlaması gereken birçok şeyi de unutmuştu.

Bu üç gururlu beyefendinin gözlerindeki değerini yükseltmekti tek istediği. Kanındaki alkol çekiliyor, çekildikçe üzerindeki rehaveti de beraberinde götürüyordu. Küçülmüş, yerin dibine girmiş ve aşağılanmıştı. Bir saat önce kendisine layık gördüğü meziyetlerden eser yoktu ortada.

"Beyler, sizi temin ederim ki," deyip duraksadı, "yüzük benim. Onu babamdan aldım. O da kendi babasından almış. Eski bir aileden geliyorum; sonradan bir şekilde yozlaşmış olsa da."

Gözleri, kendini acındıran bir köpeğin bakışlarıyla, onu sorguya çekenlerin gözlerini arıyordu. Ama gördüğü düşmanca yüzlerdi. Talbot ciddi ve sertti. Lord Charles küçümseyen bakışlarla bakıyor, delikanlı ise imalı bir şekilde gülüyordu.

"Gerçekten yozlaşmış," dedi esmer adam, "fena halde yozlaşmış. Soylu olsan daha çok utanman gerekirdi zaten."

Bay Lovel neredeyse ağlayacaktı. "Yemin ederim ki, ben dürüstüm. Efendimin emirlerini yerine getiriyorum ve öğrendiklerimi ona bildiriyorum."

"Tabii, beyefendi. Peki ya nasıl öğreniyorsun? Vergi memuru kılığına girip insanların güvenlerini kazandıktan sonra mı? Senin için dostluk bir araç ve onur basit bir kavram. Aldığın her nefeste insanları aldatıyorsun. Bir adamın sana içtenlikle anlattığı bir şey onu darağacına götürebilir. Yüce Tanrı'm! Bir veya iki cüzdan için yollarda boğaz kesmeyi tercih ederim; seninki gibi dolambaçlı yollardan insanları ölüme sürüklemektense."

Başka bir durumda olsa, pişkinlikle karşı koyabilirdi bu sözlere. Şimdi ise cesaretini yitirmişti. "Ben kötülük yapmıyorum kimseye," diyebildi sadece, "çünkü taraf tutmuyorum. Siyasette tarafsızım."

"Bu daha da kötü ya. İnandığı bir dava uğruna casusluk yapan biri sahip olduğu inançla yaptığı kötülükleri düzeltebilir. Oysa sen soğukkanlılıkla rezil işler yapıyorsun."

Dışarıda hava daha da kötüleşiyordu. Bulundukları korunaklı odada bile fırtınanın etkileri görülebiliyordu. Rüzgâr perdeleri sallıyor, esinti şöminedeki külleri savuruyordu. Oda kasvetli ve hüzünlü bir yere dönüşmüştü. Bay Lovel, iliklerine kadar hissediyordu içinde bulunduğu umutsuzluğu. Şimdiye kadar yaşadığı her şeyi tuzla buz eden bir duygu uyandı içinde. Yorgun ve gergin olmalarına rağmen soylu bir cesaret taşıyan üç adam, içinde tuhaf bir his yarattı. Uzun zamandır aklına gelmeyen umutlar ve hayaller aklında hayaletler gibi uçuştu. Söyleyeceği şeyler vardı; söylenmesi gereken şeyler. Sesi gürleşti.

"Benim neler çektiğimi nasıl bilebilirsiniz ki?" diye haykırdı. "Sizin gibi doğuştan şanslı adamlar ne bilir! Köklü bir ailem var, ama hiç faydasını görmedim. Tavan aralarında büyüdüm; bütün günlerim açlıkla mücadele ederek geçti... Sizin partilerinizden bana ne? Whig veya Tory'i neden düşüneyim? Hangi kral tahta çıkmış, bana ne? Tanrı aşkına bana söyleyin; benim gibi biri, kendisine karnını doyuracak ekmek ve başını sokacak bir ev için altın veren bir adamdan başka kime vefa duyabilir? Tanrı şahidimdir ki, hizmetinde bulunduğum hiçbir patronuma ihanet etmedim."

Zayıf suratlı eski püskü giyimli adam üstünlük sağlanmıştı. Bir an için, sesindeki tutku odayı doldurdu.

"İşte bu hiç de yalana benzemiyor," dedi delikanlı; bakışları samimiydi.

Ama Talbot yumuşamamıştı.

"Kendi ağzınla söyledin sadakati bilmediğini. Seni suçlayacak değilim, ama seninle aynı yerde daha fazla duramam. İzninizle, bayım, yanınızdan ayrılıyoruz."

Buz gibi sözleri odayı doldurmuş olan tuhaf hissi dağıtamamıştı. Şöminenin yanındaki sefil adam, bir tür itibar kazanmıştı.

"Ben giderim," dedi. "Atımı getirmelerini söyler misiniz rica etsem? ... Sizin için önemi var mı bilmem ama, umut vadeden bir çalışma hayatını yarıda kestiniz... Söylediklerinizin çoğuna katılıyorum. Doğruları söylediniz; tabii hepsini değil, ama beni aşağılamaya yetti. Sizin gözünüzde, sadece alacağı parayı düşünen bir serseriyim. Lütfen bana söyleyin; sizi böyle bir havada yola çıkmaya iten sebep ne?"

Sesi gerçekten samimiydi ve Talbot cevap verdi.

"Tanrı'nın görevlendirdiği Kral ve hırsızların egemenliğinde büyüyemeyecek bir ülke için savaşıyorum. Tahta, Kilise'ye ve memleketime olan sadakatim beni bunu yapmaya mecbur kılıyor."

Lovel, bakışlarını Lord Charles'e yöneltti. Highlander, içinde özlem ve dokunaklı bir hüzün olan bir melodi mırıldandı ıslığıyla.

"Bunun için," dedi. "Hızla geçen hayatlar ve günler için savaşıyorum."

Nick Wogan gülümsedi. "Aslında benim sebebim ikisi de değil. İçimde biraz Talbot ve bol miktarda *Charles var. Ama ben kılıcımı romans için savuruyorum:* büyüğe karşı küçük, kuru kalabalığa karşı birkaç soylu. Bütün cansız ve donuk şeylere karşı gençlik için savaşıyorum."

Bay Lovel başını eğdi. "Cevabımı aldım. Böyle bir yolunuz olduğu için sizi kutluyorum. Bu yolda olmadığım için de üzülüyorum. Bende Bay Tablot'un siyaset

bilgisi yok; büyük bir İskoç lordu da değilim. Genç olmanın mutluluğu da yok üzerimde... Sizden sadece beni acımasızca yargılamamanızı istiyorum."

Sözlerinin ardından hemen ceketine ve çizmelerine davrandı. Masaya doğru bir adım atıp kâğıtlarını eline aldı.

"İzninizle," dedi ve kâğıtları ateşe attı.

"İyi yaptınız," dedi Talbot. "Marlborough'a varmadan çok önce, kullanılmayacak hale geleceklerdi zaten."

"Bu yüzden yakmadım onları," dedi Lovel, "Yaptığım işten memnun değilim zaten ve başka bir iş yapmayı düşünüyorum."

"İstersen bu gece burada kalabilirsin," dedi Lord Charles.

"Teşekkür ederim, ama size uygun bir arkadaş değilim. Yola çıksam daha iyi."

Talbot, cüzdanından yirmi şilin çıkardı, "Yolculuk sırasında yanında bulunsun," diyordu ki, Nick Wogan utanıp araya girdi. "Kahretsin James, hödüklük yapma," dedi.

Delikanlı yüzüğü alıp kapıdan çıkmakta olan Bay Lovel'e uzattı ve elini sıktı.

***

Yolcu, yağmur altında atıyla hızla uzaklaştı. Havaya aldırmıyordu. Brampton'a ulaştığında, hıçkırarak ağladığını fark edince şaşırdı. İçkili olduğu zamanlar dışında, çocukluğundan beri ağlamamıştı.

KARANLIK TOPRAKLARDA

Ateşin yakıldığı yer öyle ustalıkla seçilmişti ki, yayılan ışık sadece bir tarafa vuruyor, orada da ışık sık defne ağaçlarının karanlığında etkisini yitiriyordu. Kireç taşı uzantısının altında yakılmıştı ateş; böylece ay ışığında yayılan duman, kayacın gri yüzeyi üzerinde kaybolup gidecekti. Dolunayın üstünden sadece iki gün geçmiş olmasına rağmen, ay ortalarda görünmüyordu, çünkü yağmur yağmış ve etraflarını sarıp sarmalamıştı. Kamp kurdukları sırttan bakıldığında, o sabah Kentucky vadileri sonbaharın sarı ve kızıl renklerini barındıran bir soba gibiydi. Hava, tatlı Ekim kokularıyla ağırlaşmıştı. Sonra rüzgâr aniden yön *değiştirmiş, gökyüzü kurşuni bir renge bürünmüş ve* beklemedikleri nemli bir soğuk hava kışın ilk habercisi olmuştu. Evleriyle bulundukları yer arasında yüzlerce kilometrelik, yolu bile olmayan bir mesafe olan adamlar için, böyle bir kış, yol iz bilmedikleri bir kıtada tehlikeye atılmak gibi bir şeydi.

Üç avcıdan biri, güderi ceketini üzerinden sıyırıp ateşi canlandırmak için defnelerin arasındaki çalılıklara daldı. Titrek ışığın altında adamın vücudunu görmek mümkündü. Zayıf ve uzun bir adamdı. Bir kedininki gibi çevik hareketleri insanda ilgi uyandırıyordu. İşini bitirdikten sonra, ceketiyle ateşin karşısına serildi. İki arkadaşı da ona doğru yanaştılar. Ateşle ilgilenen, küçük grubun lideriydi. Işıkta, sert hava şartlarından dolayı kararmış bir yüz seçiliyordu. Kafasında dağınık bir peruk taşıyor gibiydi; arkasından postu sarkan, sıkı, deri bir başlıktı oysaki kafasındaki. Başlığın etrafından dağınık siyah saçlarının bir bölümü sarkıyordu. Gözleri mavi ve parlaktı. Kaşları ve kirpikleri sarıydı. Işık ve karanlığın zıtlığı, cesur ve kudretli bir görüntü veriyordu adama. Diğer iki adamdan birinin, onun kardeşi olduğu belliydi. Ama o daha iriydi. Gözleri, sivri çeneleri ve zayıf çene kemikleri ise tıpatıp aynıydı. Üçüncü adam, daha kısa ve şişmandı. Üzerinde arkadaşlarınınkilerden daha yeni bir avcı gömleği ve yün ile deri karışımından geniş bir kemer vardı.

Sonuncu adam, mokasenlerini ateşe doğru uzatıp dudaklarından, yağan yağmurun yarattığı buğuya doğru ince duman halkaları gönderdi.

Kısa ve sert sözlerle havaya lanet okuyordu. Küçük grubun keyifsizliğinin bir sebebi vardı. Körfezde barut stoklarıyla ilgili bir aksilik olmuş ve şu anda bütün birlikte sadece iki dolumluk barut kalmıştı. Bugüne kadar yemek için bol miktarda etleri olmuştu, ama yiyecek stokları az olduğundan ekmekleri yoktu. O gece, çok az yemek yiyebilmişlerdi. Silahları ateşleyemedikleri için içlerinden biri hindi yakalamaya gitmiş ve geri dönmemişti.

"Bütün kışı Kentucky'de geçiren ilk biz olacağız sanırım," dedi soluklanarak. "Howard ve Salling Hazi-

ran'da girmişti duyduğuma göre. Peki Finley? Finley ne kadar kalmıştı Dan'l?"

"Sonbahardan sonrasına kalmadı o hiç. Gerçi bir defasında kara yakalanmıştı. Ama kış, Ohio'da Yadkin'dekinden daha sert geçecek diye bir şey de yok. Avlanmak için uygun bir zaman. Kar Kızılderilileri de uzak tıtacaktır. Bizim için kötü olan şey, onlar için oyuncak. Yaşlı Jim Lovelle buraya varırsa, ne kış ne de Kızılderililer için kafa yoracağım. Nerede kaldı bu adam?"

"Yolunu kaybetmiştir belki de," diye tahminde bulundu adı Neely olan adam.

"Hiç sanmam. Bir pars yolunu kaybeder mi? Virginny'den, hatta Caroliny'den de Jim gibi bir avcı çıkmaz. Bana Kentucky'i anlatan da oydu. 'Şavnilerin karanlık ve kanlı topraklar dediği yerler' derdi bilgili birinin edasıyla. Gerçekten de karanlık ve kanlı, ama bunu yapan Tanrı değil, insanlardır. Dediğine göre, o topraklarda süt ve bal akar. Temiz sular, geniş alanları kaplayan yoncalar ve Basham'daki bütün sürüleri beslemeye yetecek kadar bol ve lezzetli otlar; gövdelerine delik açıp bu delikten bir vagon geçirebileceğiniz kadar kalın ağaçlardan oluşan muazzam ormanlar; hiçbir bakımlı bahçede göremeyeceğiniz akça ağaçlar, erik ve kiraz ağaçları; ekine hasret koyu renkli topraklar vardır. Jim der ki, eğer yalancı durumuna düşmek istemiyorsan, gördüklerini kimseye anlatmamalısın. Büyük siyah burunlu bizonlar birbirlerine öyle yakın dururlar ki, her yer hareket ediyor gibi görünür; geyikler, karacalar ve ayılar sayılayamayacak kadar çoktur... Evet, arkadaşlarım, kendi gözlerinizle de gördünüz bunları. Şimdi söyleyin, Jim gerçek bir kâhin mi, değil mi? Ben Musa'yım, derdi, İsrailoğullarını vaat edilen topraklara götürmek için geldim, ama sanırım yaşlı bedenimi sınırdaki Pisgah tepelerinde terk edece-

ğim. Jim... Kederli bir adamdı. Jordan'ın bu yakasında pek huzur bulamazdı... Keşke nerede kaldığını bilseydim."

Konuşan adamın kardeşi Squire Boone üzgün üzgün havayı kokladı. "İyi bir avcıya yolunu kaybettirebilir bu hava."

"Sana şunu söyleyeyim; Jim'e yolunu kaybettiremezsin," dedi kardeşi sertçe. "Kentucky'e yalnız başına 52'de geldi. Yani Finley'den iki yıl önce. 58 kışının tamamını Ewslip'de geçirdi. Hiç beklemediğin bir anda çalılıkların arasından sıçrayıverirdi. 61'de Montgomery'de Çerokilerle savaştığımız dönemde, İskoçlara rehberlik etti ve bence eğer ona katılsalardı, bugün çok daha fazla İskoç hayatta olabilirdi. Yaşlı Jim, yalnız bir kurt gibiydi; kendi başına avlanmayı tercih ederdi. Sen oraya ayak basan ilk insan olduğunu düşünürken, onun aniden bir yerden karşına çıkıp 'Ne haber' demeyeceğinden asla emin olamazdın. Jim ve yolunu kaybetmek mi? Bir şahin yolunu kaybedebilir, ama Jim asla."

"Belki de yerlilere yakalanmıştır," dedi Neely.

"Hiç sanmam," dedi Boone. "En azından yakaladılarsa bile, Kızılderililerin bir boyunu ortadan kaldırmış olmalı. Kentucky'deki her Kızılderili'den daha iyidir ve onlar da bunu bilirler. Siz boğazdan batıya doğru gelmeden önce başımıza gelenleri anlatayım size. Şavniler, Jim'i ve beni sık şeker kamışlarının olduğu bir yerde yakaladılar ve izlerimizi geriye doğru takip edip kampı, böylece Finley'i ve yanındaki üç Yadkinli'yi de buldular. Atlarımızı, silahlarımızı, kapanlarımız ve üç aylık avdan elde ettiğimiz bütün kürkleri aldılar. Şefleri yaptığı konuşmada, Kentucky'ye girmeye hakkımız olmadığını, eğer bunu yeniden yaparsak bedelini hayatımızla ödeyeceğimizi söyledi. Jim olmasaydı, bizi oyarlardı. Ama onu tanıyor-

lar ve ondan korkuyorlardı. Finley, eğlencenin bittiğini anlayıp Yadkinli adamlarla geriye döndü. Cooley, Joe Holden ve Mooneyiye bu adamlara önem veriyor, Squire! Oysaki ben karşı çıkıp eşyalarımı geri almak istiyordum. Ama hiçbir Kızılderili yaşlı Jim'i alt edemezdi. İkimiz, Şavnilerin izini sürdük ve bir gece tuzlu toprakların yakınına kurdukları kamplarını bulduk. Ben kamışların arasında soğuktan titrerken Jim kampa gitti. Dört atı ve en iyi üç silahımızı alıp çıkmasaydı şaşardım. Ama bu sizin için büyük bir başarı olurdu değil mi? Gün doğarken Warriors' Path yolundan güneye ilerliyorduk; atlarımız çok yorgundu. Öğle olmadan Şavniler bize yetişti. Şu kadarını söyleyeyim, elim ayağım kesildi. Aklıma gelen tek ihtimal kanlı bir kıyım ve bir çukurdu... Ama o Kızılderililer bize hiç zarar vermediler. Neden, sizce? Çünkü Jim'den korkuyorlardı. Şavni dilinde ona verdikleri bir isim varmış: gece avlanan yaşlı kurt. Bizi Ohio'nun kuzeyindeki yoldan onların Scioto köylerine götürmeye başladılar. Bizi orada cezalandıracaklarını söylediler. Jim bana rahat olmamı, bizi nehrin kuzeyine falan götürmediklerini bildiğini söyledi. Sonra Kızılderililerle arkadaş olmaya başladık. İki gün içinde gruptaki en sevilen kişi olmuştu. Sessiz bir adamdı; çoğunlukla da hüzünlüydü. Ama istediğinde eğlenceli de olabiliyordu. Yerlilerin nasıl güldüklerini bilirsiniz: karınlarından bir homurtu gelir ve yere bakarlar. Jim bütün gün böyle gülüyor ve dillerini konuşabildiği için ciddi konular da konuşuyordu onlarla. O vahşiler ise onu, kendi liderlerini dinler gibi dinliyorlardı."

Boone bir odun alıp ateşe attı. Sağanak hafifliyordu, ama şimdi de rüzgâr kuvvetlenmişti; çınarlar rüzgârın etkisiyle adeta inliyordu.

"Aslında," diye devam etti, "esirler gibi sıkı bir gözetim altında değildik. Dördüncü gün, ateşin etrafında Şavnilerle birlikte uyuyor, atların yanına gitmemize izin verilmemesine rağmen etrafta istediğimiz gibi gezebiliyorduk. Yedinci gün, Ohio'nun alçak bir arazide uzandığını gördük ve Jim Kızılderililerden kurtulma zamanının geldiğini söyledi bana. Planına uygun şekilde rüzgârlı ve nemli bir geceydi. Gece yarısı birde, yerlilerin en derin uykularında olduğu anda, bileğimi sıkan Jim tarafından uyandırıldım. Benim de iz sürmüşlüğüm vardı; ama o geceki gibi muazzam ve dikkatli bir av görmemiştim daha önce. Her harekette iki üç santim ilerleyerek halkanın dışına doğru süründük. Bilerek geride yatmıştık zaten. Sonra çalılıklara ulaştık. Ben orada saklanırken Jim gidip silah ve barut getirdi. Atları ürkütmeden bunu nasıl becerdi Tanrı biliyor. Sonra hayalet gibi süzülüp tepelere yöneldik. Amacımız boğaza varmaktı; ama bu tam on üç gün sürdü. Çoğunlukla geceleri yol aldık, ateş etmeye korktuğumuz için ağaçlardaki meyvelerle beslendik. Sonra sizinle karşılaştık. Bizi ilk gördüğünüzde pek iyi görünmüyorduk herhalde."

"Uzun zamandır yürüyen iki sefil gibi görünüyordunuz," dedi kardeşi ciddi bir edayla, "Dan'l, senin üzerinde gömlekten daha çok derin görünüyordu. Lovelle, boş midesi dışında hiçbir şeyden şikâyetçi değildi."

"Yirmi yaş büyük olmasına rağmen benden daha *sağlam. Benim bütün hayatımda edindiğim doğa bilgi*sinden daha fazlasını unutmuş olduğu için yolu da o gösterdi. . ."

Virginia'dan gelmiş olan adam Neely, kuru toprak suyu nasıl emerse, aynı hızla elindeki tütünü çekti.

"Lovelle denen bu adamı duymuştum," dedi. "Sanırım, kendisini gördüm de. Uzun boylu, karakaşlı bir

adam. Gözleri, aç bir adamın gözleri gibi çukur. Palmer Country'de benim halkıma yakın bir yerde yaşardı. Neden o yolculukları yapıyor?"

"Avlanmak için olabilir," dedi Boone. "Potomac ve Cherokee arasındaki en usta avcı o, bence. Kocaman, güzel postlar getirir, karşılığında fazla para da istemezdi. Bir sonraki macerası için barut, saçma ve yiyecek almasına yetecek kadarını isterdi... Yerleşecek bir toprak aramıyordu; bir defasında bana, bu dünyada istediği bütün yerlere sahip olduğunu söylemişti... Aradığı başka bir şeydi. Bu konuda hiç konuşmazdı; ama sık sık dizlerini karnına çekip oturur, bir kuşun gözleri gibi boşluğa dalar giderdi gözleri. Hiçbir zaman kim olduğunu ve nereden geldiğini öğrenemedim. Virginny mi demiştin?"

"Evet, Palmer Country. Yaşlı babasını tanıyorum. Nelson'un meyhanesinde içki içmediği zamanlarda Nelson's Cross Roads'daki küçük arazisini ekip biçerdi. Çocuklar, tuhaf giysilerine bakıp gülmek ve söylenirken kullandığı mükemmel Londra aksanını duymak için onun peşinden giderlerdi. Sinirlenince, küfür de ederdi. Jim Lovelle bizi kamçıyla dağıtır, babasının koluna girip onu kulübeye götürürdü. Jim de tuhaf bir adamdı, ama kırık bir kafa istemiyorsanız, ona sululuk yapamazdınız. Duyduğuma göre, soylu bir aileden geliyorlarmış."

"Evet, Jim tam bir beyefendidir, şüphesiz," dedi Boone. Başını tutuşunu ve onu öfkelendiren insanlara *bakışını görmelisiniz. Sanırım, Kızılderililere üstünlük* sağlamasını sağlayan da bu tavır ve öfkeli bakışlar idi. Buna rağmen çoğunlukla sessizdi. Bir defasında, Kaptan Evan Shelby'nin ona bir boğa gibi bağırdığını, Jim'in ise, bir kız gibi nazikçe, ona baktığını görmüştüm. Sonunda Kaptan yorulmuş ve çenesini kapamıştı. Onu Montgomery'de gördüm; savaşırken tam bir kahraman. Bilgili,

aynı zamanda; size kitaplarda bulamayacağınız şeyler anlatabilir. Bay Robertson ile bütün gece oturup hukuk konuştuklarını biliyorum... Her zaman düşünürdü; bazen de tuhaf şeyler düşünürdü."

"Nasıl tuhaf şeyler, Dan'l?" diye sordu kardeşi.

Boone, açıklamakta zorlanıyormuş gibi çenesini kaşıdı. "Amerika topraklarının," diye cevap verdi, "İngiltere ile olan bağlarını yakında koparacağını düşünüyordu. İngiltere'yi iyi tanıyan biri olduğu için ben de ona inanırdım. Daha olmadan önce kanlı mücadeleler yaşanacağını tahmin etmişti. Ülkenin artık büyüdüğüne ve sığmadığı bir kabın içinde tutulamayacağına inanıyordu. Uzun zaman önce Creek ve Rewman denen halkların başına gelen şeylerden bahsederdi. İngiltere dışında savaşırsak, kendi aramızda daha büyük bir kıyım yaşayacağımıza inanıyordu. Onun söylediği her şeyi dikkate alırım. 'Dan'l,' der, 'biz Amerikalıların ele geçirdiği en büyük ve en iyi toprak parçası burası. En az elli yıl sonra, sahip olduğumuz toprakları keşfetmekle öyle meşgul olacağız ki, tartışmaya bile zamanımız olmayacak belki de. Eğer Amerika büyük bir ülke olacaksa, gün gelecek, oturup düşünecek ve bir iki konuda kararını verecektir. Enine boyuna düşünmek için ne bilgisi ne de sabrı olmadığından bu kararı vermek kolay olmayacaktır. Hatta hiç düşünmemeyi yeğleyecek bencil ve dar görüşlü birçok insan da olacaktır. Bence, Amerika yuvasını ağaç dallarını incitmeden kurmak zorunda. Bunu halledebilirse, çocuklarımız için gurur duyacakları ve mutlu olacakları bir ülke olacaktır.'"

"Çocuklar mı? Çocuğu var mı?" diye sordu Squire Boone.

Daniel'in kafası karışmış gibiydi. "Bir karısı olduğunu duymuştum, ama kendi ağzından hiç öyle bir şey duymadım."

"Ben karısını gördüm," diyerek araya girdi Neely. Walsing Springs'e göre Jake Early'nin kızlarından biriydi. Evlendikten sonra, iki üç yıl geçmeden hayatını kaybetti. Ardında bir kız çocuk bıraktı, gerçekten güzel bir kız. Genç Abe Hanks ile evlendiğini söylediler. Abe'nin batıya gitme niyeti varmış, ama karısının sınırdan geçmeye hakkı olmadığını söylemişler. Polly Hanks'ın yanı sıra Polly Hanker de derlerdi ona. Diğerlerinin yetinmek zorunda olduğundan daha fazlasını isterdi. Anladınız mı?"

Duydukları, Daniel Boone'nin dikkatini çekmişti. "Bana Jim'in kızından bahset," diye rica etti.

"Bir içim su," dedi Neely. "Ufak tefek, Abe'den ne uzun ne kısa. Bir ceylan gibi hareket ederdi. Erkekleri deli eden, tatlı, gülen gözleri vardı. Ama o kimse için deli olmazdı; Abe'ye de deli olmuyordu. İyi bir eğitim almıştı; diğerleri gibi o da uygulamalı dersler görmüştü. Babası okuduğu kitaplardan öğrendiklerini ona anlatırdı. Bir keresinde, babası onu kışın daha ılıman olduğu Richmond'a götürmüş, kız orada dans etmeyi ve şarkı söylemeyi öğrenmişti. Komşuların hayranlığı, onu havaya sokmuştu. Diğer kızların taktığı güneş başlıklarından takmaz, kaşındıran çamaşırlar giymezdi; bu yüzden giysilerle memnun edemezdiniz onu. Derli toplu, küçük bir başlık takar, kasabadan güzel giysiler getirtirdi... Kadınlar ona katlanamazdı; onları hakir görür, hepsine yukarıdan bakardı. Erkekler ise bir Pazar günü onu görebilmek için kilometrelerce öteden gelirlerdi... Neden Abe Hanks ile evlendiğine bir türlü anlam veremedim. Çok daha iyi talipleri vardı."

"Kadınlar böyledir işte," dedi Boone dalgın dalgın. "Jim'e benziyor olmalı. Gerçi o giysileri konusunda o kadar titiz değildir. Pek memnun değildi yani hayatından?"

"Evet, değildi. Bir hanımefendi olmak için yaratılmıştı, bence. Ne istediğini bilmiyorum, ama istediği Abe Hanks'ın verebileceği türden bir şey değildi. Onun Kentucky'de yaşadığını hayal bile edemiyorum!"

Squire Boone uyukluyordu. Daniel güderi ceketinin başına geçirip aynı işi yapmaya hazırlandı. Son olarak da havayı kokladı. "Lütfen Tanrı'm, hava düzelsin," diye mırıldandı. "Yaşlı Jim'i bulmam lazım."

Ertesi gün erken saatlerde konuyu görüştüler. Lovelle gelmemişti ve iki atımlık barutla avlanmak imkânsızdı. Daniel Boone kaybolan adamı ararken, diğer ikisinin de kalker kayalıklarda kalmasını kararlaştırdılar. Jim Lovelle, sıcakkanlı yerlilerden cephane istemeye gitmişti belki de. Eğer Jim dönmezse veya barut bulamadan dönerse, malzeme getirmesi için birini boğazdan geri göndermekten başka seçenekleri olmayacaktı.

Gün ağarırken gökyüzü açık ve mavi renkliydi; havada ikinci bir bahar tazeliği vardı. Sonbaharın renkleri bir kez daha parladı; sadece biraz daha donuk renklerdi. Altın rengi bakıra, kızıl ve allar ise koyu kırmızıya dönüyordu. Boone ilk ışıklarla yola çıktı ve bir gün önce Lovelle'den ayrıldığı yere doğru yola çıktı. Yalnız olduğunda alçak sesle kendi kendine konuşmak gibi bir alışkanlığı vardı. "Şu akıntının batı yakasında avlanıyordu. Öğle vakti büyük meşelerin ötesinden bir silah sesi duyduğuma göre su kenarından ayrılıp sırta çıkmış olmalı." Yağmur ayak izlerini dağıttığından, bulduğu izleri zorlukla takip edebildi. Bir noktada durdu ve düşündü. "Çok garip," diye mırıldandı. "Jim buralarda koşuyor-

muş. İzleri olmadığına göre av peşinde de değildi." Çakıl taşlarıyla kaplı bir yerde mokasenlerin bıraktığı zikzak şekilli izleri fark etti. "Bu izler, ancak acelesi olan bir adama ait olabilir."

Biraz ilerledikten sonra durup kokladı kaşlarını çatarak. Öne doğru eğilirken destansı bir görüntü çiziyordu; bütün duyuları tetikte, bütün kasları harekete hazırdı. Bir Yunanlı kadar, ölümsüz bir kılavuz kadar, ince ve şekilli bir vücudu vardı. Dut ağaçlarının dallarını nazikçe kokladı.

"Buradan bir yerli geçmiş," diye düşündü. "İnce dallardan yağ kokusu alabiliyorum. Hem de aceleyle geçmiş; yoksa kokusunu bırakmazdı ardında... Sanırım bir kovalama vardı." Yerden bir tutam kırmızı renkli tüy kopardı.

Bir şey bulana kadar av köpeği gibi yerin çevresini kokladı. "İşte onun izi;" dedi, "sanırım Jim'i kovalıyordu! Jim'in geçtiği yerde onun da izi var. Bunu hiç sevmedim. Karşılaşacağım şeyden korkmaya başlıyorum."

Üzülerek ve ağır ağır ayak izlerini takip etti. Çalılıkların arasından kuzeye uzanan bir sırta doğru ilerliyordu izler. Geniş ve çimenli bir alanda neredeyse ağlayacaktı. "Kızılderili ve Jim arkadaştı. İşte burada ayak izleri yan yana ağır ağır ilerliyordu. Yaşlı Jim neyin peşindeydi?"

Artık izler daha kolay görülüyordu. Alev kırmızısı ormanların ve sarı renkli düzlüklerin muhteşem manzarasına sahip küçük bir burna doğru gidiyordu izler, sırtın kenarındaki uçurum boyunca. Boone kayanın kıvrıldığı bir yer gördü ve kendini oraya attı. "Her şey ortada," dedi. "Buraya gözetlemek için gelmişler. Onları korkutan bir şey olmalı. Her ne ise batıdan gelen bir şey. Bak, görünmemek için sırtın doğu tarafına çökmüşler. Aşağıdan görülemeyecekleri bir noktadan gözetlemek için buraya

yerleşmişler. Jim ve Kızılderili saklanacak iyi bir yer bulmuşlar."

Saklandıkları yerin her karışını dikkatle inceledi ve bir tazı gibi kokladı. "Bu yerli kafamı iyiden iyiye karıştırdı," diye itiraf etti. "Şavni mi, Çeroki mi, Çikasov mu? Jim'in onlarla alışverişi olacağını hiç sanmam. Belki uzaktaki yerlilerden biridir."

Görünüşe göre, Lovelle dün bütün öğleden sonrayı sırtta geçirmişti; çünkü gece yaktığı ateşin kalıntılarını kuzey tarafındaki bağlarla kaplı bir çukurda bulmuştu. Şu anda saat neredeyse üç olmuştu. Dikkatle yaklaşıp külleri inceledi ve sonra yere oturup düşündü.

Sonunda gözlerini kaldırdığında yüzü kararsızlık içindeydi.

"Anlayamıyorum. Jim ve Kızılderili arkadaştı. Rahatça kocaman bir ateş yaktıklarına ve kalıntılarını toplamakla uğraşmadıklarına göre güvende olduklarını düşünüyorlardı. Sabah olmadan çok önce yola çıktıklarına göre, aynı zamanda tedirgindiler... Benim anladığım bu. Jim, önceden tanıdığı bir Kızılderili'yle karşılaştı. Ona güvenebileceğini düşündü ve barut bulmak için onunla beraber yola koyuldu. Aslında Jim yalnız gitmeyi ve kartlarını öyle oynamayı seçerdi. İhtiyacımız olan şeylerle geri döneceğini ve bizim de onu bekleyeceğimizi hesap etmişti. Sanırım bu doğru. Bu Kızılderili beni tedirgin ediyor. Eğer nehrin kuzeyindense, oralarda bir yerde bir *Mingo kampı var ve oraya gitmişlerdir... Seneca yerlileri* hakkında pek bilgim yok, ama sanırım Jim büyük bir risk aldı."

Bütün öğleden sonrayı izleri takip ederek geçirdi. İzler, alçak tepelerden geçip genişçe bir vadinin mısır tarlalarına ve ağaçlı topraklarına doğru ilerliyordu. Halâ haklı olduğunu, Lovelle ve yerlinin yolculuklarına gece başla-

dıklarını düşünüyordu; çünkü izler karanlıkta yol alan yolcuların izlerini andırıyordu. Günün batmasına az kalmıştı ve Boone endişelenmeye başladı. İzlerin aynı noktaya doğru birbirlerine yaklaşmakta olduğunu ve sonunda bütün izlerin birleşip otların üzerinde belirgin bir yol açtığını gördü. Bildiği izlere benzemiyordu bu; bir amaç için bırakılmıştı. Çevreyi incelemeleri için önceden gönderdikleri gözcülerin küçük nişanlarını buldu ağaç gövdelerinde. Mingoların veya her kimseler onların, savaş takımınındı bu izler. Bundan hiç hoşlanmamıştı. Jim'in bu tuhaf insanlarla ne gibi bir alışverişi olabileceğini de merak ediyordu... Ama yanındaki gözcüyle arası iyiydi... Başka bir konu vardı aklını kurcalayan. Lovelle'nin izleri, diğer yerliler ona katılana kadar oldukça belirgindi. Işık pek iyi değildi, ama şimdi izler yok olmuş gibi görünüyordu. Bütün izlerin aynı yerde birleşmesinden dolayı da göremiyor olabilirdi veya Jim onların elinde çaresiz bir esirdi.

Soğuk ayı eti pastırmasını yedi ve ay ortaya çıkana kadar kamışların üzerinde iki saat kadar uyudu. Kâbuslar gördü; çünkü uzun zaman önce sınırdaki baskınlardan hatırladığı ürkütücü sesin davullarla çalındığını duyar gibiydi. Ter içinde kalktı. Ay ışığı altında yeniden yola koyuldu. İzleri takip etmek güç değildi; kuzeyden Ohio'ya doğru gidiyor gibiydi. Çimenlerle kaplı alçak topraklardayken şafak söktü. Bulunduğu yerin ilerisinde onu büyük nehirden ayıran alçak tepelerin uzandığını görüyordu. Daha önce bir kez Kızılderililerin dolunayında bu kadar uzağa gelmişti ve dizlerine kadar yükselen ballı yoncaları görünce, toprağın zenginliğine hayran olmuştu. "Karanlık ve kanlı topraklar!" Bu sözcükleri kendine nasıl defalarca söylediğini hatırladı ve Lovelle'nin haklı olduğu, bu topraklara karanlığı ve kanı Tan-

rı'nın vermediği sonucuna vardı. Şu anda içinde bulunduğu temiz sonbahar sabahında başlarına gelenleri düşündü. Neşeli ruhunu kara bulutlar kapladı. "Keşke Jim'den haber alabilseydim," diye mırıldandı. "Acaba gözlerini ve yaşlı yüzünü yeniden görebilecek miyim?" Daha önce hiç böylesine şiddetli bir endişe duymamıştı. Öncüler birbirlerine güvenirler ve bir tehlike anında şanslı olduklarını düşünürler. O, mantık değil içgüdü insanıydı ve içine kötü hisler doğmuştu. Arkadaşı ilerlerde bir yerde ölümüne bir tehlikenin ortasındaydı.

Davullar çaldı.

Ses, sakin şafak vaktini sert vuruşlarla inletiyordu. Bunlar savaş davullarıydı. Montgomery seferinde de aynı davulların çalındığını hatırlıyordu. Düzenli uzun adımlarını hızlandırıp koşmaya başladı. İzleri takip etmeyi bırakıp tepedeki çalılıklara yöneldi. Kampları bir kilometre kadar uzaktaydı ve işini şansa bırakamazdı.

Tepeyi tırmandıkça davul sesleri daha da yakından duyuluyordu. Sonunda bütün dünya sanki bu sesle sallanıyor gibi gelmeye başladı. Kendine heyecanla korkacak bir şey olmadığını söyledi. Onlar Jim'in arkadaşlarıydı; nehrin güneyinde yaşayan kendi hallerinde yerlilerdi ve ona istediği barutu vereceklerdi. Birazdan kendi kamplarına beraberce dönecekler ve gelecek aylarda boğazdaki geniş yoldan geçip gülümseyen tarlalar ve kasabaların bulunduğu ve adını kendilerinin koyduğu topraklara *ikisi beraber geri döneceklerdi. Kendi kendine bunları* anlatıyordu, ama yalan söylediğini de biliyordu.

Sonunda düzlüğe geldi ve sırtın kuzeyindeki bağlar arasında hızla ilerledi. Beş yüz metre ötede, aşağıda, yağmur suları altında kalmış Ohio uzanıyordu. Geniş bir geçit vardı ve su çevresine saran kum üzerinden etrafa dağılıyordu. Bulunduğu yerin hemen altında, dik kaya-

lıklar ile nehrin arasındaydı açık havada her ayrıntısı görünen Mingo kampı.

Kampın göbeğinde kazığa bağlanmış bir adam duruyordu. Ayakucunda, dumanları tüten bir ateş yanıyordu... Adamı tanıdı.

Boone hırsından çimleri ısırıyordu. İçinden gelen ilk şey vahşilerin kampına bir an önce ulaşıp arkadaşının intikamını almaktı. Tam ayağa kalkmıştı ki, mantığı bunun aptalca olduğunu söyledi. Balta ve bıçaktan başka silahı yoktu; bu girişim onlara bir av daha kazandırmaktan başka bir işe yaramazdı. Silahı omzunda asılıydı ama barutu yoktu. Ah, acısını dindirmek için Jim'in kafasına bir kurşun sıkabilseydi! Daha önce hiç böyle bir vicdan azabı çekmemişti. Orada dikilmiş arkadaşının çektiği acıya hiçbir şey yapamadan şahit oluyordu. Isırdığı dudaklarından kanlar fışkırdı. Her şey ortadaydı... Lovelle, onun için, arkadaşları için ölmek üzereydi. Her şeyi acı veren bir berraklıkla görebiliyordu. Jim, her zaman yaptığı gibi risk alarak Mingo kampına girmiş ve araştırma grubunun yerini söylemeye zorlanmıştı. Jim itiraz etmiş ve söylediklerini yapmamıştı... Yıllar süren arkadaşlıklarının hatıraları Boone'nin gözünde canlanmış ve ona duyduğu içten bağlılık onu ağlatmıştı. Hiçbir zaman Jim kadar güvenilir, bilge ve kibar olamamıştı. Şimdi bu büyük ruh, güçlü vücuduna yapılan işkenceyle acı çekiyor, o ise bir bebek gibi bakıp ağlıyordu.

Bakmaya devam etti. Artık kazıktaki adamın öldüğü belliydi. Başı öne düşmüştü; yerliler onu bağladıkları yeşil sazları kesiyorlardı. Boone, Jim'in kafa derisini yüzmelerini bekliyordu. Öfkesi öyle büyüktü ki, kendi ölümüyle sonuçlanacağına emin olduğu saldırıyı gerçekleştirmek için her an ileri atılacak gibiydi; belki de şansını kullanıp o katillerden bir iki tanesini öldürebilirdi bile.

Ama bıçaklar ortaya çıkmadı. Yerliler kendi aralarında bir konuyu görüşüyor gibiydiler. İçlerinden biri emir verdi; geyik derileri getirildi ve adamın vücudu derilerin arasına özenle sarıldı, sonra da dalların oluşturduğu yükseltinin üzerine bırakıldı. Bütün bunları yaparken ona saygı gösterir gibi davranıyorlardı. Kabile hareketlendi; atların semerleri vuruldu ve hemen sonra kabilenin bütün üyeleri ormana doğru uygun adım yürümeye başladı. Gördükleri Boone'yi dondurmuştu. Öfkesinin yerini merak ve şaşkınlık almıştı. Cesedin önünden geçerken, her biri baltasını kaldırıp onu selamlıyordu; büyük şeflerini selamlıyorlardı. Bir dakika sonra, etrafa sular saçarak geçitten geçiyorlardı.

Bir saat sonra, yerliler kuzeydeki düzlüklerde gözden kaybolduklarında, Boone bulunduğu kayalıktan çıkıp olay yerine inmeye başladı. Arkadaşının başında uzun süre hareketsiz dikildi. Güderi başlığını çıkarmıştı; uzun siyah saçları omuzlarına düşüyordu.

"Jim, dostum," dedi sakince. "Bence sen hepimizin lideriydin. Senin gibi biri bir daha gelmez dünyaya. Bir Hıristiyan'a yakışır şekilde toprağa verilmelisin."

Bıçağıyla bir mezar kazdı. İçine arkadaşının geyik derisine sarılı cansız bedenini yerleştirdi. Parmaklarından birindeki altın yüzüğü fark etti. Ormanlarda yaşayan bir adam için tuhaf bir takıydı. Yüzüğü çıkarıp boynunda asılı duran torbaya koydu. "Sanırım bu yüzük, Bayan Hanks'a verilmeli. Jim'in kızı, buralarda gezen bir çakaldan çok daha fazla değer verecektir buna."

Çukuru toprakla doldurduktan sonra, otların arasında diz çöküp hatırladığı kadarıyla kutsal kitaptan dualar okudu. Sonra ayağa kalkıp güçlü, kahverengi parmaklarıyla gözlerindeki karartıyı ovuşturdu.

"Hep bir şeyler arıyordun, Jim," dedi. "Sanırım şimdi aradığını buldun. İyi şanslar, eski dostum."

SON SAHNE

Küçük bir çocuk emekleyerek karanlık kulübeye girdi. Sırsız camlar deri ile kabaca örtülmüştü. Ama antreden gelen ışık, ona istediği şeyi göstermeye yeterdi. Bir yığın kirli çamaşırın altında duran eski sandığın bulunduğu köşeye kadar parmak uçlarında yürüdü. Sandığı dikkatlice açtı ve biraz aradıktan sonra istediği şeyi buldu. Sonra sandığı yavaşça kapatıp öteki köşedeki yatağa bir bakış attı ve ılık Ekim öğlenine doğru dışarı çıktı.

Yataktaki kadın acıyla kıpırdandı. Ölüme çok yaklaşmış olan insanlar gibi aniden uyanıverdi. Halâ gençti; ağır, evde dokunmuş battaniyelerin arasındaki küçük yüzü bir çocuğun yüzünü andırıyordu. Siyah, gür saçlar yastığın üzerine dağılmıştı. Saçlarının koyuluğu, kaşlarının rengini olduğundan daha açık gösteriyordu. Yanakları kızarmış, derin, ela gözleri içten içe yanan bir ateşle kaplanmıştı... Bir çeşit süt hastalığına yakalanan kadının ateşi, son bir haftadır iyice artmış, son birkaç saattir de sayıklamayı bırakmıştı. Dinmeyen ağrıların ve öldürücü bir hastalığın pençesindeydi. Şimdi ise hepsi geçmiş, bü-

tün vücudunu kaplayan güçsüzlük hissiyle bir dalganın üzerinde sürüklenip gidiyordu. Kocası Tom Linkhorn, karısının iyileşmekte olduğunu düşünüyor ve haftalardır ilk defa odun yığınının yanında ıslık bile çalıyordu. Oysaki kadın uzun bir yolculuğun yaklaştığının farkındaydı. Yorgunluğu öyle şiddetliydi ki, bilinci, aklından çok içgüdüleriyle bağlantılıydı. Ölmekte olan bir hayvan kadar hareketsizdi. Kulübe birbirlerinin içlerinden geçirilmiş, üçgen şekilli kütüklerden inşa edilmişti. Bir köşede şömine vardı. Ateşin yanında yontulmuş kütüklerden yapılmış bir masa duruyordu. Üzerinde ailece yedikleri son yemekten arda kalmış kalay tabaklar vardı. Eşyanın geri kalanını, bir veya iki adet üç ayaklı tabure oluşturuyordu. Bir de, köşedeki sandık ve yatak vardı. Bu yatak Tom Linkhorn'un gurur kaynağıydı; şöyle böyle bir marangoz olduğundan arkadaşlarına yatağıyla övünürdü. Yatak başı, duvardaki kütüklerin arasına sıkıştırılmış ahşaptan yapılmıştı. Ayakucu, çatallı kütüklerle desteklenmişti. Perde boyunca ceviz ağacından yapılmış ayaklar yere kadar iniyor, yatağın üzerine eğiliyor ve sonunda duvardaki kütükle birleşiyordu. Tom, kış geldiğinde yatağın çevresini iyi bir deriyle kaplamayı düşünüyordu. Yer, sıkıştırılmış toprakla kaplıydı. Küçük kütüklerden yapılmış bir tavan bölmesi vardı. Buraya ancak ortadaki kazığa çakılmış kancalarla çıkılabilirdi. Burada çocuklar uyurdu. Tom'un marangozluk sevdası yataktan sonra bitmişti. Bir gün kapı ve pencere yapmayı da düşünüyordu, ama bunları lüks saydığından işlerini yoluna koyana kadar beklemeyi tercih ediyordu.

Yatağın yanındaki taburede içinde çorba olan ahşap bir kâse duruyordu. Kadın günlerdir yemek yemiyordu; çorbanın üzerinde kalın bir köpük tabakası oluşmuştu. İçerisi çok havasızdı. Havada zaten sonbaharın sıcaklığı

ve boğuculuğu vardı. Bir de pencereleri örten deriler havadaki azıcık ferahlığın içeri girmesini engelliyordu. Çorbanın yanında, Abe'nin her saat kuyudan getirdiği bir teneke maşrapa dolusu soğuk su vardı. Suyu görmüştü görmesine, ama uzanamayacak kadar halsizdi.

Girişteki aydınlık bir adamın içeri girişiyle karardı. Tom Linkhorn orta boyun biraz üstünde, uzun ve güçlü kolları olan bir adamdı. Boynunu saran tendonlardan ne kadar güçlü olduğu görülebiliyordu. Sık, siyah saçlara, gri gözlere, çok çalışıp yetersiz beslenen birinin yorgun ve solgun yüzüne sahipti. Çene kemikleri büyüktü; ama alt ve üst kemikler birbirinden ayrı durduğundan zayıf ve narin görünüyordu. Dudakları kalındı; yorgun bir mizah duygusuyla büzülmüştü. Eski bir deri gömlek ve çıplak, kahverengi ayak bileklerine dokunan bir pantolon vardı üzerinde. Çiftçiliğin yanı sıra komşularına çıkrık yaparak geçimini sağlayamaya çalıştığından bir süredir sayvanda çalışıyordu. Bu yüzden de saçları ve omuzları talaşla kaplanmıştı.

Yavaşça yatağa yaklaşıp karısına baktı. Yüzü sevgi dolu ve kafası karışıktı.

"Bence daha iyisin hayatım," dedi tuhaf, sert ve cansız bir sesle.

Kadın kafasını güçlükle tabureye doğru çevirdi ve adam maşrapadaki suyu kadının dudaklarına doğru uzattı.

"Yeterince soğuk mu?" diye sordu ve karısı başıyla onayladı. "Oğlumuz Abe, bir saat gibi hiç aksatmadan getiriyor suyunu."

"Abe nerede?" diye sordu. Sesi, bütün güçsüzlüğüne rağmen, gençliğin verdiği ahengi kaybetmemişti.

"Balık tutmak için dereye ineceğini söylemişti. Eğer yiyebilirsen, balık hoşuna gider diye düşündü. Oğlumuz

gerçekten de çok düşünceli bir çocuk. Sonra da sana kitap okuyacaktı. İstersin, değil mi hayatım?"

Hasta kadın hiç tepki vermedi. Gözleri boş boş kapıya bakıyordu.

"Şimdi gitmem lazım. Dawneylerin atını alıp Gentryville'ye gitmeyi düşünüyorum. Elimde satabileceğim yavru domuzlar var. Sonra da Hickson'dan mısır unu alacağım. Sally Hickson da geçtiğimiz güz senin gibiydi. Jim'den onun nasıl toparlandığını da öğrenmiş olurum.

Adam elini kadının alnına koydu; alnı soğuktu.

"Aferin sana! Hızla iyileşiyorsun Nancy. Çocukların topladığı meyveleri kaynatma zamanı gelince iyileşmiş olacaksın." Yatağın altından bir çift deri ayakkabı çıkardı ve ayaklarına geçirdi. "Gece olmadan dönerim."

"Abe'yi istiyorum," diye inledi.

"Yanına gönderirim," dedi adam çıkarken.

Yalnız kalan kadın bir süre halsizlikten baygın bir durumda hareketsiz yattı. Sadece güçsüzlük değil, gerçek bir ıstırap olan bu bitkinlik dalgaları her yanını sarıyordu. Tam karşısında duran girişin dörtgen şekli değişik şekillere girmeye başlamıştı. Kulübenin girişi sarı güneş ışığıyla dolmuştu; sarı ışığın arkasındaki kızıllık ise bahçenin bitimindeki şeker kamışlarının oradan geliyordu. Bir fırının içerisinde olma hissi ne kadar da rahatsız ediciydi. Dışarıdaki dünya kavruluyor ve o sıcaklığı kapalı kulübesinde bile hissedebiliyordu. Bir an için yaşadığı büyük korku, güçsüz vücudunu ürpertmişti. Ama şimdi hepsi geçmiş, gözleri aydınlığa kavuşmuş ve evin girişini gerçekte olduğu haliyle görmeye başlamıştı. Ormandaki bir hindinin çıkardığı sesi bile duymuştu.

Yaşadığı korku aklını ve duyularını harekete geçirmişti. İlk defa içinde bulunduğu durumu tam olarak kav-

rayabildi. Artık vücudunda hayat akmıyordu; arada bir geliyor, dalgalanıyor ve yavaşça azalıyordu... Gözleri çevresindeki sefaletin her ayrıntısını seçebiliyordu: yıkanmamış bulaşıklar, kirli toprak zemin, çürümekte olan elma yığını, sahip olduğu bütün giysilerin oluşturduğu bir paçavra öbeği. Dünyadan göçmek üzereydi ve elindeki tek şey buydu. Bu sefalet karşısında içini çekti; bu iç çekiş bile çelimsiz vücudunu parçalar gibi bir etki yaratmıştı. Gözleri yaşlarla doldu. O bir hayalperestti; kendini kandırmayı iyi becerirdi. Ama çıplak gerçekleri örtmeye çalıştığı ince örtü, altındakini saklayamayacak kadar yıpranmıştı.

Bir zamanlar ne güzel umutları vardı. Kocasını büyük bir adam yapacaktı; ama bu Tom Linkhorn'un dünyaya yeniden gelmesi demekti. Bu yüzden de, umutlarını oğluna çevirdi: Hukukçu Macneil ve Albay Hardin'in Kentucky'de giydiği gibi siyah bir cübbe giyecekti oğlu. "Ülkemizin sevgili yurttaşları ve beyefendileri," diye başlayan güzel konuşmalar yapacaktı. Sözcüklere âşıktı; aklında hep şiirimsi sözler dolaşırdı. İpekten bir elbisesi ve içinde güller olan bir başlığı vardı. Uzun zaman önce bir kez Elizabethtown'a gitmiş ve bu elbise ve başlığın aynısını orada görmüştü... Indiana'nın vahşi topraklarında, belki Tom da, yeni ülkenin kurucusu olan Daniel Boone gibi başarılı olur ve kendi adlarını taşıyan yerlere ve kasabalara sahip olurdu –Nancyville veya Linkhorn eyaleti gibi. Daniel Boone'yi tanıyordu; büyükbabası Hanks onunla berabermiş zamanında... Başka şeyler de geçiyordu aklından, daha eski şeyler: kahverengi bir baykuşunkiler gibi gözlere sahip küçük bir kız olduğu eski günler. Birisi ona içinde prensesler ve şövalyelerin, tam olarak anlayamadığı tuhaf yaratıkların olduğu ve hayalinde muhteşem resimler yaratan masallar anlatmıştı. Bu

tuhaf ve aynı zamanda başarılı halkın yaptıklarını öğrenebilmek için okumayı bile öğrenmiş, ama bir daha onların izine rastlamamıştı. Philadelphia adında uzak bir şehirdeki misyonerler tarafından basılmış Hacı Yolu isimli bir kitap eline geçmişti bir keresinde. Bu kitap harika şeyler anlatıyordu ve resimleri de vardı. Resimlerden birinde, zırh denen şey olduğunu düşündüğünü tenekeyle kaplı bir adam vardı. Arap Şövalyeleri adında bir başka kitap daha vardı. Şömine ışığında okuması oldukça zor olan küçük yazılı bu kitapta, kendi kendine hayal bile edemeyeceği kadar vahşice şeylerden bahsediliyordu. Aynı zamanda güzeldi de yazılanlar; anlatılanları düşünmek de güzeldi. Gerçi, kitaptan bir bölümü Tom'a okuduğunda, Tom hepsinin yalan olduğunu söylemişti... Bir yerde böyle bir dünya olduğuna emindi; belki de Amerika'nın da ötesinde, Albay Hardin'inkinden bile daha harika bir yer. Bir zamanlar orayı kendisinin bulacağını umut etmişti; sonra da çocuklarının bulacağına inandı. Ve sonuç yabanın ortasında bir kulübe, birkaç dönüm çürümüş mahsul, açlıkla boğuşarak geçen kışlar, sıcaktan kavrulan yazlar, yoksullukla mücadele, tek kuruşu ve geleceği olmayan bir aile ve kendisi için bir tabut ve bir iki metre taşlı toprak.

Artık her şeyi çocukluğun acımasız gözleriyle görüyordu. Kendini korumak için çektiği perdeler kenara çekilmişti. Ölüyordu. Ölürken neler hissedeceğini her zaman merak etmişti. Bir bakıma dindar sayılabileceğinden, inançlı ve boyun eğen biri olarak ölmeyi umuyordu. Şefkatli ve babacan bir Tanrı vardı hayalinde. Ama şimdi hepsi uçup gitmişti. İçi buruktu; dolandırılmış gibiydi. Ona bir söz verilmişti ve o da bu söze güvenerek mücadele etmişti. Sonuç ise hiçbir şeydi; hiçbir şey. Acı dolu yaşlar doldurdu gözlerini. Hep bir şeylere açlık duymuş-

tu. Mezarın altında veya üstünde, bu açlığı doyuracak hiçbir şey yoktu. Bir inek gibi ölen Betsy Sparrow'un yolundan gidiyordu. Ot gibi gelmiş ot gibi gidiyordu. Betsy fakir, ezik bir varlıktı; amacı yoktu. Ama kendisi farklıydı. Ona bir şeyler vaat edilmişti; güzel şeyler. Ne olduğunu veya bu sözü kimin verdiğini bilmiyordu; ama bildiği tek şey bu sözün hiç aklından çıkmadığıydı.

Bir de yüzük vardı. Indiana'daki hiçbir kadında bu yüzüğün bir eşi daha yoktu. Çirkin görünmesine rağmen, saf altından ve eski bir yüzüktü. Nolin Nehri'nde dara düştüğünde Tom yüzüğü satmak istemişti, ama bu yüzük için dişi bir kaplan gibi savaşmış ve Tom'un aklını almıştı. Büyükbabası yüzüğü ona bırakmıştı, çünkü en çok onu severdi. Yüzük büyükannesinindi ve çok uzun zaman önce Avrupa'dan gelmişti. İnsana uğur getiren bir yüzüktü; dahası deri bir muskanın içinde kalbe yakın taşınırsa romatizmaya da iyi geliyordu... Bir anda bütün düşünceleri yüzük üzerinde toplandı: elindeki yegâne servet üzerinde. Onu parmağında hissetmek ve üzerinde tuhaf şekiller olan altının serinliğini göz kapaklarına koymak istiyordu.

Ama Tom gitmişti ve o da köşedeki sandığa ulaşamazdı. Gözyaşları yanaklarından süzüldü. Yaşlı gözlerle, ayakucunda dikilen Abe'yi gördü.

"Daha iyisin ya?" diye sordu. Babasınınki gibi sert ve ahenksiz bir sesi vardı, ama babasınınkinden daha sertti. Yöreye özgü ağır ve tekdüze bir ağızla konuşuyordu.

Çocuk arkadan vuran ışığın önünde duruyordu; bu yüzden ölüm döşeğindeki anne, çocuğun vücudunun ana hatlarını görüyordu sadece. Oğlan dokuz yaşındaydı, ama hızla büyüyordu. Çocuklara has sevimliliğini kaybetmiş, sırık gibi biçimsiz bir oğlan olmuştu. Yüzünü ışığa doğru çevirince, tuhaf bir şekilde haşin bir görüntü

çıkıyordu ortaya: kaşların hemen dibinden sivri şekilde öne uzanan büyük bir burun, çıkık çenenin üzerinde kalın bir alt dudak ve yeni belirmeye başlamış geleceği parlak bir âdemelması. Sert siyah saçlar, bir testinin kulpları gibi görünen büyük kulaklarının üzerine dökülüyordu. Ayakları çıplaktı; üzerinde deriden dar bir pantolon ve eski püskü evde dokunmuş bir gömlek vardı. Şüphesiz, çirkin bir oğlandı.

Yatağın sağ tarafına geçti; şimdi tamamen gölgede kalmıştı.

"Av iyi gidiyor," dedi. "Akşam yemeğine sana bir balık getireceğim. Sonra da gidip babamın tüfeğiyle hindi avlayacağım. Sanırım güzel bir hindiden bir parça yiyebilirsin."

Kadın, düşünmekte olduğundan cevap vermedi. Bu yabani oğlan, onun kaderini yaşıyordu. Onu dünyadaki her şeyden daha fazla severdi, ama şu anda onu hayal kırıklığından doğan acımasız bir ışığın altında görebiliyordu. Dennis Hanks, Tom Sparrow veya bir başkası gibi kaba saba bir köy çocuğu. Hızlı kavrama yeteneği ve hareketlerindeki tuhaf kadınsı sevecenlik, annesini teselli ederdi. Ama onu bırakıp gidiyordu işte. O da babası gibi gece gündüz demeden ne iş olsa yapan bir adam olacak ve durmadan zahmet çekecekti... Kendi başarısızlığını ona hatırlattığı için bu oğlanı görmeye katlanamıyordu.

Çocuğun bu düşüncelerden haberi bile yoktu. Bir tabure çekip yatağın dibine oturdu. Annesinin narin bileğini, güneşte yanmış kocaman eliyle tutuyordu. Eli öyle büyüktü ki, ona değil de sanki yirmili yaşlara yaklaşmış bir delikanlıya ait gibiydi. Ağaçlar arasında geçen hayatında, kıvrak ve dikkatli davranmayı öğrenmişti; hantal görünümüne rağmen davranışları bir parsinkiler kadar sakin ve yumuşaktı.

"Sana bir hikâye anlatınamı ister misin?" diye sordu. "Mord Amca'nın anlattığı Blue Licks Savaşı'ndaki Dan'l Boone'nin hikâyesine ne dersin?"

Cevap alamayınca, yeniden sordu.

"Veya sana biraz kitap okuyayım. En son İncil'den bölümler okumuştuk, ama İncil'deki sözcükleri okumak çok zor. Ayrıca, şu anda onlara pek ihtiyacın da yok. İyileşiyorsun... Haydi, Hacı Yolu'nu okuyalım."

Sandıkta küçük bir kitap buldu. Yazıları görmesini sağlayacak ışık içeri girsin diye pencere boşluklarını örten deri perdeleri kaldırdı. Annesi gözleri kapalı, hareketsizce yatıyordu. Nefes alıp verişinden uyumadığını anlamıştı oğlan. Kitabın sayfalarına göz gezdirirken basitçe çizilmiş bir resme bakmak için durdu. Sonra Vanity Fair'den ayrıldıktan sonra Christian ve Hopeful'un yaşadıkları maceraları büyük bir gayretle okumaya başladı. Demas'ın gümüş madenini, Ease adındaki düzlükleri, Doubting Kalesi'ni ve Latif Dağlar'ı okudu. Bazı sözcükleri okurken takılsa da, genelde iyi okudu. Sert sesi, hoş bir melodiye dönüştü.

Annesinin yavaş yavaş uykuya daldığını fark etti. Teneke maşrapayı alıp kuyudan taze su getirdi. Sonra battaniyenin üstündeki eli öptü ve kimse görmüş müdür diye suçlu suçlu etrafına bakındı. Bu evde sık sık öpücük verilmezdi. Sonra parmak uçlarına basarak dışarı çıktı.

Kadın uyuyordu, ama derin uykuya dalmamıştı henüz. Batmakta olan güneşin koyu altın sarısı rengiyle dolmuş olan girişin görüntüsü halâ aklındaydı. Kare şeklinde büyük bir ışık kümesine dönüşmüştü. Orman manzarası, kapıdan görünen resmi daraltmıyor, aksine sonsuz bir mesafe yaratıyordu adeta. Sanki bir kulübeden değil de, büyük odadan dışarıyı seyrediyor gibiydi. Ateş-

ler içinde yanarken gördüğü rüyaların hiçbirinde olmayan bir huzur kapladı içini; huzur ve mutlu bir bekleyiş.

Abe'nin okuduklarını dinlememişti, ama bazı sözcükler dikkatini çekmişti: mesela, "Latif Dağlar". "Latif" ne demek, bilmiyordu, ama kulağa hoş gelen bir sözcüktü. Ve dağlar. Onun için dağlar, uzaktaki mavi çizgilerdi, çünkü onları hiç daha yakından görmemişti. Buna rağmen, her zaman hayallerini süslemişlerdi. Şimdi ise, bu büyülü kapıdan doğruca dağları görüyor gibiydi... Gördüğü yer ne Kentucky çimenleriyle hatırladığı yere, ne de Indiana'nın sık ormanlarına benziyordu. Yerler kısa ve yemyeşil çimenlerle kaplıydı. Tepeler, her bucağında evler olan hoş kıvrımlarla alçalıyordu. "Latif" bir yerdi; evet, aklını kurcalayan sözcüğün anlamı tam olarak buydu. Küçük bir çocuk olduğu günleri hatırladı. Sıcak bir Pazar günüydü. Vaizin, Zebur'dan bir ayetle ilgili konuşurken "küçük tepelerin neşesi" ile ilgili bir şeyler anlattığını hatırladı. Bu sözcükleri sevmiş ve zihninde bir resim çizmişti onlar için. İşte küçük tepeler karşısındaydı ve neşe içindelerdi.

Tepenin üzerinde kaybolana kadar uzayan beyaz bir yol vardı bu tepelerde. Tabii ya! Hacıların geçtiği yol... Ve hatta bir Hacı da vardı yolda.

Çok uzakta olmasına rağmen, onu rahatça görebiliyordu. Abe'den daha büyük bir delikanlıydı. Aşağı yukarı Abe ile aynı vücut ölçülerine sahipti. Umutsuz bir hali vardı. *Daha önünde çok yolu olan ve bunu bilen birinin* sıkıntısını yaşıyor gibiydi. Bacaklarında ve ayaklarında herkesin giydiği mokasenler değil de komik şeyler vardı. Dönüp bir kere arkasına baktı. Kumral saçlarını fark etti kadın. Hanks veya Linkhorn ailelerinden biri olamazdı, çünkü onların hepsi esmerdi... Ama sol kolunda ona tanıdık gelen bir şey vardı: kalın bir altın halka. Bu kendi

yüzüğüydü; sandıkta sakladığı yüzük. Huzurla gülümsedi. Bir süre önce onu görmek istemişti ve işte şimdi karşısındaydı. Yüzüğün emin ellerde olduğundan şüphesi yoktu, çünkü yüzük onun olduğu kadar o küçük çocuğundu aynı zamanda.

Delikanlının görüntüsü hızlanıp bir tepenin kıvrımında gözden kayboldu. O anda evin girişinde beliren manzara titremeye ve yok olmaya başladı. Yol halâ yerindeydi; beyaz ve kararlıydı. Ama çevresindekiler değişiyordu... Kafası karışmıştı, ama hoş bir şaşkınlıktı bu. Aklı manzarada değil, insanlardaydı. Bu sihirli sahnede başkalarının da görüneceğinden emindi.

Neşeyle bağırarak yoldan karşıya geçti. Peşinde bir köpek, elinde bir yay vardı. Adam ortadan kaybolmadan önce yüzüğü yeniden gördü kadın. Bu kez parmağındaydı... Adam henüz gitmişti ki, bir başkası göründü yolda. Zayıf, solgun bir çocuk. Saten gibi parlayan kumaşlardan yapılmış giysiler içindeki çocuk bir midillinin üzerindeydi... Ona, kendisine anlatılan peri masallarını hatırlattığı için gördüğü şey çok hoşuna gitmişti. Yüzük yine buradaydı: portakal sarısı bir binici eldiveninin üzerine takılmıştı bu kez.

Aniden üzerine çöken yorgunluk onu kendinden geçirmişti. Kendine geldiğinde kulübenin içinde olduğunun bilincine vardı. Öldüğünü ve cennetteki kumral çocukların arasında olduğunu sanmıştı. Kendine gelince kendi *oğluna özlem duymuştu. Kapıda duran tabii ki Abe idi...* Hayır, daha uzun boylu ve daha büyük bir oğlandı bu. Gözlerindeki bir şey Abe'yi andırıyordu, ama tuhaf giysiler içindeydi. O da yoldaydı. Nereye gideceğini biliyordu. Yüzük ondaydı. Ölümcül bir zayıflık içindeyken bile kalbi hızla atıyordu. Bu yabancı insanların onunla bir alakası

olmalıydı; söyleyecek bir şeyleri, belki de oğluyla ilgili söyleyecekleri vardı...

Resimde yeni bir oğlan belirdi. Yüzüğü kısa pantolonuna sürten ve onunla oynayan mahzun bir çocuktu. Ara ara korku içinde çevresine bakınıyordu. Hayatı boyunca süren yokluk aklına gelince, kadının yüreği sızladı bu oğlan için. Oğlan da küçük bir umutla bir şey arıyor ve bunun yokluğunu hissediyordu... Sonra dışarıda rüzgâr esti ve dünya akşamın karanlığına büründü. Ama karşısındaki parıltıyı rahatça görebiliyordu. Bir adam vardı karşısında.

Kamburunu çıkarmış, ellerini çenesine dayamış ve boşluğa bakan bir adam. Adamın yüzünde kendinden bir parça olduğunu fark etti ve buna hiç şaşırmadı. Çocukluğunda eski insanların giydiği türden bir avcı kıyafeti vardı adamın üzerinde. Sırtında da dizlerine kadar inen uzun bir silah. Sıkıntılı ve düşünceli bir hali vardı, ama sahip olduğu asalet bir şekilde kendini gösteriyordu. Dudakları Abe'nin kalkık dudaklarına, gözleri de Abe'nin sabit, hüzünlü gözlerine benziyordu... Her zaman hayran olduğu bir ayet geldi aklına kutsal kitaptan. "Bu kişilerin hepsi imanlı olarak öldüler. Vaat edilenlere kavuşamadılarsa da bunları uzaktan görüp selamladılar, yeryüzünde yabancı ve konuk olduklarını açıkça kabul ettiler."

Bir aydınlanma anında hepsini birden gördü. Bütün bu insanlar nesiller boyu bir şeylerin peşinde olmuş ve onu bulamamışlardı. Ama oğlu Abe onu bulacaktı. İşte bu yüzden ona bu tablolar gösterilmişti.

Bir kez daha parlak bir ışıkla kaplı kapıya doğru baktı. Burası Ohio'nun yakınında olduğunu bildiği bir yerdi. Uzun kavak öbeklerinden tanımıştı burayı. Ağaçların güneyinde kalan Jackson çiftliğini görmedi, ama küçük bir kızken önünden geçmeye bile korktuğu yerlilere ait

bir mezarlık gördü. Şimdi yeni yapılmış gibi görünüyordu; kırmızıya boyanmış çubuklar toprak öbeğinin başında duruyordu. Çubuklardan birinin üzerinde altın bir takı vardı. Hayvan derisiyle bağlanmıştı çubuğa ve rüzgârda sallanıyordu. Bu onun yüzüğüydü. Kendisine vaat edilenleri arayan kişi oraya gömülmüş, tılsımı da mezarının üzerine konulmuştu.

Artık uyanmıştı. Yaşam gücünün yavaşça onu terk ediyor olmasına bile aldırış etmiyordu. Yüzüğü almalıydı, çünkü o büyük bir zaferin habercisiydi...

Nefes nefese kalmış küçük bir kız çocuğu kendisini kulübeden içeriye atıverdi. Ördekler gibi her yere çöreklenen yeğenlerinden biri, Sophy Hanks'ti gelen.

"Anne!" diye bağırdı ciyak ciyak. "Linkhorn Anne!" Kötü haberler getirmiş olmanın endişesiyle kekeledi. "Abe, yüzüğünüzü derede kaybetmiş. Balık tuttuğu ipi dibe çeksin diye almış. Kızılderili Jake ona, bir parça altınla büyük bir balık yakalayabileceğini söylemiş. Aslında büyük bir balık da yakalamış. Abe suya dalıp duruyor, ama halâ yüzüğü bulamadı. Onu olta kurşunu yapmış. Ne yaramaz bir çocuk değil mi, Linkhorn Anne?"

Ölmekte döşeğindeki kadın olan biteni anlamadan önce biraz zaman geçti. Sonra bitkin bir halde ağlamaya başladı. Yüzük, kocaman olmuş gözlerinin önünden gitmiyordu. Vaat edilen sözün garantisiydi o yüzük. O olmazsa, söz yerine getirilmeyebilirdi. Ne konuşacak ne de ağlayacak takati kalmıştı. Gözyaşları sel olup aktı; eli kolu bağlıydı.

Suçlu Abe'nin gelişiyle kendini toparladı. Annesinin yanında duruyordu. Islak saçları, kaşlarının üzerine parça parça yapışmıştı. Gömleğinin yakasından boynunda parlayan su zerreleri görünüyordu. Yanakları da ıslaktı, ama derenin suyuyla değil, gözyaşlarıyla ıslanmıştı.

Açıklama yapacak veya kendini savunacak hali yoktu. Kalın alt dudağı büzülmüş ve yüzüne pişman bir köpek görüntüsü vermişti. Gözyaşları, çirkin yanaklarından aşağıya inen renksiz yollar açmıştı. Bu tarifsiz ıstırabın sebebi ta kendisiydi.

Halbuki annesi bunların hiçbirini görmüyordu ona bakarken... O anda karşısındaki oğlu değildi de, başka biriydi sanki. Gözünün önünden her nesilden oğlanlar geçmiş ve kendi oğlunda, onların hepsinde olan bir şey görmüştü; yüzüğü mezarının üzerinde sallanan adamın güçlü inancı gibi bir şey. Ama fazlası; daha da fazlası. Aradığını bulamayanların zamanı dolmuştu, çünkü sıra kendisine vaat edilene kavuşacak olandaydı... Kadının bundan hiç şüphesi yoktu. Oğlanın yüzündeki çocuksu ifadeler yerini bir erkeğin güçlü hatlarına bırakmıştı. Gözleri yalnızca hayal kurmuyordu; aynı zamanda hükmediyordu. Aralanmış ağzında bilgeliğin değeri ve azmin sağlamlığı vardı. Kadın, kendisine vaat edilenlere kavuşmuştu. Dünyaya bir efendi kazandırdığına göre hayattaki tüm beklentilerine kavuşmuştu. Kulağına sözcükler çalınıyordu... "Her kadın Tanrı'nın Anası gibidir; insanoğluna kurtarıcı olacak birini taşıma umudu vardır."

Büyük bir mutluluk içinde hareketsizce yatıyordu. Oğlan korkuyla kadına doğru sıçramış ve su dolu maşrapanın bulunduğu tabureyi devirmişti. Yere diz çöküp yüzünü yatak çarşaflarının arasına sakladı. Kadının eli oğlanın dağınık saçlarını buldu.

Sesi iyice kısılmıştı, ama oğlan onu duyuyordu.

"Ağlama, küçük Abe," dedi. "Yüzük için üzülme, tatlım. Artık ona ihtiyacımız yok."

Yarım saat sonra, kulübe alaca karanlıkla birlikte iyice kararmıştı. Oğlanın tuttuğu el soğudu.

YOLUN SONU

-1-

1857'de Cincinnati'de Edward M. Stanton, McCormick biçer-döveriyle ilgili büyük patent davasında Abraham Lincoln ile bir araya geldiğinde, bu buluşmanın, iki adamın ilk karşılaşması olduğu düşünüldü. Lincoln de böyle olduğunu sanıyordu; hafızası onu bazen yanıltırdı. Aslında on beş yıl önce karşılaşmış olmalarına rağmen, Stanton'un bu karşılaşmayla ilgili hatıraları yoğun hayatının omuzlarına bindirdiği yükün altında öyle bir ezilmişti ki, Başkan'ın ölümüne kadar bu karşılaşmayı hatırlayamadı.

1842 sonbaharının ilk zamanlarında, Stanton Illinois'i ziyaret etme fırsatı yakalamıştı. O zamanlar yirmi beş yaşındaydı. O yaşında, memleketi Ohio'daki Steubenville kasabasının en iyi avukatı unvanını almış ve Eyalet Yüksek Mahkemesi'nde zabıt kâtibi olarak görev yapmıştı. Ciddi ve ağırbaşlı genç bir adamdı. Dört köşe, toplu bir suratı ve sert ve keskin çene kemikleri vardı. Gergin dudakları, iki köşesinden aşağıya doğru kıvrılmış, cüretkâr gözleriyle bir araya gelince, ona kendine has bir zekâ ve azim havası vermişti. New England ve Virginia'da ka-

zandığı iyi bir alt yapısı olduğunu ve sıradan köylü avukatların aksine, mektepli olduğunu hiç unutmazdı. Sonu Beyaz Saray'a kadar uzanan büyük bir kariyer planı vardı ve karşısına çıkan herkesi, isteğinin haklılığını kabul etmeye zorlamaya hazırdı. Sahip olduğu nadir yeteneğin ve parlak geleceğin farkındalığı, ona genç bir adamda ender görülen bir temkin ve tam olarak küstahlık denemeyecek bir umursamazlık veriyordu. İddiasını giysileriyle tamamlıyordu: terzilerin dra dedikleri yumuşak, sık dokunmuş çuha ve doğu şehirlerinin dışında pek bulunmayan saf ketendendi giydikleri. Ohio'da pek tanınmıyordu, ama sivri dili, kıvrak zekâsı ve dik başlı dürüstlüğüyle saygı görüyordu.

İşini bitirmişti. Şimdi akşam yapacak bir şeyler bulması gerekiyordu, çünkü eve gitmek için yarından önce yola çıkamazdı. Ev sahibi Bay George Curtain misafirinden biraz utanıyor ve gidişini dört gözle bekliyordu. Bu açıkgöz avukatın Springfield halkını gerici olarak gördüğü besbelliydi. Aziz Louis veya Chicago'dan biri bunu söyleyebilirdi belki, ama Steunbenville'den birinin söyleyebileceği bir şey değildi. Bu adamın yerinde başka biri olsa kavga çıkarabilirdi, ama Stanton'a bakınca bu fikirden vazgeçip Speed'in dükkânına gitme konusunu paylaştı.

"Orada çoğu gece bir iki yüksek mevkili kişi bulunur," diye açıkladı. "Bay Lincoln'u bile görebiliriz. Abe *Lincoln ismini duyuşsunuzdur, değil mi?*"

Bay Stanton bu ismi duymamıştı. Kızmış gibi bu iddiayı reddetti.

"Bu çevrede önemli biri olarak tanınır. Yargıç Logan'ın ortağıdır. Illinois'deki en gelecek vadeden avukatlardan biri olarak görülür. İki veya üç kez Eyalet Parlamentosu'na girdi ve seçim propagandalarında oldukça

başarılı oldu. Sıkı bir Whig taraftarıdır, ama tutucularından değil. Gerçi sanıyorum ki sizin siyasi görüşleriniz farklıdır... Sangamon'da onunla gurur duyarız. Hayır, bir yerli değil. Beş yıl önce bir gün, bütün eşyası bir heybenin içinde New Salem'den kasabamıza geldi atıyla. Ertesi gün de, Joe Speed'in deposunda işe başladı... Abe iyi vakit geçirilebilecek biridir; ondan daha iyi hikâye anlatan birini bulamazsınız. Gülmekten ölürsünüz. Şu sıralar aşk acısından biraz üzgün olduğunu duydum; bu yüzden eğer bu gece Speed'in yerinde olursa, nasıl olacağı konusunda bir şey söyleyemem."

"Bence batılı bir avukat için gerekli olan şeyler," dedi Bay Stanton ters ters, "soytarılık becerisi ve cesaretiyle ün salmış olmaktır." Fazlasıyla sıkılmıştı ve yörenin ünlüleriyle tanışmak gibi bir isteği de yoktu.

Bay Curtin, aldığı cevaba gücenmişti, ama verecek uygun bir karşılık bulamamıştı. Speed'in dükkânına iyice yaklaşmış olduklarından, öfkesini içine atıp sobanın yandığı büyük odaya doğru, üst üste yığılmış malların arasındaki dar yollardan ilerledi.

Serin bir sonbahar gecesiydi ve sobanın sıcaklığı iyi gelmişti. Sobanın etrafında beş altı adam oturmuş sigara içiyorlar, ellerindeki sıcak içkilerinden dumanlar tütüyordu. Yöredeki sıradan adamlardı ve son at yarışlarından bahsediyorlardı. Yeni gelen iki adam içeriye girdiğinde, aralarındaki anlaşmazlığı sonuca bağlaması için, *yüksek bir fıçının üzerinde oturan birini çağırıyorlardı.*

Fıçının üzerinde oturan adam, onlar içeriye girerken eğreti bir incelikle oturduğu yerden indi. Çok uzun boylu bir adamdı; bir deri bir kemik kalmış denecek kadar zayıftı. Uzun kolları, büyük elleri ve ayakları vardı. İnce, güçlü yapılı bir kafası vardı. Ancak, bu kafadan çirkince uzanan kulaklar kafanın görüntüsünü bozuyor ve dağı-

nık siyah saç yumağı kafasını şekilsiz gösteriyordu. Kaşları geniş ve düzgündü; çenesi ve ağzı ise bu yüz üzerinde fazlasıyla küçüktü. Aslında ağzının tuhaf bir şekli vardı; alt dudağı öyle kalındı ve çıkık idi ki, komik denebilecek bir ifade veriyordu yüzüne. Teni sarıydı; ama yanak kemikleri üzerindeki derisi öyle gergin ve sıkıydı ki, teninin solgunluğu onu sağlıksız göstermiyordu. Üzerinde eski, kot bir takım vardı. Pantolonunun paçaları, büyük, boyasız ayakkabılarının on, on beş santim üzerindeydi. İnce boynu, bir çizmenin bağcıkları gibi görünen, siyah bir fularla süslenmişti.

"Abe," dedi Bay Curtin, "Seni, Ohiolu arkadaşım Bay Stanton ile tanıştırmak isterim."

Tuhaf suratını, hoş bir gülümseme kapladı. Uzun boylu adam elini uzattı.

"Sizi tanıdığıma sevindim, Bay Stanton," dedi. Sonra birden utanır gibi oldu. Bakışları, Bay Speed'in malları arasına henüz katılmış olan açık bir yayık makinesi fark etti. İki adım attı ve düzeneğin içinde buldu kendini. Her yanına baktı, yerde yanına diz çöktü, kolunu tutup çıkardı ve inceledi. Bu sırada, oradaki diğer herkes Bay Stanton'a sobanın başına oturması için ricada bulunuyordu.

"Abe'nin Rochester'de Eski Başkan Van Buren ile eğlendiğini duydum," dedi Bay Curtin yerin sahibine.

"Evet, öyle," dedi Speed. "Sabaha kadar kahkahalarla güldürdü onları. Yargıç Peck, Bay Van Buren'e bir ay boyunca asık suratlı olma izni vermiş Abe'nin hikâyelerine o kadar güldükten sonra. Tütün veya içki kullanmayan bir adamın bu kadar hoşsohbet olması ne ilginç."

"Keşke hep öyle olsa Abe," dedi bir diğeri. "Bu sıralar hep üzgün ve düşünceli görünüyor. Ne oldu bu adama, Joe?"

Bay Speed kısık sesle anlattı. "Onun da kendi dertleri var... Hassas bir adam; senin benim gibi her şeyi hemencecik unutmuyor... Ama bu aralar daha iyi. Şükran Günü'ne kadar evleneceğini umuyorum... Baksanıza bir. Öyle meraklı ki, kendisini yeni olan bir şeye dokunmadan duramıyor."

Uzun boylu adam incelemesini tamamlamıştı. Sobanın başında oturan gruba katıldı.

"Sanırım bir avukatsınız, Bay Lincoln," dedi Stanton, "ama bir teknisyenin beğenisine sahipsiniz."

Adam sırıttı. "Her çeşit alete ilgi duyarım. Hukuk alanına girmeden önce müfettişlik yapmıştım."

"George Washington da bir müfettişti."

"Evet, ama FARKLI bir müfettiş. Benim işim daha çok pusula ve ölçülerle ilgiliydi."

"Illinois'de moda bu, anladığım kadarıyla. Hukuk, farklı işler denedikten sonra en sona kalan alan; farklı akıntıların sürüklediği parçaların buluştuğu bir havuz." Bay Stanton'un konuşmasında, işini ciddiye alan ve uygun bir eğitimin ardından bu işe atılmış birinin üstünlüğünün havası vardı.

"Benim durumumda öyle oldu. Postane müdürlüğü yaptım, dükkân açtım, meyhane işlettim. Ve hepsini öyle kötü idare ettim ki halâ o dönemlerde yaptığım borçları ödüyorum." Uzun boylu adam, komik bir sadelikle itiraf etmişti bunu.

"Bu yordamın bir de iyi tarafı var," dedi Speed. "Başka iş alanlarıyla ilgilenmiş olmak, bir avukata insan doğasıyla ilgili bir şeyler öğretir. Bence, bütün zamanını kitaplarını okuyarak geçirmiş olsaydı, Abe bugün olduğu kişi olmazdı."

"Bir başka yönü daha var," dedi Bay Stanton. Kusursuz aksanı ve iyi ayarlanmış ses tonu, bulundukları basit

ve rahat ortama yabancı kalıyordu. "Siyasetçi kişiliğiniz de var, değil mi, Bay Lincoln?"

Diğeri onaylayarak başını salladı. "Bir nevi. Sıkı bir Henry Clay yandaşıyım."

"İşte bu noktada sizden ayrılıyorum. Ne bir Whig'im ne de onları severim. Sadece Anayasa ve hukuktan yanayım; bu Anayasa ve hukuk zorlu dönemlere girmek üzere. Babalarımızdan devraldığımız asil mirasın devamlılığını tehlikeye sokacak bir gerilim var etrafta. Eğer bu mirası koruyacaksak, bu ancak esaslı ilkelere sıkıca bağlı olanlar tarafından yapılabilecektir. Bu ülke ancak bu düşüncedeki avukatlar tarafından kurtarılabilir, bayım. Bu avukatlar mesleklerinin tarihini ve felsefesini derinlemesine okumuş avukatlar olmalıdır; çenesi kuvvetli, kıvrak zekâlı ucuz avukatlar değil. Gerçek bir avukat, görevine saygı ve iyi bir hazırlıkla yaklaşmalıdır, çünkü yaptığı iş insanların uğraşları arasındaki en asil olduğu kadar, aynı zamanda en zahmetli iştir."

Kılı kırk yaran genç adam, bir öğretmen üslubuyla konuşmuştu, ama hoş sözlere doğuştan hayran olan dinleyici kitlesi konuşmasından etkilenmişti. Lincoln, bir parça çuval bezinin üstünde topuklarının üzerine çökmüş sobanın açık kapağından içeriye bakıyordu.

"Gerçeklik payı var," dedi sakince. Tiz sesinde, öteki adamın sesindeki olgunluk yoktu; ama iri gövdesinde bir yerlerde salınıvermeyi bekleyen büyük bir gücün etkisi *saklıydı bu seste. "Ama sadece yarısı gerçek, kanımca.* Çünkü gerçekler banknot gibidir; iki yüzü vardır ve her iki yüzü de ona değer katmak için vardır. Hukuk ve anayasa, bir çocuğun pantolonuna benzer. Çocuk büyüdükçe, üzerine olsun diye pantolon da genişletilmeli ve uzatılmalıdır. Eğer çok sıkı olursa, patlayacaktır. Eğer acelen

varsa ve bir kerede gereğinden fazla büyük yaparsan pantolonu, bu sefer de ayaklarına dolanacaktır."

"Katılıyorum," dedi Stanton, "Ama şekli ve kumaşı, kaliteli Amerikan tarzının dışına çıkmamalıdır."

Uzun boylu adamın eli, saçlarının arasına uzandı.

"Pantolonun tek bir tarzı vardır, o da rahat oluşudur. Bir gün o çocuk o kadar büyüyecektir ki, eskisini onarmak iş görmeyecek, ona yeni bir pantolon almak gerekecektir. Eğer bir çiftlikte çalışıyorsa, önceden giydiği rahat iş pantolonlarından isteyecektir; ama yine de yeni dikilmiş olmalıdır."

Stanton öfkeli bir kahkaha attı.

"Kıssadan hisselerle tartışmayı sevmem, çünkü doğası gereği kesin sonuç veremez bu masallar. İşte bu siz batılıların yaptığı bir hatadır. Kanunlar, değişen şartlarla birlikte en ince ayrıntısına kadar değiştirilmelidir, ama ilkeler değişemez. Bu ilkelere gösterilen saygıdır, vahşiliğin yeniden nüksetmesini engelleyecek yegâne şey. Köleliği ele alalım. Doğudaki bazı ahmaklar Meclis kanunlarıyla köleliği kaldırmaya çalışıyorlar. Kendi adıma, düzeni sevmesem de, anarşi ve adaletsizliği, düzenden daha da az severim. Eğer köleliği kaldırırsanız, insanların mülkiyet hakkını da ellerinden almış olursunuz. Bu da karmaşa ve barbarlığa yol açacaktır. Bizim halkımız gibi özgür insanlar, kendilerine dur diyemezler. Bir kralın emirlerine karşısında boyun eğen serfler olsaydık, durum farklı olabilirdi. Ne var ki, bir cumhuriyet, kendini yok etmeden halkın bir kesimine haksızlık yapamaz."

Lincoln gözlerini sobadan kaldırdı. Kendi kendi gülümsemesine bakılırsa, ateşte bir şeyler görüyor olmalıydı.

"Öyleyse," dedi ağır ağır konuşarak, "Kendimize bir çeşit kral bulmak zorunda kalacağız bir gün. Yeni bir pantolon dikmemiz gerekecek."

Bay Stanton omuz silkti. Adamın sinirlendiğini hemen fark eden öteki adam, hemen ayağa fırlayıp şık giysiler içindeki hasmına uzun boyuyla tepeden baktı. Çirkin yüzü, dostça bir şakacılıkla aydınlandı. "Tartışmayı bırakalım, Bay Stanton. İtiraf etmeliyim ki, sizden korkuyorum. Benden yaşça genç olmanıza rağmen, eğer devam edersek sizin görüşlerinizi benimsemeye ikna edeceksiniz beni. Belki de ben sizi ikna ederim. O zaman, New Salem'deki yaşlı Jim Fletcher gibi oluruz. Jim'i duymuş muydunuz? Jim, bir domuz için komşusuyla büyük bir kavgaya tutuşur. Jim de, komşusu da domuzun kendi sürüsünden olduğunu ileri sürer. Tartışma uzar gider. Sonunda Jim, komşusunu domuzun kendisine ait olduğuna ikna eder; komşusu da Jim'i domuzun kendisine ait olduğuna ikna eder ve o domuza ikisi de dokunamazlar; her zamankinden daha kötü bir komşulukları olur."

Bay Curtin ayağa kalkıp beraber geldiği adamdan özür diledi. Bir araba hakkında biriyle görüşmesi gerekiyordu ve Bay Stanton kendi başına geri dönmek zorunda kalacaktı.

"Üzülme, George," dedi uzun boylu adam. "Ben sizin oradan geçeceğim zaten. Arkadaşını evine kadar geçiririm." Bay Stanton artık uyuması gerektiğini söyleyince, soba başındaki küçük grup dağıldı. Lincoln bir köşede duran kâğıtlarla dolu çantasını ve eski yeşil şemsiyesini aldı. Şemsiyesinin sapı yoktu; şemsiye ortasından bir iple bağlanmış ve içine beyaz bir kumaştan kesilmiş düzensiz harflerle adamın adı işlenmişti. O ve Stanton soğuk sonbahar akşamında beraberce dışarıya çıktılar.

Dolunayın aydınlattığı hafif sisin içindeki kasaba çok sessizdi. Uzun boylu adam ayaklarını biraz içeri dönük basarak yürüyor, adımlarını yanındaki adamın kendinden daha kısa olan adım mesafesine uydurmaya çalışıyordu. Bir anlık öfkesinden sıyrılmış olan Bay Stanton kendisiyle aynı mesleği yapan bu tuhaf adamı merak ediyordu. Tam bir görgüsüz ve köylü olan birinin önünde bir geleceğin yatıyor olma ihtimali var mıydı? Demokrasi hesaplara uymayan bir şeydi ve bu kaba batılıların da hesaba katılması gerekebilirdi.

"Siyasetteki geleceğiniz konusunda hırslı mısınız, Bay Lincoln?" diye sordu.

Diğer àdam utangaç, yandan gülümsemesiyle yere baktı. O anda Ohiolu avukat bu adamın kendine has bir çekiciliğinin olduğunu fark etti.

"Hırs mı? Hayır, bayım. Hırslı olduğumu söyleyemem. Tanrı beni özel becerilerle donatmadığı için hırslı olmama gerek yok. Siz farklısınız. Önünde koca bir hayat olan sizin gibi genç bir beyin gözü yükseklerde olmasaydı, işte bu sizin için bir utanç kaynağı olurdu. Ben ise orta yaşlı ve henüz gurur duyulacak bir şey yapamamış biri olarak sanıyorum ki öyle bir şans elime geçmeyecek. Geçse bile, o şansı değerlendiremezdim zaten. Bu toprakları seviyorum. Eğer o da beni istiyorsa, sadece söylemesi yeterli; ben o ne derse yaparım. Ama gitmeyi düşündüğüm belirli bir yol yok önümde..."

Aniden sustu. Başını kaldırıp ona doğru bakan Stanton, adamın yüzünün tamamen değiştiğini gördü. Sakin ve neşeli yüzü gitmiş, yerine acı ile çizilmiş hüzünlü bir maske gelmişti. Kasabadaki küçük bir mezarlığın önünden geçiyorlardı ki, içgüdüsel gibi, ikisi de durdu.

Puslu ay ışığında, mezarlık garip ve acınacak halde görünüyordu. Her tarafı bakımsızdı; mezar taşlarının

çoğu boyanmış tahtalardan yapılmıştı. Bu tahtalar da, rüzgârdan eğrilip bükülmüştü. Ama karanlıkta sıra sıra dizilmiş haçlar ve taşlar, uzaklara kadar yayılmış gibi görünüyor; ay, onlara, sanki başka bir dünyanın ışığı altında uzanıyorlarmış gibi soğuk ve ürkütücü bir beyazlık veriyordu. Lincoln'un yüzünde büyük bir belirti görüldü ve Stanton hiçbir faninin suratında böylesine derin bir üzüntü görmediğini düşündü.

"Hırs!" dedi. "Sonu buyken, ne haddimize hırstan bahsetmek? Bütün bu insanlar—terbiyeli, nazik, bir zamanlar neşe ve hedeflerle dolu insanlar—şimdi hepsi unutuldu! Kastettiğim gömülmüş bedenleri değil, gömülmüş kalpleri... Merak ediyorum da, eğer bu huzur demekse..."

Başını öne eğmiş orada dururken kendi kendine konuşuyor gibi görünüyordu. Stanton yakaladığı birkaç satırdan adamın söylediklerinin bir şiirin—sıradan bir şiirin—mısraları olduğunu anlamıştı. Sünger gibi emen hafızası mısraları hemen bir araya getirdi. "Söyle bana, gizli ruhum," diye başlayıp şöyle devam ediyordu şiir:

"Söyle, Umut ve İman,
Yok mudur bir mekan
Pişmanlık, günah ve ölüm olmayan?
Mutlu bir yer yok mudur
Fanileri kutsayacak,
Acılara şifa olacak,
Yorgunluk atacak?"

Bu mısraları mırıldanan adam, yanındaki adama aldırış etmiyor gibi görünüyordu. Zayıf bir keder heykeli gibi ayın altında durmuş bakıyordu. Stanton ona bir şeyler söylemiş, ama cevap alamamıştı. O da kendi başına yola koyulmuştu. Bu kadar duygusallık görmeye hevesli değildi. Yolda giderken bir yandan da düşündü. Şüphe-

siz, deliydi adam. Güçsüz değildi, ama dengesiz, histerik ve soytarılık ile genç kız duygusallığı arasında gidip gelen bir adamdı. Amerikan ulusunda bunun gibi insanların çok olması halinde, idaresi zor bir kitleyle uğraşmak zorunda kalacaklarını düşündü. Ertesi gün evine ve olağan hayatına geri dönecek olduğu için minnettardı.

-2-

Aradan on sekiz yıl geçmiş ve Speed'in dükkânındaki uzun boylu ve zayıf adam yeni bir çevrede ortaya çıkmıştı. Büyük, kare bir odada, kalem, kâğıt ve Konsey'in sona erdiğini gösteren yırtılmış kâğıt parçaları yığınıyla dolu bir masanın yanında oturuyordu iki adam. Nisan başlarında bir akşam vaktiydi. Büyük bir ocakta ateş yanıyordu. Adamlardan biri dirsekleri maun ağacından yapılmış masanın üzerinde, bir eliyle kafasını destekler şekilde oturuyordu. Orta yaşlı geçkin adam, düzgün yüz hatlarına ve bir hatibin şekilli ve hareketli dudaklarına sahipti. Kürsülere ve toplantılara alışkın birinin yüzüydü bu; kendini bilen bir güç okunuyordu yüzünden. Ama bu akşam, bu yüzün sahibi tedirgin görünüyordu. Yanakları kızarmış, gözleri dalgındı.

Diğer adam sandalyesini ateşe yaklaştırdı; şimdi vücudunun bir tarafı bahar güneşinin son ışıklarıyla, öteki tarafı da sobadan gelen ateşin ışığıyla aydınlanıyordu. İlk kez Springfield'deki bir dükkânda gördüğümüz bu kişi, aradan geçen on sekiz yılda çok az değişmişti. Sık, siyah

saçlarında hiç beyaz yoktu; ama solgun yüzünde derin çizgiler ve içine çökmüş gözlerinin altında mor halkalar vardı. Kottan yapılmış eski takımı gitmiş, yerine yeni olduğunu belli olan ve ince vücut yapısına göre fazla geniş görünen bir frak giymişti. Boyun bağı, eskisi gibi, bir fular şeklindeydi. Yeni, ipek şapkasının yumuşak yüzündeki hareketli dokuda düzensiz şekiller belirmişti ve bu şapka bir dolabın üzerinde duruyordu.

Yorgun bir halde gülümsedi. "Görüşmelerin sonuna neredeyse geldik, Sayın Bakan. Bu zorlu bir iş, ama ben azınlıkların başkanıyım. Engellere takılmamak için zikzaklar çizerek ilerlemek zorundayım. Dürüst bir devlet adamı olmanın, halkın çıkarları için kendi çıkarlarını göz ardı etmek olduğunu biliyorum. Bay Sumner bu görüşe katılmaz. O kendisinin ilkelerin kölesi olduğunu ve başka efendi tanımayacağını söyler. Bay Sumner benim gözümde bir piskopos."

Diğer adam dinliyor gibi görünmüyordu. "Halâ Sumter Kalesi'ne asker takviyesi yapma konusunda kararlı mısınız?" diye sordu, yay gibi kaşlarını gözlerinin üzerinde düz bir çizgi haline getirerek.

Lincoln başıyla onayladı. Frakının iç cebinde bir şeyler arıyordu. Bir deste kâğıt çıkardı. Seward onun ne yapacağını anladı ve mahcubiyeti arttı.

"Mektubumu okudunuz mu" diye sordu.

"Okudum," dedi Lincoln. Bu esnada ucuz gözlüklerini burnuna yerleştiriyordu. Beş yıl önce Bloomington'da bu gözlüklere otuz yedi sent vermişti. "Oldukça iyi bir mektup; sağlam sağduyularla dolu."

"Katılıyor musunuz yazdıklarıma?" diye sordu diğeri hevesle.

"Hayır. Katılmıyorum; ama yazdıklarına da, yazana da saygı duyuyorum."

"Sayın Başkan," dedi Seward ciddiyetle, "bir konudan kesinlikle eminim. Kölelik konusunda ortaya çıkacak itirazlarla başa çıkamayız. Eğer bu konudan dolayı savaşacak olursak, Sınır Eyaletler[4] bize karşı çıkacaklardır."

"Ben de sürekli Sınır Eyaletleri düşünüyorum zaten. Ama bu eyaletleri elimizden kaçırmamalıyız. Eğer bir sorun patlak verirse, umarım Tanrı bizim yanımızda olur; ama ne yapıp edip Kentucky'yi almalıyız."

"Ama yine de Sumter'e yürüyeceksiniz. Orası herkesin gözünde kölelik konusunun sorun olduğu bir bölge."

"Sorun ilk günkü gibi duruyor. Bu kadar bariz gerçekleri görmezden gelerek bir yere varamayız. Sumter'in de bir parçası olduğu ulusun her karışından sorumluyum ben. Eğer bu toprakların bir taşını bile isyankârların eline bırakacak olursam, güvenilmez bir idareci olurum. Sayın Bakan, birleşme veya ayrılma ile sonuçlanabilir; ama eğer sorunu çözeceksek, davamıza ölümcül bir darbe almadığımız sürece Sumter'i onlara teslim edemeyiz."

"Bu savaş demek."

Lincoln yeniden elindeki kâğıda baktı. "Görünen o ki, siz de her koşulda savaş düşünüyorsunuz. Meksika için Fransa ile, Santo Domingo için İspanya ile çatışmak ve yabancılara karşı yapılacak bir savaşla ulusu bir araya getirmek istiyorsunuz. Bu öneriden hoşlanmadığımı açıkça söylemeliyim. Bana şu anda tamamen kötü bir plan gibi geliyor bu."

"Eğer Tanrı savaşmamızı isterse, bununla cesurca yüzleşmeliyiz. Tanrı, durduk yere savaş çıkarıp bunu kendi iç meselelerimizden kaçış olarak kullanmaktan korusun bizi. Böyle bu işten hayır gelmez."

---

[4] Ç.N. Sınır Eyaletler (Border States): Amerikan İç Savaşı'nda köleliğin yasal olduğu eyaletleri ifade eder.

Dış İşleri Bakanı kızardı. "Şu seçeneği düşündünüz mü, Sayın Başkan?" diye haykırdı. "Bu bir iç savaş; kardeş, kardeşe kıyıyor. Güney'den Sumter'e bir kurşun atıldığı anda, ok yaydan fırlamış olacak. O zaman geri dönemezsiniz."

"Bunun tamamen farkındayım. Son zamanlarda neredeyse hiç uyumuyorum ve hesaplar yapıyorum. Bilanço öyle zayıf ki. Size başlıca unsurları açıklayayım ki, Sayın Bakan, böylece benim bu yolda körü körüne yürümediğimi görün."

Diğer adam, umutsuzluğunu gösteren bir hareketle sandalyesini masadan geriye doğru itti. Lincoln ayağa kalkmış, ateşin önünde duruyordu. Sırtını şöminenin çerçevesine, başını ise George Washington'un resminin alt kısmına yaslamıştı.

"Öncelikle," dedi, "Ben, Birleşik Devletler halkındaki azınlıkların oylarıyla seçilmiş olan bir başkanım; yani, azınlıkların Başkan'ıyım. Eğer Demokratlar bölünmemiş olsaydı, iktidara gelemezdim. Senato'da da çoğunluğa sahip değilim. Tüm bunlara rağmen, ulus adına karar almak ve ulusun yanımda olmasını sağlamak zorundayım. İnsanların güvenini kazanabildim mi? Bence, hayır—şimdilik. Daha Cumhuriyetçi Parti'nin güvenini bile kazanmış değilim."

Seward'dan cevap gelmedi. Bunu o da açıkça onayladı.

"*İkincisi, meziyetleri olan bunca insan içinde pek bir* şeye sahip olduğum söylenemez. Jeff Davis'in benden çok daha becerikli olduğuna inanıyorum. Arkadaşlarım, Başkan olmak için gerekli duruşa ve saygınlığa haiz olmadığımı söylüyorlar. Tıraş aynam bana sıradan bir adam gibi göründüğümü söylüyor." Sustu ve gülümsedi.

"Ama belki de Tanrı sıradan görünenleri seçiyordur ve bu yüzden bu kadar çok yaratmıştır onlardan."

"Bir diğer konu ise şu," diye sürdürdü sözlerini, "yığınla eleştirmenim ve birçok düşmanım var. Bazı iyi niyetli insanlar, devlet işlerinde tecrübem olmadığını söylüyorlar; haklılar. New England'daki belgelerde, siyasetteki bu işportacı kim; kim bu mahkeme avukatı diye soruyorlar. Bay Stanton benim bir budala olduğumu söylüyor. Öfkelendiğinde, benim için tam bir goril deyip, aradıkları hayvanı Washington'da bulmaları mümkünken bazı aptalların neden Afrika'da dolaştığını merak ediyor. Dincilerin hiçbiri beni sevmez, çünkü ben ulusal siyasetin kilise toplantılarıyla sürdürülebileceğine inanmıyorum. Radikaller ise ellerinde silahla beni arıyorlar, çünkü bir an önce köleliği kaldırmaya hazır değilim. Biri bana 'Illinois'in köle müptelası' demiş. O adamla tanışmak isterim; sanırım kendisi mizahçı."

Bay Seward öne doğru eğilip açık açık konuştu. "Sayın Başkan, hiç kimse sizdeki muazzam niteliklere benden daha çok değer veremez ve bu seviyesiz hakaretleri benden daha çok kınayamaz. Ancak, idarecilik deneyiminizin yetersiz olduğu doğru. Birlik'teki en büyük Eyalet'in Valisi idim. Bu konularda biraz bilgim var ve hepsini sizinle paylaşmaya hazırım. Yükünüzü hafifletmem için bana izin verecek misiniz?"

Lincoln içtenlikle gülümsedi adama. "Size bütün kalbimle teşekkür ederim. Bu konuya mektubunuzda da değinmiştiniz... Sayın Bakan, şöyle ki, Tanrı'nın akıl sır erdiremediğim takdiriyle, Başkan olarak ben seçildim. Görevden kaçamam. Kabineden ve özellikle sizden tavsiyelerinizi ve hakikatli desteklerinizi bekliyorum. Üstesinden geleceğime eminim. Ne olursa olsun, karar verecek olan yalnızca benim."

Seward karşısındaki ciddi yüze baktı ve hiçbir şey söylemedi. Lincoln devam etti:

"Savaşa, bir iç savaşa neden olabilecek bir karar vermek zorundayım. Kara Şahin Savaşı'nda bir iki ay görev yapmış olsam da, savaş hakkında bir şey bilmem. Buna rağmen, savaş çıkarsa, Birliğin Başkomutanı ben olacağım. Aramızda kim bu işten anlıyor ki? General Scott yaşlı bir adam; benimle anlaşamıyor zaten. Çünkü 'inatçı kardeşlerin dilediklerini yapabilecekleri[5]' konusunda söyledikleri bana iletildi. Ordumuzun ve donanmamızın övünecek bir şeyi yok; Güney ise bizden çok daha hazırlıklı. Şu anda hepsi farklı yollarda olduğundan, halkımızın bu savaşı nasıl karşılayacağı hakkında bir şey söylenemez. Blair, bütün Kuzey'in silaha sarılacağını söylüyor; ama bence önce sarılacak silahlar bulmaları gerekecek... Önceki gün milisten birkaç kişiyle görüştüm. Uzlaşmayı, savaş alanından çok, 4 Temmuz korteji gibi görüyorlar. Evet, Sayın Bakan, eğer savaşa girmek zorunda kalırsak, öncelikle bir ordu toplamamız gerekecek. Şunu da unutmayın ki, bu bir iç savaş olacak—dost dostla, kardeş kardeşle vuruşacak."

"Unutmam. Bütün savaşlar canicedir; ama bizimkisi dünyanın gördüğü en canice savaş olacak. Bana acı veren, genç ve körpe oğlanların insanları ayaklandırmak için doldurușa getirilmesi değil sadece; Tanrı biliyor ya, bu konu düşünmeye bile değmez aslında. Bana acı veren, *insanların kalplerindeki katılık ve nefret. Bunlar bir gün* silinir mi acaba, Sayın Başkan?"

---

[5] Ç.N. General Winfield Scott, Birliğe katılmak istemeyen eyaletler için bu deyişi (letting the waynard sisters go in peace) kullanmıştır.

Lincoln çok üzgündü. Yüzü acı çekmekte olan birinin yüzü gibiydi. Ağır hareketlerle Seward ayağa kalkıp yanına gitti. Elini omzuna koydu.

"Peki, ne uğruna, Sayın Başkan?" diye haykırdı. "Kendime sorduğum soru bu. Daha önce kimsenin karşı karşıya kalmadığı türden bir sorunla yüzleşiyoruz. Eğer beş buçuk milyon beyaz adam bütün kalpleriyle geri çekilmeye karar verirse, onları engelleyebilecek bir güç var mıdır yeryüzünde? Onları savaşta yenebilirsiniz; peki bir daha onları bir ulusun sınırları içine girmeye zorlayabilir misiniz? Chatham'ın ne dediğini hatırlayın: 'Üç milyon ruhtan oluşan özgür bir nüfusu yenin—bu mümkün değildir.' Demokratik haklarını istiyorlar, özerk yönetim hakkını, kendi geleceklerine karar verme hakkını."

Lincoln elini kaşının üzerinden geçirdi. Yüzü bir anda yorulmuş ve yaşlanmış gibiydi.

"Güney'in durumuyla ilgili bir uzlaşmaya varma konusunda uzun zamandır kafa yoruyorum," dedi. "Bakış açılarını anladığımı düşünüyorum. Mantıklı noktaları olduğunu inkâr edemem. Eyalet hakları konusundaki öğretileri haklılık payı var, ama açık değil. Eğer ben Güney Karolina'da doğmuş, sadece bu düzen içinde büyüdüğüm için kölelik düzenini seviyor ve Amerikan ulusundan çok sadece kendi eyaletimi düşünüyor olsaydım, o zaman Jeff Davis'i destekleyebilirdim. Güney'de dürüstlük olmadığını söylemiyorum; doğru olmadıklarını da *söylemiyorum; söylediğim, bizimkisi daha büyük ve* daha iyi bir doğruluk. Bir ulus, iyi niyetle bile olsa, müdahale edilemeyecek kadar kutsal bir şeydir benim gözümde. Eğer bir kez azınlıklara haklarını geri çekmeyi kabul edersen, halkçı hükümeti aptal konumuna düşürmüş olursun. Demokrasinin alay konusu olmasını engellemek için savaşmaya hazırım."

"Savaşmak için iyi bir sebep," dedi diğeri.

"Doğru sebeplerin çoğu iyi sebeplerdir. Faniler arasında, iki tarafın da küçük de olsa haklılık payı olmadığı bir anlaşmazlık asla olmamıştır. Çevremizin dar olduğunu kabul ediyorum; ama sağlam bir kayadan yapılmışsa, bize ayaklarımızı güvenle basmaya yetecek kadar yer sağlayacaktır. Bir defaya mahsus olarak şu soruya cevap bulacağız: özgür bir Hükümet'te, azınlıkların istedikleri zaman Hükümet'i dağıtma hakkı var mıdır? Eğer başarısız olursak, en başından beri hatalı olduğumuzu, halkın bir zorba istediğini ve kendi kendilerini yönetmekten aciz olduklarını kabul etmemiz gerekecek."

Seward ellerini ovuşturdu. "Böyle söylerseniz, itiraz edecek bir şeyim kalmaz. Ah, Sayın Başkan, bir köprü kurmanın bir yolu yok mu? Dürüst Güneylilerin böylesine dar bir konu için savaşa girmek isteyeceğini düşünemiyorum."

"Konu kölelik olmasaydı girmezlerdi. Mantıklarının önüne geçen de bu lanet düzen zaten. Eğer savaşırlarsa, içlerindeki en iyiler hatayla eyaletlerine duydukları sadakatten; çoğu ise kölelerini ellerinde tutma hakkı için savaşacaklar... Eğer köprü kurmak istiyorsan, her iki yakada da sağlam toprakların olmalı. Tehlikeli suları olan bir nehrin üzerine köprü inşa etmek isteyen birkaç kilise üyesinin hikâyesini duymuştum. Kardeş Jones, Myers'ten bir köprü yapmasını ister. Myers de, eğer gerekliyse, bir ayağı cehennemde olacak bir köprü yapabileceğini söyler. Bu kilisedeki diğerlerini endişelendirir. Onları sakinleştirmek için Jones, arkadaşı Myers'in çok iyi bir mimar olduğunu, yapabilirim dediyse mutlaka yapabileceğini, ama köprünün cehennemdeki ayağı konusunda bazı sorunlar çıkabileceğini söyler."

Alaycı bir gülümseme Başkan'ın yüzündeki kasvetli görüntüyü dağıttı. Ama Seward masal dinleme havasında değildi.

"Başka yolu yok mu?" diye yakındı. Hoş sesi, çatallı ve sertti.

"Yola devam etmekten başka yol yok. Etrafından dolaşabileceğim bir yol varken karşıma çıkan tarlaları ezip geçen bir adam olmadım hiçbir zaman. Şayet bütün yollar kapalı ise, yol açmak zorundayız demektir. Çünkü ilerlemek için bu mutlaka gereklidir."

Seward toparlanır gibi göründü. Odanın içinde ilerleyip yüzü Lincoln'e bakacak şekilde döndü.

"Sayın Başkan," dedi, "Kuzey'de bile çoğunluğun arkanızda olup olmadığını bilmiyorsunuz. Ne hükümet ne savaş tecrübeniz var. Partinizdeki en yetenekli adamlar ya size düşman ya da arada bir yerde. Hakkında konuşabileceğiniz bir ordunuz bile yok ve her şeyi en baştan yapmanız gerekecek. Benim gibi siz de savaşın dehşetini hissediyorsunuz; dahası iç savaşın bütün korkunçluğunu. İnsanların sizi destekleyip desteklemeyeceklerini bilmiyorsunuz. Güney'in mücadelesinde bazı haklı noktalar olduğunu kabul ediyorsunuz. Kendi davanız içinse tek istediğiniz doğruların dengede olması. Milyonlarca Güneyliyi Birlik'e girmeye zorlamanın daha önce dünyada benzeri görülmemiş ve tarihteki bütün bilgelerin imkânsız diye adlandırdığı bir iş olduğunu kabul ediyorsunuz. Bütün bunlara rağmen, kapsamı bu kadar dar olan bir konu uğruna savaşa hazırsınız. Acının derinliklerine vuracak ve her ihtimalde hiçbir şey kazandırmayacak kanlı ve uzun bir savaşa girişmeye hazırsınız. Tamamen kararlı mısınız?"

Lincoln'ün üzgün gözleri diğer adamın gözlerindeydi. "Tamamen kararlıyım. Elimden gelenin en iyisiyle

insanlar adına karar vermek için buraya çıkarıldım ve Tanrı bana başka bir yol göstermedi."

Seward elini uzattı.

"Öyleyse, haklı olmalısınız. Siz bu topraklardaki en cesur adamsınız efendim ve ben sizi öbür dünyaya kadar takip edeceğim."

-3-

İki yıl sonra, Mayıs ayının ilk günlerinde ılık bir akşam vaktiydi. Washington'da bir haftadır yağmur yağmamış ve Soldiers' Home'deki yazlık kışladan dönen Başkan'ın pantolonu dizlerine kadar toz içinde kalmıştı. Bugünlerde pek uzak kalamadığı Savunma Bakanlığı'na gelmiş ve Savunma Bakanı'nı yüksek masası başında her zamanki gibi meşgul bulmuştu. Çok kısa bir selamlaşmanın ardından Lincoln son telgrafları gözden geçirirken Stanton durmadan yazmaya devam etmişti.

Springfield'deki dükkânda geçen geceden bu yana Stanton çok değişmişti. Çenesini kaplayan, kırlaşmış köşeli bir sakalı vardı. Yüzü daha da ciddileşmişti. Uzağı *göremeyen gözlerinin altında büyük torbalar ve dudağı*nın üstündeki iyi tıraş edilmiş bölgenin her iki yanında derin çizgiler vardı. Geç saatlere kadar temiz havaya çıkmadan çalışan birinin yüzü gibi hastalıklı bir solgunluk vardı yüzünde. Her zaman inatçı görünen ağzına acımasız bir ifade yerleşip kalmıştı. Savaş sabanları ruhunda derin oluklar açmıştı.

Lincoln de değişmişti. Sırtında bir yük taşıyor gibi kamburlar oluşmuştu omuzlarında. Çenesinde ve yanaklarındaki bakımsız ve düzensiz hafif kırlaşmış sakallar büyümeye terk edilmişti. Bütün suratı yumruklara ve çekiç darbelerine maruz kalmış gibiydi, bu yüzden yüzü solgun bronz renginde bir maske gibi görünüyordu—bir ölüm maskesi gibi; çünkü bu kuru derinin altında kan aktığına inanmak hayli güçtü. En büyük değişiklik ise gözlerindeydi. Gözler, bir zamanlar sahip oldukları kurnazlığı kaybetmişler ve son derece kibar, son derece sabırlı ve son derece kederli dert çukurları haline gelmişlerdi.

Yine de yüzünde bezgin bir huzur belirtisi vardı. Buruşuk dudaklarında ve hatta kederli gözlerinde bile, halâ muziplik vardı. Savunma Bakanı'ndan daha az yıpranmış görünüyordu. Diğer adamın kötü duygularla baktığı küçük bir kitap çıkardı cebinden.

"Sizi baştan uyarıyorum, Sayın Başkan," dedi Stanton. "Eğer gülünç adamlarınızın ahmaklıklarını okumaya geldiyseniz, o kitabı camdan dışarı fırlatırım."

"Bu İncil," dedi Lincoln yaramaz bir çocuğun saflığıyla. "Tasarının nasıl gittiğini sormak için uğramıştım."

"7 Temmuz'da Rhode Island'da başlayacak ve başlamadan hiçbir şey söyleyemem. New York'da sert bir direnişle karşılaşacağımız konusunda uyarıldık. Bu da elimizde ikinci bir iç savaş var demektir. Emin olduğum *bir diğer şey ise, bu sizin bir daha seçilmemenize mal* olacak."

Başkan, duyduklarına kahrolmuş gibi görünmüyordu. "Bu savaşta, bir defada sadece bir adım atmamız gerekiyor," dedi. "Amacımız ülkeyi kurtarmak; bunun için de cephelerde kazanmamız gerekiyor. Ama ordu olmadan çarpışmaları kazanamazsın. Eğer insanlar kendi rıza-

larıyla orduya yazılmıyorlarsa, zorla yazdırılacaklar demektir. Elimde bir ülke kalmazsa ikinci kez seçilmenin ne yararı olacak? Zorunlu askerlik görevinin kurallarını yumuşatmıyorsunuz değil mi, Bay Stanton?"

Savunma Bakanı omuz silkti. "Hayır. Mart ayında zorunlu gibiydi. Bence halâ gerekli ama rütbelerde sıkıntı yaratabileceğini kabul etmeye zorunlu bırakıldım. Bu attığınız en cüretkâr adım Sayın Başkan. Bundan hiç pişmanlık duydunuz mu?"

Lincoln başını salladı. "Pişmanlık işe yaramaz. Bu savaş Tanrı tarafından yönetiliyor. Eğer amacı kazanmamız ise, bize nasıl olacağını da gösterecektir. Çıkarımlarımızdaki hataları ve vahim neticeleri, bizi Tanrı'nın amacına ulaştıracak yollar olarak görüyorum. Ama bu zorunlu askerlik işine gelince... Bu konuyu size bir barış kilisesi mensubu olan genç bir kadının sözleriyle açıklayayım. Kadın, kurallara baş kaldırarak bir askerle evlenir. Bir süre sonra, büyükleri pişman olup olmadığını sorduklarında, kadın tam olarak pişman olduğunu söyleyemeyeceğini, ama bunu bir daha yapmayacağını söyleyebileceğini ifade eder. Zorunlu askerlikten yanaydım; savaşmaktan yanaydım. Ama amacım demokrasinin gülünç duruma düşmesini engellemekti."

"Bunu asla başaramayacaksınız," dedi Stanton ciddiyetle.

"Eğer Meclis, demokrasi demekse, bir maymun kafesinden başka hiçbir yerde oradakinden daha saçma bir toplantı olamaz."

Başkan dişlerini göstererek güldü. Lamon'un öğrettiği "The Blue-tailed Fly" isimli zenci şarkısının melodisini mırıldanıyordu.

"Bana Artemus Ward'ı hatırlatıyor. Adam, son seçimlerde Henry Clay'a oy verdiğini fark ediyor.

Henry'nin ölmüş olduğu doğru, diyor, ama bildiği bütün siyasetçiler beş para etmezmiş, o da birinci sınıf bir cesede oy vermeyi tercih etmiş."

Stanton, yerinde sabırsızca kıpırdandı. Başkan'ın temcit pilavı gibi olmuş şakalarından nefret ediyor, anlattıklarını dinlemeye dayanamıyordu. "Bizim parlamento üyelerimiz kadar orduya yaltakçılık yapan insanların olduğu," diye bağırdı, "büyük bir savaş yapıldı mı hiç?"

Lincoln acayip derecede şaşırmış göründü.

"Ne kadar da sertsiniz, Bay Stanton. Asılması gereken bir iki aşağılığın olduğunu kabul ediyorum; ama sorun birçoğunun fazla ilkeli. Özgürlük konusuna öyle bir takılmışlar ki, ona sahip çıkmak için kıllarını bile kıpırdatmıyorlar. Kafalarındaki küçük kavramları kaybetmektense, savaşı kaybetmeyi tercih ediyorlar. Ben de ilkelere çok saygı duyarım; ama aptallık seviyesine kadar çıktıklarında ilkelerin hiçbir faydası yoktur."

"Ortalıkta gezen bütün bilmişler, savaşı, günde on altı saatini bu işi yaparak geçirenlerden daha iyi idare edeceğini sanıyor," dedi Stanton sertçe.

"Onlar Tanrı'nın istediğinden daha hızlı yapmaya çalışıyorlar her şeyi. Her iki tarafı da suçlamıyorum; sonuçta ben de son derece sabırsızım. Ama bir şeyin öyle olacağını söyleyince öyle olacağı anlamına gelmiyor. Bu evrenin Yaratıcısı bizler değiliz. Sonuçları, kendi araçlarınla ölçmen gerekir. Horace Greeley bana her zaman ne *yapmam gerektiğini söyler, ama bunu yapmanın yolunu* nasıl bulacağımı söylemeyi es geçer. İki yüz metrekarelik bir tarlayı, sadece kötü bir kokuyla gübreleyemezsin."

Lincoln, parmaklarını cebinden çıkardığı küçük İncil'in sayfaları üzerinde gezdirdi. "Bana öyle geliyor ki, Musa da aynı zorluklarla mücadele etmişti. Boş bir vaktinizde Sayılar kitabının on altıncı bölümünü okuyun, Sa-

yın Bakan. Tam bizim durumumuzla ilgili. Çevremdekiler bana hak ettiğimden bir miktar daha fazla nazik oldular ve söylenmek yerine teşekkür etmek için daha çok sebebim var. Öte yandan, bazen eleştirilerin amacını aştığını düşünüyorum. Onlara, Musa'nın Korah, Datan ve Abiram'a söylediğini söylemek istiyorum: 'Ey Levililer, çok ileri gittiniz!'"

Lincoln'un konuşması gittikçe çocukluk yıllarında kullandığı dile kaymaya başlamıştı. Stanton üzerinde çalışmakta olduğu işi bitirmiş ve masasından bir adım geri çekilmişti. Aklı bir yerlerdeydi; gözleri ise sekreterinin odasına açılan kapıdaydı.

"İşte bu noktada," dedi, "Hooker, Lee ile karşı karşıya." Arkasında bir çerçevenin içinde duran haritanın üzerine parmağını koydu. "Orada! Rapidan çayının Rappahannock nehriyle buluştuğu noktada... Chancellorsville köyü civarında... Mücadele iki gün önce başladı ve halâ gelişme yok. Bu gece sonucu öğreneceğiz. Bu akşam buraya gelme nedeniniz bunu öğrenmek miydi, Sayın Başkan?"

Lincoln başıyla onayladı. "Fazlasıyla tedirginim. Bunu sizden saklayacak değilim, Bay Stanton."

"Ben de. Keşke General Hooker'e daha çok güvenebilseydim. Bu göreve onu tayin etmeniz hiç hoşuma gitmemişti, Sayın Başkan. Ben olsam, Meade veya Reynolds'u tercih ederdim. Hooker burnu havada kalın *kafalının teki. Bir tümen, hatta bir kolordu için bile iyi* sayılabilir; ama bir ordu için asla."

"Üç hafta önce yanına gittim," dedi Lincoln, "Potomac Ordusu'nu çok iyi toparladığını söylemek zorundayım. Orduya yeni bir canlılık getirdi. Joe Hooker'e haksızlık yapıyorsunuz, Bay Stanton. Orduyu iyi idare

ediyor ve savaşmaya, McClellan ve Burnside'nin hiç olmadıkları kadar istekli."

"Eğer kaybedeceksen savaşmaya istekli olmanın ne anlamı var ki? Onda orduya hâkim olacak kafa yok. Karşısındakiler ise Lee ve Jackson. Bu iki adamın onu ezip geçme güçlerinin farkında mısınız? Bizde onların eline su dökecek bir tane bile general yok."

"Bizim daha büyük ve daha iyi bir ordumuz var. Moralimi bozmayacağım, Bay Stanton. Joe'nin, Lee'nin bir adamına karşı iki adamı var. Rappahannock'un karşı kıyısında güvende. Richmond'a ulaşabileceğini düşünüyorum. Askerlerini gördüm; düşmanla kapışmak için kuduruyorlar. Umutlu olmak konusunda ısrarcıyım. Mississippi'den gelen son haberler nasıl?"

"Yeni bir şey yok. Grant, Gibson Limanı'na ulaştı ve Grand Gulf'ta üssünü kurdu. Şimdi de oradan ayrılıp Vicksburg'a saldırmak istiyor. Şimdiye kadar başarılı oldu, ama bu büyük bir risk. Yine de, sizin o adam konusunda haklı olduğunuzu düşünüyorum. Yeteneği var."

"Grant durmuş odun kesiyor," dedi Lincoln. "Fazla konuşmaz; savaşır. Bu gece umutlu olmamak elimde değil. Düşmanı darda bıraktık gibi geliyor bana. Çemberin daraldığını söylediğimi duymuştunuz; daralan ayaklanan eyaletlerin çemberi, meseleyi anladığım kadarıyla."

"Çoğunlukla," dedi diğeri neşesizce.

"Bunu anlamak için hiç McClellan'a ulaşamadım ki *doğru düzgün. Güney Birliği'ni şu anda bizim tuzlu* sularla kaplı iki kenarından—doğudan ve güneyden—tuttuğumuz bir dörtgen olarak görüyorum. Kuzeyde Virginia, batıda Mississippi hattı. Bu hattın arasında bulunan Grant ve Farragut, Suların Babası Mississippi Nehri'nin kontrolünü ele alabilirlerse, batı tarafı da bizde olacak. O zaman iş Mississippi'deki birliklerin doğuya ve

Potomac Ordusu'nun güneye yüklenmesine kalacak. Biraz vakit alabilir, ama cesaretimizi kaybetmezsek isyancıları alt edeceğimiz kesin. Hatta Lee'ye yenilmemize rağmen onları çoktan alt ettiğimizi düşünüyorum. Yaşlı bir zenci tarafından kafası kesilen bir kaplumbağanın hikâyesini duymuştum. Ertesi gün adam elindeki çubukla hayvanı dürterek oynamaya devam ediyormuş. Kaplumbağa da kendini geri çekiyormuş. Evin beyi gelip demiş ki, 'Nasıl olur, kaplumbağanın öldüğünü sanmıştım ben, Pomp.' 'Aslında öldü, efendim,' der Pompey, 'ama bunun farkında değil.' Bence Güney Birliği de öldü, ama Jeff Davis bunun farkına varamadı henüz."

Üniformalı genç bir adam aceleyle sekreterin odasından geçip Savunma Bakanı'na bir telgraf verdi. Genç esas duruşta duruyordu. Başkan gencin yüzünün oldukça solgun olduğunu fark etti. Stanton gelen haberi okudu, ama içeriğiyle ilgili hiçbir tepki yoktu yüzünde. Arkasındaki haritaya dönüp işaret parmağıyla harita üzerinde bir yol çizdi.

"Başka haber var mı?" diye sordu haberciye.

"Resmi bir şey yok efendim," diye cevapladı genç. "Ama General Jackson'un zafer anında öldürüldüğüyle ilgili bir söylenti var."

Asker dışarı çıktı. Stanton Başkan'a döndü. Lincoln'un suratı korkunç görünüyordu. "zafer anı" sözü umutlarını bitirmişti.

Stanton konuşmaya başladığında, duygusuz ve tekdüze bir sesle konuştu. "Sizin kaplumbağanın aksine," dedi, "Güney Birliği aniden fena şekilde yeniden hayata döndü. Lee, Hooker'i mahvetmiş. On beş binden fazla adam kaybettik ve şu anda Rappahannock'un kuzey kıyısına geri çekilmiş vaziyetteyiz."

Lincoln ayakta duruyordu. Bir anda, yüzündeki bronz maske acıyla değişti.

"Tanrım!" diye bağırdı. "Ülke buna ne diyecek? Ülke buna ne diyecek?"

"Ülkenin ne diyeceği önemli değil; önemli olan ülkenin neler çekeceği. On beş gün içinde Lee Maryland ve Pennsylvania'da olacak. Sizin dörtgen daralmayacak; genişleyecek. Bir ay içinde, Washington ve Baltimore'yi, bir de Philadelphia'yı elimizde tutabilmek için savaşıyor olacağız."

Bu sözlerin acılığı Lincoln'u sakinleştirir gibi oldu. Odada yukarı aşağı yürüyüp duruyordu. Ellerini arkasında bağlamış, yüzüne yeniden kararlı bir ifade gelmişti.

"Bütün sorumluluk bende," dedi. "Siz her şeyi layıkıyla yaptınız, Bay Stanton. Bütün hataları ise ben yaptım. Bir Savunma Başkanı'nın basit bir kuklası olduğumun ve mutsuz bir ülkeyi felakete sürüklediğimin farkındayım."

Diğer adam cevap vermedi. Onu avutmaya çalışmayacak kadar dürüst bir adamdı.

"Yarın istifa ediyorum," diye sürdürdü sözlerini Lincoln. "Hiçbir keresteci zor bir günün ardından baltasını yere, benim görevimi bırakacağım kadar severek bırakmaz. Ama önce, benden sonra gelecek kişinin bu ulusun arkasında olacağından emin olmam lazım. Doğru yolda ilerleyecek bir adam bulmam gerekli."

"Hangi yol?" diye sordu Stanton.

"Sonuna kadar mücadele edilecek yol. Kanımızın son damlası akana ve son kuruş da bitene kadar sürecek olan yol. Artık geri dönüş olamaz. Bu büyük amaca hizmet etmeyecek bir kimseye görevi devredersem, bu kişi Cennetten inmiş bir melek bile olsa, vatan haini olarak yuhalanmayı hak etmiş olacağım."

Stanton'un asık suratı, onu neredeyse güzelleştiren ani bir ışıkla aydınlandı.

"Sayın Başkan," dedi, "çoğunlukla görüşlerim sizinkilerden farklıydı. Yaptıklarınızı rahatça eleştirdim. Çoğunlukla haklı olduğumu düşünmeyi bırakıyorum artık. Benim bir yalaka olmadığımı bilirsiniz. Ama size en içten duygularımla söylüyorum ki, bu insanları yönetebilecek tek kişi sizsiniz. Çünkü sadece sizin cesaretiniz asla kırılmıyor. Bunu nasıl yaptığınızı bir tek Tanrı biliyor. İnatçının tekiyim ve üsteleyip dururum, çünkü işleri akışına bırakmayı beceremem. Yaptığım işin çoğunu tam bir karamsarlık içinde yaparım. Oysaki siz, umutsuzlukla yakından uzaktan ilginiz yok. Kara bulutlar arttıkça, onların arkasındaki aydınlıktan daha da emin oluyorsunuz. Size durmadan şikâyetler ve itirazlar yağdırıyor olsam da, önünüzde şapka çıkarıyorum; çünkü siz açık farkla içimizdeki en iyi adamsınız."

Lincoln'un yüzünü hafif bir gülümseme kapladı; gözleri bir çocuğun gözleri gibi görünüyordu.

"Size teşekkür ederim, eski dostum," dedi. "Sizdeki cesaretin yarısına bile sahip olduğumu kabul edemem. Ancak insan kendisini Tanrı'nın sesini iletecek bir boru gibi görüyorsa, üzülmeye fırsatı yoktur. Ayrıca, son haftalarda Tanrı bana çok iyi davrandı ve bir çeşit güvence verdi. Ülkenin işleri yürütme tarzıma biraz homurdanacağını biliyorum, ama sonunda beni onlar da benim peşimden gelecekler. Mükemmel bir zafer kazanacağımızı biliyorum. Jordan'a gitmek oldukça zor oldu, ama bütün güçsüzlüklerimize rağmen nehrin sağ tarafına sıçrayacağımızı hissediyorum. Sonra ise..."

"Sonra ise," dedi Stanton coşkulu bir sesle, "Gerçekten birleşik bir Amerika'nın ilk Devlet Başkanı olacaksı-

nız. Washington'dan sonraki ilk en güçlü ve en itibarlı Başkan."

Lincoln'un bakışları diğer adamın yüzünden ayrılıp dışarıda çökmekte olan mavimsi akşam karanlığına dikildi.

"İşte onu bilmiyorum," dedi. "Savaş bittiğinde, sanırım evime gideceğim."

-4-

Aradan iki yıl geçti. Washington'a yine bahar gelmişti. Nisan ayının on dördünde, Kutsal Cuma günü, saat akşam on buçuktu. Savaşın bitişinden sonraki ilk Paskalya idi. Sokaklar zaferi kutlamak için ışıklarla süslenmişti; kutlama ateşleri halâ yanıyordu. Yükselen yeni ay, soğuk temiz ışığıyla diğer ışıkların sarımsı loşluğunu gölgede bırakıyordu. Onuncu Cadde sessiz bir kalabalıkla dolup taşıyordu baştan sona. Süngerin kara tahtayı silip temizlemesi gibi silinmişti içlerindeki coşku. Ford's Theatre'nin balkonunda, Tom Taylor'un *Our American Cousin* isimli komedisinin gösterişli afişleri görünüyordu. Merdivenlerde kâğıtlar, portakal kabukları ve kadın elbisesi parçaları vardı. Seyirciler telaş içinde binadan çıkmışlardı. İçeride halâ ışıklar yanıyordu çünkü söndürecek kimse yoktu. Binanın önündeki kaldırımı askerler kordon altına almıştı.

Stanton kalabalığı yararak yolun karşısındaki küçük eve, Bay Peterson'un evine doğru ilerledi. Savunma Bakanlığı'ndan gelen haberci korkunç haberler getirmişti.

Toplu katliam: Başkan, Seward, Grant. Kuşkuyla hızlıca ilerledi ve büyük kalabalığın sessiz görüntüsü içindeki korkuları arttırdı. Bay Peterson'un evinin kapısındaki muhafızlar onu tanıyıp içeri aldı. Eşikten geçerken, kötü haberlerin işaretçisi olan karanlık lekeler gördü.

Dar koridordaki şapka askısının altında bir mum yanıyordu. Mumun ışığı yere serili muşambanın üzerindeki lekeleri de görmesini sağladı. Sol tarafındaki bir odadan kadınların ağlama sesleri geliyordu.

Koridorun sonundaki kapı aralıktı. Kapı, bir zamanlar kendi halinde bir doktorun muayenehanesi denebilecek, ama şu anda bir yatak odası olan sade ve küçük bir odaya açılıyordu. Kapıdan uzak bir kenarda küçük bir veranda vardı. Bu veranda ve bir pencere sonuna kadar açılmıştı. Yatağın yanı başındaki masanın üzerinde bir gaz lambası duruyor ve içerideki kişileri görünür kılıyordu. Portatif bir çadır karyolasına, boyu yatağa göre fazla uzun olduğundan yanlamasına uzanmış bir adam vardı. Vücudunun alt tarafı bir çarşafla örtülmüş, göğsü ve omuzları ise açık bırakılmıştı. Girişe yakın duran kafası, alttan uzun bir yastıkla desteklenmişti.

Odadan bir adam çıkıyordu. Stanton adamı tanıdı; Lincoln'un aile doktoru Dr. Stone idi bu adam. Doktor kimsenin kendisine sormadığı o soruya cevap verdi: "Ölüyor," dedi. "Beyinden geçmiş. Kurşun şu anda sol gözün altında. Belki birkaç saat daha yaşayabilir, ama sabaha çıkmaz."

Stanton, sanki rüyada gibi yatağın ayakucuna yanaştı. Cerrah-General Barnes'i gördü; yatağın solunda bir sandalyeye oturmuş, ölmekte olan adamın elini tutuyordu. Rahip Dr. Gurley yatağın yanında oturuyordu. Gözüne çarpan diğer isimler Sumner, Welles, General Halleck ve Vali Dennison idi. Odanın karanlıkta kalan

kısmında genç Robert Lincoln duruyordu. Çevresindekileri bir resimdeki insanlara bakar gibi inceledi. Hepsi birer gölge, o ise yatakta ölümle pençeleşen canlı adamdı.

Lincoln'un uzun kolları ve iri gövdesi çıplaktı. Onun zayıf ve çelimsiz olduğunu sanan Stanton, bu vücuttaki güçlü kasları görünce şaşırdı. Bir keresinde ona köyün Herkül'ü dendiğini duyduğunu hatırladı. Başkan'ın bilinci kapalıydı; ama hasar görmüş birkaç sinir, yaralı bir hayvan gibi inlemesine sebep oluyordu. Dudaklarını sıkarak acı çekmeye alışkın birinden böyle sesler duymak tuhaf gelmişti ona. Stanton için bu, görmekte olduğu sahnenin gerçekdışılığını arttırıyordu. Sahnelenmekte olan bir trajedide ölüme bakıyor gibiydi.

Welles'in gereksiz konuşması sessizliği bozdu. İçini kemiren hislerini dışa vurmak zorunda hissetmişti kendini.

"Rüyası gerçek oldu," dedi, "Bu sabah bize Bakanlar Kurulu'nda anlattığı rüya. Rüyasında gemisi karanlık bir kıyıya yaklaşıyormuş. Rüyasını, Sherman'dan iyi haberler geleceğine yormuştu."

Stanton cevap vermedi. Ağzından tek bir sözcük çıkacak halde bile değildi.

Sonra Rahip Gurley konuştu ağır ağır. Yapmacıksız bir adamdı; derinden etkilenmişti.

"Uzun zamandır çok yorgun görünüyordu. Dinlenecek; Tanrı'nın kullarına verdiği derin uykuda dinlenecek şimdi... Hepimiz için öldü... Bin dokuz yüz yıl önce bugün Tanrı'nın oğlu, insanlık için canını verdi... Başkan, Efendi'sinin yolundan gitti."

Sumner yavaşça kendi kendine tekrar ediyordu Başkan'ın ikinci başkanlık döneminin açılış konuşmasındaki şu sözlerini: "Kimseye kötülük yapma; herkese iyilik yap."

Stanton'un sözcüklerle işi yoktu. Yataktaki adama bakıyordu. Zorlukla ama düzenli nefes alış verişi esnasında iri gövdesi yükselip alçalıyordu. Gözünün önünden onca yıllık iş arkadaşlıkları ve çatışmaları geçti. Ona sadık kalmıştı; evet, çok şükür hep sadık kalmıştı ona. Tartışmış, karşı çıkmış ve eleştirmişti; ama hiçbir kriz anında onu yüzüstü bırakmamıştı. Harun ve Hur nasıl Musa'nın ellerini tuttularsa, o da onun ellerini tutmuştu...

Savunma Bakanı, yeteneklerini ve başarılarını hafife alan biri değildi. Ama o anda hepsi anlamını yitirmişti. Her yanını tevazu sarmıştı. Ölene kadar övüneceği tek şey, o yatakta yatan adama ettiği hizmet olmalıydı. Payına, gerçek bir dehanın yanında olmak çıktığı için çok şanslı gördü kendini. Huşu ile fark etti ki, çok büyük bir adamın ölümüne tanık oluyordu... Dünyaya böyle bir adam daha gelmemişti; bir daha da gelmezdi. Sabırlı ve dayanıklı; en hassas konularda usta; yığınlara ilham verecek kadar güçlü; kendinden emin... Ahmaklar onun sıradan biri oluşunu geveler, başarısını ortalama bir adamın başarısı olarak adlandırırlardı. Ortalama! Yüce Tanrım; o prenslerin hükümdarı, bir usta, bir destekçiydi... Sumner'in hangi soylu zırvaları anlatacağını kestirebiliyordu... Bostonlu adamın klasik yüzüne hoşlanmayarak baktı.

Sumner ise ilk defa onunla aynı duyguları paylaşıyor gibiydi. O da yatağa doğru saygı dolu gözlerle bakıyordu. Stanton'un bakışlarını yakaladığında, Savunma Bakanı'nın kınamadığı sözleri fısıldadı: "Ey İsrail, senin yüceliğin yüksek tepelerinde yok oldu!"

Gece boyunca saatler sabırları tüketen bir ağırlıkla ilerledi. Odadaki bazı kişiler oturdular; Stanton ise yatağın dibinde kaskatı durdu. Son günlerde rahatsızlanmış ve doktoru tarafından uzun bir süre istirahat etmesi söy-

lenmişti, ama yorgunluk hissetmiyordu. Ölüm döşeğindeki adamla söyleştiğini, bütün zorlu zamanlarında yanında olduğu gibi bu son yolculuğunda da ona eşlik ettiğini düşünüyordu; bu yüzden bu son görevi bırakıp gidemezdi. Gururlu ruhu, içindeki kibrin azalmasıyla derin bir teselli bulmuştu.

Saat daha altı olmadan, sabah ışıkları lambaların ışığını bastırmaya başladı. Pencerede gri, bulutlu gökyüzü ve verandanın dışında yağmur sesi vardı. Soğuk sabah ışığının aydınlattığı yüzler ölmekte olan adamların yüzleri kadar süzgün ve sarıydı. Dışarıdaki hafif esinti küçük odadaki havayı tazeliyordu.

Şehir uyanıyordu. Uzaktan arabaların ve atların sesleri geliyordu. Evin arkasındaki sokaktan geçen bir oğlan önce ıslık çalmaya, sonra şarkı söylemeye başladı. "Gençken," diye mırıldandı—

"Gençken beklerdim tabak elimde
Sahibimin masasının önünde
Kuruduğunda dudakları uzatırdım şişeyi
Kovalardım musallat olduğunda at sineğini."

"Bu onun şarkısı," dedi Stanton kendi kendine. İçinde tuhaf duygular uyandı. Aklından binlerce şey geçiyordu; önceden farkında bile olmadığı ortak bir geçmiş. Hiç değişmeyen nezaketi, şifa veren anlayışı, bir zamanlar sinir olduğunu sandığı, ama aslında onu yatıştıran basit şakaları... Bu adamın herkesin kalbinde bir yeri vardı. Bütün gece hayranlık duygusuyla dolup taşmış, şimdi ise hasretini çektiği bir sevgi, hayranlığını unutturmuştu. Başkan, kendi varlığının bir parçasıydı. Ona karısından veya çocuğundan bile daha yakındı. Çocuğun mırıldandığı gibi—

"Ölene kadar unutmam mümkün değil ki,
Eski sahibimi ve musallat olan at sineğini."

Stanton'un gözleri sıcak yaşlarla doldu. Kızının ölümünden beri hiç ağlamamıştı.

Yataktaki soluklar gittikçe zayıflıyordu. Cerrah-General aniden adamın elini tuttu. Nabzına bakıp başını salladı. "Anneni çağır," dedi Robert Lincoln'e. Rahip yatağın yanında diz çökmüş dua ediyordu.

"Başkan öldü," dedi Cerrah-General. Bu sözler üzerine odadaki herkes başını göğsüne eğdi.

Stanton, kollarını tuhaf şekilde yatağa doğru çeken bir hareketle öne doğru bir adım attı. Solgun yüzünün değiştiğini odadaki çoğu kişi fark etmişti.

"Dün Amerika'ya aitti," diye haykırdı. "Bizim, kendimizindi. Şimdi ise bütün dünyanın... Şimdi o gelmiş geçmiş bütün zamanların."

SONSÖZ

İngiltere Elçiliği'nin onursal ataşesi Bay Francis Hamilton, Capitol'un merdivenlerinde durmuş, Başkan'ın naşını Beyaz Saray'dan, açık bir tabutun içinde yatacağı büyük Rotunda'ya götüren alayın geçişini seyrediyordu. Otuzlu yaşlarında genç bir adamdı. Oxford'daki seçkin çalışmalarının ardından, kendini tam bir ciddiyetle Avam Kamarası'na girmek için yetiştiriyordu. Dış işleri konusunda yetkili bir kişi olmayı hedefliyor, bu amaçla da elçilikleri ziyaret ediyordu. Altı ay kalma niyetiyle, iki yıl önce Washington'a gelmiş, İstanbul'a gidecek olan akrabası Lord Lyons ile gitmeyi geri çevirerek burada kalmaya devam etmiş ve bu karara kendisi de şaşırmıştı. Bay Disraeli'nin sadık bir taraftarı ve her türlü *Whig* görüşünden nefret eden bu adam, Amerika'nın mücadelesinde hem beynine hem de kalbine hitap eden şeyler bulmuştu. Kendi kendine inançlı biri olduğunu söyledi; ama dar görüşlülüğe de karşıydı. Bu yüzden memleketindeki arkadaşlarının çoğunun aksine Birlik'e yakın hissediyordu kendini. Dahası bu öykünün

başkahramanlarında iyi bir klasiğe yakışacak, Romalılara has bir sadelik gözüne çarpmıştı.

Bay Hamilton koyu renklerde şık bir takım giymiş, siyah kenarlıkları olan altın bir gözlük takmıştı. Ustalıkla kullanılan bir gözlüğün, tartışma anında zorlu bir silah olduğunu sanırdı. Düzgün ve kısa favorileri, dikkatli ve hoş bakışları vardı. Yanında Boston'dan gelen genç Binbaşı Endicott ve makam sahibi Bay Russell Lowell vardı. Longfellow'un ardından Smith Profesörlüğü'nü alan ve The North American Review isimli derginin editörlerinden biri olan Bay Lowell kültürlü çevrelerde önemli bir isme sahipti. Her ikisi de Bay Hamilton ile yakın zamanda Harvard'a yaptıkları bir gezide tanışmışlardı. Yanında konuşabileceği bilgili bir iki arkadaşının olması ona hoş görünmüştü.

Üç adam, cenaze alayının matemli caddelerden geçişini seyretti. Bütün evler, siyaha bürünmüştü. Bütün kiliselerde ölüm çanları çalıyordu. Törenin bir parçası olarak Hükümet Konağı'nda ve Capitol Hill'de her dakika silahlar ateşleniyordu. Bay Hamilton korteje önce eleştiren gözlerle baktı. Geçen hafta yaşanan olaylar onda büyük beklentiler yaratmıştı; törenin beklentilerini karşılayamayacağından endişeliydi. Uğurlanmakta olan bu adama uygun bir defin töreni, köklü gelenekler isterdi. Amerika'nın böyle köklü gelenekleri var mıydı? Kendisine sordu... Sıranın başında yürüyen farklı ırklardan askerler hoşuna gitti; iyi bir fikirdi bunu yapmak. Geçen süvarilerden ve piyadelerden, kullanılmış sahra toplarından hoşlanmıştı... Yabancı bakanlar arasında ciddiyetle duran kendi Başkanı'nı görmüştü... Ama en beğendikleri Illinois ve Kentucky vekilleriydi. Ölmüş Başkan'ın da onları sevdiğini düşündü.

Binbaşı Endicott önemli isimleri gösteriyordu. "Grant şurada... ve Stanton. Her zamankinden daha da fena görünüyor. Üzgün olduğunu söylüyorlar." Bay Hamilton'un gözü ise ünlülerde değildi. Aklı daha çok batıdan gelmiş gözleri yaşlı basit insanlarda ve Washington'un karalara bürünmüş en talihsiz evindeydi. Bu gerçek bir ulusal yas, diye düşündü. Çocukken Eton'dan Wellington'un cenazesini görmek için getirildiğinde bile şu anda gördüğü manzaradan etkilendiği kadar etkilenmemişti. Son aylarda, muntazam ve biraz da karamsar denebilecek ruhunda tuhaf duygular baş göstermişti. İçindeki kahramanı keşfetmişti.

Uzun alay ilerledikçe üç adam başlarıyla alayı takip ediyordu. Bay Lowell hiçbir şey söylemedi. Ortaya çıkmak için direnen duygularını saklamak istermiş gibi ara ara bıyıklarını çekiştiriyordu. Çanlar çalarken ve silahlar ateşlenirken gözü yaşlı kalabalık Capitol'e yöneldi. Süvari birliği nöbet durumuna geçti. Verilen sert emirlerin sesleri geliyordu aşağıdan.

Bay Hamilton şimdiye dek korumayı başardığı kayıtsızlığa daha fazla dayanamadı. Oturup bir çocuk gibi içini çekerek ağlamak istiyordu. Hava parlaklığını kaybetmiş, büyük bir şey ebediyen dünyadan ayrılıp onu boş bırakmıştı. Kendi parlak çalışma hayatı için kurduğu planlara tiksintiyle bakarken buldu kendisini bir anda. Mahkemelerin, meclislerin ve elçiliklerin bütün o parlak dünyası, ne kadar da ikinci sınıf görünüyordu şimdi. Bir an için bile olsa, birinci sınıftan bir sahne görmüş ve gördüğü şey onun güzel saraylarını yerinden oynatmaya yetmişti. Şimdi, bir daha asla bulamayacağını düşündüğü bir şey istiyordu.

Üç adam gitmek üzere arkalarını döndüler ve Bay Lowell sonunda konuştu.

"İşte gidiyor," dedi, "ilk Amerikalı!"

Bay Hamilton bu sözleri duyduğunda gömleğinin koluyla ipek şapkası üzerindeki bir kabartıyı özenle düzeltiyordu.

"Haklı olduğunuzu söylemem lazım, Profesör," dedi. "Bence aynı zamanda, kralların da sonuncusu."

Kralın Yolu, İngiliz Edebiyatı'nın İskoç kökenli önemli kalemlerinden biri olmasının yanı sıra, hem bir tarihçi hem de İngiltere'de ve İskoçya'da önemli etkileri bulunmuş bir siyaset adamı olan John Buchan'ın, yaratıcı ve görkemli eserlerinden biridir. Klasik İngiliz polisiyesine kendine has bir üslupla çok değerli katkılar yapmış yazarın en ünlü eseri, Hitchcock tarafından filme de çekilmiş olan Otuz Dokuz Basamak'tır. Ancak şüphe yok ki en yaratıcı ve en derin edebi eseri de Kralın Yolu ve bu kitapta anlatılan Gotik soyluluk ve şövalyelik öyküleridir. Avrupa ve Amerikan sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamını yakından irdeleyen ve yüzyıllara uzanan bir dönemin nakış nakış hikâyesi olan bu kitap birbirine kurnazca bağlanmış bireysel öykülerle, kraliyet soyluluğunun kuşaklar boyunca yok olup, Lincoln ile yeniden ortaya çıkmasını anlatır.

Tüm ana karakterlerin soyu, Frenk kökenliler tarafından yenilgiye uğramış bir Viking prensine dayanmaktadır. Prensin soyluluğunun temsili, Abe Lincoln'ın ellerinde balık tutma işine yarayan bir alete dönüşmüştür. Ancak bu bir kayıp değildir...

Okuyucuları giderek büyüyen bir hayranlıkla saracak olan bu sıradışı kitap, bir masal kıvamında doğanın maddi şeylere olan acımasızlığına rağmen, ruhun hiç ölmediğinin bir kanıtı olan büyülü bir hikâyeyi gözler önüne serecektir. Buchan, edebiyattaki gücünün yanı sıra tarih bilgisini ve politik kavrayışını da kattığı bu kitapta, bize geçmişteki gerçek bir dünyadan, ölümsüz bir sesle sesleniyor...

altın bilek yayınları

9 786055 831301

Fiyatı: 20 TL.